

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ MESLEK ÖNCESİ ÖĞRETMEN
KİMLİK DÜZEYLERİ İLE OLASI BENLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Mehmet Akif KARALI

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Kamil UYGUN

Uşak

Temmuz, 2018

**Bu Tez BAP Koorsdinasyonu Birimi Tarafından 2018/TP008 Numaralı Proje ile
Desteklenmiştir**

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ MESLEK ÖNCESİ
ÖĞRETMEN KİMLİK DÜZEYLERİ İLE OLASI BENLİKLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

MEHMET AKİF KARALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Kamil UYGUN

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temmuz, 2018

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ MESLEK ÖNCESİ
ÖĞRETMEN KİMLİK DÜZEYLERİ İLE OLASI BENLİK DÜZEYLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Mehmet Akif KARALI

İlköğretim Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temmuz 2018

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Kamil UYGUN

Bu araştırma sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ile olası benlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırma ilişkisel tarama modeline uygun olarak hazırlanmıştır. Araştırmada uygun örnekleme yöntemi kullanılmış ve çalışma 2017-2018 öğretim yılında; Uşak Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi ve Aksaray Üniversitesi eğitim fakülteleri sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde örgün eğitime devam eden 290 öğretmen adayı ile yürütülmüştür.

Araştırmada belirtilen amaca ulaşmak için araştırmacı tarafından geliştirilen demografik özellikler formu, Hamman ve diğerleri (2013) tarafından geliştirilen, Dalioğlu ve Adıgüzel tarafından (2015) Türkçe'ye uyarlanan Öğretmen Adayları Olası Benlikler Ölçeği ile Freasen ve Besley (2013) tarafından geliştirilen, Arpacı ve Bardakçı tarafından (2015) Türkçe'ye uyarlanan Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği ölçeğinden yararlanılmıştır.

Elde edilen veriler değişkenlere göre; bağımsız gruplar t-testi, tek faktörlü varyans analizi (ANOVA), Scheffe ve Games-Howell testleri kullanılarak analiz edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ile olası benlik düzeyleri arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi kullanılarak incelenmiştir.

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimliklerinin ve beklenen olası benliklerinin yüksek, korkulan olası

benlikleri ise düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ile beklenen olası benlik düzeyleri arasında pozitif yönlü, doğrusal ve orta düzeyde, korkulan olası benlikleri arasında negatif yönlü, doğrusal ve orta düzeyde ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, meslek öncesi öğretmen kimliği, olası benlikler

ABSTRACT**EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL STUDIES
TEACHER CANDIDATES OF PRE-SERVICE TEACHER IDENTITY LEVELS
AND POSSIBLE SELF-ESTEEM LEVELS****Mehmet Akif KARALI**

Department of Elementary Educational Sciences

Uşak University Institute of Social Sciences, July 2018

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Kamil UYGUN

This research was prepared to investigate the relationship between possible self-esteem levels and prevocational teacher identity levels of social studies teachers candidates. The research was prepared in accordance with the relational screening model.

In this research was used appropriate sampling method and the study, in the academic year of 2017-2018; Uşak University, Muğla Sıtkı Koçman University, Afyon Kocatepe University and Aksaray University have been conducted with 290 prospective teachers who have been educated in the department of social studies teaching of the education faculties.

The form of demographic properties developed by the researcher to achieve the purpose stated in the research, developed by (2013) Hamman et al., The New Teacher Possible Selves Questionnaire Scale adapted to Turkish by (2015) Dalioğlu and Adıgüzel and developed by (2013) Freasen and Besley, have conducted The Early Teachers Identity Scale adapted to Turkish by (2015) Arpacı and Bardakçı.

According to the obtained data variables; were analyzed using Scheffe and Games-Howell tests, one-factor variance analysis (ANOVA), independent groups t-test. The relationship between prevocational teacher identity levels and probable self-esteem levels of social studies teacher candidates has been investigated using the Pearson Moments Multiplication Correlation Analysis.

As a result of the research, it was seen that prevocational teacher identities and expected possible self-esteems of social studies teacher candidates are high, and

feared probable self-esteem are low. It has been determined that social studies teacher candidates have a positive direction, linear and intermediate relationship between their prevocational teacher identity levels and their expected possible self-esteem levels. It has been determined that the social studies teacher candidates have a negative direction, linear and intermediate relationship between their prevocational teacher identity levels and their feared possible self-esteem levels.

Key words: Social studies, Prevocational teacher identity, Possible self-esteems

UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

İlköğretim Anabilim Dalı (Sosyal Bilgiler Eğitimi) Yüksek Lisans Programı 164007012 No'lu öğrencisi Mehmet AKİF KARALI'nın "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri İle Olası Benlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı tezi 25/07/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Yüksek Lisans Tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Jüri	Adı Soyadı	İmza
Danışman	: Dr. Öğr. Üyesi Kamil UYGUN	
Üye	: Doç. Dr. Nurgül BOZKURT	
Üye	: Doç. Dr. Barış METİN	
Üye	: Doç. Dr. Zekerya BATUR	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Abdullah MERT	

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

2018/TP008 UBAP 06 Lisansüstü Tez Projesi (Yüksek Lisans) ile desteklenen “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri İle Olası Benlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezi her safhasında emek ve alın teri barındırmaktadır. Bu zorlu süreçte yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğretim Üyesi Kamil UYGUN'a sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum. Çalışmanın istatistiksel kısmında verdiği katkılardan dolayı Arş. Gör. Dr. Türker Toker'e şükranlarımı sunuyorum.

Bu zorlu süreçte hiçbir fedakârlıktan kaçınmayarak desteğini her zaman yanımda hissettiren, evladı olmaktan daima gurur duyduğum Mustafa KARALI'ya ve değerli kardeşim Muhammed Uğur KARALI' ya sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Araştırmanın tüm aşamalarında her türlü desteğini esirgemediğim yanımda olan kıymetli Hatice AY'a ve bu araştırmanın ortaya çıkmasında emeği olan Bilal Burak ARIBAŞ'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Mehmet Akif KARALI

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı Soyadı : Mehmet Akif KARALI

Doğum Yeri ve Tarihi : Adana – 1993

Lisans Öğretimi : Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal
Bilgiler Öğretmenliği

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İletişim:

E- posta adresi : memet_karali@hotmail.com

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ.....	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	viii
ÖZGEÇMİŞ.....	ix
GİRİŞ	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı.....	5
Araştırmanın Önemi	5
Araştırma Problemi ve Alt Problemler	8
Sayıtlılar	9
Sınırlılıklar	9
BİRİNCİ BÖLÜM.....	10
KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	10
1.1. Sosyal Bilgiler Öğretimi	10
1.1.1. Sosyal Bilgiler Kavramı ve Tanımı	10
1.1.2. Sosyal Bilgilerin Amaçları.....	15
1.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Temel Yaklaşımlar.....	19
1.1.3.1. Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi	20
1.1.3.2. Sosyal Bilim Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi.....	22
1.1.3.3. Yansıtıcı Düşünme Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi.....	23
1.1.4. Sosyal Bilgiler Öğretiminin Tarihi Gelişimi	25
1.1.4.1. Dünyada Sosyal Bilgiler Öğretiminin Gelişimi	25
1.1.4.2. Türkiye'de Sosyal Bilgiler Öğretiminin Gelişimi	26
1.2. ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ VE ÖĞRETMEN KİMLİĞİ.....	28
1.2.1. Kimlik Kavramı	28
1.2.1.1. Öğretmen Kimliği	31
1.2.2. Meslek Nedir ?.....	34
1.2.3. Meslek Seçimi Neden Önemlidir ?.....	37
1.2.4. Öğretmenlik Mesleği	39
1.2.4.1. Türkiye'de Öğretmenlik Mesleğinin Tarihi Gelişimi.....	43
1.3. Olası Benlikler Kuramı.....	50
1.3.1. Benlik Kavramı.....	50
1.3.1. Öğretmen Kimliği ve Olası Benlikler Kuramı.....	53

1.4. İlgili Araştırmalar	56
1.4.1. Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin İncelendiği Araştırmalar	56
1.4.2. Öğretmen Adaylarının Ve Öğretmenlerin Olası Benliklerinin İncelendiği Araştırmalar	58
İKİNCİ BÖLÜM	61
YÖNTEM.....	61
2.1. Araştırmanın Modeli.....	61
2.2. Evren ve Örneklem	61
2.3. Veri Toplama Araçları.....	63
2.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	63
2.3.2. Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Ölçeği.....	63
2.3.3. Öğretmen Adayları Olası Benlikler Ölçeği	64
2.4. Verilerin Toplanması	65
2.5. Verilerin Analizi	66
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	70
BULGULAR	70
3.1. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular	70
3.1.1. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerine İlişkin Elde Edilen Bulgular	70
3.1.2. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	71
3.1.3. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	72
3.1.4. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	74
3.1.5. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	77
3.1.6. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Üniversite Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular ...	78
3.1.7. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Aile Aylık Ortalama Geliri Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	82
3.1.8. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	85
3.1.9. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Baba Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	88

3.1.10. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	91
3.1.11. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Anne Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	97
3.1.12. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Üniversitede Okuduğu Bölümü Tercih Etme Sırası Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	99
3.1.13. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	102
3.1.14. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Ailenin Yaşadığı Yer Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	109
3.1.15. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Aile Yapısı Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	112
3.1.16. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Ailede Başka Öğretmen Olma Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	115
3.2. Öğretmen Adaylarının Olası Benlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular	116
3.2.1. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerine İlişkin Elde Edilen Bulgular	116
3.2.2. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	118
3.2.3. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	119
3.2.4. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	120
3.2.5. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	122
3.2.6. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	124
3.2.7. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	126
3.2.8. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	129
3.2.9. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	131
3.2.10. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Üniversite Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	132

3.2.11. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Üniversite Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	136
3.2.12. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Aylık Aile Ortalama Gelir Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	141
3.2.13. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Aylık Aile Ortalama Gelir Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	143
3.2.14. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	145
3.2.15. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	147
3.2.16. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Baba Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	150
3.2.17. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Baba Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	152
3.2.18. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	155
3.2.19. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	157
3.2.20. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Anne Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	161
3.2.21. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Anne Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	163
3.2.22. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Üniversitede Okuduğu Bölümü Tercih Etme Sırası Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	165
3.2.23. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Üniversitede Okuduğu Bölümü Tercih Etme Sırası Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	167
3.2.24. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	170
3.2.25. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	175
3.2.26. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Ailenin Yaşadığı Yer Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	179
3.2.27. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Ailenin Yaşadığı Yer Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	181

3.2.28. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Aile Yapısı Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	184
3.2.29. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Aile Yapısı Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	186
3.2.30. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Ailede Başka Öğretmen Olma Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	188
3.2.31. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Ailede Başka Öğretmen Olma Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	189
3.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri İle Olası Benlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	190
DÖRDÜCÜ BÖLÜM	197
TARTIŞMA VE YORUM	197
4.1. Tartışma ve Yorum	197
BEŞİNCİ BÖLÜM	202
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	202
5.1. Sonuçlar.....	202
5.2. Öneriler	205
KAYNAKÇA	207
EK1. ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ TOPLAMA ARACI.....	223
1.1 Demografik Özellikler Formu	224
1.2 Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği Ölçeği	225
1.3 Öğretmen Adayları Olası Benlikler Ölçeği	226
1.3.1 Beklenen Olası Benlikler Ölçeği	226
1.3.2 Korkulan Olası Benlikler Ölçeği	227
EK 2. ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ TOPLAMA ARACINA YÖNELİK ALINAN İZİNLER	228
2.1 Öğretmen Adayları Olası Benlikler Ölçeği İzin Belgesi	228
2.2 Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği Ölçeği İzin Belgesi	228
EK 3. ETİK KURUL İZİNİ.....	229

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1 Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Verilerin Dağılımı	62
Tablo 2.2 Jarque-Bera Normallik Testine Ait İstatistikler	66
Tablo 2.3 Verilere Ait Betimsel İstatistikler	67
Tablo 3.1. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Betimsel Değerlerine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	70
Tablo 3.2. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Görüşlerine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	71
Tablo 3.3 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	73
Tablo 3.4 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	75
Tablo 3.5 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	77
Tablo 3.6 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Üniversite Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	79
Tablo 3.6.1 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Üniversite Değişkenine Göre İncelenmesi İçin Uygulanan Scheff Testine İlişkin Elde Edilen Bulgular	80
Tablo 3.6.2 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinin Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme Alt Boyutunun Üniversite Değişkenine Göre İncelenmesi İçin Uygulanan Scheffe Testine İlişkin Elde Edilen Bulgular	81
Tablo 3.7 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Aile Aylık Ortalama Geliri Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	83
Tablo 3.8 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.	86
Tablo 3.9 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Baba Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	89
Tablo 3.10 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	92
Tablo 3.10.1 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinden Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	93

Tablo 3.10.2 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinin Öğretmen Olma Konusunda Güven Alt Boyutunda Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	94
Tablo 3.10.3 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinin Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme Alt Boyutunda Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Games Howell Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	95
Tablo 3.10.4 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinin Öğretmen Olarak Katılım Alt Boyutunda Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	96
Tablo 3.11 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Anne Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	97
Tablo 3.12 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Üniversitede Okuduğu Bölümü Tercih Etme Sırası Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	100
Tablo 3.13 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	103
Tablo 3.13.1. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinden Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	104
Tablo 3.13.2 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinin Öğretmen Olma Konusunda Güven Alt Boyutunun Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	106
Tablo 3.13.3 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinin Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme Alt Boyutunun Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	107
Tablo 3.13.4 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinin Öğretmen Olarak Katılım Alt Boyutunun Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	109
Tablo 3.14 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Ailenin Yaşadığı Yer Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	110
Tablo 3.15 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Aile Yapısı Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	112

Tablo 3.15.1 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinin Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme Alt Boyutunun Aile Yapısı Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	114
Tablo 3.16 Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Ailede Başka Öğretmen Olma Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen T-Testi Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	115
Tablo 3.17 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerine İlişkin Elde Edilen Betimsel İstatistiklere Yönelik Bulgular	117
Tablo 3.18 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerine İlişkin Elde Edilen Betimsel İstatistiklere Yönelik Bulgular	117
Tablo 3.19 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen T-Testi Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	118
Tablo 3.20 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen T-Testi Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	119
Tablo 3.21 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen ANOVA Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	121
Tablo 3.22 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	122
Tablo 3.23 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	124
Tablo 3.24 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	126
Tablo 3.24.1 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlikler Ölçeğinin İlgisiz Öğretmen Olma Alt Boyutuna Yönelik Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	129
Tablo 3.25 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen T-Testi Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	130
Tablo 3.26 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen T-Testi Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	131
Tablo 3.27 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Üniversite Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	133

Tablo 3.27.1 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlikler Düzeyleri Ölçeğinden Üniversite Değişkenine Göre Games Howell Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	134
Tablo 3.27.2 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlikler Ölçeğinin Profesyonellik Alt Boyutundan Üniversite Değişkenine Göre Games Howell Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	135
Tablo 3.27.3 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlikler Ölçeğinin Öğrenmeyi Öğretme Alt Boyutunda Üniversite Değişkenine Göre Games Howell Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	136
Tablo 3.28. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Üniversite Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	137
Tablo 3.28.1 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlikler Düzeyleri Ölçeğinden Üniversite Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	138
Tablo 3.28.2 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlikler Düzeyleri Ölçeğinin Yaratıcı Olmayan Öğretim Alt Boyutunun Üniversite Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	139
Tablo 3.28.3 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlikler Düzeyleri Ölçeğinin İlgisiz Öğretmen Olma Alt Boyutunun Üniversite Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	140
Tablo 3.29 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Aylık Aile Ortalama Gelir Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	141
Tablo 3.30 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Aylık Aile Ortalama Gelir Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	143
Tablo 3.31 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	146
Tablo 3.32 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	148
Tablo 3.33 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Baba Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	150
Tablo 3.34 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Baba Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	153
Tablo 3.35 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	155
Tablo 3.36 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	158

Tablo 3.36.1 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Games Howell Analizi Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	159
Tablo 3.37 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Anne Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	161
Tablo 3.38 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Anne Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	163
Tablo 3.39 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Üniversitede Okuduğu Bölümü Tercih Etme Sırası Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	166
Tablo 3.40 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Üniversitede Okuduğu Bölümü Tercih Etme Sırası Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular	168
Tablo 3.41 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	171
Tablo 3.41.1 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeyleri Ölçeğinden Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	172
Tablo 3.41.2 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeyleri Ölçeğinin Profesyonellik Alt Boyutunun Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	173
Tablo 3.41.3. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeyleri Ölçeğinin Öğretmeyi Öğrenme Alt Boyutunun Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	175
Tablo 3.42 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	176
Tablo 3.42.1 Öğretmen Adaylarının, Korkulan Olası Benlik Düzeyleri Ölçeğinin Yaratıcı Olmayan Öğretim Alt Boyutunun Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular	178
Tablo 3.43 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Ailenin Yaşadığı Yer Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	180
Tablo 3.44 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Ailenin Yaşadığı Yer Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	182
Tablo 3.45 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Aile Yapısı Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	184

Tablo 3.46 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Aile Yapısı Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	186
Tablo 3.47 Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Ailede Başka Öğretmen Olma Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Elde Edilen T-Testi Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	188
Tablo 3.48 Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Ailede Başka Öğretmen Olma Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Elde Edilen T-Testi Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	189
Tablo 3.49 Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri İle Olası Benlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Testi Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular.....	191

GİRİŞ

Toplumlar tarih boyunca insanların varlıklarını sürdürdükleri, ortak değerler barındıran, kendine has yaşam tarzıyla birbirlerinden ayırım gösteren sosyal yapılardır. Toplumsal varlık olarak insan; birtakım özelliklerle donatılmış şekilde geldiği dünyada kişisel farklılıklara sahip canlılar olmalarına rağmen toplumsal kimliklerini, toplumun kendine has özelliklerini benimseyerek kazanırlar. Kazanılan bu kimlik toplumsallaşma sürecinde gerçekleşmektedir (Çoştı, 2009). Toplumlar kendilerine has özelliklerinin bireyler aktarımı sürecinde birçok farklı yol kullanmaktadırlar. Yüzyıllardır süregelen bu kültür aktarımında önemli bir pay eğitim alanına düşmektedir. Her toplum kendi özelliklerini küçük yaşlardan itibaren eğitim kurumları aracılığıyla üyelerine aktarır. İnsanların ayırım yapmaksızın tamamı yaşamı boyumca bilerek veya bilmeyerek eğitim sürecine dahil olmaktadır. Ünlü alman düşünür Immanuel Kant insanın insan olmasının ancak eğitimle mümkün olabileceğini, doğanın insana temel yetenekleri verdiğini ancak onları geliştirme görevini insana bıraktığını ifade eder (Oktay, Ural, Öztürk, vd., 2007). Kant'ın bu fikrinden hareketle insanoğlunun toplumsal bir varlık olduğu gerçeği göz önüne alınarak eğitimin önemi vurgulanabilir. Varış'a (1978) göre insan davranışlarının çoğunluğunu eğitim sayesinde kazanmıştır. Eğitim bir anlamda insanlara davranış kazandıran bir olgu olarak dikkat çekmektedir. Bu davranış toplumun özellikleri ile bütünleşerek kimliğe dönüşür ve böylece insan toplumsal kimliğine eğitim aracılığıyla kavuşur.

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı ve önemi hakkında bilgiler verilmiştir. Ayrıca araştırmanın sayıtları ve sınırlılıkları ile araştırmada geçen tanımlamalar bu bölüm dahilinde sunulmuştur.

Problem Durumu

Eğitim Bilimleri alanında öğretmen kimliği ile ilgili fazla sayıda çalışma olmasına rağmen meslek öncesi öğretmen kimliği hakkında yapılan çalışmaların oldukça sınırlı düzeyde kaldığı görülmektedir. Ülkemizde eğitim fakülteleri bünyesinde farklı programlarda yetiştirilen öğretmen adaylarının meslek öncesi

öğretmen kimliğini düzeyleri farklı araştırmalar ile ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ancak eğitim fakülteleri bünyesinde sosyal bilgiler öğretmenliği alanı başlı başına bu çalışmaların yapılması gerekli olan bir alandır. Bunun birçok nedeni bulunmaktadır. Sosyal bilgiler öğretim programının genel amaçları içerisinde yer alan bireyleri “ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe hazırlamak” ve dersin genel amaçlarında yer alan “bireyleri çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inandırmak” bu dersin var olan bir amacıdır (Meb, 2018, s. 3). Sosyal Bilgiler dersinin genel amaçları içerisinde bulunan bireylerde mesleğe saygı ve meslek bilinci konularında, kendileri ile ilgili tereddütte olan öğretmenlerin bu amaca ulaşmasında birçok zorlukla karşı karşıya kalmasına neden olacaktır. Çünkü öğretmenlik mesleğinin getirileri arasındaki maddi sayılabilecek durumlar günümüzde mesleğin manevi gerçekliğine gölge düşürmektedir. Bu maddi unsurlara ulaşmak amacıyla meslek seçimini yapmış olabilecek olan bireyler öğretmenlik mesleği hakkında var olan gerçeklikler ile mesleğe başladığında yüzleşmek zorunda kalacaklardır.

Öğretmenlik mesleğinin doğasında bulunan, aslında basit görülen ancak derinlerde bireylerin benliklerine olan etkilerinin çok fazla olabileceği bir durum olan örnek alma durumudur. Bilinen bir gerçektir ki; öğrenciler önce ailesi sonra ise ilerleyen süreçlerde ailesi kadar yakın olacak öğretmenleri aracılığıyla benliklerinde birtakım oluşumlara gideceklerdir. Bu oluşumlar somut görünüşler olabileceği gibi soyut fikirler de olabilir. Öğretmenlik mesleki kimliğini tam olarak yansıtmakta zorlanan öğretmenlerimiz genç nesillerimize olumsuzluk teşkil edebilecek durumlarda örnek olabileceği var olan bir gerçekliktir. Bu durumu ortadan kaldırmak tabii olarak zorlukları içerisinde barındırmaktadır. Üniversitelerde öğretmen yetiştirme sürecinde aktif rol oynayan eğitimciler, öğretmen adaylarında mesleki kimlik oluşumu ile ilgili çalışmalara önem vermelidirler. Bu sayede öğretmen adaylarının eğitimi, mesleki kimlik oluşumları ve adayların kendilerini öğretmen olarak algılamaları konusunda daha bilinçli bir duruma ulaşılabilecektir.

Benlik kavramı, bireyin sadece kendine ait tutumlarından, algılarından, duygularından, davranışlarından ve sahip olduğu değerlerden oluşan kişinin kendine ait düşüncesidir. Bu kavram bireyin çocukluk döneminde annesinden ve babasından görmüş olduğu sevgi ve edinilen değerlerden; kendi yaşantılarıyla ortaya çıkan etkileşimlerden, okul hayatında elde edilen başarı ve başarısızlıklardan, içerisinde

büyüdüğü ailenin var olduğu toplumsal sınıftan ve yaşamında karşı karşıya gelinilen pek çok yaşantıdan etkilenir. Bu duruma zıt olarak, bireyin ruh ve beden sağlığını, diğer bireylerle yaşadığı etkileşimleri ve bu etkileşimlerin niteliğini, kişinin akademik başarısını, meslek seçimini ve hayatta yaptığı pek çok seçimi etkiler (Onur, 1993).

Bireylerde var olan benlik durumunun kendi yaşantılarının bir ürünü olduğu, yaşamları boyunca karşılaşılan durumlar ile şekillendiği yapılan araştırmalar ile ortaya çıkarılmıştır (Hökelekli, 2015). Benliğin var olan birçok boyutu bulunmaktadır. Benliğin çok boyutlu bir kavram olduğunu öne süren Olası Benlikler Kuramı, ilk olarak kişilik psikolojisi alanında Markus ve Nurius (1986) tarafından ortaya konulmuştur. Bu kuram içerisinde üç farklı benlik türünden bahsedilmektedir. Kuramı ortaya koyanlar umulan, beklenen ve korkulan olmak üzere üç farklı benlik türünü açıklamışlardır (Markus ve Niriüs, 1986).

Beklenen benlik, bireylerin yaşamlarında başarabileceklerini düşündükleri durumları içeren benlik türüdür. Beklenen benlik, bireylerin yapabilecekleri durumların farkında olmasını ortaya koymaktadır. Umulan benlik, gerçekliği muhtemel olmayan ancak kişinin olmak istediği şekilde arzularını içeren benlik türüdür. Başka bir ifade ile bireylerin ulaşılması zor görünen ancak olmak istedikleri durumlarıdır. Korkulan benlik ise bireylerin ilerleyen yaşamlarında olmalarından korku duydukları ve buna engel olmak istedikleri durumları içeren benlik türüdür. Bireyler, olası benliklerini isteme veya istememe yoluyla kendi gelişimlerini ortaya çıkarmaktadırlar. Olmaktan korkulan bir durumda birey, savunma şekline geçerek bu durumu ortadan kaldırabilir. İyi şeyler hayal eden bireyler gelecekteki yaşantılarında olmak istedikleri durumun güçlüğü göz önünde aldıklarında beklenen bir şekilde gerçekçi bir tercihte bulunabilirler. Bütün bunlar bireyin yaşantılarının ürünüdür. Kendilerini tanıma fırsatı bulan bireyler yapabileceklerinin farkında olarak hayatlarına devam etmektedirler. Bazı durumları kendileri ile ilgili bir seçim yapma durumunda kendi özelliklerini dikkate alarak tercihte bulunmaları oldukça doğaldır. Ancak yaşadığımız toplumda bireylerin geçmiş yaşantıları, şuan yaşamakta oldukları zaman zarfı ve gelecekte olmak istedikleri durumlar farklılaşmaktadır (Markus ve Niriüs, 1986).

Aile, okul, yakın çevre ve bireyin arkadaş çevresi yapılacak olan tercihleri olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun en güzel örneği eğitim hayatının bir dönüm noktası olan meslek seçimi durumudur. Bireyler, eğitim süreci sonunda ortaya çıkan meslek seçimi konusunda problem yaşarlar. Meslek seçimi belki de bireyin hayatında yapacağı en önemli seçimdir ve bireyi tüm yaşamında etkileme gücüne sahiptir. Meslek seçimi “hayal kurma, araştırma, billurlaştırma ve belirlenme gibi aşamalardan oluşan dinamik bir süreç” olarak tanımlanmaktadır (Deniz, 2001, s. 2). Bireyleri yaşadığı bu süreçte geçmişe yönelik tercihlerini değiştirmek isteyebilir. Bu değişiklik isteği bireylerin yaşadığı kararsızlık durumundan kaynaklanmaktadır. Hökeleli (2015, s. 45) bireylerin bu dönemde yaşadığı kararsızlıkların geçmişte yaşadığı “kimlik bunalımı” probleminin bir sonucu olarak ortaya çıktığını ifade etmektedir.

Birey olası benlikler kuramına göre kim olduğunu ve kim olacağı üzerinde düşünerek kimlik arayışına girmektedir (Markus ve Niriüs, 1986). Bireyler; tatmin edici bir yaşam sürmek, içinde yaşadığı toplumda yerini ve rolünü anlamak ve diğer insanlarla ilişkilerini düzenlemek amacıyla kimlik arayış sürecini gerçekleştirirler. Bu durum bireyler için olağan bir süreç olarak nitelendirilebilir. Ancak bu yaşanan süreç bireyin içsel sürecidir. Çünkü bireyler bu dönemde anlam ve amaç duyguları ile hareket ederek kendilerini gerçekleştirme ihtiyacı hissederler. Bu ihtiyaç doğrultusunda dış etkilere ve değişimlere tamamen açık bir yaklaşım sergilemektedirler (Hökeleli, 2015, s. 45).

Dışsal faktörlerin bireye etkisinin yoğun olarak yaşandığı bu dönemde, çevre faktörü aktif bir şekilde bireyler üzerinde yoğun bir etkiye sahiptir. Birey var olan yeteneklerinin farkında olmasına karşın ailesi, yakın çevresi, arkadaşları, akrabaları ve içinde yaşadığı toplumdan gelen tenkitleri dikkate alır (Çakır, 2011). Aile bireyi kendi görmek istediği yöne sevk ederken, arkadaş çevresi daima bireyle iç içe olmayı umar. Bu durum olası benlikler kuramına göre beklenen benlik değil umulan benliktir ve bu durum gerçekçi değildir (Markus ve Niriüs, 1986). Ancak bütün bu olanlar bireyi etkiler. Mezun olunan okul, okulun rehberlik servisindeki öğretmen, girilen sınavlarda gösterilen başarı, seçilecek olan mesleğe hazırlık sürecinin yaşanılacağı yerler bir bütün olarak bireyi etkiler (Çakır, 2011, s.2).

Yapılan bu tez çalışmasının problem cümlesini; “sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ile olası benlikleri arasında ilişki nedir?” sorusu oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlikleri ile olası benlikleri arasındaki ilişkiyi incelemek, ülkemizde öğretmen yetiştirme görevini yerine getiren kurumlara yardımcı olabilir. Geçmişten itibaren günümüze kadar devam eden süreçte öğretmen algısının toplumumuzda göstermiş olduğu değişim öğretmen kimliğine yapacağı etkiyi de beraberinde getirmektedir. Öğretmen adaylarının henüz görevine başlamadan mesleki kimlikleri ile mesleğe yönelik olası benlikleri arasındaki ilişkiyi görmek gelecek dönemlerde öğretmen eğitimine vereceği katkılar açısından önemlidir.

Bu araştırma Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ile olası benlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ile olası benlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırma ilgili literatür incelendiğinde daha önce çalışılmamış bir konudur. Meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ve bireylerin olası benlik düzeyleri birbirlerinden bağımsız olarak daha önce yapılan çalışmalarda yer aldığı görülmüştür. Bu iki değişken arasındaki ilişkinin incelenmesi ülkemizde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının benlik düzeyleri ve meslek öncesi öğretmen düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyan ilk çalışma olması bakımından önemlidir. İlgili literatürde bulunan çalışmalara bakıldığında öğretmen kimliğini ve öğretmen eğitimini yeniden yapılandırmak gerekliliği dikkat çekmektedir. Öğretmen adaylarının mesleki benlik saygısının incelendiği çalışmalarda eğitim programları, kullanılan yöntemler, araç- gereçler ne kadar iyi olursa olsun öğretmenler yetersiz olursa eğitimde başarılı olmanın söz konusu olmadığı vurgulanmıştır. Öğretmenlerin yetersiz olma durumları içsel nedenlerden kaynaklan durumlar olduğu düşünülürse; benliliğin kişiliği etkilemesi ve bireylerin benlik durumlarının mesleki kimlikle uyum göstermesi bu durumu öğretmenlik

mesleğini ve eğitimin kalitesini artıracakı düşünülebilir. Yapılan bu çalışma sosyal bilgiler öğretmen adaylarının benlik düzeyleri ile meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyarak, eğitim fakültelerinde yetiştirilen öğretmenlerin benlik düzeyleri ile mesleki kimlik düzeylerinin ilişkisini incelemek açısından önemlidir. Bu ilişkinin incelenmesi ülkemiz öğretmen yetiştirme programlarına, öğretmenlerin mesleki kimliklerinin sağlıklı bir şekilde gelişmesine, ilerleyen çalışmalara temel oluşturmasına katkı sağlayacaktır. Öğretmen adaylarına uygulanacak olan veri toplama araçlarındaki verilerin analizi sonucunda benlik düzeyleri ile meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri arasında güçlü veya zayıf ilişki bulunan öğretmen adaylarından yola çıkarak öğretmen yetiştirme sürecinde etkin faaliyet gösteren kurumların süreç içerisindeki faaliyetlerini destekleyici bir araç olması bakımından araştırma önem taşımaktadır.

Ülkemiz öğretmen yetiştirme programları tarihi oldukça eskilere dayanmaktadır. Yakın tarihimizde Cumhuriyetin ilanından itibaren çeşitli kurumlar (ilköğretmen okulları, anadolu öğretmen liseleri, köy enstitüleri vb.) öğretmen yetiştirme işlevi görmüşlerdir. Günümüzde ise üniversiteler bünyesinde eğitim fakülteleri ve kısmen de olsa mezuniyet sonrası alınan pedagojik formasyon ile fen edebiyat fakülteleri bu işlevi yerine getirmektedir. Araştırmanın sınırlılıkları bünyesinde eğitim fakültelerinin sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde örgün eğitim görmekte olan öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ile olası benlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi görmek açısından bu çalışma önemlidir. Ancak eğitim fakülteleri bünyesinde farklı öğretmen yetiştirme programlarının bu çalışmaya ilerleyen süreçlerde dahil edilerek çalışmanın genişletilmesi ve ilerleyen süreçlerde yapılacak olan çalışmalara temel teşkil etmesi açısından oldukça önemlidir.

Ülkemiz, içerisinde bulunduğu dünyada bilim, teknoloji, hukuk, tıp ve diğer alanlarda gelişmiş ülke pozisyonuna yükselmesini sağlayabilecek temel faktörlerden birisi de eğitim faktörüdür. Toplumun eğitimi yaşanan dönem ve gelecek dönemler açısından oldukça önem arz etmektedir. Öğretmenler toplumu şekillendiren ana karakterlerden bir tanesidir. Buradan hareketle toplum mühendisliği tabirine uygun bir misyon üstlenmektedir. Bu araştırma ile toplum için belki de çok göz önünde olmamasına rağmen gerçekte toplumun gizli kahramanları olan öğretmenlerin öğretmen meslek kimlikleri ile olası benlik düzeylerinin birbirlerini tamamlayarak

öğretmen kimliğini kişilik özellikleri haline getirebilecek benlik sahibi olan bireylerin eğitim fakültelerinde öğretmen yetiştirme programları ile öğretmen olarak topluma kazandırılmasıdır. Öğretmenler yetiştireceği bireyler ile toplumun ve ülkesinin geleceğe emin adımlarla ilerlemesine katkı sağlayacaktır. Bugün bu denli önem arz eden öğretmenlik mesleği bireylerin yalnızca üniversite sınavında gösterdiği başarı sonunda eğitim fakültelerine girme hakkı kazanmaları gibi basit bir düzeye indirilmemelidir. Bu çalışma bireylerin doğumundan itibaren gelişme gösteren benlik kavramının ve ilerleyen süreçte bireylerde ortaya çıkacak olan kişilik kavramının bireylerin öğretmen olarak yetiştirilmesi için göz önünde bulundurulması gerekli olan kavramlar arasına girmesi açısından önemlidir. Öğretmenlik mesleğinin gerekli içsel motivasyonunu sağlamış ve kendisinde öğretmenlik mesleğini yapabileme yeterliliğini düşünen bireylerin öğretmen olarak yetiştirilmesi ve toplumun her alanına doğrudan veya dolaylı olarak etkisi bulunan öğretmenlerin gerçek birer toplum mühendisleri olmaları ülkemiz bugünü ve yarını açısından oldukça önemlidir.

Eğitim fakülteleri bünyesinde birçok farklı program bulunmaktadır. Bu programlardan sosyal bilgiler öğretmenliği programında örgün eğitim görmekte olan öğretmen adayları araştırmamızın evreninin oluşturmaktadır. Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümlerinden başarı ile mezun olarak öğretmen olma yolunda ilerleyen bireylerin öğretmenlik mesleki kimlik düzeylerinin benliklerine ve kişiliklerine uygunluğunu görmek açısından araştırma oldukça önemlidir. Çünkü bu çalışma öğretmenlik mesleğinin gerekliliklerini yerine getirme konusunda eğitim almış bireylerin olası benlik düzeyleri arasında oluşabilecek uyum, M.E.B bünyesinde görev alacak kişilerin görevlerini yerine getirme sürecinde yaşayabilecekleri olumsuzlukları aşmaları konusunda yardımcı olacaktır. Benlik düzeyleri ve daha sonraki süreçte oluşan kişilik özelliklerinin bilincinde olan bireylerin meslek seçiminde kendilerine uygun bir mesleği tercih etmeleri yapılan çalışmalarla ortaya konulmuştur. Öğretmenlik bilincini kendilerinde gören Sosyal Bilgiler öğretmen adayları toplumun öğrenci düzeyine uygun olarak sınıf ortamına taşınması içeriğini barındıran derslerini daha dikkatli işleyerek öğrencilerini toplum yaşamına hazır bir hale getirebilirler. Tarih, coğrafya, etkin vatandaşlık, siyaset, hukuk, ekonomi, psikoloji, sosyoloji gibi birçok alanı içerisinde barındıran Sosyal Bilgiler dersinin

sınıf ortamında meslek bilinci ile hareket eden öğretmenler tarafından daha etkin işleneceği bilinen bir gerçektir.

Bu araştırma Sosyal Bilgiler alanında daha önce yapılmamış bir araştırma olması ve alan yazındaki boşluğu doldurması açısından oldukça önemlidir. İlerleyen süreçlerde yapılacak olan çalışmalara temel teşkil edebilecek düzeyde bir çalışma olması araştırmanın farklı açılardan önemini vurgulamaktadır.

Araştırma Problemi ve Alt Problemler

Yapılan bu tez çalışmasında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ile olası benlik düzeyleri arasında ilişki araştırılmıştır.

Ana problem doğrultusunda aşağıda yer alan alt problem durumlarına da cevap aranmıştır.

1. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri nedir?
2. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri;
  - yaş,
  - cinsiyet,
  - mezun olunan lise,
  - üniversite,
  - sınıf düzeyi,
  - okudukları bölümü tercih sırası,
  - ailede başka öğretmen olma durumu,
  - öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni,
  - aile aylık ortalama gelir,
  - ailenin yaşadığı yer,
  - aile yapısı,
  - baba ve anne eğitim durumu,
  - baba ve anne mesleği değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
3. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının olası benlik düzeyleri düzeyleri nedir?
4. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının olası benlik düzeyleri;

- yaş,
- cinsiyet,
- mezun olunan lise,
- üniversite,
- sınıf düzeyi,
- okudukları bölümü tercih sırası,
- ailede başka öğretmen olma durumu,
- öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni,
- aile aylık ortalama gelir,
- ailenin yaşadığı yer,
- aile yapısı,
- baba ve anne eğitim durumu,
- baba ve anne mesleği değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Sayıtlar

Araştırma boyunca yapılan veri toplama çalışmalarında;

1. Katılımcılar kendilerine yöneltilen sorulara bilinçli bir şekilde içtenlikle cevap verdikleri varsayılmaktadır.
2. Sosyal bilgiler 4. sınıf öğretmen adaylarının tamamının öğretmenlik uygulaması dersini aldıkları düşünülmektedir.
3. Sosyal bilgiler 3. sınıf öğretmen adaylarının tamamının öğretmenlik uygulaması dersini almadıkları düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

1. Araştırma kapsamında verilerin toplanılması, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve katılımcıların verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.
2. Araştırma; Uşak Üniversitesi, Sıtkı Koçman Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi ve Aksaray Üniversitesi eğitim fakültelerinde sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünün 3. ve 4. sınıf öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. Sosyal Bilgiler Öğretimi

Bu bölümde sosyal bilgiler kavramı tanımlanarak sosyal bilgilerin amaçları, sosyal bilgiler öğretiminde temel yaklaşımlar ve sosyal bilgilerin dünyada ve ülkemizde gösterdiği tarihsel gelişim aktarılmaya çalışılacaktır.

1.1.1. Sosyal Bilgiler Kavramı ve Tanımı

Sosyal bilgiler, insanı ve yaşamı konusu olarak ele alır. Bireylerin kendilerini daha iyi anlamalarına ve çevresindeki olayları daha iyi anlamlandırmasına yardımcı olur. Doğanay (2002) sosyal bilgileri tanımlarken yaşanabilecek zorlukları tek disiplinli ve birden fazla disiplin alanlarını karşılaştırarak ifade eder. Öztürk (2003) sosyal bilgileri disiplinler arası olarak niteler ve birçok disiplini bünyesinde barındıran bir alan olarak tanımlar. Keçe ve Meray'e (2011) göre sosyal bilgilerin bünyesinde barındırdığı diğer sosyal bilimlerden yola çıkılarak kendine has bir tanım yapılması ancak bu disiplinlerin iyi tanınması ve sosyal bilgilerin temellerini bilerek yapılabilecektir. Çünkü sosyal bilgiler insanlar tarafından birden fazla derse ait bilgileri barındıran ve öğrenciye aktaran bir ders olarak algılanmaktadır. Burada sosyal bilgilerin bir tarih veya coğrafya dersi olmadığını başlı başına bir alan olduğunu ortaya koymak önem arz etmektedir. Toplumsal yaşamda meydana gelen olaylar her insan tarafından farklı algılanabileceği gibi bilimsel alanda meydana gelen olaylar da farklı disiplinler tarafından farklı algılanabilir. Bir tarih uzmanı olaylara farklı yaklaşabilir veya bir coğrafyacı aynı olayı kendi penceresinden aktarabilir. Bu farklılığı ortadan kaldıran disiplin sosyal bilgilerdir. Çünkü sosyal bilgiler sosyal bilimlerin kesişimi veya kavşak noktasıdır.

Eğitim dünyasında yıllardır sosyal bilgilere ait tanımlamalar; insanların bilgi birikimlerinin artması, anlamlı bilgilerin ortaya çıkışının fark edilmesi ile sürekli bir değişme eğiliminde olmuştur. Sunal ve Hass (2005) sosyal bilgilerin toplumsal geleneklerin öğretmenler tarafından kuşaktan kuşağa aktarılmasında, bireylerin

yaşadıkları topluma uyum sağlamasında ve hayatı anlamlandırmaları noktasında aktif bir rol oynamasının gerekli olduğunu savunmuşlardır. Sosyal bilgiler için ilk olarak 1970 yılında Barth ve Shermis genel kabul görebilecek nitelikte bir tanım yapmışlardır. “Sosyal Bilgiler vatandaşlık eğitimi amaçlanarak insan ilişkilerine dönük bilgi ve tecrübelerin harmanlanmasıdır” (Barr, Barth ve Shermis, 1977, s. 69). Yapılan bu tanımlamadan hareketle sosyal bilgiler; vatandaşlık eğitimi amacından hareketle insan ilişkilerindeki deneyimlerin ve bilgi birikiminin aktarımına dönük bir disiplin olarak nitelendirilebilir. Öztürk (2007, s. 23) yapılmış olan bu tanımlamanın geniş bir anlaşma ile ortaya çıktığını ancak ilerleyen süreçte sosyal bilgiler eğitimcilerinin daha farklı tanımlamalar yaparak alana katkı sağladığını ifade etmektedir.

Sosyal bilgiler alanında uluslararası en önemli kuruluş olarak kabul gören ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (N.C.S.S) sosyal bilgileri “vatandaşlık yeterliliklerini kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan çalışma alanı” olarak tanımlamaktadır (Doğanay, 2002, s. 16).

Sosyal bilgiler disiplinler arası bir yaklaşımla oluşturulan bir çalışma alanıdır. Bünyesinde tarih, coğrafya, vatandaşlık, sanat ve ekonomi gibi birçok farklı alana ait bilgileri barındırır. Sosyal bilgiler farklı alanlara ait bilgilerin harmanlanması ile ortaya çıkmıştır. Kabapınar’a (2007) göre sosyal bilgiler; sosyal bilimlerin öğrenciler için sadeleştirilmiş halidir ve sosyal bilgiler dersi sosyal bilimlere ait bilgilerin öğrencilere aktarıldığı derstir. Ancak sosyal bilgilerin sosyal bilimlere ait bilgileri bireylere aktarma sürecinde doğrudan bir aktarım yapmadığını, bireylerin farklı özelliklerinin dikkate alınarak bunun gerçekleştirildiğini ifade eder. Sönmez (2005) ise sosyal bilgileri toplumsal gerçekler ile bağ kurma sonucunda ortaya çıkan bilgiler olarak tanımlar. Kabapınar (2007) sosyal bilgilerin içeriğini oluşturan sosyal bilimleri; insanlar ile toplumların inceleme konusu olduğu bir disiplinler bütünü olarak nitelendirir. Yapılan bu tanımlamalara bakıldığında sosyal bilgilerin toplumun kendisini yansıttığını söylemek yanlış olmaz. Toplumsal yaşamda var olan durumların incelendiği bir disiplinler bütünü olan sosyal bilimlere ait bilgileri kapsayan sosyal bilgiler; dolaylı olarak toplumun ve insanın kendini gördüğü bir ayna olarak nitelendirilebilir.

Barth ve Demirtaş (1997, s. 1-6) sosyal bilgileri bireylerin hayatları boyunca kullanacakları becerilerin kazandırıldığı bir ders planı olarak tanımlamaktadır. Bireylerin toplumsal rollerinin, hak ve sorumluluklarının farkında olmasını sağlayan sosyal bilgiler dersi yaşam becerilerini de bireylere aktarır. Garcia ve Michaelis'e (2001, akt. Kılıçoğlu, s. 5) göre sosyal bilgiler; demokratik toplumlarda sorumluluk alabilen bireylerin yetiştirilmesi amacıyla insan ilişkilerinin incelenmesi ve toplumun kültürel öğelerinin temel özelliklerini aktaran bir programdır. Toplumun neredeyse bütün yönleriyle aktarıldığı sosyal bilgiler dersinin konusu insan, toplum ve çevredir. Bu sebeple ders kapsamında sosyal davranış bilgileri önemli bir yer tutar. Bu bilgiler etkili vatandaş yetiştirilmesi çerçevesinde kapsama dahil edilmiştir (Kabapınar, 2007, s. 3).

Bireyin yaşadığı toplumda aktif bir rol alması açısından sosyal bilgilerin önemi yadsınamaz. Ross (1997, akt. Kılıçoğlu, 2012) sosyal bilgilerin bireylerde toplumsal yaşamın aktif bir üyesi olmasına, bireylerin toplumsal rollerini ve gereksinimlerini yerine getirmesinde gerekli olan bilgi aktarımının yapıldığı ve bireylerin yetenek ve değerler ile donatıldığı ders olarak tanımlamaktadır. Toplumsal yaşamı okullar ve eğitim ortamlarına taşıma görevi görüldüğü gibi sosyal bilgiler dersi ile yerine getirilmeye çalışılmaktadır. Erden'e (1996, s. 8) göre Sosyal Bilgiler; iyi ve sorumluluk alabilen vatandaş yetiştirme amacı olan, sosyal bilimler kapsamındaki disiplin alanlarından seçilen bilgiler ile öğrencilere toplumsal yaşamda gerekli olan bilgi, beceri ve tutumların kazandırılmaya çalışıldığı bir çalışma alanıdır. Sönmez (1999) sosyal bilgileri toplumun kültürel öğelerini bireylere aktarma gayretinde olan ve bu öğelerin insan yaşamına etkisini konu edinen ders olarak tanımlamıştır.

Sosyal bilgiler dersi bireylerin yaşadıkları toplumda uyum içerisinde olmaları ve iyi yurttaş olabilmeleri için toplumsal kişilik kazanmalarını amaçlar (Aykaç, 2007). Sosyal bilgiler, okulların ve öğretmenlerin bireylere her şeyi öğretmediği gerçeğini dikkate alarak bireylere farklı alternatif öğrenme yolları sunmayı, tecrübe kazandırmayı ve değer aktarımını amaçlayan bir alandır (İlter ve Ünal, 2014). Sosyal bilgiler bireyleri toplumsal yaşama hazırlayan, bireyleri sosyal yönünü geliştiren bir ders olmasının yanı sıra tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgilerini de içermektedir.

Sönmez (1999), bireylerin yaşamlarına anlamlandırmaları, var olan sorunlara çözüm önerileri getirebilmeleri, sahip oldukları bilgileri yaşamın tüm alanlarında etkin bir biçimde kullanabilmeleri amacıyla toplumsal olayların bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Sosyal bilgiler insanı ve toplumu tüm yönleriyle ele alan bir bütün olarak tanımlandığında toplumun yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü sosyal bilgiler içerisinde farklı disiplinler ait bilgiler parça parça bir bütünü oluşturacak şekilde dizayn edilmiştir. Bu noktada Öztürk' ün (2006) sosyal bilgiler ait tanımı önemlidir; sosyal bilgiler problem çözme becerisi gelişmiş etkin vatandaşlar yetiştirmede farklı bilim dallarına ait bilgileri harmanlayarak kullanılabilir hale getiren bir öğretim programıdır.

Sosyal bilgiler eğitimi, günümüzün değişen toplumlarında ana aktör olmasının yanında, günlük sorunlarının çözümünde insanlara destek vererek bir öğrenme toplumu oluşturmanın önemli bir yolu olarak görülmektedir (Etsuko, 2009). Sosyalleşme; insan topluluğuna giriş sürecinde farklı toplulukların giderek yaklaşan mesafeleri sonucunda artan insani ilişkilerin toplumlara yansıması ve bireylerin bu yansılardan toplumsal roller kazanmasıdır (Khuziakhmetov ve Nasibullov, 2016). Bu rollerin kazandırılması sürecinde önemli görev üstlenen sosyal bilgiler Doğanay'a (2008) göre bireylerin yaşamını sürdürdükleri toplum ve fiziksel çevreleri ile etkileşimini zaman bağlamında incelendiği bir çalışma alanıdır.

Toplumsal hayata yön veren bütün olaylar sosyal bilgilerin kapsamına girebilir. Tarihi bir olgu, coğrafi bir olay, hukuki bir kavram ve vatandaş olarak hak ve sorumluluklarımız burada örnek verilebilir. Bütün bunlar sosyal bilimler içerisinde farklı disiplinler halinde incelenen olaylar olarak göze çarpabilir. Ancak Sönmez'e (1999) göre sosyal bilimlerin kesişim noktası sosyal bilgilerdir. Toplumun tümünü ilgilendiren ve bireylere açıklanması zaruri görünen durumlar sosyal bilgiler noktasında kesişerek aktarılır. Öztürk (2006) toplumu ortak paydada buluşturan değerlerin eğitim kurumlarında aktarıldığı ders olarak sosyal bilgileri işaret etmektedir. Burada görüldüğü gibi sosyal bilgiler toplumu toplum yapan bir görev üstlenmektedir. Geçmişten itibaren var olan ve toplumu bir arada tutmaya yardımcı olan değerlerin sosyal bilgiler kapsamında bireylere aktarımı sosyal bilgilerin önemini ortaya koymaktadır.

Ülkemizde yapılmış olan kapsamı en geniş Sosyal Bilgiler tanımı 2005 Sosyal Bilgiler programını ortaya koyan komisyon üyeleri tarafından yapılmıştır. Komisyon üyeleri sosyal bilgileri şu şekilde tanımlamaktadır; Sosyal bilgiler, bireylerin toplumsal yaşamda varlığını gerçekleştirebilmesine yardım etmek maksadıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgileri konularını içeren; öğrenme alanlarını bir ünite ya da tema olarak birleşmesini yansıtan; bireylerin sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek noktasında ele alındığı; birlikte öğretim anlayışından yola çıkarak ortaya çıkarılmış bir ilköğretim dersidir (Meb, 2005, s. 51).

İlgili literatür incelendiğinde sosyal bilgilerin tanımlanmasında ortaya çıkan farklılıkları birçok disiplinden oluşmasından meydana geldiğini ifade edebiliriz. Sosyal bilgiler, sosyal bilimlere ait bilgileri kapsamına almış olması, toplumsal rolleri, hak ve sorumluluk gibi vatandaşlık konularını barındırması, insan ve çevre etkileşimi gibi birçok farklı noktanın kesişimi olarak gösterilebilir. Burada sosyal bilgiler ve sosyal bilimlerin birbirlerinden farklı alanlar olduğu unutulmamalıdır. Köstüklü (2006) sosyal bilgileri bir bilgi alanı olarak nitelendirirken, sosyal bilimleri ise bir bilim alanı olarak ifade etmektedir. Sönmez'e (1999) göre sosyal bilgiler toplumsal gerçekleri bünyesinde barındıran bir ders iken, sosyal bilimlerin insan eliyle üretilmiş olan gerçekler olarak nitelendirmektedir. Sosyal bilimler insanlığın varoluşu hakkında çalışmalarda bulunan uluslar arası ilişkiler, antropoloji, eğitim bilimleri ve sosyoloji gibi farklı disiplinleri bünyesinde barındırır. Bu farklı disiplinlere ait bilgilerin yaş gruplarına uygun hale getirilmesi sosyal bilgilerin kapsamındadır. Sosyal bilimlere ait bilgiler geniş kapsamlıdır. Bu bilgiler topluma fayda sağlamak için üretilen bilgilerdir. Bu şekilde oluşturulan bilgilerin topluluklara erişimi farklı kanallar yoluyla gerçekleştirilmektedir. Eğitim bu kanalların sadece birini oluşturmaktadır. Yazılı ve görsel basın, ulaşım ve haberleşme araçları da bu kanallar içerisinde gösterilebilir. Eğitim kapsamında bu bilgiler farklı yaklaşımlar uygulanarak hazır hale getirilerek ve sosyal bilgiler dersi bünyesinde öğrencilere sunulmaktadır. Nitekim Safran'ın (2008) yapmış olduğu sosyal bilgiler tanımlamasında; sosyal bilgiler, farklı disiplinlere ait bilgilerin öğrenci yaş seviyelerine uygun duruma getirilerek kullanılabilir şekilde sunulan müfredat programı olarak nitelendirmektedir.

Deveci (2010, s. 39) sosyal bilgilerin toplumsal olarak önemli bir rol oynadığını ifade ederek sosyal bilgilerin gelecekteki durumu ile dünyamızın geleceği arasında doğrudan bir ilişki kurarak sosyal bilgilerin önemini ortaya koyar.

1.1.2. Sosyal Bilgilerin Amaçları

Hızla değişen ve gelişen dünyamızda toplumlar artık birbirleriyle iç içe bir hale gelmiştir. İletişim ve ulaşım imkanlarının artması insanların birbirlerinden haber alma sürelerinin kısalması ve bunun yanında meydana gelen değişimler dünya üzerindeki toplulukları etkilemiştir. Bu etkileme durumu toplumların hemen hemen her alanında gerçekleşmektedir. Sağlık, spor, siyaset, giyim, yemek türleri gibi birçok faaliyet artık dünyanın her neresinde olursa olsun insanlar için ortak bir şekle dönüşmektedir.

Toplumun bütün yönleriyle etkileşime açık olduğu günümüzde kamusal alanlarda, özel teşebbüslerde, eğitim kurumlarında ve hizmet kurumlarında birtakım değişiklikler ve gelişmeler meydana gelmektedir. Bu etkileşim toplumsal olarak eğitim alanında ve eğitim kurumlarında daha fazla hissedilmektedir. Gelişmiş, güçlü devletler uyguladıkları sağlam temelli eğitim politikalarıyla dünyada söz sahibi olmaya devam etmiş, gelişmekte olan veya gelişmeye çalışan devletler gelişen devletlerin eğitim politikalarına benzer politikalar üreterek gelişme fikrine sıkı sıkıya tutunmuşlardır. Bu kapsamda sosyal bilgiler, gelişmiş bir devlet olarak gösterilen ABD'nin toplumsal yaşamda yaşadığı dönüşümün getirdiği problemlere çözüm üretmek ve ulusal toplum anlayışını meydana getirmek amacıyla ortaya çıkmış bir alan olarak ifade edilebilir (Tay, 2010, s. 16).

Akpınar ve Kaymakçı (2012) sosyal bilgilerin amacını; toplumda etkin ve üretken vatandaşlar yetiştirmek, yetiştirilen bu vatandaşların hak ve sorumluluklarının farkında olarak hareket etmesine olanak sağlamak, bireylerin yaşamların karşı karşıya geldikleri sorunlarla mücadele ederek bunları ortadan kaldırmasını sağlayan vatandaş yetiştirme amacında olan bir ders olarak ifade eder. Öztürk (2003) sosyal bilgilerin etkin, demokrasiyi benimseyen ve yaşamına yansıtan vatandaşlar yetiştirme amacı olan bir ders olarak tanımlar. Karagözoğlu'na (1966) göre sosyal bilgiler insanları demokrasiye inandırma amacı olan, demokratik yaşamı yaygınlaşmasına katkıda bulunacak vatandaş yetiştirme amacı olan bir ders olarak tanımlanmaktadır. Bu ifadelerden hareketle sosyal bilgilerin vatandaş yetiştirme,

demokrasiyi bireylere aktarma ve yaygınlaşmasında rol üstlenme ve vatandaşların hak ve sorumluluklarının bilincine varmalarına yardımcı olan bir ders olarak ortak bir çıkarım yapılabilir.

Millet olarak köklü bir geçmişe sahip olduğumuz gerçeğinin yanında, yaşadığımız devletin tarihi günümüze pek uzak değildir. Cumhuriyetin ilanından itibaren çağdaş yaklaşımı benimsemeyi kendisine bir görev bilen eğitim camiası, sosyal bilgiler ismini direkt olarak kullanmadıkları görülmüştür. Ancak o yıllarda hazırlanan öğretim programlarında sosyal bilgilerin bugünkü tanımında yer alan disiplinleri eğitim sistemimizde vatandaşlarımıza aktarma gayreti içerisinde olmuştur. Burada sosyal bilgiler kapsamında yer alan disiplinlerin dönemin şartlarına uygun olarak aktarıldığını görmekteyiz.

Akyüz (2010) cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren hazırlanan öğretim programlarının genel olarak yapılan devrimleri millete derinlemesine aktararak benimsetme ve bu inkılâplara uygun vatandaş yetiştirme amacıyla olduğunu ifade etmektedir. İlerleyen yıllarda bu durum değişmeyerek devam etmiş 1936 yılında hazırlanan öğretim programında sosyal bilgilerin amacının cumhuriyete, devrimlere ve devletin sistemine sadakat gösterecek vatandaşlar yetiştirmek olarak ifade edildiği görülmüştür (Akpınar ve Kaymakçı, 2012, s. 607).

İkinci dünya savaşı yıllarında dünyada ortaya çıkan durumların etkisiyle 1948 yılında bir öğretim programı hazırlanmıştır. Hazırlanan programda sosyal bilgiler dersini oluşturan disiplinlerin diğer derslerle birlikte değişim gösterdiği söylenebilir. Tazebay (2000) sosyal bilgilerin hazırlanan bu programda daha önceki programlarda var olan amaçlarının korunduğunu ifade ederek o yıllarda meydana gelen dilde sadeleşme, yalın ifadelerin kullanımı hazırlanan öğretim programında sosyal bilgileri oluşturan disiplinlerin içerisine dahil edildiğini ifade etmektedir. Baştan itibaren mevcut olan amaçların korunduğu ve bu amaçlara yeni amaçların eklendiği doğru bir bulgudur.

1960' lı yıllarda ülkemizin siyasi alanında meydana gelen birtakım olaylar ve ülke yönetiminin değişikliğe uğraması ülkenin eğitim sistemine de yansımış ve 1962 yılında öğretim programı tekrar hazırlanmıştır (Ertuğrul, 2000, s. 117). Hazırlanan programda sosyal bilgilerin amaçları önceki programlarda yer alan amaçlardan

farklılık göstermeyerek iyi vatandaş ve sadakatli vatandaş vurgusu dikkat çekmektedir (Aktan, 2006).

İlerleyen dönemlerde öğretim programlarının değiştirilerek geliştirilmesi çalışmaları devam etmiştir. Ancak sosyal bilgilerin amaçları aynı çerçevede kalmaya devam ettiği görülmüştür. 1998 yılında bir ilköğretim programı hazırlanmıştır. Program içeriğinde sosyal bilgiler; toplumsal yaşamda çalışkan olan, araştırma yapmayı seven merak eden, fedakârlıkta bulunabilecek milli ve manevi değerlerine bağlı yurttaş yetiştirme amacı olan bir ders olarak ifade edilmiştir (Akpınar ve Kaymakçı, 2012, s. 614). Ancak Koçak (2002) yılında yapmış olduğu “1998 İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Programı Genel Amaçlarının (gerçekleşebilirliği) Değerlendirilmesi” isimli çalışmasında sosyal bilgiler programının, kapsamında bulundurduğu genel amaçlarına ulaşmada zorluk yaşadığı, az veya orta düzeylerde amaçlara ulaşmaya yaklaşıldığını ifade etmiştir.

2005 yılında ülkemizin eğitiminde radikal değişiklikler meydana gelmiştir. Öğretim programı tekrardan hazırlanarak geleneksel yaklaşımdan uzaklaşmış ve tümüyle çağdaş bir anlayış benimsediği görülmüştür. Hazırlanan program yapılandırmacı anlayışla, uluslar arası kabul gören yaklaşımlarla, bireyleri yaşamının devamı için gerekli bilgi, beceri ve değerlerle donatmayı hedefleyen sosyal bilgiler programı hazırlanmıştır. Sosyal bilgilerin ülkemiz tarihinde hazırlanan öğretim programlarında amaçları zaman içerisinde küçük eklemelerle değişiklik gösterse de ana eksende aynı kalmayı sürdürmüştür. 2005 yılında hazırlanan bu öğretim programı ile geçmişte var olan iyi ve sadakatli vatandaş algısı yıkılmış etkin vatandaşlar yetiştirme amacına yönelmekte olduğumuz gerçeği ortaya konulmuştur (Ata, 2006, s. 77).

Ülkemizde geçmişten günümüze ortaya konulan öğretim programları incelenerek sosyal bilgiler dersinin amaçları ortaya konulmuştur. Eğitim tarihimizde son olarak 2017 yılında hazırlanan öğretim programının varlığı dikkat çekmektedir. Günümüz sosyal bilgiler dersinin amaçları, kapsamı, işlenişi gibi birçok özelliği ifade eden bu öğretim programında sosyal bilgilerin dersinin 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda yer alan genel amaç ve ilkelere uygun olarak toplam 18 amacının bulunduğu ifade edilmiştir. Öğretim programında yer alan sosyal bilgiler dersinin özel amaçları şu şekilde ifade edilmektedir (Meb, 2018);

- “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaşı olarak yetişmeleri,
- Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti’nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları,
- Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilmeleri,
- Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,
- Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri,
- Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,
- Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,
- Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları,
- Çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inanmaları,
- Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları,
- Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,
- Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetmeleri,
- Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri,
- Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşler belirtmeleri,
- İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye’si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri,
- Millî, manevî değerleri ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,

- Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri,
- Özgür birer birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varması amaçlanmaktadır”.

Sosyal bilgiler dersinin amacı devletlerin istediği tarzda vatandaş yetiştirmektir. Yaşanılan dönemin politik rejiminin istekleri doğrultusunda yetiştirilen bireyler farklı şekil yönetim sistemlerinden izler taşıyabilirler. Bu yönetim sistemi demokrasi veya sosyalist bir yönetim olabilir. Sosyal bilgiler bireylere yaşadığı dönemin ve yaşadığı toplumun değerlerine yönelik bilgileri içerir (Safran, 2014, s. 11).

1.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Temel Yaklaşımlar

Sosyal bilgiler öğretiminde geçmişten günümüze süregelen farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Eğitimin anlamlandırılması, öğrencileri en iyi şekilde yetiştirme fikrinin zaman içerisinde değişiklikler göstermesi, eğitimcilerin eğitim ortamlarına ve uygulamalarına yönelik yaklaşımlarının farklılaşması bu durumun bir nedeni olarak gösterilebilir. Sosyal bilgiler öğretiminde “yansıtıcı inceleme olarak sosyal bilgiler”, “sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler” ve “vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler” olmak üzere üç farklı gelenek mevcuttur (Barr, Barth ve Shermis 1978, akt. Bilgiç, 2017). Bu geleneklerin kendi içlerinde öğrenme-öğretme metotları, eğitim uygulamaları gibi birçok sebepten dolayı farklılık gösterdiğini ifade etmiştik.

Sosyal bilgiler öğretmenleri bu farklılaşmaları göz önüne alarak derslerini sürdürürler. Ülkemiz sosyal bilgiler öğretim programları 2005 yılına kadar vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler yaklaşımına yönelik hazırlanırken bu tarihten itibaren yansıtıcı düşünme olarak sosyal bilgiler öğretimi esas alınarak programlar hazırlanmıştır. Zamanla sosyal bilgiler eğitimcileri bu üç temel yaklaşıma yeni yaklaşımlar ekleme çabası göstermişlerdir. Engle, Nelson ve Michealis kendileri hazırlayarak geliştirdiği iki yaklaşımı sosyal bilgiler literatürüne eklemişlerdir. “Bilgiye bağlı sosyal eleştiri”, ve “Bireysel gelişmedir” isimleriyle eklenen bu yaklaşımlar, 1977 ve 1980 yıllarında ortaya çıkmıştır (Martorella 1998; Chapin ve Messick, 1999; Ross, 2006, akt. Yalçın, 2016). Ata (2006) sosyal bilgiler öğretim yaklaşımlarına “Kişisel gelişim olarak sosyal bilgiler” adıyla yeni bir yaklaşım eklendiğini ifade etmektedir. Geçmişten günümüze kadar sosyal bilgiler yaklaşımları

ve daha sonraki süreçte ortaya çıkan yeni sosyal bilgiler yaklaşımları bu şekilde ifade edilebilir.

1.1.3.1. Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi

Kültür aktarımı toplumlar için oldukça önem arz eden bir konudur. Sosyal bilgiler dersi kapsamında toplumun ortak değerleri, kültürel özellikleri öğrencilere aktarılmaya çalışılır. Bu aktarım sosyal bilgiler öğretimi yaklaşımlarından vatandaşlık aktarımı geleneğinin temel amacı olarak ifade edilebilir. Erden (1998) kültür aktarımı esnasında bireylere toplumun temel değerlerinin ve inançlarının kazandırıldığını belirtir.

Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan en eski yaklaşım vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler yaklaşımıdır (Öztürk, 2009, s. 5). Bu yaklaşımda merkezde öğretmen aktif bir rol oynar. Öğrenciler öğretmenden gelen bilgileri alıcı konumdadır.

Barr, Barth ve Shermis (1977, s. 34) vatandaşlık aktarımı geleneğinin sosyal bilgiler öğretiminde yaygın olarak kabul gören yaklaşım olduğunu ifade eder. Yaklaşım, eğitim kurumlarında toplumun kültürel öğelerinin nesilden nesile aktarılmasını temel alarak içeriğini belirler.

Tarihsel geçmişin bireylere öğretilmesi, toplumun geleneklerine bağlılık ve buna uygun davranışlarda bulunma ve otoriteye bağlı olma bu geleneğin içeriğini oluşturur. Öğrenciler bu yaklaşımda asla sorgulama yapmazlar ve kendilerine yöneltilen bilgileri öğrenme gayretindedirler. Bu sebepten dolayı yaklaşımda öğrenciler pasif bir rol sergiler.

Egemen güç tarafından belirlenen içeriklerin ders kapsamında öğretmenler tarafından öğrencilere aktarımı telkin yoluyla gerçekleşmektedir (Öztürk ve Dilek, 2005, s. 20). Yaklaşım genel olarak yetişkinlerin en iyiyi bilmeye daha yakın düşüncelere sahip olduğu fikrinden hareket etmektedir. Yaklaşımla öğrencilere nelerin öğretileceği, hangi değer ve tutumların kazandırılmaya çalışılacağı yetişkinler tarafından belirlenir (Uygun, 2012).

Safran (2008) vatandaşlık aktarımının temel amacını toplumun kültürel özelliklerinin, değerlerinin ve inançlarının aktarılması olarak belirtir. Bu yaklaşım ile

hazırlanan sosyal bilgiler öğretim programında öğrencilerin; “geçmişini öğrenme, geçmiş ve gelecek ile gurur duyma, sorumluluk alma, uygun davranışlar sergileme ve otoriteye bağlılık” kazanımlarına ulaşmayı hedeflemekte olduğunu ifade eder (Köksal ve Çınar, 2012, s. 192).

Sosyal bilgilerin ortaya çıkış amacı göz önüne alınırsa vatandaşlık aktarımı geleneği bu amacı gerçekleştirmeye yönelik içerikleri oluşturarak ulaşıma istenilen amacı gerçekleştirme hedefi ile meydana gelmiştir. Bu durum sosyal bilgiler dersinin eğitim ortamlarında gerçekleştirildiği ilk yer olan ABD’de, Amerikan vatandaşlığının toplumun her kesiminde kabul görmesi ve benimsenmesi amacına ulaşma teziyle ilişkilendirilebilir. Günümüz Amerikan toplumunda birçok farklı kökenden olan insanların Amerikan vatandaşlığı kimliğini benimsediği gerçeği göz önüne alınırsa vatandaşlık aktarımı geleneği Amerikan toplumunda hedeflediği amaca başarı ile ulaşmıştır denilebilir (Tay, 2010, s. 14).

Vatandaşlık aktarımı geleneğinde öğretmenlerin sınıfa hakim ve bilgiyi aktarmada aktif olduğu bilinen bir gerçektir. Ders içeriği kültür aktarımı ve değer öğretimi olarak kısaca ifade edildiğinde öğretmenlerin derslerinde bazı noktaları kişisel yada başka nedenlerle aktarmama durumu ortaya çıkabilecek bir olumsuzluk olarak gösterilebilir. Barr ve arkadaşları (1978) yapmış oldukları çalışmada vatandaşlık aktarımı geleneğinde bazı ideallerin çatışma içerisinde olduğunu ifade eder. Beş grupta ifade ettikleri çatışan idealler şu şekildedir (Barr vd, 1978, akt. Yalçın, 2016, s. 24);

- “Evrensel idealler
- Milli idealler
- Bölgesel/Yerel idealler
- Çoğulcu kültürel idealler
- Kişisel idealler ve Değerler”

Vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler öğretimi günümüzde çağdaş eğitim yaklaşımlarına uzak kalması nedeniyle ikinci planda kaldığı söylenebilir. Ülkemiz sosyal bilgiler öğretim tarihi 2005 yılına kadar olan süreçte etkin olarak rol oynayan bu gelenek yeni yaklaşımların gelişmesi, eğitimin öğrenci merkezli yeniden dizaynı gibi birçok sebeple yerini yeni yaklaşımlara bırakmak zorunda kalmıştır.

1.1.3.2. Sosyal Bilim Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi

Sosyal bilimler konusu insan ve toplum olan farklı bilim disiplinler bütünü olarak tanımlanabilir. Kendi içlerinde farklılıklar gösteren bu disiplinler zaman zaman birbirleriyle bilgi alışverişinde bulunabilir hatta bazı konularda birbirlerine yardımcı olabilirler.

Sosyal bilimlere ait bilgilerin öğrencilere uygun olarak düzenlenmesi ve eğitim ortamlarında kullanılması sosyal bilgilerin kapsamını oluşturmaktadır. Köstüklü (2006), sosyal bilimler ile sosyal bilgilerin ayrımını; bilim dalı ve bilgi alanı temelinde yapar. Burada sosyal bilimler adından da anlaşılacağı gibi bilim dalı, sosyal bilgiler ise yine adından anlaşılacağı gibi bilgi alanıdır.

Sosyal bilgilerin ortaya çıkış sebeplerinden bahsederken vatandaş yetiştirme noktasına değinmiştik. Günümüz Amerikan vatandaşlığı noktasında sosyal bilgilerin hedeflediği amaca ulaşmada başarılı olduğu eğitimciler tarafından kabul gören bir gerçektir. Sosyal bilim olarak sosyal bilgiler öğretimi savunan sosyal bilimciler etkili vatandaş yetiştirme noktasında vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler öğretimi geleneğine karşı çıktıkları için bu geleneği ortaya çıkarmışlardır. Ayrıca etkili vatandaş yetiştirmenin gerçekleşmesini sosyal bilim olarak sosyal bilgiler geleneği ile mümkün olduğunu savunmaktadırlar (Tay, 2010, s. 15).

Sosyal bilimlerde var olan bilgilerin, değerlerin ve becerilerin sosyal bilgiler derslerinde etkin vatandaşlar yetiştirme amacı için en uygun olduğu fikriyle oluşturulmuş bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım ile öğrencilere sosyal bilimlerde var olan bilgiye ulaşma ve bilgi hakkında fikir açıklama gibi temel beceriler kazandırılmak amaçlanmaktadır (Öztürk, 2006).

Toplumsal yapıda var olan durumlara ilişkin insanların doğru gözlem yaparak fikirler edinmesi toplumların gelişim göstermesi açısından oldukça önemlidir. Barr ve arkadaşları (1977) sosyal bilim olarak sosyal bilgiler öğretiminin bireylerin sosyal bilimci gibi çevrelerini gözlemleyip anlamlandırması amacıyla olduğunu ifade eder. Sosyal bilimcilerin olaylara farklı bakış açıları getirerek çözümlemelerde bulunma becerisi, sosyal bilgiler öğretiminde öğrencilere kazandırılarak karar alma süreçlerinde daha başarılı durumların ortaya çıkmasına yardımcı olacak bir durumdur.

Uygun (2012) sosyal bilim olarak sosyal bilgiler geleneğini, sosyal bilimcilere ait olan düşünme tarzlarının ve sosyal bilimciler tarafından saptanan hedefleri benimseyen öğrenciler yetiştirmek olduğunu ifade eder. Erden'e (1998) göre sosyal bilim olarak sosyal bilgiler yaklaşımı konu alanı merkezli programlarda görülür. Doğanay (2002) bu yaklaşımda araştırma inceleme yönteminin kullanıldığını belirtir.

Sosyal bilim olarak sosyal bilgiler yaklaşımında öğrencilerin sosyal bilimlere ait temel ilkelere hareketle insan davranışlarını ve vatandaşlık kavramını öğrenmeleri gerçekleşir. Derslerin içeriği sosyal bilimlerin içersinden yer alan farklı bilim disiplinlerindeki bilgilerin hem ayrı olarak hem de bir bütün olarak verilmesi ile oluşur. Yaklaşımın esas aldığı yöntem ise araştırma inceleme yöntemi ile buluş yoluyla öğrenme stratejisidir (Tay, 2010, s. 15).

1.1.3.3. Yansıtıcı Düşünme Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi

Geleneksel sosyal bilgiler eğitiminin öğretmen merkezli ve egemen güçler tarafından oluşturulan içerikler ile gerçekleştirildiği bilinmektedir. İlerleyen süreçlerde sosyal bilimlere ait disiplinlerin bilgilerinden harmanlanarak oluşturulan içeriklerin ve sosyal bilimcilerin temel düşünme biçimlerinin öğrencilere kazandırılarak topluma katmayı hedefleyen sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler yaklaşımı ortaya konulmuştur.

Zaman içerisinde değişen fikirler toplumların inşa edilmelerinde en iyi yolları arama yönünde olmuştur. Eğitimciler genç nesillerin daha iyi bir şekilde eğitim almalarını sağlamaya yönelik yeni fikirler ortaya çıkarmışlardır. Bireylerin eğitim ortamlarında kazanacakları bilgi ve becerilerin bazı kişiler (bilgili olduğu düşünülen egemenler) tarafından belirlenmesi fikri önemini kaybederek artık öğrenci odaklı öğrenmelerin gerçekleşmesi gerektiği fikri kabul görmeye başlamıştır. Barr, vd. (1977) bu fikirlerin ortaya çıkmasındaki en etkili kişinin J. Dewey olduğunu belirtir ve Dewey'e göre eğitimin içeriği artık öğrencilerin ilgilerine ve isteklerine yönelik hazırlanmalıdır. Bu şekilde hazırlanacak programın öğrencilerin düşünme ve karar verme becerilerinin kendi ilgilerinden çıkan durumlar sonucu kavranacak olması eğitimin kalıcılığını doğal olarak artıracaktır.

İlgili literatür incelendiğinde sosyal bilgiler kapsamında yer alan bu yaklaşımın farklı isimlerle yer aldığı görülmektedir. Dewey (1957) bu yaklaşımı “teammüllü düşünme”, Gündoğdu (2009), Vural ve Kutlu (2004) ise “derinlemesine düşünme” şeklinde ifade etmektedir. Bu ifadelerden farklı olarak “özenli düşünme” ve “yansıtıcı düşünme” şeklinde ifadelerin de varlığı görülmüştür (Dewey, Vural ve Kutlu, Gündoğdu, 1957, 2004, 2009, akt. Uygun ve Çetin, 2014, s. 51).

Yansıtıcı düşünme yaklaşımı, öğrencilerin problemleri tanımlayarak analiz etme ve karar verme becerilerini geliştirmesine katkıda bulunan bir yaklaşımdır. Sosyal bilgilerin geleneksel içeriğinden farklı bir içeriğe sahip olan yansıtıcı inceleme yaklaşımı, Erden’e (1998) göre bu gelenek ile oluşturulan sosyal bilgiler dersinin içeriğini yaşadığımız döneme ait sorunlar oluşturur. Yaklaşım öğrencilerin bilgiyi hazır bir şekilde alarak benimseme durumuna karşı çıkar. Öğrenciler aslında bilgiyi sadece bir araç olarak kullanırlar. Yaklaşımın asıl hedefi öğrencilerin “problem çözme ve bilimsel akıl yürütmeye dayalı karar verme becerisi” kazanmalarınıdır (Öztürk ve Dilek, 2005, s. 21).

Tay (2010) sosyal bilgiler öğretiminde yansıtıcı düşünme yaklaşımının becerilere yönelik bir yaklaşım olduğunu ifade eder. Bu becerileri şu şekilde açıklar;

- Okuma yazma becerisi,
- Farklı kaynaklardan bilgi kullanma,
- Problemleri belirleme ve çözme,
- Bilgiyi yorumlama,
- Değerlerle ilgili durumları belirleyebilme ve çözüme ulaştırabilme becerileridir.

Safran (2014) yansıtıcı inceleme yaklaşımına göre dersin içeriğini belirlemede öğrencilerin etkileyen konuların ve problemlerin seçildiğini, öğrenciler kendilerini etkileyen bu konu ve problemleri düşünerek araştırma yapmalarını ve karar vermelerini amaçlayan bir yaklaşım olduğunu ifade etmektedir.

Doğanay (2005) yansıtıcı inceleme yaklaşımında hedeflenen amaçlara ulaşmak için yardımcı öğrenme öğretme yollarını yöntem ve tekniklerini şu şekilde açıklar;

- “Rol oynama

- Ahlaki ikilemler
- Sınıf toplantıları
- Benzeşimler
- Yaratıcı drama
- Küçük grup çalışması
- Kubaşık öğrenme”.

1.1.4. Sosyal Bilgiler Öğretiminin Tarihi Gelişimi

İnsan kendini ve çevresini tanıma, çevresinde meydana gelen problemleri anlama ve çözüm için düşünme yetisini yaradılışından itibaren taşımaktadır. Toplumsal bir canlı olarak insan doğal çevre ve diğer insanlar ile sürekli bir etkileşim halindedir. Bu etkileşimin doğal bir sonucu olarak fen ve sosyal bilimler insanlığın var olmasıyla birlikte ortaya çıktığı ve günümüze kadar devam ettiği fikrini desteklemektedir.

Bu bölümde sosyal bilgiler eğitiminin dünyada ve ülkemizde gelişim ayı konu başlıkları altında incelenmeye çalışılmıştır.

1.1.4.1. Dünyada Sosyal Bilgiler Öğretiminin Gelişimi

Eski çağlardan itibaren toplumların eğitim kurumlarında vatandaşlarına tarih, coğrafya, vatandaşlık ve hukuk gibi farklı sosyal bilim disiplinlerine ait bilgiler verilmeye çalışılmıştır. Orta Çağ Batı toplumlarında egemen olan dini güç eğitim sistemini de etkileyerek sosyal bilgiler dersi olarak tanımlayabileceğimiz sosyal bilim alanlarına ait disiplinler dini içeriklere yönelik şekillenmiştir. Aydınlanma çağında yaşanan gelişmeler, yeni çağ ve yakın çağda meydana gelen ilerlemeler ile dini etki azalma göstermiştir (Safran, 2014, s. 10).

Tarihsel süreçte sosyal bilgiler adıyla bir dersin ancak 18. yy da dillendirilmeye başlanmıştır. Çünkü sosyal bilgiler adı olmaksızın daha önce okutulan dersler sosyal bilimlere ait disiplinlerdi. Bu disiplinlerin bir araya getirilerek sosyal bilgiler çatısı altında bir ders oluşturulmadığı görülmektedir. Fransız düşünür Condorcet bu fikri ortaya atan kişidir. Ona göre ilk ve orta okullarda sosyal bilgiler dersi okutulması gereklidir. Bu sosyal bilgiler dersinin ilk kez ifade edilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal bilgiler teriminin ilk kullanımı çok sonraları meydana gelmektedir. Sosyal bilgilerin bir disiplin olarak ortaya çıkmasında öncülük eden ABD'de sosyal bilgiler ilk kez terimsel olarak kullanılmaya

başladığı görülür. Bu kullanım ancak 1916 yılından itibaren gerçekleşmiştir (Sözer, 2008, s. 41-55).

Sosyal bilgilerin ortaya çıkışı bilindiği gibi Amerika'da gerçekleşmiştir. Bilimsel ilerlemenin artması, kentleşmenin yaygınlaşması ve kırsal kesimde yaşayan insanları birtakım olanaklara erişimini sağlamak için yapmış olduğu göçler Amerikan toplumunda meydana gelen bazı sorunlara neden olmuştur. Yapılan bu göçler sonunda farklı kültürlerin, inançların ve etnik grupların bir araya gelmesi bu sorunların temelidir (Dündar, 2018, s.30). Saxe (2004) sosyal bilgilerin başlangıçta toplumsal sorunları ortadan kaldırmak için değil yedi komite tarafından başlatılan tarih odaklı bir program olduğunu ifade eder. Ancak ortaya çıkan durumlardan etkilenecek sosyal bilgilere yönelik çalışmalar etkili yurttaşlık ortaya koymak için yollar arama şeklinde gerçekleşmiştir.

Sosyal bilgilerin bir ders olarak ortaya çıkması ile birçok farklı düşüncede tartışmalar yaşanmıştır. Yaşanan bu tartışmalar sosyal bilgileri bir temele oturtmak ve nasıl ilerleyeceğini saptamak konuları etrafında gerçekleşmiştir. Dündar (2018) ortaya çıkan bu tartışmalara bazı akademisyenlerin ve öğretmenlerin sosyal bilgiler dersini kabullenmemesini de eklemektedir. Bu tartışmalara yönelik, sosyal hizmet uzmanı Jane Adams, 1907'de, "Amerikan tarihine yeni bir vatanseverlik kurmak için yapılan genel çaba genellikle saçma bir girişimdir" diyerek bu çabayı yersiz bulmuştur (Adams, 1907, akt. Saxe, 2004, s. 95). Sosyal bilgiler alanında önemli kişilerden birisi olan Wesley sosyal bilim disiplinlerinin pedagojik amaçlar ile birleştirilmesinin sosyal bilgiler olarak tanımlanması gerektiğini ifade etmiştir (İnan, 2014, s. 2).

Amerika Ulusal Eğitim Konseyi toplumda yaşanacak sorunları henüz başlarda ortadan kaldırmak, ulus toplum meydana getirmek amacıyla tarih, coğrafya ve vatandaşlık eğitiminin bir ders çatısı altında eğitim kurumlarında okutulmasını kararlaştırmıştır. Böylece sosyal bilgiler dersinin okullarda eğitimine başlanılmıştır (Öztürk, 2012, s. 2-30).

1.1.4.2. Türkiye'de Sosyal Bilgiler Öğretiminin Gelişimi

Amerika'da vatandaş yetiştirme hareketi olarak başlayan, toplumsal problemlere çözüm üretmek ve ulus toplum meydana getirmek amacıyla olan sosyal

bilgiler diğer dünya toplumlarını da etkileyerek eğitim sistemlerinde kendine yer edinmiştir.

Sönmez (2005) ülkemiz sosyal bilgiler tarihinin Orta Asya'ya kadar dayandırılabilceğini belirtir. Çünkü Türkler toplumsal kimliklerini çok eski zamanlarda kazanan ve günümüze kadar aktarmayı başaran yani kökleri eskilere dayanan bir millettir. Sosyal bilgilerin toplumun kültürel özelliklerini, değerlerini ve inançlarını genç nesillere aktarma amacı Türk tarihinin çok eskilere dayanması ve kültürümüzün bugünlere kadar aktarılmasında başvurulan yollar genel olarak sosyal bilgileri işaret eder. İslamiyet'in kabulünden önce Türk toplumunda genç nesillerin topluma katılım süreçlerinin töreler çerçevesinde gerçekleşmektedir. Bu durum daha önce değindiğimiz sosyal bilgilerin hedeflediği amaçlardan bir tanesi olarak gösterilebilir (Bilgili, 2012, s. 17).

10. yüzyılda tarih sahnesinde bulun Türk devletlerinin eğitimlerinde insan yaşamına rehber olacak ilkeler, ahlaki kurallar ve felsefi içeriklerin bulunduğu görülür. Özsoy (2009) bu dönemde ortaya konulan edebi yapıtlarda "iyilik, cömertlik, büyüklere saygı, cesaret ve bilgelik" değerlerinin yer aldığını ifade eder. Sakaoglu (2003) Yusuf Has Hacıp'e ait olan Kutadgu Bilig adlı eserde eski Türklere ait eğitimde bazı temel ilkelerin yer aldığını söyler. Bu ilkeler kötülükten uzak durma, tutumlu olma, mutluluk, insanları dinleme ve sabretme gibi değerlerden oluşmaktadır. Burada ifade edilen değerlerin günümüz sosyal bilgiler öğretim programlarında yer aldıkları ve öğrencilere aktarılmaya çalışıldığı bilinmektedir (Deveci, 2010, s. 25).

Osmanlı döneminde toplumsal değerler dini inançlar çerçevesinde aktarıldığı görülmüştür (Tay, 2010, s. 17). Osmanlı döneminde toplumun dini inançları ve kültürel özelliklerin aktarımının yapılması sosyal bilgiler olarak düşünülebilir (Safran, 2014, s. 12). Osmanlı ve Cumhuriyetin ilk yıllarındaki eğitim yapısında sosyal bilgilerin isim olarak yer almadığı ancak sosyal bilgiler olarak kabul edebileceğimiz farklı disiplinlerin ders olarak okutulduğu görülmektedir. Ayrı birer ders olarak okutulan derslere tarih ve coğrafya dersleri örnek gösterilebilir. Çünkü bugün sosyal bilgiler kapsamında yer alan tarih ve coğrafya disiplinleri Tanzimat döneminde okullarda ilk kez okutulmuştur (Öztürk ve Otluoğlu, 2005, s. 15).

Cumhuriyet ilanında sonra yaşanan süreçte yapılan devrimleri halka benimsetmek, kurulan devletin halk tarafından benimsenmesi gibi birçok amaçla tarih coğrafya ve yurttaşlık bilgisi dersleri 1926 yılı ve daha sonrasında hazırlanan programlar kapsamında sürekli kendisine yer edinmiştir (Gürbüz, 2013). Ülkemizde ilkokul programında yer alan tarih, coğrafya ve yurt bilgisi dersleri 1962 programı taslağında “Toplum ve Ülke İncelemeleri” adıyla birleştirilerek ortak bir şekil alması sağlanmıştır. 1968 yılında hazırlanan programda ise “Sosyal Bilgiler” adını almıştır (Erden, 1998, s 6).

Ülkemizde sosyal bilgiler adıyla ilk kez 1968 yılında bir ders okutulmaya başlanılmıştır. Bu tarihe kadar olan zamanda sosyal bilgiler olarak kabul edilebilecek olan disiplinler ayrı birer ders olarak okutulmuştur (Bilgili, 2012, s. 24). Bu ifade ilgili literatürde birçok kez karşımıza çıkmaktadır. Öztürk ve Otluoğlu (2005, s. 16) sosyal bilgilerin ülkemizde bir ders şeklinde ilk kez 1968 yılında karşımıza çıktığını ifade eder. Bu tarihe kadar sosyal bilgilerin kapsamında olan disiplinlerin ayrı birer ders olarak okutulduğu belirtilmiştir.

1926 yılından itibaren başlayan süreçte sosyal bilgiler dersi zaman içerisinde bir takım değişiklikler göstermiş ancak varlığı devam etmiştir. Toplumların eğitime bakış açılarında meydana gelen değişimler, bilim ve teknolojinin ilerlemesi, ekonomik ve diğer birçok alanda meydana gelen değişiklikler eğitime yansımış ve öğrenme öğretme sürecinde gelişmiş ülkeler model alınarak yeni yapılanmalara gidilmiştir. Arslan ve Özpınar (2008) bütün bunların meydana getirdiği sonuç olarak ülkemizin öğretim programlarında değişimin zaruri bir hal aldığını belirtmişlerdir.

2005 yılı ülkemiz sosyal bilgiler dersi için köklü bir değişikliğin yaşandığı yıl olarak dikkat çeker. Sosyal bilgiler ders programının yeni bir yaklaşım ile içerik, amaç, öğretim süreci ve değerlendirme şeklinde ciddi bir değişikliğin meydana gelmiştir (Gevenç, 2014).

1.2. ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ VE ÖĞRETMEN KİMLİĞİ

1.2.1. Kimlik Kavramı

Genel anlamda kimlik insanların diğer insanlarla ve çevreleri ile etkileşimi sonucunda gelişmektedir. Kimlik, bireylerin çocukluk yıllarından başlayarak çevreye yükledikleri anlam ve diğer insanlarla etkileşime girmesiyle meydana gelerek gelişim

gösteren çevresel bir üründür. Kimlik oluşumunun iki aşamadan meydana geldiğini ifade etmektedir. Bireyler kendilerini kimlik bağlamında açıklayarak onunla özdeşleşirler. Yani kişi kendisini açıkladığı şekilde kabul ederek bir kimliğe bürünmüş olur. Daha sonra özdeşleştiği kimliklerini derinlemesine inceleyerek kendini diğer insanlardan ayırma noktasında fikir geliştirir. Gelişen bu fikir kişilerin davranış şekillerinde temel işleve sahiptir. Birinci aşamada birey kişisel kimliğini tanımlar ve ikinci aşamada ise tanımladığı kimliğin taşıdığı değerleri belirleyerek o kimliğe bürünür (Tok, 2003). Kimliğin şekillenmesinde etkili olan birçok farklı faktör bulunmaktadır. İnsan ve çevre faktörü kimliğin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır (Hökelekli, 2015). Bireylerin kendilerini açıklarken kullandıkları ifadeler kimliğin birer yansıması olarak düşünülebilir.

Kimlik bireyin kendisine ait olan özelliklerin tamamını içerisine alan çok yönlü bir kavramdır (Tamer, 2014, s. 84). Bireyin yaşamını devam ettirdiği toplumsal yapıya bağlı olarak meydana gelen gelişmeler sonucunda ortaya çıkan kimlik kavramının literatürde uzun bir geçmişi bulunmamaktadır. Öztürk (2007, s. 5) yirminci yüzyılın getirdikleri ve dünyada yaşanan modernite süreci sonucunda kimlik konusunda yapılan çalışmaların artması konu ile ilgili tartışmaların meydana gelmesine neden olmuştur.

Alan yazında kimlik ile ilgili olarak ortaya atılan temel kuramların varlığı ve birçok modelin olduğu bilinmektedir. Erikson ve Marcia'nın kimlik konusunda ortaya koydukları kuramlar daha sonraki çalışmalara temel teşkil ettiği görülmektedir. Yirminci yüzyılın ikinci yarısında “kimlik duygusu, ego kimliği, kimlik oluşumu ve kimlik bunalımı” gibi kavramlar Erikson tarafından geliştirilmiş ve psikoloji alan yazınına girmiştir (Dereboy ve Çelen, 2012, s. 83).

Dereboy ve Çelen'in (2012) aktardığına göre Erikson kimlik duygusunu kendi kuramında ortaya attığı egonun çevreyi gözlemlene sürecinin ürünü olarak görür ve yapıtlarında kimlik duygusunu “ego kimliği” olarak açıklar. Marshall (1999, akt. Morsünbül, 2011) kimlik kavramını Latince “idem” kökünden gelen sürekli aynılığı içeren bir kavram olarak açıklar.

Erikson, Evans (1981, s.36, akt. Morsünbül, 2011, s. 13) ile yapmış olduğu bir söyleşide kimlik kavramına şu şekilde açıklık getirmiştir;

“Kimlik, önceki bütün özdeşim ve benlik imajları ile tamamlanmalıdır... Diğer bir deyişle gerçekte kimlik biçimlenmesi süreci umulan geleceğin ışığında, önceki bütün özdeşimlerin yeniden yapılanmasıdır”.

Ülkemizde kimlik kavramına yönelik yapılan tanımlamalar ise şu şekildedir. Güvenç (1993, akt. Tabur, 2014) kimlik kavramını; bireylerin ve toplumda var olan grupların kim oldukları sorusuna verdikleri cevaplar olarak tanımlamaktadır. Budak (2000) insanların kim oldukları sorusuna yönelik verdikleri cevapların kimlik olduğunu açıklar. Tanımlardan hareketle insanların kendilerini algılama ve ifade etme şekilleri kimlikleri ile benzerlik taşıdığı söylenebilir.

Bireyler kimlikleri aracılığıyla kendi varlıklarını toplumsal anlamda hissederek yaşamlarını anlamlandırır. Bilgin (1996) kimlik kavramını bireylerin kendilerini diğer insanlardan farklı hissettiren bilişsel ve duygusal yönlerinin birleşimi olan zihin yapısı olarak tanımlamaktadır. Aslan ve Akçalı'ya (2007) göre kimlik “psikososyal bir olgu” ve kişilerin kendilerini anlamalarının bir yoludur. Bireylerin yaşamlarından anlamlar çıkarır ve ilerleyen süreçlerde bu anlamlardan yola çıkarak davranışlarda bulunur.

Kuşat'a (2003) göre kimliğin maddi ve manevi yönleri bulunmaktadır. İnsanların fiziksel yapıları, toplumdaki meslek ve statüleri, diğer insanlar tarafından algılanış şekilleri kimliğin maddi yönü olarak ifade edilebilir. İnsan yaşantılarından kalan anılar, toplumsal değerler, inanç tarzları ise kimliğin manevi yönünü oluşturan faktörlerdir. Yalman (2009, s. 31) kimliğin çok yönlü bir kavram olduğunu, “insanbilim ve ruh bilim-çalışmalarının en hassas konusu” olduğunu ifade eder.

İnsanların tarihsel anlamda yaşadıkları dönem, çevresel faktörler ve diğer insanlar ile kurulan iletişim kimliğin gelişimine doğrudan etkiye sahip olabilir. Güvenç (2009) yıllar içerisinde insan kişiliğinde pek fazla değişiklik yaşanmamasına karşın kimliklerinde birtakım değişikliklerin yaşanabileceğini ifade eder.

İnsan toplumsal bir canlıdır. Toplum içerisinde bazı rolleri ve sorumlulukları bulunmaktadır. Toplumsal yaşamda birbirleri ile sürekli bir etkileşimde bulunarak kimliğini oluşturur. Her birey kendine ait olan kimliği ile toplumda tanınmaktadır. Aydın (1998) insanların toplumsal yaşamdaki davranışlarının belirleyicisi olarak kimliği işaret eder.

Kimlik oluşumunda toplumsal süreçlerin oldukça önemli bir rolü olduğu söylenebilir. İnsanın dünyaya gelişi ile birlikte sahip olduğu birtakım nitelikler onun ileride sahip olacağı kimliğin temellerini oluşturur. Çünkü toplumlar kendine has özellikleri ile bilinen, insanlar tarafından oluşturulan bir örgütlenme biçimidir. Kendine has özellikleri devam ettirme eğiliminde olan toplum genç nesillere kendi özelliklerini aktararak onların kimlik inşasında etkilenmesine neden olmaktadır (Metin, 2011, s. 76).

Bireylerin toplumsal yaşamda edindikleri rollerden birisi olan meslek, bireyin kimliğini etkileyen diğer önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyler kendi iç dünyasında ve toplum yaşamında farklı kimliklere sahip olabilirler. Bu durum bireylerin mesleki kimliklerine doğrudan bir etkiye sahiptir. Toplumsal yaşamda insanların gereksinimlerini karşılamak amacıyla ortaya çıkan her mesleğin kendine ait kimliği bulunmaktadır (Karaduman, 2010). Bu meslekleri yaparak geçimini devam ettiren bireylerin toplumda birer mesleki kimliği olduğunu söylemek doğru bir ifade olacaktır.

1.2.1.1. Öğretmen Kimliği

Kimlik edinme sürecinde bireyleri etkileyen unsurlardan çevresel unsurlar önemli bir yer tutar. Toplumsal yaşamda bireyin geçimini sağlamak amacıyla yapmış olduğu mesleki faaliyetlerin bireye kazandırdıkları arasında mesleki kimlik kavramı da bulunmaktadır. Ülkemizde mesleki faaliyet kollarının oldukça fazla olması birden fazla mesleki kimliğin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Örneğin doktor, avukat, öğretmen, esnaf ve işçi gibi uğraşları gerçekleştiren kişiler bu gibi mesleklerin toplumsal hayatta ortaya çıkan yansımanın sonucunda mesleki kimlikler edinirler.

Bireyler sosyal yaşamda çocukluk yıllarından itibaren rolleri ve sorumlulukları öğrenmektedirler. Gözlem ve taklit bu öğrenmenin başlangıcı olarak ifade edilebilir. Yani bireyler çevrelerinde farklı rollere sahip kişileri gözlemleyerek kendi davranış şekillerini seçerler. Bireylerin çevrelerinde farklı mesleklere sahip insanları ve rollerini çocukluktan itibaren gözleme fırsatı yakalayarak meslek seçiminde bu rollerden yararlanmaktadırlar. Birey kendi belirlediği rol ve devamında aldığı mesleki eğitim uyum gösterdiği takdirde bireyler mesleğin rollerini kesin bir şekilde benimserler (Ergun, 1994, s. 152, akt. Tanık, 2012).

İnsanların bir arada yaşama gereksinimlerinin sonucu olarak ortaya çıkan toplumlar geçmişten gelen kültürel özelliklerini, değer yargılarını ve inançlarını genç nesillere aktarma noktasında eğitim-öğretim faaliyetlerine önemli sorumluluklar yüklemişlerdir. Günümüz toplumlarında eğitim ve öğretim faaliyetleri okullar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Okullarda eğitimi gerçekleştirme noktasındaki en önemli faktör ise öğretmenlerdir.

Ünal (2003) öğretmenlerin sadece bilgi aktarımı yapan öğretme işini yerine getiren kişiler olmadıklarını ifade eder. Öğretmenler, öğrencilerine kendilerini, çevrelerini ve dünyayı anlama noktasında yardım eden entelektüel kişilerdir. Duru (2006) öğretmenlerin kendi alanlarına hakim, toplumun değerlerini bilen ve kendisinden beklenileni yapmaya çalışan ve bu süreçte toplumda yanlış gittiğini düşündüğü şeyleri değiştirme fırsatı olan kişiler olduğunu ifade eder. Küçükahmet vd. (2004) öğretmenliğin özveri gerektiren bir meslek olduğunu ve öğretmenlerin yetiştirdiği genç nesillerin öğretmen niteliklerini taşıdıklarını ifade eder.

Toplumun şekillendirilmesi noktasında önemli görev üstlenen öğretmenler aynı zamanda öğrencilerine birer rol model olmaktadır. Öğretmenlerin yetiştirdiği bireyler öğretmenden etkilenerek kazandıkları nitelikleri ilerleyen yaşantılarında devam ettikleri fikrinden hareketle öğretmen kimliğinin toplumsal yaşamdaki önemi ortaya konulabilir.

Öğretmen kimliği geleneksel ve çağdaş bakış açılarıyla düşünülebilir. Geleneksel anlamda eğitim kurumlarının temel yapıtaşı olan öğretmenler bilen ve bildiğini aktarma noktasında topluma öncülük eden kişiler olarak ifade edilebilir. Bilimde ve teknolojide yaşanan gelişmeler eğitim öğretim faaliyetlerine etki etmektedir. (Çolak ve Altınkurt, 2017, s. 38).

Lasky (2005) öğretmen kimliğinin, öğretmenlerin kendilerini nasıl tanımladıkları noktasından hareketle tanımlanabileceğini açıklar. Helms (1998, akt. Tanık, 2012) bireylerin erken dönemden itibaren eğitim alarak öğretmenlik mesleğine ulaştığını ve severek yaptıkları öğretmenlik mesleğine ait öğretmen kimliğini kendi kimlikleri ile özdeşleştirdiklerini ifade eder. Yetim ve Göktaş'a (2004) göre yapılan araştırmaların öğretmen kişiliği ile mesleki verimlilik arasında yüksek ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğretmenlerin mesleki faaliyet olarak bilinçli, sorumlu ve duyarlı vatandaşlar yetiştirme amacıyla olan kişilerdir. Toplumun değer yargılarının ve kültürel özelliklerinin bireylere aktararak benimsetilmesi işlevi öğretmenlerin diğer sorumlulukları arasındadır. Öğretmenlerin kendilerine ait mesleki görev ve sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için profesyonel mesleki kimliğe sahip olmaları gereklidir. Saban (2000, akt. Tanık, 2012) öğretmenlerin profesyonel mesleki kimliğe sahip olma niteliklerini şu şekilde açıklamaktadır;

- Alan bilgisine hakim olma,
- Öğretim yöntemleri ve metotlarını bilme ve uygulama becerisi,
- Bireylerin öğrenme sürecindeki farklılıkları dikkate alarak geçerli teoriler hakkında fikir sahibi olma,
- Kendisini iyi tanıyan ve farklılıklara anlayışlı olma,
- Diğer öğretmenlerle iletişim kurabilme ve etkileşimde bulunma.

Ülkemiz ve dünyada 1970 ile 1980 yılları arasında yaygın olarak uygulamaya geçen neoliberal politikalar eğitimde öğretmen kimliğinde birtakım değişiklikler meydana getirmiştir. Neoliberal politikalar toplumların standartlaşma sürecine adım atmalarına neden olmuştur. Eğitimde, ekonomide ve birçok alanda oluşan standartlaşma süreci belirli kurallarla yapılan uygulamaların tek bir şekilde ulaşma süreci olarak tanımlanabilir. Bu standartlaşma sürecinin eğitimde yansımaları daha çok içerik yönünden meydana gelmiştir. Standart testlerin uygulandığı, ölçme ve değerlendirmenin standartlaştırıldığı eğitim sürecinde odak noktası yapılan sınavlarda başarı olarak belirlenmiştir (Dönmez, 2008, s. 29).

Okullar, öğretmenler ve öğrenciler artık sınavlarda başarı odaklı bir sisteme dahil edilince ortaya çıkan başarısızlıklar öğretmen ve velilere de yüklenmektedir. Buradan hareketle sınavlar artık öğrenci velileri ve öğretmenler açısından çok önemli bir konuma gelmiştir. Ailelerin maddi durumları öğrenciler açısından birer fırsat yada şanssızlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitimde başarı odaklı bir sistemin oluşması ve başarının herkes tarafından istenmesi eğitim alanında özel öğretmen ve yaşam koçlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Maddi durumu iyi olan aileler özel öğretmenler aracılığıyla sınavlarda başarı hedeflemekte, maddi durumu iyi olmayan aileler ise şartlarını zorlayarak dersane ve kurslara yönelmektedir. Bu durum imkanları kısıtlı olan öğrenciler için adaletsiz bir sistemin oluşmasına neden

olmaktadır (Batur, Başar ve Şaşmaz, 2016, s. 38). Ortaya çıkan bu adaletsizlik ise öğretmenler açısından maddi bir fırsata dönüşmektedir.

Öğretmen rollerinin toplumumuzda artış gösterdiği buna karşın mesleğin statüsünün giderek azaldığı bilinmektedir. Öğretmenlik mesleği, uzmanlaşma gerektiren bir meslektir. Buna karşın toplumumuzda öğretmenlik mesleğinde uzmanlaşma ortadan kalkmaktadır (Dönmez, 2008, s. 31). Ayrıca öğretmenlik mesleği toplumsal olarak bir kadın mesleği şeklinde algılanmaya başlanmış ve kadınların statüsünden etkilenen bir meslek haline gelmiştir (Gül, 2004, s. 234). Gündüz (2000) öğretmenlik mesleğinin geçmişteki saygınlığını yitirmeye başladığını ifade etmektedir. Bunun en önemli sebebini ise mesleğin maddi boyutları ve güç açısından yetersiz kalması olarak açıklamaktadır.

Ünal ve Özsoy (2005) öğretmenlerin artık aydın kimliği ile tanımlanmadığını bunun aksine öğretmenlerin gündelik sorunlara çözüm üretmeye çalışan, işini iyi yapmak isteyen ve gelirini en üst seviyeye çıkarmaya çalışan kişiler olması istendiğini ifade etmektedir. Sistemin kendisinden istediğini yerine getiren öğretmenlerin bu istekleri yapamadığında ise sistem dışına itilmesine karşı koymayan bir tavırda olacağı belirtilmiştir.

1.2.2. Meslek Nedir ?

Bireylerin yaşadığı toplum içerisindeki konumları belirleyen en önemli unsurlardan birisi meslektir. Bireyler, toplumsal yapıda sahip oldukları meslekler aracılığıyla yer edinmektedir. Bireylerin yaşamını devam ettirmesi ve geleceğe yönelik planlar yapmaları meslekleri aracılığıyla gerçekleşen bir durumdur. Kısaca meslek kişilerin geçimini sağlamak amacıyla hayatları boyunca yapmış oldukları profesyonel işlerdir. Bir başka deyişle meslek toplumsal yapıda var olmaktır. Fakat bireylerin yaptıkları her iş meslek anlamına gelmemelidir. Fındıklı (2000) bir işin ya da uğraşın meslek olabilmesi için kendine has değerlerinin ve kurallarının olması gerektiğini, toplum tarafından kabullenilmesini ve kurumsal olarak bir değere sahip olmasını gerekliliğine dikkat çekmiştir.

Püsküllüoğlu (1994, akt. Karadağ, 2002) iş kavramını güç harcanarak bir şey meydana getirmek için yapılan çalışmalar ve sonucunda bir ürün meydana getiren emek olarak tanımlar. Herhangi bir iş yada etkinliğin meslek olarak tanımlanabilmesi

için faaliyete yönelik katılım ve yönelmenin başlangıcından uzmanlaşmaya kadar belirli gelişim göstermesi ve kariyer ortaya çıkması gereklidir (Kaynak, 1998, s. 66). Bacanlı (1996) bireylerin mesleği olabilirken bir işinin olmayabileceğini ve bireylerin bir işe sahip olmalarının meslekleri oldukları anlamına gelmediğini ifade eder.

İş ve meslek kavramları sıklıkla birbirleri yerine kullanılan kavramlardır. Ancak iş ve meslek kavramları farklı anlamlar taşımaktadır. İnsanların yaptığı bütün faaliyetler iş olarak ifade edilebilir. Bütün insanların ortak özelliği belli bir işi yapabilmesidir. İnsanlar bir işi yapabilmek amacıyla eğitim ve öğretim sürecine dahil olmazlar. Düzenli olarak yapılan üretkenlik durumları iş olarak tanımlanabilir. İnsanlar bir yada birden çok işi yapabilme yeteneğine sahip canlılardır. Düzenli olarak yapılan işlerin karşılığında herhangi bir kazanç elde ediniyorsa burada yapılan şey iş olmaktan çıkar ve meslek tanımlaması içerisine girmektedir (Telman, 2006, s. 23).

Meslek toplumsal yaşamda var olan işbölümü sonucunda ortaya çıkan yaşamsal bir olgu olmakla birlikte, bireylerin yaşamlarını devam ettirmesi açısından önemlidir (Sönmez vd, 2000). Kuzgun (2011) insanların aldıkları eğitim süreci sonunda toplumsal yaşamda faydalı olabilecek etkinlikleri gerçekleştirmesi ve karşılığında para kazandıkları toplumsal kurallara dayanan etkinlikleri meslek olarak tanımlamaktadır.

Meslek örgütlenmiş toplumların ortaya çıkardıkları bir olgu olarak tanımlanabilir. İnsanlar, meslekleri bir süreç sonucunda elde ederler ve yapacağı mesleğin bilgisine sahip olmak ve ustalık kazanmak amacıyla çeşitli eğitim sürecinden geçerler. Bireyler, yaptıkları faaliyetler sonucunda belirli bir kazanç elde ettiği sürece mesleki bir durum ortaya çıkar. Yani birey yaptığı etkinlik sonucunda ödül alıyorsa o etkinlik iş olmaktan çıkar ve meslek haline gelir (Telman, 2006, s. 23).

Konuya farklı bir bakış açısından yaklaşan Atmaca'ya (2006) göre meslek yalnızca para kazanma için yapılan bir etkinlik değildir. Bireyin meslek sahibi olmasında bilgi birikimi, mesleğe yatkınlığı ve mesleğe karşı duyulan ilgi ve sevgi olmalıdır. İnsanların mecburi yaptıkları işler meslek değildir. Ancak gönüllü olarak yapılan işler meslek olarak tanımlanabilir. Ulusoy ve Görgülü'ye (1995, akt.

Karadağ, 2002) göre meslek bireyin geçimini sağlamak amacıyla uzun ve yüksek seviyede öğrenim görerek elde ettikleri kendine has ahlaki kural barındıran uğraşılardır.

Geçmişten günümüze kadar mesleklerin sayısal ve yapısal olarak çok değişikliklere uğradığı görülmektedir. Özellikle sanayi devrimi sonucunda ortaya çıkan yeni iş kollarına olan talep, o güne kadar olmayan mesleklerin ortaya çıkmasını tetiklemiştir. Sanayi devriminin ortaya çıktığı İngiltere'de 1850'li yıllarda 431 tane farklı meslek kolu isimlendirilirken bu sayı 1920'li yıllara gelindiğinde 20.000 meslek koluna kadar çıkmıştır (Telman, 2006, s. 21).

Yaşanılan gelişmeler sonucunda birbirlerinden farklı olarak birçok meslek türü ortaya çıkmıştır. Modern toplum algısı, endüstriyel gelişmeler, bilimsel gelişmelerin getirileri, mesleklerin sayı ve çeşit olarak fazlalaşmasına ortam sağlamıştır. Toplumu inceleyen bilim adamları sayı ve çeşit bakımdan oldukça fazlalaşan bu meslek kolları üzerinden toplumlara anlam yükleme çalışmalarını yaptıkları son yıllarda meydana gelmiştir (İlhan, 2004).

Teknolojinin gelişmesi ulaşım ve haberleşmede ortaya çıkan yenilikler yeni meslek gruplarının doğmasına ve meslek sayısının halen devam eden artışına sebep olarak gösterilebilir. Meslek toplumun ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ortaya çıkarlar ve bu doğrultuda gelişme gösterirler. Toplumsal ihtiyacın ortadan kalkması yada başka ihtiyaçların öncelik kazanması bazı mesleklerin ortadan kalkmasını da beraberinde getirmiştir. Bu sebeple her mesleğin tıpkı insanlar gibi bir ömrü olduğu söylenebilir (Telman, 2006, s. 21).

Flexner (1915, akt. Karadağ, 2002, s. 2) bir etkinliğin meslek olarak nitelendirilebilmesi için bir takım kriterler taşıması gerektiğini ifade ederek bu kriterleri yayımlamıştır. Herhangi bir etkinliğin iş yada meslek olarak nitelendirilmesi için yayımlanan bu kriterler yıllar boyunca ana ölçüt olarak kullanılmıştır. Flexner'in yayımladığı kriterlerden hareketle bir meslek;

- “Temelde zihinseldir ve üst düzeyde bireysel sorumluluk gerektirir.
- Öğrenilebilen, yenilenebilen ve araştırmalarla yeniden üretilebilen bilgi birikimine dayanır.
- Teorik olmanın yanı sıra pratiktir.
- İleri düzeyde özelleşmiş mesleki eğitim süreciyle öğretilir.

- Üyeler arasında güçlü bir iç örgütlenme ve iyi gelişmiş grup bilinci vardır.
- Meslek üyeleri birbirlerine yardım etmeye eğilimli ve toplum yararına çalışmaya isteklidirler” (Flexner, 1915, akt. Karadağ, 2002, s. 2).

Günümüzde yaşanan bilimsel gelişmeler toplumlarda profesyonel meslek kavramını ortaya çıkarmıştır. Erden (1998) meslek tanımları içerisinde profesyonel mesleği uzmanlık bilgilerini içerisinde barındıran, yoğun akademik çalışmalar sonucunda ileri düzey ve statüde olan meslek olarak tanımlar. Köktaş (2003, s. 70) profesyonel mesleklerin, uzun çabalar ile yakalanan akademik ilerlemenin sonucunda ortaya çıkan ileri düzeyde yüksek statüsü olan meslekler olduğunu ifade etmektedir.

1.2.3. Meslek Seçimi Neden Önemlidir ?

Eğitim bireylerin toplumsal rollerini bir bütün olarak gerçekleştirmesine yardımcı nitelikleri kazandırmak ve bireyi tüm yönleriyle geliştirmeye çalışan süreç olarak ifade edilebilir. Bu süreçte eğitim bireyleri üç noktada yetiştirmeyi amaçlar. Bu noktalar: birey, sosyal varlık ve meslek elemanı noktalarıdır. Yani insan bireysel olarak, sosyal bir varlık olarak ve bir meslek elemanı olarak eğitim sürecinden çıkar (Canal, 2013).

Toplumsal yaşamda bireyler yaptığı mesleki faaliyetler ile yer edinirler. Bireylerin yaşamlarında mutluluk, kendilerini ve çevreyi anlama ve geleceğe güvenle bakma noktasında meslekler önemli rol oynar. Çünkü meslek bireylerin davranışlarına ve kişiliğine olan etkisi bilinmektedir. Buradan hareketle insan mesleğiyle birlikte yaşamını da seçmektedir denilebilir (Akhun, 1983, s. 489, akt. Canal, 2013).

Bireyler meslekleri sayesinde diğer insanlarla ve farklı kültürle ile etkileşim kurmaktadır. Toplumsal yaşamda bireylerin kendi kültürünün bir parçası olması meslekleri ile doğrudan ilişkilidir. Bireylerin sosyalleşme noktalarında en önemli yardımcıları meslekleridir. Çünkü meslek toplumsal iş bölümünün bir getirisi olarak toplumun tamamı tarafından edinilen faaliyettir. İnsanların birbirleriyle etkileşimi ve iletişim kurması noktasında mesleklerin önemi yadsınamaz (Telman, 2006, s. 24).

Yaşam ile yakın bir ilişkisi bulunan mesleklerin seçimi noktasında bilinçli ve doğru karar vermek oldukça önemlidir. Bu karar verme durumu bireyin yaşamına

doğrudan etkide bulunacak ve bireyi tüm yönleriyle etkileyecek bir sürecin ilk adımıdır. Meslek seçimi bireylerin hayatında mutlu olmaları ve üretim noktasında verimli olmaları açısından yaşama yönelik başlangıçtır (Atmaca, 2006, s. 19). Telman (2006) yapılan çalışmalardan hareketle bireylerin yaşamlarının %70 gibi büyük bir oranını mesleklerini yürütmek için iş yerlerinde geçirdiklerini aktarır. İnsan yaşamında oldukça öneme sahip mesleklerin tercih süreçleri dikkatli bir şekilde gerçekleştirilmelidir.

İnsanlar meslek seçiminde bulunurken birçok unsurdan etkilenmektedirler. Bireylerin meslek seçimi esnasında kişisel, toplumsal, maddi ve kültürel faktörlerden hareketle bir tercihte bulunurlar. Bu faktörlerden; kişisel özellikler, yetenek ve mesleki faaliyetleri gerçekleştirirken duyulacak mutluluk kişisel özellikler dikkate alınarak yapılacak tercihi oluşturmaktadır. Meslek seçiminde etkili olan diğer faktörler ise toplumsal, mali ve kültürel olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu faktörler; aile isteği, arkadaş grubu, öğretmen rehberliği, iş imkanları, toplumsal saygınlık olarak ifade edilmektedir. Bütün bunlar meslek seçimi esnasında bireylerin göz önünde bulundukları faktörler olarak söylenebilir (Gökdeniz ve Merdan, 2016, s. 113).

Bireyler meslek tercihinde bulunurken oldukça dikkatli olmalıdır. Yaşamın geri kalanında büyük bir etkisi olan meslekler maddi kazanç yada statüler için seçilmemeli bireylerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda karar verilmelidir. Burada önemli nokta bireylerin kendilerine yönelik objektif değerlendirmelerde bulunmalarınıdır. Bireyler çevrelerinden gelecek isteklerden bağımsız olarak bu tercihleri yapmalı ve öncelikli olarak kendilerini iyi tanımaları gereklidir (Kars, 2012).

İnsan tercih ettiği mesleği sadece bir faaliyet olarak düşünemez çünkü bireyler meslekleri ile yaşar ve meslekleri ile yaşamına yön verirler. Geçmişte meslek edinme usta çırak ilişkisi olarak görülmüştür. Ustalar yapmış oldukları faaliyetleri çıraklarına göstererek onların meslek edinmesine yardımcı olmuşlardır. Bu türden meslek edinme durumları geçmiş yaşantılarda kalmıştır. Çünkü günümüzde meslek sahibi olma programlı eğitim şeklinde gerçekleşmeye başlamış ve devletlerin politikalarında kendine yer edinmiştir (Telman, 2006, s. 24-25).

Bireylerin meslek seçiminde yaşadığı bazı kararsızlıklar mevcuttur. Kendini tam olarak tanımayan ve yaşamının geleceği noktasında tam bir netlik olmayan bireylerde bu kararsızlıklar oldukça sık yaşanmaktadır. Ancak günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birçok meslek türü ortaya çıkmıştır. Günümüz toplumlarında insan ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik neredeyse her alanda yeni mesleklerin ortaya çıkışı ve sayılarının oldukça fazla olması bireylerin meslek seçim yaparken yaşadığı kararsızlıkların önemli nedenlerinden birisidir (Kuzgun, 1982, akt. Kars, 2012). Yaşanılan bu kararsızlığın nedenini Telman (2006) gençlik yıllarına bağlar. Çünkü bireylerin gençlik çağında verdikleri kararların yanılma endişesine yol açtığını ifade eder.

Telman (2006) Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinden hareketle bireylerin meslek seçimlerinin hiyerarşinin en üst basamağı olan “kendini gerçekleştirme” basamağına ulaştırabilecek bir nokta olduğunu ifade eder. Bireyleri bu basamağa ulaşan bir toplumun, her yönden kusursuza yakın bir yaşamının olacağı sonucu ile meslek seçiminin bireyden topluma, toplumdaki ülkeye yapacağı etki oldukça önemlidir.

1.2.4. Öğretmenlik Mesleği

Eğitim tarihsel süreçte insanların var olmasıyla birlikte ortaya çıkan ve günümüze kadar devam eden bir geçmişe sahip olduğu bilinmektedir. Zaman içerisinde eğitim ile ilgili birçok farklı yenilik, yaklaşım ve görüşler geliştirilmiştir. Bugün eğitimde yer alan bütün faaliyetler anlamına gelen “pedagog” kavramının eski Yunan toplumundan günümüze kadar ulaştığı bilinmektedir. Bu kavram o dönemde çocukların her türlü bakımı ile görevli insanlara verilen isimdir (Kıncal, 2004, s. 2).

Günümüzde eğitim ile ilgili birçok farklı tanım mevcuttur. Bu tanımlar genel anlamda üç başlıkta ifade edilebilir. Sosyolojik, psikolojik ve pedagojik tanımlar bu üç başlığı oluşturmaktadır. Sosyolojik olarak Gökçe'ye (2000) göre eğitim bireyleri toplumsal yaşama hazırlayan bir süreçtir. Bireyler eğitim sayesinde sosyalleşir ve toplumun kültürel öğelerini kavrar. Psikolojik anlamda eğitim tanımları daha çok bireylerin kendilerine yönelik durumları ortaya koymaktadır. Kant eğitimi insanlarda gizli olarak var olan bütün yeteneklerin geliştirilmesi olarak tanımlamaktadır. Platon insanın en iyi olgunluğa eğitim yoluyla ulaşacağını ifade eder. Eğitimin pedagojik tanımlamalarında ise Ertürk (1972) bireylerin kendi yaşantıları yoluyla

davranışlarında istendik değişiklik sağlama olarak tanımlamaktadır. Bütün bu tanımlar eğitimin toplumsal ve kültürel değerleri insanlara aktarmak, bireylerde zihinsel olgunluk sağlamak ve bireyleri yaşadığı dönemin koşullarına uygun yetiştirmek olarak ifade edilebilir (Özden vd. 2004, s. 5-7).

Durmuşoğlu, Yanık ve Akkoyunlu (2009) eğitimi, bireylerin içerisinde yaşadığı toplumun ihtiyaçları doğrultusunda, kültürel aktarımın yapıldığı bir süreç olarak tanımlamaktadır. Şişman'a (2007) göre eğitim sürecinin sonucunda bireylerin davranışlarında gözle görülür bir değişiklik meydana gelmelidir. Bu değişiklikler bireylerin kendi yaşantıları sonucunda kalıcı olmalıdır.

Uzun bir süreç olan eğitim insanların doğumlarından ölümlerine kadar devam etmektedir. Bireyler eğitim süreci boyunca kendi yaşantılarından yola çıkarak davranışlarında bazı değişiklikler ortaya koymaktadır. Saylan (2007) burada yaşanan değişikliklerin bireyin tüm yaşamı boyunca yararlanabileceği bilgi ve becerilerin edinilmesi için önemli olduğunu ifade eder ve bu edinimin eğitim yoluyla gerçekleştiğini açıklar.

Geçmişten itibaren devletler kendilerin has eğitim sistemleri oluşturarak eğitim amaç ve hedeflerine ulaşmaya çalışmaktadırlar. Günümüzde gelişen bilim ve teknolojinin bütün insanların yaşamlarına etkisi bilinmektedir. Ülkeler toplumlarının en iyi şekilde yaşamalarını, vatandaşlarının en iyi olanaklara sahip olmaları düşüncesiyle bütün kurumlarında yenilik ve çağdaşlaşma meydana getirmektedir. Eğitim sistemleri bu fikirlerle en iyi eğitimin gerçekleştirilmesi amacıyla sürekli bir yenilik ve değişim içerisinde olmaktadır.

Eğitim sistemlerin ortaya çıkarılmasındaki amaç ülkelerin vatandaşlık eğitimi alan nitelikli insan yetiştirmek istemesidir. Devletler eğitim sistemlerinin bu amaçlara ulaşmasını sağlamak için eğitim faaliyetlerini çeşitli şekillerde düzenlemektedirler. Eğitim sistemleri, nitelikli insan yetiştirmek ve bireylere vatandaşlık eğitimi sunma amacı olan yapılardır. Yetiştirilmek istenilen insan modeli, insan gücü politikaları ve eğitim felsefeleri temelinde hazırlanan eğitim etkinliklerini düzenlenerek meydana getirilir. Yetiştirilmek istenilen vatandaş modeli belirlenerek eğitim felsefeleri ve politikaları kapsamında bu düzenlemeler gerçekleştirilmektedir (Karagözoğlu, 2003).

Ülkemizde 1739 sayılı Türk Milli Eğitim Temel Kanunu (1973) ile eğitim sisteminin temel ilkeleri ve amaçları belirlenmiştir. Bu kanun eğitim sisteminde yer alan organların tamamının uyumlu ve etkileşimli olarak çalışmasını belirtmektedir. Yapısal olarak öğeleri barındıran bir sistem olan eğitimde Üstüner (2004) üç temel öge bulunmaktadır. Bu üç ögenin sürekli bir etkileşimde olan öğretmenler, öğrenciler ve öğretim programı olarak ifade eder.

Küçükahmet vd.'e (2004) göre bu öğeler arasında öğretmen bireyin eğitiminden resmi olarak sorumlu olan kişidir. Cüceloğlu ve Erdoğan (2015) ise eğitimin en önemli ögesini öğretmenler olarak işaret etmektedir.

Öğretmenliğin tam olarak ne zaman ortaya çıktığı bilinmemekte ancak tarihsel olarak kökeni çok eskilere dayanmaktadır (Oktay, 1991, s. 187). Ancak meslek olarak ortaya çıkışı modern okulların ortaya çıkışıyla paralellik göstermektedir. Bir bilim alanı olarak eğitimin kurumsallaşması eğitim sürecinde bireylerin gelişimi ile ilgilenecek gerekli beceri ve uzmanlığa sahip insan gücünün yetiştirilme zorunluluğunu meydana getirmiştir. Hacıoğlu ve Alkan (1997, akt. Özden vd, 2004, s. 10) öğretmenliğin günümüzde profesyonel seçkin bir meslek olarak önem kazandığını ifade etmektedir.

Öğretmen toplumsal bir görevi yerine getirmekle sorumlu olan kişidir. Mesleğin niteliğinin karmaşık olması nedeniyle toplumsal yaşamda öğretmenin birden fazla rolü üstlendiği bilinmektedir. Aynı anda çocuk ve yetişkin olmak öğretmenlerin niteliklerinin ve rollerinin karmaşıklığına yol açmaktadır. Akademik rolünün yanında karakter eğitimi ve öğrenciler ile aile arasında köprü olma rollerine sahip öğretmenler toplumun geleceğini şekillendiren kişiler olarak tanımlanabilir (Kıncal, 2004, s. 25).

Özdemir vd.'e (2004) göre öğretmenlik mesleği bireyler özel alan bilgisi, genel kültür ve pedagojik formasyona sahip yükseköğrenim görmüş kişilerin yerine getirdiği bir meslektir. Erden (2005) öğretmenliğin tarihinin çok eskilere dayandığını ancak meslek olarak tanınmasının yeni bir gelişme olduğunu ifade eder. Eğitimin bilimsel bir alan olarak ortaya çıkışı ve gelişim göstermesi ile öğretmenlik mesleği önemli bir hal alarak mesleğe yönelik özel bilgi ve becerilerin öğretmenlere kazandırılması zorunluluğu meydana gelmiştir.

Meslek bireylerin geçimlerini sağlamak amacıyla sürekli olarak yaptıkları ve karşılığında maddi kazanç sağladıkları uğraş olduğuna göre öğretmenlik mesleği de öğretmenlerin geçimlerini sağlamak amacıyla sürekli yaptıkları bir uğraş olarak tanımlanabilir. Günümüz toplumlarında diğer meslek alanlarının profesyonel bir faaliyet olmaları öğretmenlik mesleğinin profesyonel bir meslek alanı olduğu fikri kabul edilebilir. Öğretmenler, mesleğin gerekliliklerini kazandırma amacıyla aldıkları yüksek öğrenimi diploması ile mesleği yapmaya hak kazanan kişilerdir. Etkili bir öğretmende olması gereken nitelikler alan bilgisin, meslek bilgisin ve genel kültür bilgisi olarak ifade edilebilir (Terzi, Dönmez, Gürsoy, 2005, s. 40).

Ceyhan'a (2014) göre öğretmenlik mesleği çaba ve özveri gerektiren meslektir. Öğretmenler, çevresinde meydana gelebilecek olaylarda hızlı düşünüp karar alabilen kişilerdir. Polat ve Arabacı (2012) öğretmenlik mesleğinin toplumsal yaşamın modernleşmesi ve çağdaş seviyede devam etmesi açısından oldukça önemli bir meslek olduğunu ifade etmektedir.

Öğretmenlik devletin eğitim ve öğretim görevlerini yerine getirmekle sorumlu meslek alanı olarak tanımlanmaktadır. Türk Milli Eğitim Kanununun 43. maddesi ile yasal zemine oturtulan öğretmenlik, devletin amaçlarına yönelik görevlerini yapmakla sorumlu olan meslek alanı olarak ifade edilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, Md. 43; 1973).

Öğretmenlik mesleğinin yapısal olarak tanımlanması devlet tarafından yapılması daha yararlı olacağı düşünülmektedir. Ancak öğretmenlik mesleğine devletin dışarıdan etki etmemesi gereklidir. Aksi takdirde öğretmenlik mesleği devlete bağlı olan uzmanlık alanı olarak ortaya çıkacaktır (Nakip, 2015).

Toplumsal yaşamda var olan bütün mesleklerin kendilerine has özellikleri bulunmaktadır. Öğretmenlik mesleği de her meslek gibi kendine özgü özellikleri bulunan bir meslektir. Erden (2005, s. 34) öğretmenlik mesleğinin kendine has özelliklerini yedi maddede şu şekilde ifade eder;

- Öğretmenlik dünya üzerinde en yaygın meslekler arasındadır.
- Öğretmenler çoğunlukla devlet memurudur.
- Öğretmenlik mesleği toplumda dar gelirli insanlar tarafından tercih edilen bir meslektir.

- Öğretmenlik mesleği maddi getirisi fazla olmayan bir meslektir
- Öğretmenlik mesleği toplumsal statüsü yüksek bir meslek değildir
- Öğretmenlik mesleği daha çok kadınlar tarafından seçilmektedir.

Bireyler öğretmenlik mesleğini birçok faktörden etkilenecek şekilde seçmektedirler. Meslekte güven olması, toplumda saygınlık taşıması, bireylerin ideallerine uygun olması, bireylerin meslek sayesinde bazı konularda söz sahibi olması, mesleğin gerçekleştirildiği ortama olan sevgi, mesleğin maddi imkanlarının ve dinlenme koşullarının diğer mesleklere nazaran daha iyi olması ve kişisel özelliklerinden mesleğe yakın hissetme duygusu bireylerin öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde önemli faktörler olarak ifade edilebilir (Öztürk, 2005, s. 140).

1.2.4.1. Türkiye'de Öğretmenlik Mesleğinin Tarihi Gelişimi

Yirminci yüzyıl itibarıyla dünya üzerinde var olan devletlerin yöneticileri kalkınmaya temel olabilecek en önemli etkenin, yetişmiş insan gücü olduğu fikrinde birleşmişlerdir. Teknolojinin gelişmeye başlaması ile dünyada asıl rekabetin var olacağı düşünülen alan olarak bilimin, nitelikli insanlar sayesinde ilerleyebileceği düşüncesinden hareketle devletler eğitimi kendi vatandaşlarına verilecek olan birincil hizmet alanlarından birisi olarak ilân etmişlerdir. Ülkeler eğitim sistemlerini modern, çağdaş ve yenilikçi olarak inşa etme yoluna gitmişlerdir. Eğitim sistemlerinin nitelikli olması toplumun ve ülkenin kalkınmasında önemli bir etken olacaktır (Altınışık ve Peker, 2012).

Dünya üzerinde herhangi bir ülkedeki eğitim sisteminin nitelikli olmasının ana kaynağı sistemin uygulayıcısı olan öğretmendir. Ataç (2003) ülkelerin eğitim sisteminde nitelikli uygulamaların gerçekleştirilmesinde en önemli faktörün öğretmenler olduğunu ve öğretmen yetiştirme sürecinin eğitimin niteliğinin ve kalitesinin belirleyici etken olduğunu ifade eder.

Tanzimat dönemine kadar olan sürede Osmanlı devletinin örgün eğitim sistemi içerisinde beş tür öğretmen olduğu bilinmektedir. Bunlar; "sıbyan mektebi öğretmenleri, medrese öğretmenleri, enderun mektebi öğretmenleri, askeri ve teknik okul öğretmenleri, azınlık ve yabancı okulları öğretmenleri" olarak ifade edilmektedir (Akyüz, 2004, s. 35).

Ülkemiz öğretmen yetiştirme süreci tarihi Osmanlı devletinin yükselme dönemlerine kadar uzanmaktadır. Dilaver (1996) yükselme döneminden itibaren her padişahın kendi dönemlerinde farklı şekillerde öğretmen seçimi ve yetiştirme tarzı gösterdiğini ifade etmektedir. Öğretmen yetiştirilmesinde Fatih Sultan Mehmet niteliğe dikkat ederken, II. Beyazıt ve Yavuz Sultan Selim ise bilgili ve yetkili kimselerin öğretmen olmasını tercih etmişlerdir. Kanuni Sultan Süleyman ise kendi döneminde öğretmenliği ve öğretmen seçiminin bir sistem çerçevesinde yapılmasına özen göstermiştir. Öğretmenliğin bir meslek olarak düşünülmesi ve kendine ait bir programla öğretmen yetiştirilmesi fikri Fatih Sultan Mehmet döneminde uygulamaya konulmuştur (Özdemir, Yalın ve Sezgin, 2004, s. 40).

Fatih Sultan Mehmet döneminde medreselerde fıkıh derslerinin zor ve gereksiz olarak görülmesi sonrasında bizzat Fatih tarafından “Tartışma kuralları ve öğretim yöntemi” adıyla ileri pedagojik eğitim olarak düşünülebilecek bir ders konulduğu bilinmektedir. Bunun gerçekleştirilmesiyle öğretmenliğin çağdaş anlamda meslekleştirilmesine olanak sağlanıldığı düşünülmektedir (Uçan, 2004, akt. Özdemir vd, 2004, s. 41). Ayrıca Fatih, kendi döneminde yapılan sıbyan mekteplerinde görev alacak öğretmenlerin sahip olması gerektiği nitelikleri şu şekilde açıklamaktadır (Akyüz, 2004, s. 35);

“Öğretmen çok iyi bir kişiliğe sahip olacak, Tanrı'yı hoşnut etmek amacıyla davranacak, çocukları eğitmek için gayret gösterecek, görevini ağır bulup sevmezlik etmeyecek, çocuklara bilmedikleri konuları güzellikle ve yumuşaklıkla anlatacak, öğretmenin yardımcısı da onun çocuklara öğrettiklerini tekrar müzakere ettirecek...”

Tanzimat döneminde eğitimde yenileşme hareketleri medreseler dışında eğitim vermesi düşünülen rüştiyelerin (1839) açılmasıyla başlamıştır. Çağdaş anlamda öğretmen mesleği açılan bu okullarda yeni bir öğretmen yetiştirme zorunluluğunun sonunda ortaya çıkmıştır (Akyüz, 2004, s. 35). Cumhuriyetin ilan edilmeden önceki yıllarda ülkemizin öğretmen yetiştirme tarihi 1848 yılına kadar uzanır. Bu tarihte rüştiyeler için öğretmen yetiştirme amacıyla “Darülmualimin” öğretmen okulunun açılması ile öğretmen yetiştirme süreci resmiyete dökülmüştür.

Akyüz (2004) dönemin resmi makamları tarafından Darülmualimin adıyla açılan öğretmen okullarında çağdaş öğretmen yetiştirilmesi gerekçelerini şu şekilde aktarmaktadır;

- Matematik ve dünyevi dersleri öğretecek kişilerin olmaması
- Eğitim ve öğretimin düzene sokulmasını eski tip öğretmenlerin yerine getirememesi,
- Yeni yetiştirilecek olan öğretmenlerin eğitim öğretim yöntemlerine hakim olması ve dini bilgiler dışındaki bilgileri iyi bilmelerinin gerekli olması.

Ahmet Cevdet Paşa önderliğinde 1851 yılında yayımlanan Darülmuallimin Nizamnamesi ile erkek öğretmen okulu ilk öğrencilerini kaydederek öğretmen yetiştirilmeye başlanmıştır. Nizamnamede öğretmen yetiştirme koşulları şu şekilde ifade edilmiştir (Akyüz, 2004, s. 40);

- Nitelikli öğretmen yetiştirmek amacıyla okullara az kişi kabul edilmiştir. Asıl ve mülazım öğrenciler olarak kayıtlar alınmıştır. Bunun nedeni asıllardan herhangi birisinin okulu bitirememesi durumuna karşın yerini alması için mülazım öğrencilerde kaydedilmiştir.
- Okula kayıt yaptırmanın il aşaması sınav olarak belirlenmiştir. Ayrıca iyi bir şekilde Arapça bilme ve Türkçe'ye uyarlama becerisi olma şartı konulmuştur.
- Okuldan öğretmen olarak mezun olmak için 3 yıl eğitim görmek zorunlu kılınmıştır.
- Okula girmeye hak kazanan kişilerin derslere ve mesleğe odaklanmaları için dönemin şartlarında iyi denilebilecek düzeyde burs imkanı tanınmıştır.
- Öğretmenliğin saygınlığını korumak için herhangi bir kimseden bir şey dilenmemesi ve cerre çıkmama zorunluluğu getirilmiştir.
- Öğretimde ve sınav şartlarında her öğrenci eşit haklara sahip olacak ve hiçbir öğrenciye ayrıcalık sağlanmayacaktır.

1869 yılında yayımlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesinde kız öğretmen yetiştirmek amacıyla bir öğretmen okulu açılması maddesi ve düzenlemeleri bulunmaktadır (Akyüz, 2004, s. 50). Gürsoy (2005) bu erkek öğretmen yetiştirmek için açılan okula paralellik gösteren 1870 yılında kız öğretmen okulu olan Darülmuallimat'ın açıldığını ifade etmektedir. Aydın (1998, s. 275) bu tarihten hareketle modern anlamda ülkemiz öğretmen yetiştirmenin 150 yıla dayanan bir tarihi olduğunu ifade eder (Akt. Başkan, Aydın, Madden, 2006, s. 36). Gürsoy (2005)

açılan bu okulların eğitim sistemindeki öğretmen ihtiyacını tam olarak karşılamadığını ancak eğitim tarihimiz açısından önemli gelişmeler olduğunu belirtmektedir. Açılan okulların sayısı 20 yıl içerisinde 40 civarında olmuştur. Bunun sebebi başkent dışındaki bölgelerde de aynı okulların açılması olarak düşünülmektedir.

Akyüz (2004) tanzimat dönemi sonrasında öğretmen yetiştirmeye devam edildiğini 1882 yılında başkentteki bazı semtlerde (Üsküdar, Galata ve Eyüp) ilkokullarda öğretmenlik yapmaları için Darülmeliyat adıyla yeni bir uygulama okulunun açıldığını belirtir. Ancak bu yıllarda öğretmen okulundan mezun olmayan ama öğretmen olarak atanan birçok kişinin olduğunu ifade eder. Sınavın zorunluluğu ortadan kaldırılmış ve ortaöğretim veya lise düzeyinden mezun olanlar öğretmen olarak atanmışlardır. Mutlakiyet dönemi olarak adlandırılan bu dönemde öğretmenlik, çıkarılan "Muallimlikte Meslek-i İhtisas Tesisine Dair Talimat" ile meslekleşmesi gerçekleşmiştir. Yayımlanan bu talimatta bir kişinin öğretmen olabilmesi için şu şartları taşıması gerekli görülmüştür (Akyüz, 2004, s. 48);

- Ahlaki olarak ve davranışlarında topluma örnek bir kişi olma,
- Öğretmenlikten başka bir iş yapmama,
- Anlatacağı derse hakim olma ve mesleğe bağlı olmalıdır.

Öğretmenliğin meslekleşmesi adına yayımlanan bu talimat ülkemiz öğretmen yetiştirme açısından oldukça önemlidir. Günümüz öğretmenlerinin taşıması gereken niteliklerin yıllar önce öğretmen yetiştirme sürecinde önemli noktada dikkate alındığı ülkemiz öğretmen yetiştirilmesine verilen önemin ve ileri görüşlü eğitimin olduğunu ortaya koymaktadır.

Gürsoy (2005) ülkemizde tanzimat döneminde eğitim sistemimize dahil olan öğretmen okullarının cumhuriyet döneminde sayılarının azaldığını ve okullarda öğretim sürelerinin değiştirildiğini ifade eder. Bu öğretmen okullarının sayılarının azaltılmasındaki nedeni mezun olan genç öğretmenlerin taşrada çalışmak istememesi olarak açıklamaktadır. Özdemir vd. (2004) ülkemizde Kurtuluş Savaşı ve TBMM hükümetleri döneminde öğretmenlik mesleğinin daha çok önem kazandığını belirtmektedir. Bu durum daha henüz savaştan çıkmış ve yeni bir yapılanmaya giden devletin ulusal bir kültür kazanması, dayanışma ile birlik ve beraberliğin sağlanmasında, bağımsızlık ve özgürlük kavramlarının ulusal bir eğitim ile halka

anlatılmasından kaynaklanan bir durum olarak söylenebilir. 1921 yılında Mustafa Kemal başkanlığında toplanan Maarif Kongresi yeni kurulan devletin eğitime ve öğretmene verdiği önemin belirtilmesi noktasında bizlere yardımcı olacaktır.

Cumhuriyet döneminde 1923 yılında kabul edilen kanun ile öğretmen okulları bütçelendirilmiş ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır (Küçükahmet, 2004, s. 29). Cumhuriyet yıllarında öğretmenliğin meslekleşmesi 1924 yılında çıkarılan 430 sayılı “Tevhid-i Tedrisat Kanunu” (Ortaöğretimi Birleştirme Yasası) ve 439 sayılı Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu ile gerçekleştirilmiştir. Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile öğretmenlik mesleğinin çağdaş temelleri atılmıştır. Orta Tedrisat Kanunu ile öğretmenlik yasal olarak dayanaklandırılmış ve tanımlanmıştır (Özdemir vd, 2004, s. 42). Aynı yılda Darülmualimin ve Darülmualimat okulları “İlk Öğretmen Okulu, Orta Öğretmen Okulu ve Yüksek Öğretmen Okulu” olarak yeniden yapılandırılmıştır. 1924 yılında ortaöğretim kademesinde müzik öğretmenleri ve bando grubu yetiştirmek için “Musiki Muallim Mektebi” açılmıştır (Özdemir, Yalın ve Sezgin, 2004, s. 42). Bu okul 1937 yılında Gazi Üniversitesi bünyesine alınmış ve ilerleyen yıllarda “Ankara Devlet Konservatuarı” adıyla varlığını sürdürmüştür (Abazaoğlu, Yıldırım ve Yıldızhan, 2016, s. 145).

1924 ile 1940 yılları arasında ülkemize diğer ülkelerden eğitim bilimci davet edilmiş ve yurtdışında eğitim almak üzere birçok öğretmen adayı gönderilmiştir. 1926 yılında ortaokullarda yalnızca Türkçe öğretmeni yetiştirilmesi amacıyla Konya'da "Orta Muallim Mektebi" açılmıştır. Bu okul “Gazi Eğitim Enstitüsünün” ileride kurulmasına temel olmuştur. Bu enstitü ilerleyen yıllarda ortaokulların diğer öğretmenlerini de yetiştirme görevini üstlenmiştir. 1926 yılında beden eğitimi öğretmenlerinin yetiştirilmesi amacıyla “Çapa Kız Öğretmen Okulu” bünyesinde kurslar faaliyete başlamıştır. Aynı yıl öğretmenler ve müfettişler için yeni öğretim yöntemi ve teknikleri kazandırılmak için Ankara'da kurslar açılmıştır. İstanbul'da ise resim öğretmenleri yetiştirmek amacıyla kurslar açıldığı bilinmektedir (Abazaoğlu vd. 2016, s. 145).

1926 yılında yayınlanan Maarif Teşkilatlanma Devir Kanunu ile şehir ve köy öğretmenleri olarak iki öğretmen tipi yetiştirmesi amaçlanmıştır (Küçükahmet, 2004, s. 29). Bu kanun ile “Köy Muallim Mektepleri” (Köy Öğretmen Okulları) öğretmenleri taşraya gönderme ve Cumhuriyetin temel politikalarını halka taşıma

noktasında öğretmen yetiştirilmesini sağlamak amacıyla kurulmuştur. Bu öğretmen yetiştirecek okulların konumları öğretmenleri daha okul yıllarında taşraya hazırlamak için şehir dışlarında kurulmuştur. Köy öğretmen okullarına girişte ilkokul mezunu olmak ve yapılacak olan sınavda başarı göstermek şartı konulmuştu. Okullardan mezun olan öğretmenlerin 5 yıl zorunlu köy hizmetini yerine getirme şartı da bulunmaktaydı. Zorunlu hizmetini tamamlayarak şehirlerde görev yapmak isteyen öğretmenler tekrardan bir sınava tabii tutularak başarılı olanların tayini yapılmaktaydı. Köy Muallim mekteplerinin Denizli ve Kayseri'de açılmasından sonra okulların istenilen düzeyde başarı gösterememesi ve yetiştirilen öğretmenlerin genel kültür bilgisine yeterince sahip olamamaları eleştirileri üzerine 1931 yılında bu okullar kapatılmıştır (Gürsoy, 2005, s. 31).

Abazaoğlu vd. (2016) 1937 yılında Eskişehir'de ve İzmir'de iki tane köy öğretmen okulu açıldığını ifade etmektedir. 1939 yılında gerçekleştirilen I. Milli Eğitim Şurası'nda köy okullarına yönelik öğretmen yetiştirilmesi, köyde yaşamını sürdürebilecek ve köylere hizmet taşıyabilecek okul yapma fikri ortaya konulmuştur. Küçükahmet (2004) bu amaçla 1940 yılında daha önce yapılan ama istenilen başarıyı gösteremeyen bu iki köy öğretmen okullarının “Köy Enstitüleri” olarak devamının sağlandığını ifade etmektedir. Gürsoy (2005) Köy Enstitülerinin kurulmasına yönelik kanununun 1940 yılında kabul edildiğini ve bu tarihten itibaren öğretmen yetiştirme sürecinin geçmişten farklı bir şekilde gerçekleştirilmeye başlanıldığını ifade eder. Abazaoğlu vd.'e (2016) göre 1948 yılında kadar 21 tane “Köy Enstitüsü” açılmış ancak bu okullar 1946 yılından sonra yapısal değişiklikler yapılarak özgünlüğünü kaybetmiş ve 1954 yılında tümüyle ortadan kaldırılmıştır.

Gürsoy'un (2005) aktardığına göre 1950 ile 1954 yılları arasında UNESCO yayımladığı bir raporunda ilköğretimin yaygınlaştırılmasında “en geri ülke” olarak Türkiye'yi göstermiştir. Bu kötü itham üzerinde ülkemizde öğretmen yetiştirme ve ülkede okullaşma oranını artırmaya yönelik önemli çalışmalar başlatılmıştır. Abazaoğlu (2016) Cumhuriyetin ilk yıllarında açılan ilköğretmen okullarının yapılan bu çalışmalar ile 1960 yılında öğretmen liseleri olarak yapılandırıldığını ifade etmektedir. Yapılandırılan bu okullar 1973-74 eğitim-öğretim yılında lise olarak geliştirilmiş ve öğretmen liseleri olarak varlığına devam etmiştir. Yaklaşık 18 yıl öğretmen lisesi olarak varlığını sürdüren bu okullar 1990-91 eğitim-öğretim yılında “Anadolu Öğretmen Lisesi” adıyla eğitim sistemimizde öğretmen yetiştirmede

önemli rol üstlenmiştir (Abazaoğlu vd, 2016, s. 146). Küçükahmet (2004) Cumhuriyetin ilk yıllarında öğretmen yetiştiren kurumların sayısının 20 olduğunu, bu sayının 1970'li yıllarda 89 olarak belirtildiğini ifade eder.

Abazaoğlu (2016) ilkokullara öğretmen yetiştirmek amacıyla 1974 yılında lise mezunlarının eğitim alabileceği Eğitim Enstitüleri kurulduğunu belirtmektedir. Kurulan bu enstitüler ilerleyen yıllarda önce öğrenim süresi iki yıl olan yüksekokula dönüştürülmüş ve daha sonra 1990 yılında öğrenim süresi dört yıla çıkarılarak sınıf öğretmenliği bölümü olarak eğitim fakültelerinde öğretmen yetiştirme görevini yerine getirmiştir.

1979 yılında kabul edilen 1739 sayılı Türk Milli Eğitim Temel Kanunu'nda öğretmen yetiştirme esasları şu şekilde açıklanmaktadır;

- Öğretmenlik özel yeterlilikler gerektiren bir meslektir,
- Öğretmenlik mesleğinde yetiştirilen kişiler eğitim sisteminde eğitim, öğretim ve yönetim kademelerinde görev alma sorumluluğundadırlar,
- Türk Milli Eğitiminin amaç ve ilkelerine uygun olarak öğretmenler görevlerini yapmalıdırlar,
- Hangi kademe olursa olsun öğretmenler yüksek öğrenim mezunu olmaları zorunludur (Küçükahmet, 2004, s. 30).

Milli Eğitim Bakanlığı 1980 yılında öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla “pedagojik formasyon” eğitimi belirleyerek öğretmenlik fakülteleri dışındaki fakültelerden mezun olan kişilerin öğretmen olmaları yolunu açmıştır. Bu uygulamadan yararlanarak öğretmen olmak isteyen kişiler için bazı şartlar belirlenmiştir. Bu şartlardan en önemlileri 21 kredilik 8 dersin alınması ve en az 3 hafta kesintisiz öğretmenlik uygulaması yapılmasıdır (Gürsoy, 2005, s. 36).

1981 yılında ülkemiz eğitim ve öğretmen yetiştirme tarihinde önemli bir adım atılarak “2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu” ile “Yüksek Öğretim Kurulu” kurulmuştur. Bu kurulun kurulmasının ardından tüm öğretmen yetiştirme kurumlarını Yüksek Öğretim Kurulu'na bağlanması amacıyla “teşkilat kanunu” yayımlanmıştır. 1981 yılında kurulan bu kurul günümüzde halen varlığını sürdürmektedir. Bünyesindeki eğitim fakültelerinde öğretmen yetiştirme görevini yerine getirmektedir (Küçükahmet, 2004, s. 34).

Ülkemizde öğretmen yetiştirme sürecinde önemli yıllardan birisi de 1997 yılıdır. Bu yılda yapılan düzenlemeler ile eğitim-öğretimin ilköğretim düzeyinde zorunlu sekiz yıl olarak açıklanması ile branş öğretmenlerinin yetiştirilmesi ihtiyacı meydana gelmiştir. 1998-99 yılında uygulamaya konulan öğretmenlik şartları ise şu şekildedir;

- Okul öncesi ve ilköğretim öğretmenleri lisans düzeyi,
- Ortaöğretim öğretmenliklerinden; beden eğitimi, müzik, resim, yabancı dil, bilgisayar ve özel eğitim öğretmenleri lisans düzeyi,
- Diğer ortaöğretim (fen, matematik ve sosyal) alanlarındaki öğretmenlerin lisansüstü eğitim (tezsiz yüksek lisans) almaları zorunluluğu getirilmiştir (Özdemir vd, 2004, s. 43).

Özdemir vd. (2004) ülkemizde 1974 ile 1997 yılları arasında öğretmen yetiştirme faaliyetleri amacıyla kurulan kurumları şu şekilde açıklamaktadır;

- 1974 yılında İki Yıllık Eğitim Enstitüleri,
- 1975 yılında Endüstriyel Sanatlar Yüksek Okulu,
- 1978 yılında Dört Yıllık Eğitim Enstitüleri,
- 1980 yılında Yüksek Öğretmen Okulları,
- 1982 yılında Genel Eğitim, Mesleki Eğitim ve Teknik Eğitim Fakülteleri,
- 1994 yılında Eğitim Bilimleri Enstitüleri,
- 1997 yılında Eğitim Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması.

1.3. Olası Benlikler Kuramı

1.3.1. Benlik Kavramı

İnsanlığın varoluşundan itibaren benlik kavramı filozoflar tarafından insanların bilinç durumu ve zihin yapısı ile ilişkilendirilerek tanımlanmıştır. Ben kavramı insan zihni ile ilişkilendirilmiştir. İnsanı diğer canlılardan ayıran en temel özelliğin dikkate alındığında insanın kendine özgü olan ve kendi ayrıcalığını ortaya koyan zihin yapısı ve düşünmesi bu ilişkilendirmenin mantıklı olduğunu ifade etmemizi mümkün hale getirmektedir (Taşdelen, 2004, s. 73).

Benlik terimi ile ilişkili birçok terim mevcuttur. Benlik tanımlanırken ilişkili olduğu bu terimlerden ayrılarak tanımlama yapılmalıdır. Kişisel kimlik, öz veya

kendilik, ruh, düşünce veya akıl ve bilinç terimleri benlik teriminin ilişkili olduğu terimlerden bazılarıdır. Burada ifade edilen terimlerin zaman içerisinde farklılık gösterebileceği gerçeği unutulmamalıdır (Sözmen, 2011).

İlkçağ filozofları insan benliğini üç öge çerçevesinde açıklamışlardır. Bu ögeler bilişsel, duygusal ve arzusal ögeler olarak ifade edilebilir. Titus'a (1964, akt. Taşdelen, 2004, s. 74) göre düşünme ve bilme bilişsel ögede, tutkular ve heyecan duygusal ögede ve şehvet ve istekte bulunma arzusal ögede yer alan durumlar olarak açıklamaktadır. İlk çağ filozoflarından Platon bu üç ögenin devlete ve insanlara hakim olduğunu açıklar. Ancak Platon Devlet adlı eserinde bu üç ögeden bilişsel ögesi etkin ve güçlü olan insanların devletin yönetici kademesinde olmaları gerektiğini ifade eder. Aristo insanlığın anlam kazandığı yeri zihin olarak tanımlar ve insan benliğini zihinsel yetkinlik ile orantılı olarak açıklar. Çünkü insanın bir eylemi yapması veya yapmaması zihinsel süreçler sonunda alınan karar ile gerçekleşir. Aristo benliği ruh ile bedenin gerçek bağlantısı olarak ifade eder (Taşdelen, 2004, s. 74).

İnsanlar birbirlerinden farklı canlılardır. İnsan davranışlarını inceleyen bilim dalları insanlardaki bu ayrımın, farklılığın ve insanı insan yapan temel noktanın benlik olduğunu açıklamışlardır. Benlik hakkında yapılan çalışmalar incelendiğinde ciddi anlamda ilk çalışmaların James, Cooley ve Mead tarafından yapılmış olduğu görülür (Arıcak, 1999, s. 24, akt. Soğukpınar, 2014).

Benlik kavramının alan yazında birçok tanımları bulunmaktadır. 1890 yılında W. James yapmış olduğu çalışmalardan hareketle benliğin kavramsallaştırılması üzerine çalışmalar yapmıştır. "Psikolojinin İlkeleri" isimli kitabında benlik kavramını inceleyen James (1980, akt. Morsünbül, 2011); kişinin kendinde gördüğü şeylerin tamamını benlik olarak açıklamıştır.

James benliği bilen ve bilinen benlik olarak iki boyuta ayırmıştır. Bu boyutlardan bilinen benliğin bilimsel çalışmalara konu olması gerekliliğini ifade etmiştir. James benliğin üç yönü olduğunu ifade eder. Bunlar; maddesel yön, ruhsal yön ve sosyal yöndür. İnsanların diğer insanlara yada eşyalarla özdeşleşme durumu maddesel benlik olarak ifade edilebilir. İnsanların kendilerini algılama ve değerlendirme şekilleri ruhsal benliktir. Sosyal benlik ise insanların çevresine ve

yakınlarına yönelik davranış şekillerinde meydana gelen değişiklik olarak açıklanabilir. İnsan aile ve yakınlarına davrandığı şekilde diğer insanlara davranış sergilemez. Sosyal benlik burada insanın sergilediği farklı davranışların temelinde yatan benliktir (Bacanlı, 2004, s. 11).

Benlik kavramı zaman içerisinde birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir. Combs ve Snygg (1959, akt. Cesur, 2016) benliği algısal alanın merkezinde bir çekirdek görevini üstlendiği bir örgütleme benzeterek bireyin temel referans çerçevesi olarak ifade etmiştir. Kathleen Wilkes (1999, akt. Sözmen, 2011) benliği açıklarken kendilik kelimesinin kullanılmasını eleştirir. Ona göre benlik kavramı kişinin kendini ifade etmede daha iyi ve ekonomik bir kavramdır.

Şahin'e (2006) göre benlik kavramı tek seferde gelişen bir kavram değildir. Benlik insan yaşamında ergenlik ve ilk yetişkinlik döneminde öneme sahip olan ve yaşamın tümünde gelişim gösteren bir süreç olarak ifade edilebilir. Benlik insanları diğer insanlar ile iletişim kurması duygu ve düşüncelerinin kendi dünyasında kurduğu iç diyalog sonucu meydana gelmektedir. Arslan (2008) ise benliği bireylerin kendileri ile ilgili bütün özelliklerin ortak etkileşimi sonucunda ortaya çıkan bir algı olarak tanımlar

Özkan (1994) benlik kavramının kişinin kendini değerlendirmesi sonucu kişide uyandırdığı his olarak nitelendirmektedir. Tözün (2010) benliği bireylerin kendilerini algılama ve kavrama şekillerini, bireylerin kendilerine verdikleri değerlerin nasıl oluştuğunu kavramaları olarak anlatmaktadır. Rosenberg'e (1979, akt. Biroğlu ve Deniz, 2017) göre benlik bireylere ait olan kişiliğin tamamını yansıtmaz yalnızca kişiliğin bir parçasıdır.

Aslan'a (1992) göre kişinin düşünceleri, dünyayı algılayışı, çevresine gösterdiği uyum ve etrafında olan olaylara karşı verdikleri tepki kişilik olarak nitelendirilmektedir. Aslan kişiliğin bir altyapısı olarak benliği ileri sürer. Bacanlı (2005) benlik kavramını bireylerin kendilerini algılama şekli olarak tanımlamaktadır. Rogers (1951, akt. Bacanlı, 2005) ise benlik kavramını kişinin davranışlarını belirleyen önemli bir etken olarak tanımlar.

Benlik bireylerin doğumu ile başlayan süreçte yaşadığı olaylar ve çevresel etkileşimleri sonucu yavaş bir şekilde meydana gelir. İnsanların birbirleriyle iletişimi

benliğin gelişiminde oldukça önemlidir. Kişinin değer verdiği kişiler tarafından takdir edilmesi yada kötü bir şekilde anılması benliği şekillendiren önemli durumlardır. (Baymur, 1972, s. 286-287, akt. Soğukpınar, 2014). Özyürek'e (2005) göre benlik bireylerin yakın çevresiyle etkileşimi esnasında meydana gelen ve çevresel ilişkilerinin sonucunda gelişim gösteren bir durumdur.

Benlik kavramı, bireyin sadece kendine ait tutumlarından, algılarından, duygularından, davranışlarından ve sahip olduğu değerlerden oluşan kişinin kendine ait düşüncesidir. Bu kavram bireyin çocukluk döneminde annesinden ve babasından görmüş olduğu sevgi ve edinilen değerlerden; kendi yaşlılarıyla ortaya çıkan etkileşimlerden, okul hayatında elde edilen başarı ve başarısızlıklardan, içerisinde büyüdüğü ailenin var olduğu toplumsal sınıftan ve yaşamında karşı karşıya gelinilen pek çok yaşantıdan etkilenir.

Literatürde yapılan tanımlarda da görüldüğü gibi benlik kişinin davranışlarını etkileyen düşünce, tutum ve değer gibi birtakım farklılıkların harmanlanması sonucu ortaya çıkan ve sürekli bir gelişme gösteren kavramdır. İnsanların yaşantıları ve toplumun var olan algısı kişilik kavramının bir altyapısı olarak gösterilen benliğin gelişim süreci içerisinde aktif olarak rol oynamaktadır.

1.3.1. Öğretmen Kimliği ve Olası Benlikler Kuramı

Benlik kavramı, bireyin sadece kendine ait tutumlarından, algılarından, duygularından, davranışlarından ve sahip olduğu değerlerden oluşan kişinin kendine ait düşüncesidir. Bu kavram bireyin çocukluk döneminde annesinden ve babasından görmüş olduğu sevgi ve edinilen değerlerden; kendi yaşlılarıyla ortaya çıkan etkileşimlerden, okul hayatında elde edilen başarı ve başarısızlıklardan, içerisinde büyüdüğü ailenin var olduğu toplumsal sınıftan ve yaşamında karşı karşıya gelinilen pek çok yaşantıdan etkilenir.

Benlik hakkında daha öce ortaya konulan çalışmalar, bireylerin kendilerine tanımları ile davranışlarını sergileme ve davranışlarını düzenleme konuları üzerine odaklanmaktadır. Çoğu teorik ifadede, benlik kavramı karmaşık bir dinamik fenomen olarak karakterize edilir. Burada bireylerin kendilerini tanıma ve kendilerini bilme bilgisi arasında ince bir ayırım vardır. Kendini tanıma kavramı kısaca bireylerin kendine has özelliklerinin farkında olmaları olarak ifade edilebilir. Ancak kendini

bilme bilgisi bireylerin potansiyellerini ve geleceğe dönük düşüncelerini kapsayan olası benlikleri kuramı ile açıklanmaya çalışılan bir alandır. Bu alan daha önceki yapılan çalışmalarda pek fazla önem görmemiştir (Markus ve Nurius, 1986; 954).

Benliğin var olan bir çok boyutu bulunmaktadır. Benliğin çok boyutlu bir kavram olduğunu öne süren Olası Benlikler Kuramı kişilik psikolojisi alanında ilk olarak Markus ve Nurius (1986) tarafından ortaya konulmuştur. Markus ve Nurius'a (1986, s. 955) göre olası benlikler bireylerin olmaktan mutlu olacağı ideal benliklerdir. Olası benlikler içerisinde üç farklı benlik türü bulunmaktadır. Beklenen benlikler, bireylerin gerçekçi bir yaklaşımla yapabilecekleri faaliyetleri düşündükleri benliktir. Beklenen muhtemel benlik kapsamına başarı benliği, yaratıcı benliği, zengin benliği, zayıf benliği, sevilen veya hayranlık duyulan benlik bulunmaktadır. Umulan benlik gerçeklikten uzak bir şekilde arzulanan gelecektir. Korkulan benlik ise bireylerin ilerleyen yaşamlarında olmalarından korku duydukları ve buna engel olmak istedikleri benlik türüdür.

Bireyleri olası benliklerini seçme veya reddetme yoluyla kendi gelişimlerini ortaya çıkarmaktadırlar. Olmaktan korkulan bir durumda birey savunma durumuna geçerek bu durumu ortadan kaldırabilir. İyi şeyler hayal eden bireyler gelecekteki yaşantılarında olmak istedikleri durumun güçlüğü göz önünde aldıklarında beklenen bir şekilde gerçekçi bir tercihte bulunabilirler (Markus ve Nurius, 1986, 955).

Olası benlikler, bireyleri davranış sergilemeye teşvik etme noktasında önemlidir. Ayrıca bireylerin kendi benliklerini yorumlamasında ve değerlendirmesinde yardımcı olur. Olası benlik kuramı benlik istikrarı, benliğin birliği ve benlik ile davranış arasındaki ilişkileri ortaya koymada önemli role sahiptir. Bu nedenle, benlik kavramı ve motivasyon arasındaki temel bağlantıyı sağlar (Markus ve Nurius, 1986, s. 955).

Olası benlikler, bireylerin ne olabileceğine, neye ulaşmak istediklerine ve neye dönüşmekten korktuğuna dair fikirlerini temsil eder ve böylece biliş ve motivasyon arasında kavramsal bir bağlantı sağlar. Bireylerin kendi potansiyellerinden hareketle geleceğe dair hedefleri, gerçekçi düşünceleri ve korku duydukları bir gelecek yaşamı hakkında fikir edinmemizi sağlayan alan olası benlikler alanıdır. Olası benlikler bireylerin umutlarının, amaçlarının ve korkularının bilişsel bileşenleridir (Markus ve Nurius, 1986, s. 955).

Mesleğinde yapacağı hatalardan sakınmak isteyen bireyler bu korkularını kişiselleştirerek kendisini başarısız olarak temsil eder. Bu temsil bireyi korkulan benliğe sahip kılar ve başarısızlığı beraberinde getirir. Oysa birey mesleğini yapabileceği umuduyla canlı bir benliğe (umulan benlik) sahip olursa daha iyi bir yaşamla ve daha mutlu bir şekilde görevini tam olarak yerine getirebilir (Dalioglu ve Adiguzel, 2015b).

Olası benlik bireylerin geçmişteki benlik temsilinden meydana gelir gelecekteki benliğin temsilini içermektedir. Geçmiş ve gelecek temsilleri birbirinden bazı noktalarda ayrılırlar da aralarından güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Olası gelecek benliği sadece hayal edilen roller ve varlık şekillerini içermez. Bunun yanında kişisel umutları, korkuları ve fantezileri de içerirler. Örneğin şuan öğrenci olan bir kişi, restoran sahibi, koşucu veya engelli bir bireyin anne yada babası olabilir. Bu olası benliklerin birçoğu, bireyin kendi düşüncelerinin, hislerinin, özelliklerinin ve davranışlarının olduğu önceki sosyal karşılaştırmaların doğrudan sonucudur. Bir birey, olası çeşitli benlikler yaratmakta özgürdür, ancak olası benliklerin havuzu, bireyin özel sosyokültürel ve tarihsel bağlamı ile bireye sunulan modeller, görüntüler ve semboller tarafından göze çarpan kategorilerin ilişkisinden kaynaklanır. Yani bireyler çevresel etmenler ve kişisel fikirler ilişkisi bağlamında olası benliklerden birisine sahip olabilir (Markus ve Nurius, 1986, s. 956).

Olası benlikler kuramı öğretmen kimliğinin gelişiminde bugün ve gelecekteki benlikleri arasındaki farklılıkları ortaya koyabilmek ve mevcut öğretmen kimliğine yönelik fikir oluşumunu sağlamak için önemlidir. Kuram olarak olası benlikler öğretmen eğitiminin son aşamasına geçen öğretmen adaylarının, öğrenci olmaktan çıkıp öğretmen olmaya adım atma sürecinde ortaya çıkan öğretmen kimliklerini inceleyerek çıkarımda bulunma noktasında kuramsal çerçeveye sahiptir. Hamman & Wood-Harp (2007)'a göre mesleğe yeni başlayacak öğretmen adaylarının olumlu ve olumsuz yönlerden birçok farklı öğretmen şekline bürünerek benlik gelişimini sağlayacak ve olası benliklere sahip olacaklardır.

Zeymbas'a (2003) göre öğretmen kimliği, öğretmenlerin kim oldukları, çevresi ile kurdukları etkileşimin nasıl gerçekleştiği ve bireysel kimliğini öğretim sürecine nasıl dahil ettiğinin tamamını kapsar. Uğurlu ve Demir (2016) öğretmenlerin kendilerini tanımları ve potansiyellerinin farkında olmaları nitelikli

bir eğitim için oldukça önemli olduğunu ifade eder. Nitelikli eğitimin gerçekleştirilmesi öğretmenlerin mesleki kimliklerini eğitim sürecine dahil etmeleri ile daha ulaşılabilir olmaktadır. Ancak daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde öğretmen kimliğinin dinamik süreç olduğu açıklanmıştır. Öğretmen kimliği gelişimi iç ve dış etkenleri barındıran dinamik süreçtir (Franzak, 2002, s. 260). Bu etkenlerden duygu içsel, meslek ve tecrübeler dışsal etkenler kapsamında gelişir (Rodgers ve Scott, 2008; Beauchamp ve Thomas, 2009, akt. Ulubey, Yıldırım ve Alpaslan, 2018, s. 48).

Eğitim fakültelerinin son sınıfında olan ve öğretmenliğe hazırlık yapan öğretmen adaylarının mezun olduklarında ve mesleğe başladıklarında nasıl bir öğretmen olmak istedikleri sorusunun cevabı onların mesleki kimlik gelişiminde oldukça önemlidir. Olası benlikler kuramı mesleklerine yeni başlayacak olan öğretmen adaylarının veya mesleklerinin ilk yıllarını yaşayan öğretmenlerin ilerleyen mesleki yıllarına yönelik benliklerini ortaya koymamızda yardımcı olmaktadır (Markus ve Nurius, 1986, s. 954). Öğretmenlerin mesleki kimliklerinin eğitimin kalitesini ve niteliğini artırmadaki önemi dikkate alındığında ve olası benlikler kuramının öğretmen adaylarının mesleki yıllarında sahip olacakları benlikleri (beklenen, umulan ve korkulan) hakkında fikir sahibi olmamız noktasında bizlere yardımcı olacaktır.

1.4. İlgili Araştırmalar

İlgili literatüre bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimliği ile olası benlikleri arasındaki ilişkinin daha önceki çalışmalara konu olmadığı bulunmuştur. Ancak her iki farklı değişkenin (meslek öncesi öğretmen kimliği ve olası benlik düzeyleri) birbirlerinden bağımsız olarak çeşitli araştırmalarda incelendiği görülmüştür. Bu bölümde, yapılan çalışmamıza benzer çalışmaların ilgili literatürde varlığı ortaya konulacaktır.

1.4.1. Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin İncelendiği Araştırmalar

İlgili literatürde; meslek, öğretmenlik mesleği, mesleki kimlik konularını içerisinde barındıran çalışmaların mevcut olduğu bilinmektedir. Araştırma içerisinde kullanılacak olan Friesen ve Besley (2013)'in hazırlamış olduğu Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyi Ölçeği Arpacı ve Bardakçı (2005) tarafından Türkçe'ye

uyarladığı görülmüştür. Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyi ölçeği Arpacı (2015)'nin hazırlanmış olduğu "Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği ve Düşünme İhtiyacı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezinde kullanıldığı görülmüştür. Ancak yapılan bu araştırma, şuan yapılmakta olan araştırma ile aynı ölçek kullanılmasına rağmen herhangi bir benzerlik teşkil etmemektedir.

Özdemir (2010) "Öğretmen Kimliği: Sınıf Öğretmenleri Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma (Malatya Örneği)" başlıklı yüksek lisans tezinde alan araştırması yaparak, öğretmenlerin mesleki kimliklerini ve mesleki gelişimleri ile ilgili beklentilerini incelemiştir. Bu çalışmada öğretmenlerin demografik özelliklerinden aile yapılarının (öğretmenlerin anne ve babaları) genellikle statüsü az meslekler ile geçimlerini sağladığını ortaya koymuştur. Katılımcıların genel olarak güvencesinin bulunması nedeniyle öğretmenlik mesleğini tercih ettikleri sonucuna ulaşıldığı görülmüştür. Yapılan bu çalışma, öğretmenlerin maddi kazançlarının yetersiz olduğunu ve öğretmenlerin mesleklerine yönelik karamsar bir bekleyiş içerisinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz (2015) "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kadın Öğretmen Kimliği" başlıklı yüksek lisans tezinde; ülkemizde öğretmen yetiştiren kurumların yıllar boyunca gösterdiği değişimleri ve kadın öğretmenlerin ülkemiz tarihinde oynadığı rollere değindiği görülmüştür. Toplumumuzda öğretmenlik mesleğinin daha çok kadınların yapabileceği bir uğraş alanı olarak algılanmasının doğru bir kanı olmadığını ve bu algılamının eril ağırlıklı toplumlarda kadınlara yönelik meslek baskısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gümüşlü (2005) "Cumhuriyet ve Öğretmen: Aydınlanma Politikası ve Öğretmen Kimliği" başlıklı doktora tezinde; Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde uygulanan öğretmen yetiştirme politikalarının farklılığına değindiği görülmüştür. Bu çalışmada Cumhuriyet döneminde ülkemizde meydana gelen aydınlanma sürecinin öğretmen kimliğine olan etkileri ifade edilmiştir. Yıkılan Osmanlı toplumunun dini faktörler etrafında birleşmesi ve yeni kurulan Cumhuriyetin daha çok insancıl özellikler üzerine bir aydınlanma geçirmesinin öğretmen kimliğinde modern, laik ve demokratik etkilerinin görülmesine sebep olduğu belirtilmiştir.

Altunoğlu (2009) "Kimlik'in Modern İnşai, Kimlik Politikaları ve Türkiye'de Kimlik Tartışmaları" adlı doktora tezinde ülkemizde kimlik kavramına yönelik ortaya atılan

tanımlamaları incelemiş ve kimlik oluşum sürecinde yaşanan dönemin kimlik oluşumuna yönelik olan etkilerini araştırmıştır. Son on yılda hazırlanan yüksek lisans ve doktora bitirme tezlerinde kimlik kavramının daha çok "milli kimlik" olarak incelendiği görülmüştür. Meslek öncesi öğretmen kimliğine yönelik yapılan çalışmaların sayısı çok az olarak tespit edilmiştir.

Daloğlu (2013) "Lise Tarih Kitaplarında Yer Alan Milli Kimlik Kavramının İçerik Analizi" çalışmasında özellikle 1939-50 yılları arasında milli kimlik kavramının oluşumunu inceleyerek yine aynı yıllarda lise düzeyinde okutulan tarih kitaplarında yer alan milli kimlik kavramına yönelik içeriği araştırdığı görülmüştür. Yine aynı doğrultuda Tabur (2014) "Öğrencilerde Milli Kimlik Kavramı ve T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Milli Kimlik Kazanımına Etkisi" çalışmasında milli kimlik kavramını öğrenci görüşlerine başvurarak incelemiş ve milli kimlik kavramının birtakım değişkenlere göre etki düzeyini ortaya koymuştur. İlgili literatürde öğretmen kimliğine yönelik son on yılda hazırlanan tezler incelenmiştir. Gümüştü (2005) "Cumhuriyet ve Öğretmen: Aydınlanma Politikası ve Öğretmen Kimliği" konusunda çalışma yaptığı görülmüştür. Kılınç (2009) "Küreselleşme Sürecinin Eğitim Üzerine Etkileri ve Öğretmen Kimliği" konulu doktora tezinde öğretmen kimliğine etkide bulunan faktörlerden küreselleşme faktörünü incelediği görülmüştür. Yayınlanan tez çalışmaları dışında ilgili literatürde konu kapsamında farklı birçok kaynak mevcuttur. Ünal (2005) "Öğretmen İmgesinde Neoliberal Dönüşüm" adlı çalışmasında öğretmenlik mesleğinde ve öğretmen kimliğinde Cumhuriyet yıllarından günümüze kadar meydana gelen değişmelere eleştirel bakış açısı ile yaklaşmıştır.

1.4.2. Öğretmen Adaylarının Ve Öğretmenlerin Olası Benliklerinin İncelendiği Araştırmalar

İlgili literatüre bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimliği ile olası benlikleri arasındaki ilişkinin daha önceki çalışmalara konu olmadığı bulunmuştur. Ancak her iki farklı değişkenin (meslek öncesi öğretmen kimliği ve olası benlik düzeyleri) birbirlerinden bağımsız olarak çeşitli araştırmalarda incelendiği görülmüştür. Dalioğlu (2016) doktora tezinde "Öğretmen Adaylarının Mesleklerinin İlk Yıllarına Yönelik Olası Benlikleri İle Öz Yeterlilik İnançları ve Öğretmenliğe İlişkin Tutumları" incelemiştir. Yine bu

doğrultuda ulusal tez merkezinde yayımlanan son on yıla ait çalışmaların içerisinde olası benlik düzeyine ait herhangi başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Benlik ile ilgili olarak literatürde birçok çalışmanın var olduğu görülmüştür. Taşgit (2012) "Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı ve Karar Verme Düzeylerinin İncelenmesi" konusunda hazırlamış olduğu yüksek lisans tezi bulunmuştur. Aslan (1992) "Benlik Kavramı ve Bireyin Yaşamındaki Etkileri" konusunda çalışma yapmıştır. Uslu (2014) sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleki benliklerini demografik değişkenlerle incelemiş ve bu çalışmasında araştırmaya katılanların öğretmenlik mesleğini seçmelerinde etkili olan faktörleri açıklamıştır. Dereboy ve Çelen (2012) "Türk Gençlerinde Kimlik Gelişimi ve Kimlik Sorunları" adlı çalışmalarında kimlik kavramını ve bu kavramın oluşumunda etkili olan benlik kavramını Türk gençlerini örneğinden yola çıkarak açıklamıştır.

Atak (2011) "Kimlik Gelişimi ve Kimlik Biçimlenmesi: Kuramsal Bir Değerlendirme" adlı çalışmasında bireylerde oluşan kimlik kavramının sürecini, bu kavramı etkileyen faktörleri açıklamış ayrıca çalışma içerisinde benlik kavramına kimlik oluşum sürecinde değindiği görülmüştür.

Dalioğlu ve Adıgüzel'in (2017) "Öğretmen adayları olası benlikleri, öz yeterlilik inançları ve öğretmenliğe ilişkin tutumları arasındaki ilişki" başlıklı çalışmasında ülkemiz eğitim fakültelerinde öğrenim gören 2081 öğretmen adaylarının mesleğe yönelik benlikleri, tutumları ve öz yeterlilik inançları incelenmiştir. Bu çalışmada öğretmen adaylarının beklenen olası benlikleri ile öz yeterlilik inançları ve mesleğe yönelik tutumları arasında pozitif bir ilişki olduğu, korkulan olası benlikleri ile öz yeterlilik ve mesleğe yönelik tutum arasında negatif bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Tavşanlı ve Saraç (2016) yapmış oldukları "Sınıf öğretmeni adaylarının oluşması muhtemel öğretmen kimliklerinin "öğretmen adayları olası benlikler ölçeği" kullanılarak incelenmesi" başlıklı araştırmada; "Marmara, Karadeniz, İç Anadolu, Akdeniz ve Güney Doğu Anadolu Bölgeleri'ndeki" üniversiteler arasından seçtikleri dokuz üniversitenin sınıf öğretmenliği bölümünde örgün eğitimine devam eden öğretmen adaylarının incelenen değişkenlere göre beklenen ve korkulan olası benliklerinin farklılık gösterdiği sonucuna ulaştıkları görülmüştür.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi ile ilgili araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, veri toplama teknikleri ve verilerin analizlerine yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ile olası benlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma ilişkisel tarama modelinde yapılan betimsel bir çalışmadır.

Tarama araştırmalarının amacı araştırma konusu ile ilgili var olan durumların fotoğrafını çekerek betimleme yapmaktır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2016, s. 15). Tarama araştırmalarında olayları gözleyerek kaydetme, olaylar arasında var olabilecek olan ilişkileri ortaya çıkarma ve genelleme yapma durumları bulunmaktadır. Tarama araştırmaları iki amaca hizmet etmektedir. Bunlar; var olan şartlar hakkında bilgi sahibi olmak ve birtakım çalışmalar için gerekli olan bilgiyi toplama ve tasnif etmedir (Yıldırım, 1966, s. 67). Araştırmalarda kullanılacak olan tarama modelleri örnek olay tarama modelleri ve genel tarama modelleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Genel tarama modelleri fazla sayıda elemanı içinde barındıran bir evrende, evren hakkında bir fikir edinilmek amacıyla evren içerisinde seçilen grubun üzerinde yapılacak olan tarama faaliyetleridir. Genel taramada modelleri ile birlikte tekil veya ilişkisel taramalar yapılmaktadır. Genel tarama modelleri içerisinde iki ya da daha fazla değişkenin aralarındaki ilişkileri belirlemek amacıyla incelendiği model ilişkisel tarama modelidir (Büyüköztürk vd., 2016, s. 178).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Türkiye'deki üniversitelerin Eğitim Fakültelerinin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırma örnekleme, belirtilen evren içerisinde uygun örnekleme yoluyla seçilmiştir;

Muğla Sıtkı Koçman, Uşak, Afyon Kocatepe ve Aksaray Üniversitelerinin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 290 öğrenciden oluşturmaktadır. Uygun örnekleme sosyal bilimler alanında yaygın olarak kullanılan, araştırmacının kolay yollarla katılımcılara ulaşması olarak ifade edilebilir (Gravetter ve Forzano, 2012). Uygun örnekleme ile araştırmacı, çalışmada zaman ve para tasarrufu sağlamak amacıyla katılımcılar kolay ulaşabilmektedir (Baydar, Gül ve Alçil, 2007). Araştırma örnekleme seçilirken çalışmada kullanılan ölçeklerin gereklilikleri ve öğrencilerin örgün eğitimleri boyunca aldıkları dersler göz önünde bulundurulmuştur.

Tablo 2.1 Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Verilerin Dağılımı

Değişkenler	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Kadın	158	54,5
	Erkek	132	45,5
	Toplam	290	100
Yaş	17-20	23	7,9
	21-23	228	78,6
	24 ve Üzeri	39	13,4
	Toplam	290	100
Üniversite	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	65	22,4
	Uşak Üniversitesi	92	31,7
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	59	20,3
	Aksaray Üniversitesi	47	25,5
	Toplam	290	100
Sınıf Düzeyi	3. Sınıf	169	58,3
	4. Sınıf	121	41,7
	Toplam	290	100

Tablo 2.1'de görüldüğü üzere katılımcıların cinsiyet dağılımları; 158 (%54,5) kadın, 132 (%45,5) erkek olarak ortaya çıkmıştır. Katılımcılardan 23 (%7,9) kişinin 17-20 yaş aralığında, 228 kişinin (%78,6) 21-23 yaş aralığında ve 39 (%13,4) kişinin ise 24 yaş ve üzeri olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan toplam 290 katılımcıdan; 65 (%22,4) katılımcı Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 92 (%31,7) katılımcı Uşak Üniversitesi, 59 (%20,3) katılımcı Afyon Kocatepe Üniversitesi ve 47

(%25,5) katılımcı Aksaray Üniversitesi olarak dağılım göstermiştir. Araştırmaya 169 (%58,3) 3. sınıf, 121 (%41,7) 4. sınıf olmak üzere toplam 290 öğrenci katılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada belirtilen amaca ulaşmak için araştırmacı tarafından geliştirilen demografik özellikler formu, Hamman ve diğerleri (2013) tarafından geliştirilen Dalioğlu ve Adıgüzel tarafından (2015) Türkçe'ye uyarlanan Öğretmen Adayları Olası Benlikler Ölçeği, Freasen ve Besley (2013) tarafından geliştirilen Arpacı ve Bardakçı tarafından (2015) Türkçe'ye uyarlanan Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği ölçeğinden yararlanılmıştır.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu araştırmaya katılan öğretmen adaylarının kendilerine ait yaş, cinsiyet, mezun oldukları lise, eğitim aldıkları üniversite, sınıf düzeyi, öğretmenlik mesleğini seçme nedenini, ailesinde başka öğretmen olup olmadığını, okuduğu üniversiteyi hangi düzeyde tercih etme sırasını ve ailesi hakkında (maddi durum, aile yapısı vb.) bilgi edinilmek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan ve toplam 15 maddeden oluşan formdur. Araştırmacı tarafından ilgili literatür incelenerek kişisel bilgi formunda yer alacak olan maddeleri içeren soru havuzu oluşturulmuştur. Hazırlanan soruların araştırmaya yönelik uygunluğu Sosyal Bilgiler, mesleki kimlik ve benlik çalışmalarında uzman kişilerin görüşlerine başvurularak tespit edilmiştir. Kişisel bilgi formu son olarak danışman yönlendirmesi ile oluşturulmuştur. Kişisel bilgi formunda, araştırmaya katılan öğretmen adaylarından özel bilgilerini (isim, telefon numarası vb.) içeren herhangi bir madde mevcut değildir.

2.3.2. Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Ölçeği

Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği Ölçeği Friesen ve Besley (2013) tarafından geliştirilmiş ve Arpacı ve Bardakçı (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanması yapılmıştır. Ölçek 5'li likert tipinde 17 maddeden oluşmaktadır. Türkçe'ye uyarlanma aşamasında Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği Ölçeğinin iç tutarlılık (cronbach's alpha) katsayısı .87 olarak tespit edilmiştir. Ölçek; öğretmen olma konusunda güven, kendini öğretmen olarak kategorileştirme ve öğretmen olarak katılım olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Öğretmen öğretmen olma konusunda güven alt boyutunu oluşturan soruların iç tutarlılık (cronbach's alpha) katsayıları .80 olarak

hesaplanmıştır. Öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunu oluşturan soruların iç tutarlılık (cronbach's alpha) katsayıları .81 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin öğretmen olarak katılım alt boyutunu Öğretmen olarak katılım alt boyutunu oluşturan soruların iç tutarlılık katsayıları (cronbach's alpha) .81 olarak hesaplanmıştır.

Bu ölçeğin 0.56 ile 0.78 arasında faktör yük değerleri değişimi göstermektedir.. Ölçeğin geçerlik sonuçlarına bakıldığında; NFI= 0.96, NNFI= 0.97, RMSEA=0.08, CFI= 0.97, SRMR= 0.05, olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar ölçeğin uyarlanma aşamasında ortaya çıkan uyum değerlerinin iyi düzeyde olduğunu göstermektedir. Araştırmacı tarafından çalışmada kullanılan kullanılan ölçeğin iç tutarlılık (cronbach's alpha) katsayısı .88 olarak tespit edilmiştir.

2.3.3. Öğretmen Adayları Olası Benlikler Ölçeği

Öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin mesleklerinin ilk yılına yönelik olası benlik düzeylerini ölçmek amacıyla Hamman, Wang ve Burley (2013) tarafından geliştirilmiştir. Dalioğlu (2016) yapmış olduğu “Öğretmen Adaylarının Meslekteki İlk Yıllarına Yönelik Olası Benlikleri İle Öz-Yeterlik İnançları Ve Öğretmenliğe İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki” başlıklı doktora tezinde bu ölçeğin Türkçe'ye uyarlamasını gerçekleştirmiştir. Öğretmen adayları Olası Benlikler Ölçeği; beklenen olası öğretmen benlikler ve korkulan olası benlikler şeklinde 6'lı likert tipinde iki ayrı ölçekten oluşmaktadır. Her iki ölçek ayrı olarak değerlendirilmektedir ve iki ölçeğin de alt boyutları bulunmaktadır.

Beklenen Olası Benlikler Ölçeğinin profesyonellik ve öğretmeyi öğrenme alt boyutları bulunmaktadır. Bu ölçekte yüksek puan alan katılımcılar mesleğe başladıkları ilk yıllarda olumlu beklentilerinin yüksek düzeyde olduğunu belirtmektedir. Katılımcılar ölçekte yer alan sorulardan en düşük 9 ve en yüksek 54 puan alabilmektedirler. Ölçeğin profesyonellik alt boyutunda ise katılımcılar 5 ile 30 arasında puan alabilecekken, öğrenmeyi öğretme alt boyutunda 4 ile 24 arasında bir puan alacaklardır. Beklenen olası benlikler ölçeğinin profesyonellik alt boyutunu oluşturan soruların iç tutarlılık katsayısı .89 olarak, Öğretmeyi öğrenme alt boyutunu oluşturan soruların iç tutarlılık katsayısı .88 olarak hesaplanmıştır.

Korkulan Olası Öğretmen Benlikleri Ölçeğinde ise katılımcıların aldıkları puanlara göre mesleğinin ilk yıllarına ilişkin korku düzeyleri hakkında fikir sahibi olunacaktır.

Yüksek puan alan katılımcılar mesleklerinin il yıllarına yönelik korku düzeyleri yüksek, düşük puan alan katılımcıların ise mesleklerinin ilk yıllarına yönelik korku düzeyleri düşük olduğu ortaya çıkacaktır. Bu ölçekte katılımcılar 9 ile 54 arasında puan alabileceklerdir. Ölçeğin; yaratıcı olmayan öğretim, yetersiz sınıf yönetimi ve ilgisiz bir öğretmen olma alt boyutları bulunmaktadır. Katılımcılar verdikleri yanıtlara göre bu alt boyutlardan 3 ile 18 arasında bir puan alabileceklerdir. Korkulan olası benlikler ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunu oluşturan soruların iç tutarlılık katsayısı .90 olarak Yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunu oluşturan soruların iç tutarlılık katsayıları .82 olarak ve İlgisiz öğretmen olma alt boyutunu oluşturan soruların iç tutarlılık katsayısı .87 olarak hesaplanmıştır.

İki farklı alt ölçekten oluşan ölçme aracının her bir alt ölçeğine yönelik açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda Beklenen Olası Öğretmen Benlikleri Ölçeği'nin dokuz maddeden oluşan profesyonellik ve öğretmeyi öğrenme şeklinde iki faktörlü yapı içerdiği belirlenmiştir. Profesyonellik faktörü %51.2, öğretmeyi öğrenme faktörü %17.3 olmak üzere ölçeğin toplam varyans değerinin %68.5'ini açıkladığı sonucuna varılmıştır. Korkulan Olası Öğretmen Benlikleri Ölçeği toplam dokuz maddeden oluşan üç faktörlü yapı içerdiği belirlenmiştir. Bu faktörler; yaratıcı olmayan öğretim, yetersiz sınıf yönetimi ve ilgisiz bir öğretmen olma şeklinde ifade edilmiştir. Yapılan açımlayıcı faktör analizinde ise ilk faktörün varyansın %49.5'ini, ikinci faktörün %13.9'unu, üçüncü faktörün %12.0'ını olmak üzere ölçeğin toplam varyansın %75.4'ünü açıkladığı belirlenmiştir.

Bu çalışmada kullanılan öğretmen adayları beklenen olası benlik ölçeğinden elde edilen verilerin iç tutarlılık (cronbach's alpha) katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır. Öğretmen adayları korkulan olası benlik ölçeğinden elde edilen verilerin iç tutarlılık (cronbach's alpha) katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ile olası benlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışma 2017-2018 eğitim öğretim yılında Muğla Sıtkı Koçman, Uşak, Afyon Kocatepe ve Aksaray Üniversitelerinin eğitim fakülteleri sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde örgün eğitim almakta olan 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçlarını araştırma kapsamında uygulamak amacıyla gerekli etik kurul

izinleri alındıktan sonra katılımcıların kendi üniversitelerinde ölçekleri uygulama işlemi gerçekleştirilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılacak veri toplama araçları katılımcılara uygulandıktan sonra, verilerin tamamı araştırmacı tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol edilen veriler analizleri yapılması amacıyla bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bilgisayar ortamına geçirilen verilerin istatistiksel analizleri yapılmıştır. İstatistik işlemler yapılarak 0,05 anlamlılık düzeyi esas olarak alınmıştır.

Tablo 2.2 Jarque-Bera Normallik Testine Ait İstatistikler

Jarque-Bera Test of Normality	F	df	Sig.
Olası Benlikler Ölçeği (p_1)	22.1423	289	,000
Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyi (p_2)	27.0715	289	,000

Örneklem grubunun geniş olması nedeniyle Jarque-Bera testi uygulanarak ölçeklerle elde edilen verilerin normallik dağılımı incelenmiştir. Jarque-Bera testine göre H_0 hipotezi dağılımın normal olmadığı yönünde kurulmuştur. Jarque-Bera testi sonuçları ($p < .05$ ve $p_1 = .000$ $p_2 = .000$) ışığında elde edilen istatistiksel verilere göre H_0 hipotezi reddedilerek H_1 hipotezi kabul edilmiş, verilerin normal bir dağılım sergilediği tespit edilmiştir.

Tablo 2.3. Verilere Ait Betimsel İstatistikler

	İstatistik	
Olası Benlikler Ölçeği	Ortalama	3,8347
	95% Düşük Güven	3,7620
	Ortalama Aralığı	3,9073
	Üst Sınır	
	5% Kesilmiş Ortalama	3,7973
	Orta Değer	3,7222
	Varyans	,395
	Standart Sapma	,62848
	Minimum	1,33
	Maksimum	5,94
	Aralık	4,61
	Çeyreklerarası Aralık	,56
	Çarpıklık	-,546
	Basıklık	-,820
Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyi	Ortalama	3,8483
	95% Düşük Güven	3,7746
	Ortalama Aralığı	3,9220
	Üst Sınır	
	5% Kesilmiş Ortalama	3,8839
	Orta Değer	3,8824
	Varyans	,407
	Standart Sapma	,63768
	Minimum	1,35
	Maksimum	4,76
	Aralık	3,41
	Çeyreklerarası Aralık	,90
	Çarpıklık	-,717
	Basıklık	,429

Araştırmanın “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ne düzeydedir?” şeklindeki alt probleme ilişkin “yüzde”, “aritmetik ortalama” ve “standart sapmalar” hesaplanmıştır.

Araştırmanın “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin; yaş, cinsiyet, mezun olunan lise, sınıf düzeyi, üniversite, üniversitede okuduğunuz bölümü tercih etme sırası, ailede başka öğretmen olma durumu, öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni, ailenin aylık ortalama geliri, ailenin yaşadığı yer, aile yapısı, babasının eğitim düzeyi, baba mesleği, anne eğitim düzeyi, anne mesleği değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine cevap aranmıştır. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri; cinsiyet, sınıf düzeyi ve ailede başka

öğretmen olma değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla değişkenlerin alt düzeylerinin iki ve daha az olması nedeniyle bağımsız gruplar t- testi yapılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yaş, mezun olunan lise, üniversite, üniversitede okuduğunuz bölümü tercih etme sırası, öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni, ailenin aylık ortalama geliri, ailenin yaşadığı yer, aile yapısı, babasının eğitim düzeyi, baba mesleği, anne eğitim düzeyi ve anne mesleği değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı ise değişkenlerin alt düzeylerinin en az üç ve daha fazla olması nedeniyle ANOVA testi ile ölçülmüştür. Anlamli bir farklılık ortaya çıkması durumunda ise bu farklılığın hangi grup veya gruplar lehine olduğunu tespit etmek amacıyla grup içi varyansların homojenliğine bakılarak Scheffe veya Games Howell testlerine başvurulmuştur.

Araştırmanın “Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının beklenen ve korkulan olası benlik düzeyleri nedir?” şeklindeki alt probleme ilişkin “yüzde”, “aritmetik ortalama” ve “standart sapmalar” hesaplanmıştır.

Araştırmanın “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının olası benlik düzeyleri kapsamında yer alan beklenen ve korkulan olası benlik düzeylerinin yaş, cinsiyet, mezun olunan lise, sınıf düzeyi, üniversite, üniversitede okuduğunuz bölümü tercih etme sırası, ailede başka öğretmen olma durumu, öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni, ailenin aylık ortalama geliri, ailenin yaşadığı yer, aile yapısı, babasının eğitim düzeyi, baba mesleği, anne eğitim düzeyi, anne mesleği değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine cevap aranmıştır. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler öğretmen olası benlik düzeyleri kapsamında yer alan beklenen ve korkulan olası benlik düzeylerinin; cinsiyet, sınıf düzeyi ve ailede başka öğretmen olma değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla ve değişkenlerin alt düzeylerinin iki ve daha az olması nedeniyle bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının olası benlik düzeyleri kapsamında yer alan beklenen ve korkulan olası benlik düzeylerinin; yaş, mezun olunan lise, üniversite, üniversitede okuduğunuz bölümü tercih etme sırası, öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni, ailenin aylık ortalama geliri, ailenin yaşadığı yer, aile yapısı, babasının eğitim düzeyi, baba mesleği, anne eğitim düzeyi ve anne mesleği değişkenlerine göre farklılık gösterme durumlarını ise değişkenlerin alt düzeylerinin en az üç ve daha fazla olması nedeniyle ANOVA testi ile ölçülmüştür. Anlamli bir farklılık ortaya çıkması durumunda ise bu farklılığın hangi grup veya gruplar lehine

olduğunu tespit etmek amacıyla grup içi varyansların homojenliğine bakılarak Scheffe veya Games howell testine başvurulmuştur.

Araştırmanın ‘‘Sosyal bilgiler ğretmen adaylarının meslek öncesi ğretmen kimlik düzeyleri ile olası (beklenen ve korkulan) arasında ilişki var mıdır?’’ şeklindeki problemi için ise ‘‘Pearson Momentler arpımı Korelasyon Analizi’’ kullanılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde; araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ve olası benlik düzeyleri çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Bu iki değişkenin arasındaki ilişkiye yönelik elde edilen bulgulara değinilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular sırasıyla alt problemlere göre sunulmuştur.

3.1. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

3.1.1. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerini belirlemek amacıyla meslek öncesi öğretmen kimliği ölçeğinin; öğretmen olma konusunda güven, öğretmen olarak kendini kategorileştirme ve öğretmen olarak katılım alt boyutları ve ölçeğin toplamından elde edilen puanlar Tablo 3.1 'de gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Betimsel Değerlerine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek / Alt Boyutlar</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>	<i>Sıra</i>
Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği Ölçeği	290	3,84	,63	3
Öğretmen Olma Konusunda Güven	290	3,93	,81	2
Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	290	3,68	,56	4
Öğretmen Olarak Katılım	290	3,94	,47	1

Tablo 3.1 incelendiğinde öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinden aldıkları toplam puanların aritmetik ortalaması $\bar{X} = 3,84$ olarak hesaplanmıştır. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri $\bar{X} = 3,84$ ortalama ile "Katılıyorum" düzeyinde olduğu görülmüştür.

Ölçek alt boyutlarından elde edilen toplam puanlarının ortalamalarında ise öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun ortalama puanı $\bar{X} = 3,93$ olarak tespit edilmiştir. Bu durumda katılımcıların öğretmen olma konusunda güven alt boyutunda "Katılıyorum" düzeyinde olduğunu ortaya koymaktadır. Öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunda katılımcıların $\bar{X} = 3,68$ ortalama puan olarak "Katılıyorum" düzeyinde olduğu görülmüştür. Öğretmen olarak katılım alt boyutunda, katılımcıların aldıkları ortalama puan $\bar{X} = 3,94$ olarak saptanmış ve katılımcıların "Katılıyorum" düzeyinde oldukları görülmüştür.

3.1.2. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin ve alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre incelenmesi yapılmış, elde edilen betimsel istatistikler ve anlamlılık için bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 3.2'de gösterilmiştir.

Tablo 3.2. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Görüşlerine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	sd	T	p																																
Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	Kadın	158	3,99	,64	288	4,48	,000																																
	Erkek	132	3,67	,58				Öğretmen Olma Konusunda Güven	Kadın	158	4,12	,81	288	4,54	,000	Erkek	132	3,70	,76	Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	Kadın	158	3,77	,55	288	3,15	,002	Erkek	132	3,57	,56	Öğretmen Olarak Katılım	Kadın	158	4,10	,73	288	4,23	,000
Öğretmen Olma Konusunda Güven	Kadın	158	4,12	,81	288	4,54	,000																																
	Erkek	132	3,70	,76				Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	Kadın	158	3,77	,55	288	3,15	,002	Erkek	132	3,57	,56	Öğretmen Olarak Katılım	Kadın	158	4,10	,73	288	4,23	,000	Erkek	132	3,74	,72								
Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	Kadın	158	3,77	,55	288	3,15	,002																																
	Erkek	132	3,57	,56				Öğretmen Olarak Katılım	Kadın	158	4,10	,73	288	4,23	,000	Erkek	132	3,74	,72																				
Öğretmen Olarak Katılım	Kadın	158	4,10	,73	288	4,23	,000																																
	Erkek	132	3,74	,72																																			

Tablo 3.2 incelendiğinde öğretmen adaylarının, meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları; kadın katılımcılar için $\bar{X} = 3,99$ ve erkek katılımcılar için $\bar{X} = 3,67$ şeklinde saptanmıştır. Aritmetik ortalamalardan elde edilen sonuçlar iki gurubun meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin "Katılıyorum" düzeyinde olduğu görülmüştür.

Tablo 3.2'de yer alan sonuçlardan yola çıkarak kadın ve erkek öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu

görülmüştür [$t(288)=4,48$, $p=0,00<0,05$]. Bu analiz sonuçlarına göre öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği ve bu farklılığın kadın öğretmen adaylarının lehine ($\bar{X} = 3,99$) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.2'ye göre öğretmen adaylarının öğretmen olma konusunda güven alt boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalamaları; kadın öğretmen adayları için $\bar{X} = 4,12$ ve erkek öğretmen adayları için $\bar{X} = 3,70$ olarak tespit edilmiştir. Yapılan karşılaştırma sonucunda öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun iki grup arasında anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir [$t(288)=4,54$, $p=0,00<0,05$]. Analizler sonucunda ortaya çıkan anlamlı farkın kadın öğretmenler ($\bar{X} = 4,12$) lehine olduğu saptanmıştır.

Öğretmen adaylarının kendini öğretmen olarak kategorileştirme alt boyutunda aldıkları puanların aritmetik ortalamaları; kadın öğretmen adayları için $\bar{X} = 3,77$ ve erkek öğretmen adayları için $\bar{X} = 3,57$ olduğu tespit edilmiştir. İki grup arasında yapılan karşılaştırmalar sonucunda kendini öğretmen olarak kategorileştirme alt boyutunun cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir [$t(288)=3,15$, $p=0,002<0,05$]. Ortaya çıkan bu anlamlı farkın kadın öğretmen adaylarının ($\bar{X} = 3,77$) lehine olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçeğin öğretmen olarak katılım alt boyutunda öğretmen adaylarının aldıkları puanların aritmetik ortalamaları; kadın öğretmen adayları için $\bar{X} = 4,10$ ve erkek öğretmen adayları için $\bar{X} = 3,74$ olduğu görülmüştür. Öğretmen olarak katılım alt boyutu cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde kadın öğretmen adayları lehine ($\bar{X} = 4,10$) anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur [$t(288)=4,23$ $p=0,00<0,05$].

3.1.3. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin yaş değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve ANOVA sonuçları Tablo 3.3'te verilmiştir.

Tablo 3.3. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Yaş</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>Ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	17-20 Arası	23	3,76	,65	2	,239	,788
	21-23 Arası	228	3,85	,66			
	24 ve Üzeri	39	3,83	,48			
	Toplam	290	3,84	,63			
Öğretmen Olma Konusunda Güven	17-20 Arası	23	3,73	,96	2	,817	,443
	21-23 Arası	228	3,94	,82			
	24 ve Üzeri	39	3,98	,65			
	Toplam	290	3,93	,81			
Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	17-20 Arası	23	3,66	,54	2	,105	,900
	21-23 Arası	228	3,69	,59			
	24 ve Üzeri	39	3,64	,46			
	Toplam	290	3,68	,56			
Öğretmen Olarak Katılım	17-20 Arası	23	3,89	,67	2	,190	,820
	21-23 Arası	228	3,95	,77			
	24 ve Üzeri	39	3,88	,64			
	Toplam	290	3,94	,74			

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 17-20 yaş aralığı için $\bar{X}=3,76$ olarak, 21-23 yaş aralığı için $\bar{X}=3,85$ olarak, 24 yaş ve üzeri için $\bar{X}=3,83$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,84$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=3,85$ ile 21-23 yaş aralığını oluşturan grubun olduğu, en düşük puan ise $\bar{X}=3,76$ ile 17-20 yaş aralığını oluşturan grubun olduğu saptanmıştır. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin yaş değişkenine göre herhangi bir anlamlı fark göstermediği saptanmıştır [$F(2, 287)= 0,817$ ve $p= 0,788 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının öğretmen olma konusunda güven alt boyutuna yönelik aritmetik ortalamaları; 17-20 yaş aralığı için $\bar{X}=3,73$ olarak, 21-23 yaş aralığı için $\bar{X}=3,94$ olarak, 24 yaş ve üzeri için $\bar{X}=3,98$ olarak bulunmuştur. Öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun toplam puanı ise $\bar{X}=3,93$ olarak hesaplanmıştır. Elde edilen puanlar incelendiğinde en yüksek puanı 24 yaş ve üzeri ($\bar{X}=3,98$) en düşük puanı ise 17-20 yaş aralığı ($\bar{X}=3,73$) grubunun aldığı tespit edilmiştir. Alınan

puanlar arasında anlamlı farkın olduğu yada olmadığını tespit etmek için varyans analizi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmen adaylarının öğretmen olma konusunda güven alt boyutundan aldıkları puanlar ile yaş değişkeni arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır [$F(2, 287) = ,817$ ve $p=0,443 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutuna yönelik aritmetik ortalamaları; 17-20 yaş aralığı için $\bar{X} = 3,66$ olarak, 21-23 yaş aralığı için $\bar{X} = 3,69$ olarak, 24 yaş ve üzeri için $\bar{X} = 3,64$ olarak bulunmuştur. Öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun toplam puanı ise $\bar{X} = 3,68$ olarak hesaplanmıştır. Elde edilen puanlar incelendiğinde en yüksek puanı 21-23 yaş aralığı ($\bar{X} = 3,69$) en düşük puanı ise 24 yaş ve üzeri ($\bar{X} = 3,64$) grubunun aldığı tespit edilmiştir. Alınan puanlar arasında anlamlı farkın olduğu yada olmadığını tespit etmek için varyans analizi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmen adaylarının öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutundan aldıkları puanlar ile yaş değişkeni arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır [$F(2, 287) = 0,105$ ve $p=0,900 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının öğretmen olarak katılım alt boyutuna yönelik aritmetik ortalamaları; 17-20 yaş aralığı için $\bar{X} = 3,89$ olarak, 21-23 yaş aralığı için $\bar{X} = 3,95$ olarak, 24 yaş ve üzeri için $\bar{X} = 3,88$ olarak bulunmuştur. Öğretmen olarak katılım alt boyutunun toplam puanı ise $\bar{X} = 3,94$ olarak hesaplanmıştır. Elde edilen puanlar incelendiğinde en yüksek puanı 21-23 yaş aralığı ($\bar{X} = 3,95$) en düşük puanı ise 24 yaş ve üzeri ($\bar{X} = 3,88$) grubunun aldığı tespit edilmiştir. Alınan puanlar arasında anlamlı farkın olduğu yada olmadığını tespit etmek için varyans analizi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmen adaylarının öğretmen olarak katılım alt boyutundan aldıkları puanlar ile yaş değişkeni arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır [$F(2, 287) = 0,190$ ve $p=0,820 > 0,05$].

3.1.4. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin mezun olunan lise değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve ANOVA sonuçları Tablo 3.4'te verilmiştir.

Tablo 3.4. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Mezun Olunan Lise</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	Anadolu Lisesi	120	3,91	,61	4	,723	,577
	Anadolu Öğret. Lisesi	18	3,68	,66			
	İmam Hatip Lisesi	11	3,75	,57			
	Düz Lise	106	3,81	,66			
	Meslek Lisesi	35	3,85	,67			
	Toplam		290	3,84			
Öğretmen Olma Konusunda Güven	Anadolu Lisesi	120	3,99	,80	4	,508	,730
	Anadolu Öğret. Lisesi	18	3,81	,78			
	İmam Hatip Lisesi	11	4,03	,69			
	Düz Lise	106	3,86	,85			
	Meslek Lisesi	35	3,95	,82			
	Toplam		290	3,93			
Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	Anadolu Lisesi	120	3,74	,53	4	,915	,456
	Anadolu Öğret. Lisesi	18	3,55	,70			
	İmam Hatip Lisesi	11	3,51	,65			
	Düz Lise	106	3,66	,57			
	Meslek Lisesi	35	3,63	,57			
	Toplam		290	3,68			
Öğretmen Olarak Katılım	Anadolu Lisesi	120	4,00	,70	4	,883	,474
	Anadolu Öğret. Lisesi	18	3,70	,96			
	İmam Hatip Lisesi	11	3,75	,66			
	Düz Lise	106	3,91	,74			
	Meslek Lisesi	35	3,99	,82			
	Toplam		290	3,94			

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması Anadolu Lisesi için $\bar{X}=3,91$ olarak, Anadolu Öğretmen Lisesi için $\bar{X}=3,68$ olarak, İmam Hatip Lisesi $\bar{X}=3,75$ olarak, Düz Lise için $\bar{X}=3,81$ olarak ve Meslek Lisesi için $\bar{X}=3,85$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,84$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=3,91$ ile Anadolu Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,75$ ile İmam Hatip Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin mezun olunan lise

değişkenine göre herhangi bir anlamlı fark göstermediği saptanmıştır [F(4, 285)= 0,723 ve p= 0, 577> 0,05].

Öğretmen adaylarının öğretmen olma konusunda güven alt boyutuna yönelik aritmetik ortalamaları; Anadolu Lisesi için $\bar{X}=3,99$ olarak, Anadolu Öğretmen Lisesi için $\bar{X}=3,81$ olarak, İmam Hatip Lisesi $\bar{X}=4,03$ olarak, Düz Lise için $\bar{X}=3,86$ olarak ve Meslek Lisesi için $\bar{X}=3,95$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,93$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puanın $\bar{X}=4,03$ ile İmam Hatip Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,86$ ile Düz Lise'yi oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin mezun olunan lise değişkenine göre herhangi bir anlamlı fark göstermediği saptanmıştır [F(4, 285)= 0, 508 ve p= 0, 730> 0,05].

Öğretmen adaylarının öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutuna yönelik aritmetik ortalamaları; Anadolu Lisesi için $\bar{X}=3,74$ olarak, Anadolu Öğretmen Lisesi için $\bar{X}=3,55$ olarak, İmam Hatip Lisesi $\bar{X}=3,51$ olarak, Düz Lise için $\bar{X}=3,66$ olarak ve Meslek Lisesi için $\bar{X}=3,63$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,68$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puanın $\bar{X}=3,74$ ile Anadolu Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,51$ ile İmam Hatip Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin mezun olunan lise değişkenine göre herhangi bir anlamlı fark göstermediği saptanmıştır [F(4, 285)= 0, 915 ve p= 0, 456>0,05].

Öğretmen adaylarının öğretmen olarak katılım alt boyutuna yönelik aritmetik ortalamaları; Anadolu Lisesi için $\bar{X}=4,00$ olarak, Anadolu Öğretmen Lisesi için $\bar{X}=3,70$ olarak, İmam Hatip Lisesi $\bar{X}=3,75$ olarak, Düz Lise için $\bar{X}=3,91$ olarak ve Meslek Lisesi için $\bar{X}=3,99$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması

$\bar{X} = 3,94$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puanın $\bar{X} = 4,00$ ile Anadolu Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,70$ ile Anadolu Öğretmen Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin mezun olunan lise değişkenine göre herhangi bir anlamlı fark göstermediği saptanmıştır [$F(4, 285) = 0,883$ ve $p = 0,474 > 0,05$].

3.1.5. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin ve alt boyutlarının sınıf düzeyi değişkenine göre incelenmesi yapılmış, elde edilen betimsel istatistikler ve anlamlılık için bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 3.5'te gösterilmiştir.

Tablo 3.5. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutlar	Sınıf	N	$\bar{X}$	SS	sd	T	p																																
Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	3. Sınıf	169	3,80	,63	288	1,376	,170																																
	4. Sınıf	121	3,90	,64				Öğretmen Olma Konusunda Güven	3. Sınıf	169	3,88	,81	288	1,164	,246	4. Sınıf	121	3,99	,81	Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	3. Sınıf	169	3,66	,58	288	,733	,464	4. Sınıf	121	3,71	,55	Öğretmen Olarak Katılım	3. Sınıf	169	3,87	,75	288	1,733	,090
Öğretmen Olma Konusunda Güven	3. Sınıf	169	3,88	,81	288	1,164	,246																																
	4. Sınıf	121	3,99	,81				Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	3. Sınıf	169	3,66	,58	288	,733	,464	4. Sınıf	121	3,71	,55	Öğretmen Olarak Katılım	3. Sınıf	169	3,87	,75	288	1,733	,090	4. Sınıf	121	4,03	,73								
Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	3. Sınıf	169	3,66	,58	288	,733	,464																																
	4. Sınıf	121	3,71	,55				Öğretmen Olarak Katılım	3. Sınıf	169	3,87	,75	288	1,733	,090	4. Sınıf	121	4,03	,73																				
Öğretmen Olarak Katılım	3. Sınıf	169	3,87	,75	288	1,733	,090																																
	4. Sınıf	121	4,03	,73																																			

Tablo 3.5 incelendiğinde öğretmen adaylarının, meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları; 3. Sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 3,80$ ve 4. Sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 3,90$ şeklinde saptanmıştır. Aritmetik ortalamalardan elde edilen sonuçlar iki gurubun meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin "Katılıyorum" düzeyinde olduğu görülmüştür. Tablo 8'de ifade edilen sonuçlardan yola çıkarak 3. ve 4. sınıf öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinde herhangi bir anlamlı farklılık görülmemiştir [$t(288) = 1,376$, $p = 0,170 > 0,05$].

Tablo 3.5'e göre öğretmen adaylarının öğretmen olma konusunda güven alt boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalamaları; 3. Sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 3,88$ ve 4. Sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 3,99$ olarak tespit edilmiştir. Yapılan karşılaştırma sonucunda öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun iki grup arasında anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir [$t(288) = 1,164$, $p = 0,246 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının kendini öğretmen olarak kategorileştirme alt boyutunda aldıkları puanların aritmetik ortalamaları; 3. sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 3,66$ ve 4. sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 3,71$ olduğu tespit edilmiştir. İki grup arasında yapılan karşılaştırmalar sonucunda kendini öğretmen olarak kategorileştirme alt boyutunun sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir [$t(288) = 0,733$, $p = 0,464 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının öğretmen olarak katılım alt boyutunda aldıkları puanların aritmetik ortalamaları; 3. sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 3,87$ ve 4. Sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 4,03$ olduğu tespit edilmiştir. İki grup arasında yapılan karşılaştırmalar sonucunda öğretmen olarak katılım alt boyutunun sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir [$t(288) = 1,733$, $p = 0,090 > 0,05$].

3.1.6. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Üniversite Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin üniversite değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve ANOVA sonuçları Tablo 3.6'da verilmiştir.

Tablo 3.6. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Üniversite Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Üniversite</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	Sıtkı Koçman Üniv.	65	3,94	,56	3 286	3,81	,010
	Uşak Üniversitesi	92	3,67	,58			
	Afyon Kocatepe Üniv.	59	3,95	,64			
	Aksaray Üniversitesi	74	3,87	,71			
	Toplam	290	3,84	,63			
Öğretmen Olma Konusunda Güven	Sıtkı Koçman Üniv.	65	4,01	,77	3 286	1,22	,282
	Uşak Üniversitesi	92	3,80	,73			
	Afyon Kocatepe Üniv.	59	4,01	,89			
	Aksaray Üniversitesi	74	3,95	,87			
	Toplam	290	3,93	,81			
Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	Sıtkı Koçman Üniv.	65	3,83	,52	3 286	7,77	,000
	Uşak Üniversitesi	92	3,46	,54			
	Afyon Kocatepe Üniv.	59	3,83	,53			
	Aksaray Üniversitesi	74	3,70	,58			
	Toplam	290	3,68	,56			
Öğretmen Olarak Katılım	Sıtkı Koçman Üniv.	65	4,08	,62	3 286	2,57	,054
	Uşak Üniversitesi	92	3,77	,72			
	Afyon Kocatepe Üniv.	59	4,01	,74			
	Aksaray Üniversitesi	74	3,97	,84			
	Toplam	290	3,94	,74			

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması Sıtkı Koçman Üniversitesi için $\bar{X} = 3,94$ olarak, Uşak Üniversitesi için $\bar{X} = 3,67$ olarak, Afyon Kocatepe Üniversitesi için $\bar{X} = 3,95$ olarak ve Aksaray Üniversitesi için $\bar{X} = 3,87$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3,84$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 3,94$ ile Sıtkı Koçman Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,67$ ile Uşak Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin üniversite değişkenine göre anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur [$F(3, 286) = 3,81$ ve $p = 0,010 < 0,05$]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla Scheffe analizi yapılarak sonuçlar Tablo 3.6.1'de gösterilmiştir.

Tablo 3.6.1. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Üniversite Değişkenine Göre İncelenmesi İçin Uygulanan Scheff Testine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	$\bar{X}$	Ortalamalar arası fark (I-J)	p	
Sıtkı Koçman Üniversitesi	Uşak Üniversitesi	3,67	,302	,033*
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	3,95	,025	,997
	Aksaray Üniversitesi	3,87	,106	,805
Uşak Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	3,94	-,302	,033*
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	3,95	-,277	,074
	Aksaray Üniversitesi	3,87	-,196	,263
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	3,94	-,025	,997
	Uşak Üniversitesi	3,67	,277	,074
	Aksaray Üniversitesi	3,87	,080	,910
Aksaray Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	3,94	-,106	,805
	Uşak Üniversitesi	3,67	,196	,263
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	3,95	-,080	,910

*p<0,05

Scheffe analizi sonucunda meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyini üniversite değişkenine yönelik; Sıtkı Koçman Üniversitesi ile Uşak Üniversitesi arasında Sıtkı Koçman Üniversitesi lehine ($p = 0,033 < 0,05$), anlamlı farklılık bulunmuştur

Öğretmen adaylarının öğretmen olma konusunda güven alt boyutuna yönelik aritmetik ortalamaları; Sıtkı Koçman Üniversitesi için $\bar{X} = 4,01$ olarak, Uşak Üniversitesi için $\bar{X} = 3,80$ olarak, Afyon Kocatepe Üniversitesi için $\bar{X} = 4,01$ olarak ve Aksaray Üniversitesi için $\bar{X} = 3,95$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3,93$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puanın $\bar{X} = 4,01$ ile Sıtkı Koçman Üniversitesi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi'ni oluşturan gruplara ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,80$ ile Uşak Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunda üniversite değişkenine göre herhangi bir anlamlı fark göstermediği saptanmıştır [$F(3, 286) = 1,22$ ve $p = 0,282 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutuna yönelik aritmetik ortalamaları; Sıtkı Koçman Üniversitesi için $\bar{X} = 3,83$ olarak, Uşak Üniversitesi için $\bar{X} = 3,46$ olarak, Afyon Kocatepe Üniversitesi için $\bar{X} = 3,83$ olarak ve

Aksaray Üniversitesi için $\bar{X} = 3,70$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3,68$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puanın $\bar{X} = 3,83$ ile Sıtkı Koçman Üniversitesi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi'ni oluşturan gruplara ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,46$ ile Uşak Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun üniversite değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir [$F(3, 286) = 7,77$ ve $p = 0,000 < 0,05$]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla scheffe analizi yapılarak sonuçlar Tablo 3.6.2'de gösterilmiştir.

Tablo 3.6.2. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinin Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme Alt Boyutunun Üniversite Değişkenine Göre İncelenmesi İçin Uygulanan Scheffe Testine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme Alt Boyutu	$\bar{X}$	Ortalamalar arası fark (I-J)	p	
Sıtkı Koçman Üniversitesi	Uşak Üniversitesi	3,46	,364	,001*
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	3,83	-,002	1,00
	Aksaray Üniversitesi	3,70	,132	,570
Uşak Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	3,83	-,364	,001*
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	3,83	-,366	,001*
	Aksaray Üniversitesi	3,70	-,231	,067
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	3,83	,002	1,00
	Uşak Üniversitesi	3,46	,366	,001*
	Aksaray Üniversitesi	3,70	,135	,575
Aksaray Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	3,83	-,132	,570
	Uşak Üniversitesi	3,46	,231	,067
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	3,83	-,135	,575

* $p < 0,05$

Scheffe analizi sonucunda meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun üniversite değişkenine yönelik; Sıtkı Koçman Üniversitesi ile Uşak Üniversitesi arasında Sıtkı Koçman Üniversitesi lehine ($p = ,001 < 0,05$), Afyon Kocatepe Üniversitesi ile Uşak Üniversitesi arasında Afyon Kocatepe Üniversitesi lehine ($p = ,001 < 0,05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının öğretmen olarak katılım alt boyutuna yönelik aritmetik ortalamaları; Sıtkı Koçman Üniversitesi için $\bar{X}=4,08$ olarak, Uşak Üniversitesi için $\bar{X}=3,77$ olarak, Afyon Kocatepe Üniversitesi $\bar{X}=4,01$ olarak ve Aksaray Üniversitesi için $\bar{X}=3,97$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,94$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puanın $\bar{X}=4,08$ ile Sıtkı Koçman Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,77$ ile Uşak Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun üniversite değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir [$F(3, 286)=2,57$ ve $p=0,054>0,05$].

3.1.7. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Aile Aylık Ortalama Geliri Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin mezun aile aylık ortalama geliri değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve ANOVA sonuçları Tablo 3.7'de verilmiştir.

Tablo 3.7. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Aile Aylık Ortalama Geliri Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Aile Aylık Ortalama Gelir</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	500 TL ve Üstü	5	3,85	,35	4 285	,401	,808
	501-1250 TL	52	3,76	,57			
	1251-2000 TL	103	3,86	,58			
	2000-2750 TL	54	3,91	,69			
	2751 TL ve Üstü	76	3,82	,71			
	Toplam	290	3,84	,63			
Öğretmen Olma Konusunda Güven	500 TL ve Üstü	5	3,84	,58	4 285	,331	,857
	501-1250 TL	52	3,85	,79			
	1251-2000 TL	103	3,97	,73			
	2000-2750 TL	54	3,99	,85			
	2751 TL ve Üstü	76	3,89	,92			
	Toplam	290	3,93	,81			
Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	500 TL ve Üstü	5	3,80	,36	4 285	,723	,577
	501-1250 TL	52	3,58	,48			
	1251-2000 TL	103	3,68	,53			
	2000-2750 TL	54	3,75	,60			
	2751 TL ve Üstü	76	3,69	,65			
	Toplam	290	3,68	,56			
Öğretmen Olarak Katılım	500 TL ve Üstü	5	3,93	,30	4 285	,241	,915
	501-1250 TL	52	3,89	,67			
	1251-2000 TL	103	3,95	,71			
	2000-2750 TL	54	4,01	,82			
	2751 TL ve Üstü	76	3,90				
	Toplam	290	3,94	,74			

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 500 TL ve üstü için $\bar{X} = 3,85$ olarak, 501-1250 TL için $\bar{X} = 3,76$ olarak, 1251-2000 TL için $\bar{X} = 3,86$ olarak, 2000-2750 TL için $\bar{X} = 3,91$ ve 2751 TL ve üstü için $\bar{X} = 3,82$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin aile aylık ortalama gelir değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3,84$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 3,91$ ile aylık aile geliri 2000-2750 TL olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,76$ ile aile aylık geliri 501-1250 TL olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik

düzeylerinin aile aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285) = ,401$ ve $p = 0,808 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının aile aylık ortalama gelir değişkenine göre meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutundan aldıkları puanların; 500 TL ve üstü için $\bar{X} = 3,84$ olarak, 501-1250 TL için $\bar{X} = 3,85$ olarak, 1251-2000 TL için $\bar{X} = 3,97$ olarak, 2000-2750 TL için $\bar{X} = 3,99$ ve 2751 TL ve üstü için $\bar{X} = 3,89$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin aile aylık ortalama gelir değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3,93$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 3,97$ ile aylık aile geliri 1251-2000 TL olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,84$ ile aile aylık geliri 500 TL ve üstü olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin aile aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285) = ,331$ ve $p = 0,857 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının aile aylık ortalama gelir değişkenine göre meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutundan aldıkları puanların; 500 TL ve üstü için $\bar{X} = 3,80$ olarak, 501-1250 TL için $\bar{X} = 3,58$ olarak, 1251-2000 TL için $\bar{X} = 3,68$ olarak, 2000-2750 TL için $\bar{X} = 3,75$ ve 2751 TL ve üstü için $\bar{X} = 3,69$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme aile aylık ortalama gelir değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3,68$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 3,80$ ile aylık aile geliri 500 TL ve üstü olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,58$ ile aile aylık geliri 501-1250 TL olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin aile aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285) = ,723$ ve $p = 0,577 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının aile aylık ortalama gelir değişkenine göre meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak katılım alt boyutundan aldıkları puanların; 500 TL ve üstü için $\bar{X} = 3,93$ olarak, 501-1250 TL için $\bar{X} = 3,89$

olarak, 1251-2000 TL $\bar{X} = 3,95$ olarak, 2000-2750 TL için $\bar{X} = 4,01$ ve 2751 TL ve üstü için $\bar{X} = 3,90$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmen olarak katılım alt boyutunun aile aylık ortalama gelir değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3,68$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,01$ ile aylık aile geliri 2000-2750 TL olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,89$ ile aile aylık geliri 501-1250 TL olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin aile aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285) = ,241$ ve $p = 0,915 > 0,05$].

3.1.8. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve ANOVA sonuçları Tablo 3.8'de verilmiştir.

Tablo 3.8. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular.

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Baba Eğitim Durumu</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	Okur Yazar Değil	13	3,83	,69	3 286	,425	,736
	İlköğretim	179	3,87	,61			
	Lise	64	3,84	,58			
	Üniversite	34	3,73	,81			
	Toplam	290	3,84	,63			
Öğretmen Olma Konusunda Güven	Okur Yazar Değil	13	3,80	,89	3 286	,588	,626
	İlköğretim	179	3,94	,79			
	Lise	64	3,98	,75			
	Üniversite	34	3,78	1,1			
	Toplam	290	3,93	,81			
Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	Okur Yazar Değil	13	3,80	,59	3 286	,442	,723
	İlköğretim	179	3,69	,51			
	Lise	64	3,68	,59			
	Üniversite	34	3,60	,76			
	Toplam	290	3,68	,56			
Öğretmen Olarak Katılım	Okur Yazar Değil	13	3,88	,82	3 286	,589	,623
	İlköğretim	179	3,98	,75			
	Lise	64	3,89	,65			
	Üniversite	34	3,82	,88			
	Toplam	290	3,94	,74			

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinden baba eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X} = 3,83$ olarak, ilköğretim için $\bar{X} = 3,87$ olarak, lise için TL $\bar{X} = 3,84$ olarak ve üniversite için $\bar{X} = 3,73$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3,84$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 3,87$ ile baba eğitim durumu ilköğretim olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,73$ ile baba eğitim durumu üniversite olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286) = ,425$ ve $p = 0,736 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X}=3,80$ olarak, ilköğretim için $\bar{X}=3,94$ olarak, lise için TL $\bar{X}=3,98$ olarak ve üniversite için $\bar{X}=3,78$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,93$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=3,98$ ile baba eğitim durumu lise olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,78$ ile baba eğitim durumu üniversite olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286)=,588$ ve $p=0,626 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X}=3,80$ olarak, ilköğretim için $\bar{X}=3,69$ olarak, lise için TL $\bar{X}=3,68$ olarak ve üniversite için $\bar{X}=3,60$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,68$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=3,80$ ile baba eğitim durumu okur yazar değil olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,60$ ile baba eğitim durumu üniversite olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286)=,442$ ve $p=0,723 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak katılım alt boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X}=3,88$ olarak, ilköğretim için $\bar{X}=3,98$ olarak, lise için TL $\bar{X}=3,89$ olarak ve üniversite için $\bar{X}=3,82$ olarak

bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,94$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 3,98$ ile baba eğitim durumu ilköğretim olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} =3,82$ ile baba eğitim durumu üniversite olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286)= ,589$ ve $p= 0, 623 > 0,05$].

3.1.9. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Baba Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin baba mesleği değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve ANOVA sonuçları Tablo 3.9'da verilmiştir.

Tablo 3.9. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Baba Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Baba Mesleği</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	Çalışmıyor	16	3,95	,57	4 285	,523	,719
	İşçi	71	3,77	,68			
	Memur	42	3,85	,66			
	Serbest Meslek	86	3,89	,58			
	Emekli	75	3,83	,65			
	Toplam	290	3,84	,63			
Öğretmen Olma Konusunda Güven	Çalışmıyor	16	4,07	,78	4 285	,636	,637
	İşçi	71	3,80	,87			
	Memur	42	3,97	,84			
	Serbest Meslek	86	3,98	,73			
	Emekli	75	3,93	,84			
	Toplam	290	3,93	,81			
Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	Çalışmıyor	16	3,77	,46	4 285	,564	,689
	İşçi	71	3,61	,57			
	Memur	42	3,70	,60			
	Serbest Meslek	86	3,73	,56			
	Emekli	75	3,66	,57			
	Toplam	290	3,68	,56			
Öğretmen Olarak Katılım	Çalışmıyor	16	4,07	,66	4 285	,280	,891
	İşçi	71	3,89	,82			
	Memur	42	3,91	,76			
	Serbest Meslek	86	3,99	,70			
	Emekli	75	3,91	,74			
	Toplam	290	3,94	,74			

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinden baba mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X}$ =3,95 olarak, işçi için $\bar{X}$ =3,77 olarak, memur için TL $\bar{X}$ =3,85 olarak, serbest meslek için $\bar{X}$ =3,89 olarak ve emekli için $\bar{X}$ =3,83 olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin baba mesleği değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}$ =3,84 olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}$ = 3,95 ile baba mesleği çalışmıyor olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}$ = 3,77 ile baba mesleği işçi olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik

düzeylerinin baba mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285)= ,523$ ve $p= 0, 719 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X}=4,07$ olarak, işçi için $\bar{X}=3,80$ olarak, memur için TL $\bar{X}=3,97$ olarak, serbest meslek için $\bar{X}=3,98$ olarak ve emekli için $\bar{X}=3,93$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,93$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,07$ ile baba mesleği çalışmıyor olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,80$ ile baba mesleği işçi olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin baba mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285)= ,636$ ve $p= 0, 637 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak katılım alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X}=3,77$ olarak, işçi için $\bar{X}=3,61$ olarak, memur için TL $\bar{X}=3,70$ olarak, serbest meslek için $\bar{X}=3,73$ olarak ve emekli için $\bar{X}=3,66$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin kendini öğretmen olarak kategorileştirme alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,68$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=3,77$ ile baba mesleği çalışmıyor olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,61$ ile baba mesleği işçi olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin baba mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285)= ,564$ ve $p= 0, 689 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin kendini öğretmen olarak kategorileştirme alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X} = 4,07$ olarak, işçi için $\bar{X} = 3,89$ olarak, memur için TL $\bar{X} = 3,91$ olarak, serbest meslek için $\bar{X} = 3,99$ olarak ve emekli için $\bar{X} = 3,91$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmen olarak katılım alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3,94$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,07$ ile baba mesleği çalışmıyor olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,89$ ile baba mesleği işçi olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin baba mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285) = ,280$ ve $p = 0, 891 > 0,05$].

3.1.10. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin anne eğitim durumu değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve ANOVA sonuçları Tablo 3.10'da verilmiştir.

Tablo 3.10. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Anne Eğitim Durumu</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	Okur Yazar Değil	39	3,86	,57	3 286	7,06	,000
	İlköğretim	201	3,85	,61			
	Lise	33	4,08	,52			
	Üniversite	17	3,24	,85			
	Toplam	290	3,84	,63			
Öğretmen Olma Konusunda Güven	Okur Yazar Değil	39	3,89	,78	3 286	4,57	,004
	İlköğretim	201	3,93	,79			
	Lise	33	4,23	,71			
	Üniversite	17	3,35	1,0			
	Toplam	290	3,93	,81			
Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	Okur Yazar Değil	39	3,73	,43	3 286	8,61	,000
	İlköğretim	201	3,67	,54			
	Lise	33	3,96	,44			
	Üniversite	17	3,13	,91			
	Toplam	290	3,68	,56			
Öğretmen Olarak Katılım	Okur Yazar Değil	39	3,96	,69	3 286	5,39	,001
	İlköğretim	201	3,97	,73			
	Lise	33	4,09	,62			
	Üniversite	17	3,26	,94			
	Toplam	290	3,94	,74			

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinden anne eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X}$ =3,86 olarak, ilköğretim için $\bar{X}$ =3,85 olarak, lise için TL $\bar{X}$ =4,08 olarak ve üniversite için $\bar{X}$ =3,24 olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin anne eğitim durumu değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}$ =3,84 olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}$ = 4,08 ile anne eğitim durumu lise olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}$ = 3,24 ile anne eğitim durumu üniversite olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark gösterdiği görülmüştür [F(3, 286)= 7,06 ve p= 0,000< 0,05]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar

arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla scheffe analizi yapılarak sonuçlar Tablo 3.10.1'de gösterilmiştir.

Tablo 3.10.1. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinden Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	$\bar{X}$	Ortalamalar arası fark (I-J)	p
Okur Yazar Değil	İlköğretim	3,85	,004
	Lise	4,08	-,227
	Üniversite	3,24	,615
İlköğretim	Okur Yazar Değil	3,86	-,004
	Lise	4,08	-,231
	Üniversite	3,24	,611
Lise	Okur Yazar Değil	3,86	,227
	İlköğretim	3,85	,231
	Üniversite	3,24	,843
Üniversite	Okur Yazar Değil	3,86	-,615
	İlköğretim	3,85	-,611
	Lise	4,08	-,843

*p<0.05

Scheffe analizi sonucunda meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyini anne eğitim durumu değişkenine yönelik; Okur Yazar Değil ile Üniversite grubu arasında Okur Yazar Değil grubunun lehine ($p=,009 < 0,05$), İlköğretim ile üniversite grubu arasında ilköğretim grubunun lehine ($p=,002 < 0,05$), lise ile üniversite grubu arasında lise grubunun lehine ($p=,000 < 0,05$) anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunda anne eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X}=3,89$ olarak, ilköğretim için $\bar{X}=3,93$ olarak, lise için TL $\bar{X}=4,23$ olarak ve üniversite için $\bar{X}=3,35$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,93$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,23$ ile anne eğitim durumu lise olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,35$ ile anne eğitim durumu üniversite olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik

düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark gösterdiği görülmüştür [$F(3, 286) = 4,57$ ve $p = 0,004 < 0,05$]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla scheffe analizi yapılarak sonuçlar Tablo 3.10.2'de gösterilmiştir.

Tablo 3.10.2. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinin Öğretmen Olma Konusunda Güven Alt Boyutunda Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen Olma Konusunda Güven		$\bar{X}$	Ortalamalar arası p fark (I-J)	
Okur Yazar Değil	İlköğretim	3,93	-,047	,990
	Lise	4,23	-,344	,351
	Üniversite	3,35	,539	,150
İlköğretim	Okur Yazar Değil	3,89	,047	,990
	Lise	4,23	-,297	,276
	Üniversite	3,35	,586	,041*
Lise	Okur Yazar Değil	3,86	,344	,351
	İlköğretim	3,85	,297	,276
	Üniversite	3,35	,883	,004*
Üniversite	Okur Yazar Değil	3,89	-,539	,150
	İlköğretim	3,93	-,586	,041*
	Lise	4,23	-,883	,004*

* $p < 0,05$

Scheffe analizi sonucunda meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyin ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine yönelik; İlköğretim ile üniversite grubu arasında ilköğretim grubunun lehine ($p = ,041 < 0,05$), lise ile üniversite grubu arasında lise grubunun lehine ($p = ,004 < 0,05$) anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunda anne eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X} = 3,73$ olarak, ilköğretim için $\bar{X} = 3,67$ olarak, lise için TL $\bar{X} = 3,96$ olarak ve üniversite için $\bar{X} = 3,13$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3,68$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 3,96$ ile anne eğitim durumu lise olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,13$ ile anne eğitim durumu üniversite olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde

edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3,286)= 8,61$ ve $p=0,000<0,05$].

Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla varyansların homojenliği testi uygulanarak Games Howell analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3.10.3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.10.3. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinin Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme Alt Boyutunda Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Games Howell Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme		$\bar{X}$	Ortalamalar arası p fark (I-J)	
Okur Yazar Değil	İlköğretim	3,67	,054	,898
	Lise	3,96	-,233	,120
	Üniversite	3,13	,593	,081
İlköğretim	Okur Yazar Değil	3,73	-,054	,898
	Lise	3,96	-,288	,009*
	Üniversite	3,13	,538	,115
Lise	Okur Yazar Değil	3,73	,233	,120
	İlköğretim	3,85	,288	,009*
	Üniversite	3,13	,827	,010*
Üniversite	Okur Yazar Değil	3,73	-,593	,081
	İlköğretim	3,67	-,538	,115
	Lise	3,96	-,827	,010*

* $p<0,05$

Games Howell analizi sonucunda meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyin ölçeğinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine yönelik; İlköğretim ile lise grubu arasında lise grubunun lehine ($p=,009<0,05$), lise ile üniversite grubu arasında lise grubunun lehine ($p=,000<0,05$) anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak katılım alt boyutunda anne eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X}=3,96$ olarak, ilköğretim için $\bar{X}=3,97$ olarak, lise için TL $\bar{X}=4,09$ olarak ve üniversite için $\bar{X}=3,26$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmen olarak katılım alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,94$ olarak tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,09$ ile anne eğitim durumu lise olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,26$ ile baba eğitim durumu üniversite olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark gösterdiği görülmüştür [$F(3, 286) = 5,39$ ve $p = 0,001 > 0,05$]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla scheffe analizi yapılarak sonuçlar Tablo 3.10.4'te gösterilmiştir.

Tablo 3.10.4. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinin Öğretmen Olarak Katılım Alt Boyutunda Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği		$\bar{X}$	Ortalamalar arası p fark (I-J)	
Öğretmen Olarak Katılım				
Okur Yazar Değil	İlköğretim	3,97	-,004	1,00
	Lise	4,09	-,125	,914
	Üniversite	3,26	,701	,014*
İlköğretim	Okur Yazar Değil	3,96	,004	1,00
	Lise	4,09	-,120	,857
	Üniversite	3,26	,705	,003*
Lise	Okur Yazar Değil	3,96	,125	,914
	İlköğretim	3,97	,120	,857
	Üniversite	3,26	,826	,003*
Üniversite	Okur Yazar Değil	3,73	-,701	,014*
	İlköğretim	3,97	-,705	,003*
	Lise	4,09	-,826	,003*

* $p < 0,05$

Scheffe analizi sonucunda meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyin ölçeğinin öğretmen olarak katılım alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine yönelik; okur yazar değil ile üniversite arasında okur yazar değil grubunun lehine ($p = ,014 < 0,05$), İlköğretim ile üniversite grubu arasında ilköğretim grubunun lehine ($p = ,003 < 0,05$), lise ile üniversite grubu arasında lise grubunun lehine ($p = ,003 < 0,05$) anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

3.1.11. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Anne Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin anne mesleği değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve ANOVA sonuçları Tablo 3.11'de verilmiştir.

Tablo 3.11. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Anne Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Ölçek /Alt Boyutlar	Anne Mesleği	N	$\bar{X}$	ss	Sd	F	p
Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	Çalışmıyor	248	3,85	,63	4	1,21	,305
	İşçi	16	4,08	,58			
	Memur	11	3,64	,59			
	Serbest Meslek	9	3,67	,82			
	Emekli	6	3,60	,78			
	Toplam	290	3,84	,63			
Öğretmen Olma Konusunda Güven	Çalışmıyor	248	3,92	,81	4	1,95	,102
	İşçi	16	4,41	,62			
	Memur	11	3,81	,86			
	Serbest Meslek	9	3,80	,83			
	Emekli	6	3,50	1,0			
	Toplam	290	3,93	,81			
Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	Çalışmıyor	248	3,69	,55	4	,642	,633
	İşçi	16	3,76	,67			
	Memur	11	3,53	,54			
	Serbest Meslek	9	3,46	,73			
	Emekli	6	3,63	,58			
	Toplam	290	3,68	,56			
Öğretmen Olarak Katılım	Çalışmıyor	248	3,95	,74	4	1,12	,343
	İşçi	16	4,12	,67			
	Memur	11	3,60	,70			
	Serbest Meslek	9	3,77	1,0			
	Emekli	6	3,66	,88			
	Toplam	290	3,94	,74			

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinden anne mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X}$ =3,85 olarak, işçi için $\bar{X}$ =4,08 olarak, memur için TL $\bar{X}$ =3,64 olarak, serbest meslek için $\bar{X}$ =3,67 olarak ve emekli için $\bar{X}$ =3,60 olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin anne mesleği değişkenine

göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3,84$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,08$ ile anne mesleği işçi olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,60$ ile anne mesleği emekli olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285) = 1,21$ ve $p = 0,305 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X} = 3,92$ olarak, işçi için $\bar{X} = 4,41$ olarak, memur için $\bar{X} = 3,81$ olarak, serbest meslek için $\bar{X} = 3,80$ olarak ve emekli için $\bar{X} = 3,50$ olarak bulunmuştur. meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3,93$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,41$ ile anne mesleği işçi olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,80$ ile anne mesleği serbest meslek olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285) = 1,95$ ve $p = 0,102 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X} = 3,69$ olarak, işçi için $\bar{X} = 3,76$ olarak, memur için TL $\bar{X} = 3,53$ olarak, serbest meslek için $\bar{X} = 3,46$ olarak ve emekli için $\bar{X} = 3,63$ olarak bulunmuştur. meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3,68$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek

puan $\bar{X} = 3,76$ ile anne mesleği işçi olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,46$ ile anne mesleği serbest meslek olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285) = ,642$ ve $p = 0, 633 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak katılım alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X} = 3,95$ olarak, işçi için $\bar{X} = 4,12$ olarak, memur için $\bar{X} = 3,60$ olarak, serbest meslek için $\bar{X} = 3,77$ olarak ve emekli için $\bar{X} = 3,66$ olarak bulunmuştur. meslek öncesi meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak katılım alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3,94$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,12$ ile anne mesleği işçi olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,60$ ile anne mesleği memur olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak katılım alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285) = 1,12$ ve $p = 0, 343 > 0,05$].

3.1.12. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Üniversitede Okuduğu Bölümü Tercih Etme Sırası Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve ANOVA sonuçları Tablo 3.12'de verilmiştir.

Tablo 3.12. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Üniversitede Okuduğu Bölümü Tercih Etme Sırası Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Okuduğu Bölümü Tercih Etme Sırası</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	1-5	162	3,86	,67	3 286	,526	,665
	6-10	58	3,82	,58			
	11-14	29	3,72	,56			
	15 ve Üst	41	3,90	,58			
	Toplam	290	3,84	,63			
Öğretmen Olma Konusunda Güven	1-5	162	3,96	,84	3 286	1,25	,291
	6-10	58	3,88	,78			
	11-14	29	3,68	,79			
	15 ve Üst	41	4,02	,74			
	Toplam	290	3,93	,81			
Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	1-5	162	3,68	,61	3 286	,124	,946
	6-10	58	3,67	,51			
	11-14	29	3,65	,48			
	15 ve Üst	41	3,73	,51			
	Toplam	290	3,68	,56			
Öğretmen Olarak Katılım	1-5	162	3,95	,78	3 286	,287	,834
	6-10	58	3,93	,68			
	11-14	29	3,82	,67			
	15 ve Üst	41	3,98	,74			
	Toplam	290	3,94	,74			

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinden üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; 1-5 sıra için $\bar{X}=3,86$ olarak, 6-10 sıra için $\bar{X}=3,82$ olarak, 11-14 sıra için $\bar{X}=3,72$ olarak, 15 ve üst sıra için $\bar{X}=3,90$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin a üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,84$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=3,90$ ile 15 ve üst sıralamasında olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,72$ ile 11-14 sıralamasında olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinden üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [F(4, 285)=,526 ve p= 0,665 > 0,05].

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; 1-5 sıra için $\bar{X}=3,96$ olarak, 6-10 sıra için $\bar{X}=3,88$ olarak, 11-14 sıra için $\bar{X}=3,68$ olarak, 15 ve üst sıra için $\bar{X}=4,02$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,93$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,02$ ile 15 ve üst sıralamasında olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,68$ ile 11-14 sıralamasında olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun katılımcıların üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285)=1,25$ ve $p=0,291>0,05$].

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; 1-5 sıra için $\bar{X}=3,68$ olarak, 6-10 sıra için $\bar{X}=3,67$ olarak, 11-14 sıra için $\bar{X}=3,65$ olarak, 15 ve üst sıra için $\bar{X}=3,73$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,68$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=3,73$ ile 1-5 sıra sıralamasında olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,65$ ile 11-14 sıralamasında olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun katılımcıların üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285)=,124$ ve $p=0,946>0,05$].

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak katılım alt boyutunun üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; 1-5 sıra için $\bar{X} = 3,95$ olarak, 6-10 sıra için $\bar{X} = 3,93$ olarak, 11-14 sıra için $\bar{X} = 3,82$ olarak, 15 ve üst sıra için $\bar{X} = 3,98$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak katılım alt boyutunun üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3,94$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 3,98$ ile 1-5 sıra sıralamasında olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,82$ ile 11-14 sıralamasında olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak katılım alt boyutunun katılımcıların üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285) = ,287$ ve $p = 0,834 > 0,05$].

3.1.13. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve ANOVA sonuçları Tablo 3.13'te verilmiştir.

Tablo 3.13. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Mesleği Tercih Nedeni</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	Üniversite Puanı	105	3,68	,58	4 285	8,26	,000
	İş İmkani	15	3,48	,45			
	Mesleğe Duyulan İstek	129	4,07	,64			
	Rehber Öğretmen Yönlendirmesi	15	3,69	,67			
	Aile İsteği	26	3,68	,61			
	Toplam	290	3,84	,63			
Öğretmen Olma Konusunda Güven	Üniversite Puanı	105	3,64	,80	4 285	12,4	,000
	İş İmkani	15	3,56	,58			
	Mesleğe Duyulan İstek	129	4,28	,73			
	Rehber Öğretmen Yönlendirmesi	15	3,70	,67			
	Aile İsteği	26	3,70	,80			
	Toplam	290	3,93	,81			
Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	Üniversite Puanı	105	3,63	,51	4 285	2,88	,023
	İş İmkani	15	3,37	,57			
	Mesleğe Duyulan İstek	129	3,79	,59			
	Rehber Öğretmen Yönlendirmesi	15	3,52	,62			
	Aile İsteği	26	3,64	,53			
	Toplam	290	3,68	,56			
Öğretmen Olarak Katılım	Üniversite Puanı	105	3,78	,70	4 285	6,70	,000
	İş İmkani	15	3,52	,50			
	Mesleğe Duyulan İstek	129	4,17	,76			
	Rehber Öğretmen Yönlendirmesi	15	3,86	,69			
	Aile İsteği	26	3,70	,68			
	Toplam	290	3,94	,74			

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinden öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; üniversite puanı için $\bar{X}=3,68$ olarak, iş imkanı için $\bar{X}=3,48$ olarak, mesleğe duyulan istek sıra için $\bar{X}=4,07$ olarak, rehber öğretmen yönlendirmesi için $\bar{X}=3,69$ ve aile isteği için $\bar{X}=3,84$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinden öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkeni puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,84$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,07$ ile mesleğe duyulan istek şikkını tercih eden gruba ait olduğu,

en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,48$ ile iş imkanı şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur [F(4, 285)= 8,26 ve p= 0, 000< 0,05]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla scheffe analizi yapılarak sonuçlar Tablo 3.13.1'de gösterilmiştir.

Tablo 3.13.1. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinden Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	$\bar{X}$	Ortalamalar arası fark (I-J)	p	
Üniversite Puanı	İş İmkani	3,48	,206	,825
	Mesleğe Duyulan İstek	4,07	-,383	,000*
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	3,69	-,009	1,00
	Aile İsteği	3,68	,007	1,00
İş İmkani	Üniversite Puanı	3,68	-,206	,825
	Mesleğe Duyulan İstek	4,07	-,589	,015*
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	3,69	-,215	,918
	Aile İsteği	3,68	-,198	,907
Mesleğe Duyulan İstek	Üniversite Puanı	3,68	,383	,000*
	İş İmkani	3,48	,529	,015*
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	3,69	,374	,281
	Aile İsteği	3,68	,391	,065
Rehber Öğretmen Yönlendirmesi	Üniversite Puanı	3,68	,009	1,00
	İş İmkani	3,48	,215	,918
	Mesleğe Duyulan İstek	4,07	-,374	,281
	Aile İsteği	3,68	,017	1,00
Aile İsteği	Üniversite Puanı	3,68	-,007	1,00
	İş İmkani	3,48	,198	,907
	Mesleğe Duyulan İstek	4,07	-,391	0,65
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	3,69	-,017	1,00

* p<0,05

Scheffe analizi sonucunda meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyinin öğretmenlik mesleğini tercih etme değişkenine yönelik; mesleğe duyulan istek ile üniversite puanı arasında mesleğe duyulan istek lehine (p=,000< 0,05), mesleğe duyulan istek ile iş imkanı arasında (p=,015< 0,05) mesleğe duyulan istek lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; üniversite puanı için $\bar{X}=3,64$ olarak, iş imkanı için $\bar{X}=3,56$ olarak, mesleğe duyulan istek sıra için $\bar{X}=4,28$ olarak, rehber öğretmen yönlendirmesi için $\bar{X}=3,70$ ve aile isteği için $\bar{X}=3,70$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkeni puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,93$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,28$ ile mesleğe duyulan istek şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,56$ ile iş imkanı şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur [$F(4, 285)=12,4$ ve $p=0,000<0,05$]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla scheffe analizi yapılarak sonuçlar Tablo 3.13.2'de gösterilmiştir.

Tablo 3.13.2. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinin Öğretmen Olma Konusunda Güven Alt Boyutunun Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular.

Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği Öğretmen Olma Konusunda Güven		$\bar{X}$	Ortalamalar arası p fark (I-J)	
Üniversite Puanı	İş İmkkanı	3,56	,085	,997
	Mesleğe Duyulan İstek	4,28	-,636	,000*
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	3,70	-,060	,999
İş İmkkanı	Aile İsteği	3,70	,054	,999
	Üniversite Puanı	3,64	-,085	,997
	Mesleğe Duyulan İstek	4,28	-,722	,018*
Mesleğe Duyulan İstek	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	3,70	-,146	,991
	Aile İsteği	3,70	-,140	,988
	Üniversite Puanı	3,64	,636	,000*
Rehber Öğretmen Yönlendirmesi	İş İmkkanı	3,56	,722	,018*
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	3,70	,575	,105
	Aile İsteği	3,70	,582	,014*
Aile İsteği	Üniversite Puanı	3,64	,060	,999
	İş İmkkanı	3,56	,146	,991
	Mesleğe Duyulan İstek	4,28	-,575	,105
Aile İsteği	Aile İsteği	3,70	,006	1,00
	Üniversite Puanı	3,64	,054	,999
	İş İmkkanı	3,56	,140	,988
Aile İsteği	Mesleğe Duyulan İstek	4,28	-,582	0,14*
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	3,70	-,006	1,00

*p<0,05

Scheffe analizi sonucunda meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyi ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme değişkenine yönelik; mesleğe duyulan istek ile üniversite puanı arasında mesleğe duyulan istek lehine ($p=,000 < 0,05$), mesleğe duyulan istek ile iş imkanı arasında ($p=,018 < 0,05$) mesleğe duyulan istek lehine ve mesleğe duyulan istek ile aile isteği arasında mesleğe duyulan istek lehine ($p=,014 < 0,05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; üniversite puanı için $\bar{X} = 3,63$ olarak, iş imkanı için $\bar{X} = 3,37$ olarak, mesleğe duyulan istek sıra için $\bar{X} = 3,79$ olarak, rehber öğretmen yönlendirmesi için $\bar{X} = 3,52$ ve aile isteği için $\bar{X} = 3,64$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun öğretmenlik

mesleğini tercih etme nedeni değişkeni puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3,68$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 3,79$ ile mesleğe duyulan istek şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,37$ ile iş imkanı şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur [$F(4, 285) = 2,88$ ve $p = 0,023 < 0,05$]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla scheffe analizi yapılarak sonuçlar Tablo 3.13.3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.13.3. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinin Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme Alt Boyutunun Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular.

Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	$\bar{X}$	Ortalamalar arası p fark (I-J)		
Üniversite Puanı	İş İmkani	3,37	,252	,620
	Mesleğe Duyulan İstek	3,79	-,161	,312
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	3,52	,107	,975
	Aile İsteği	3,64	-,010	1,00
İş İmkani	Üniversite Puanı	3,63	-,252	,620
	Mesleğe Duyulan İstek	3,79	-,414	,025*
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	3,52	-,144	,974
	Aile İsteği	3,64	-,263	,921
Mesleğe Duyulan İstek	Üniversite Puanı	3,63	,161	,312
	İş İmkani	3,37	,414	,025*
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	3,52	,575	,544
	Aile İsteği	3,64	,269	,816
Rehber Öğretmen Yönlendirmesi	Üniversite Puanı	3,63	-,150	,975
	İş İmkani	3,37	,144	,974
	Mesleğe Duyulan İstek	3,79	-,269	,544
	Aile İsteği	3,64	-,118	,980
Aile İsteği	Üniversite Puanı	3,63	,010	1,00
	İş İmkani	3,37	,263	,721
	Mesleğe Duyulan İstek	3,79	-,150	,816
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	3,52	,118	,980

*p<0,05

Scheffe analizi sonucunda meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyi ölçeğinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme değişkenine yönelik; mesleğe duyulan istek ile iş imkanı arasında ($p=,025<0,05$) mesleğe duyulan istek lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak katılım alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; üniversite puanı için $\bar{X}=3,78$ olarak, iş imkanı için $\bar{X}=3,52$ olarak, mesleğe duyulan istek sıra için $\bar{X}=4,17$ olarak, rehber öğretmen yönlendirmesi için $\bar{X}=3,86$ ve aile isteği için $\bar{X}=3,70$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak katılım alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkeni puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,94$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,17$ ile mesleğe duyulan istek şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,52$ ile iş imkanı şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak katılım alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur [$F(4, 285)=6,70$ ve $p=0,000<0,05$]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla Scheffe analizi yapılarak sonuçlar Tablo 3.13.4 'te gösterilmiştir.

Tablo 3.13.4. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinin Öğretmen Olarak Katılım Alt Boyutunun Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği		$\bar{X}$	Ortalamalar arası fark (I-J)	P
Üniversite Puanı	İş İmkkanı	3,52	,260	,789
	Mesleğe Duyulan İstek	4,17	-,394	,002*
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	3,86	,084	,996
İş İmkkanı	Aile İsteği	3,70	-,077	,993
	Üniversite Puanı	3,78	-,260	,789
	Mesleğe Duyulan İstek	4,17	-,654	,028*
Mesleğe Duyulan İstek	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	3,86	-,344	,789
	Aile İsteği	3,70	-,182	,962
	Üniversite Puanı	3,78	,394	,002*
Rehber Öğretmen Yönlendirmesi	İş İmkkanı	3,52	,654	,028*
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	3,86	,310	,648
	Aile İsteği	3,70	,471	,058
Aile İsteği	Üniversite Puanı	3,78	-,084	,996
	İş İmkkanı	3,52	,344	,789
	Mesleğe Duyulan İstek	4,17	-,310	,648
Aile İsteği	Aile İsteği	3,70	-,161	,976
	Üniversite Puanı	3,78	,077	,993
	İş İmkkanı	3,52	,182	,962
Aile İsteği	Mesleğe Duyulan İstek	4,17	-,471	,058
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	3,86	,161	,976

*p<0,05

Scheffe analizi sonucunda meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyi ölçeğinin öğretmen olarak katılım alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme değişkenine yönelik; mesleğe duyulan istek ile üniversite puanı arasında mesleğe duyulan istek lehine ($p=,002<0,05$) ve mesleğe duyulan istek ile iş imkanı arasında ($p=,028<0,05$) mesleğe duyulan istek lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

3.1.14. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Ailenin Yaşadığı Yer Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin ailenin yaşadığı yer değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve ANOVA sonuçları Tablo 3.14'te verilmiştir.

Tablo 3.14. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Ailenin Yaşadığı Yer Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Ölçek /Alt Boyutlar	Ailenin Yaşadığı Yer	N	$\bar{X}$	ss	Sd	F	P
Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	Köy	69	3,78	,69	3 286	,828	,479
	İlçe	93	3,90	,59			
	Şehir	67	3,88	,57			
	Büyükşehir	61	3,78	,70			
	Toplam	290	3,84	,63			
Öğretmen Olma Konusunda Güven	Köy	69	3,83	,87	3 286	1,20	,308
	İlçe	93	4,04	,74			
	Şehir	67	3,94	,77			
	Büyükşehir	61	3,84	,88			
	Toplam	290	3,93	,81			
Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	Köy	69	3,62	,60	3 286	,447	,720
	İlçe	93	3,72	,54			
	Şehir	67	3,70	,48			
	Büyükşehir	61	3,66	,65			
	Toplam	290	3,68	,56			
Öğretmen Olarak Katılım	Köy	69	3,89	,77	3 286	,724	,538
	İlçe	93	3,97	,75			
	Şehir	67	4,02	,68			
	Büyükşehir	61	3,85	,78			
	Toplam	290	3,94	,74			

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinden ailenin yaşadığı yer değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; köy için $\bar{X}$ =3,78 olarak, ilçe için $\bar{X}$ =3,90 olarak, şehir için $\bar{X}$ =3,88 olarak büyükşehir için $\bar{X}$ =3,78 olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinden ailenin yaşadığı yer değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}$ =3,84 olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}$ = 3,90 ile ilçe şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}$ = 3,78 ile köy şikkını ve büyükşehir şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin ailenin yaşadığı yer değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur [F(3, 286)= 828 ve p= 0,479>0,05].

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutundan ailenin yaşadığı yer değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; köy için $\bar{X}=3,83$ olarak, ilçe için $\bar{X}=4,04$ olarak, şehir için $\bar{X}=3,94$ olarak büyükşehir için $\bar{X}=3,84$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutundan ailenin yaşadığı yer değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,93$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,04$ ile ilçe şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,83$ ile köy şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin ailenin yaşadığı yer değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur [$F(3, 286)=1,20$ ve $p=0,308>0,05$].

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutundan ailenin yaşadığı yer değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; köy için $\bar{X}=3,62$ olarak, ilçe için $\bar{X}=3,72$ olarak, şehir için $\bar{X}=3,70$ olarak büyükşehir için $\bar{X}=3,66$ olarak bulunmuştur. Öğretmen meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutundan ailenin yaşadığı yer değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,68$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=3,72$ ile ilçe şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,62$ ile köy şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun ailenin yaşadığı yer değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur [$F(3, 286)=,447$ ve $p=0,720>0,05$].

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmen olarak katılım alt boyutundan ailenin yaşadığı yer değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; köy için $\bar{X}=3,89$ olarak, ilçe için $\bar{X}=3,97$ olarak, şehir için $\bar{X}=4,02$

olarak büyükşehir için $\bar{X} = 3,85$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmen olarak katılım alt boyutunun ailenin yaşadığı yer değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3,94$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,02$ ile şehir şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,85$ ile büyükşehir şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin öğretmen olarak katılım alt boyutunun ailenin yaşadığı yer değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur [$F(3, 286) = ,724$ ve $p = 0,538 > 0,05$].

3.1.15. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Aile Yapısı Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin aile yapısı değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve ANOVA sonuçları Tablo 3.15'te verilmiştir.

Tablo 3.15. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Aile Yapısı Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Aile Yapısı</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>Ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	Çekirdek Aile	231	3,87	,64	287	1,12	,327
	Geniş Aile	56	3,73	,60			
	Anne-Baba Ayrı	3	3,82	,56			
	Toplam	290	3,84	,63			
Öğretmen Olma Konusunda Güven	Çekirdek Aile	231	3,95	,82	287	1,22	,296
	Geniş Aile	56	3,80	,80			
	Anne-Baba Ayrı	3	4,33	,64			
	Toplam	290	3,93	,81			
Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	Çekirdek Aile	231	3,72	,56	287	3,27	,039
	Geniş Aile	56	3,52	,59			
	Anne-Baba Ayrı	3	3,44	,38			
	Toplam	290	3,68	,56			
Öğretmen Olarak Katılım	Çekirdek Aile	231	3,95	,77	287	,231	,794
	Geniş Aile	56	3,89	,63			
	Anne-Baba Ayrı	3	3,77	1,2			
	Toplam	290	3,94	,74			

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinden aile yapısı değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çekirdek aile için $\bar{X} = 3,87$ olarak, geniş aile için $\bar{X} = 3,73$ olarak, anne-baba ayrı için $\bar{X} = 3,82$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinden aile yapısı değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3,84$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 3,87$ ile çekirdek aile şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,73$ ile geniş aile şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin aile yapısı değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur [$F(2, 287) = 1,12$ ve $p = 0,327 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun aile yapısı değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çekirdek aile için $\bar{X} = 3,95$ olarak, geniş aile için $\bar{X} = 3,80$ olarak, anne-baba ayrı için $\bar{X} = 4,33$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun aile yapısı değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 3,93$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,33$ ile anne-baba ayrı şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,80$ ile geniş aile şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun aile yapısı değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur [$F(2, 287) = 1,12$ ve $p = 0,296 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun aile yapısı değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çekirdek aile için $\bar{X} = 3,72$ olarak, geniş aile için $\bar{X} = 3,52$ olarak, anne-baba ayrı için $\bar{X} = 3,44$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak

kendini kategorileştirme alt boyutunun aile yapısı değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,68$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 3,72$ ile çekirdek aile şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,44$ ile anne-baba ayrı şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun aile yapısı değişkenine göre anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur [$F(2, 287)= 3,27$ ve $p= 0,039<0,05$]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla scheffe analizi yapılarak sonuçlar Tablo 3.15.1 'de gösterilmiştir.

Tablo 3.15.1. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri Ölçeğinin Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme Alt Boyutunun Aile Yapısı Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği		$\bar{X}$	Ortalamalar arası fark (I-J)	p
Çekirdek Aile	Geniş Aile	3,52	,206	,041*
	Anne-Baba Ayrı	3,44	,282	,974
Geniş Aile	Çekirdek Aile	3,72	-,206	,041*
	Anne-Baba Ayrı	3,44	,076	,974
Anne-Baba Ayrı	Çekirdek Aile	3,72	-,282	,691
	Geniş Aile	3,52	-,076	,974

* $p<0,05$

Scheffe analizi sonucunda meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyin ölçeğinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunun aile yapısı değişkenine yönelik; çekirdek aile ile geniş aile arasında çekirdek aile lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=,041< 0,05$).

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak katılım alt boyutunun aile yapısı değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çekirdek aile için $\bar{X}=3,95$ olarak, geniş aile için $\bar{X}=3,89$ olarak, anne-baba ayrı için $\bar{X}=3,77$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olarak katılım alt boyutunun aile yapısı değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=3,94$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu

ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 3,95$ ile çekirdek aile şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,77$ ile anne-baba ayrı şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunun aile yapısı değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur [$F(2, 287) = ,231$ ve $p = 0,794 > 0,05$].

3.1.16. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Ailede Başka Öğretmen Olma Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin mezun ailede başka öğretmen olma değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve t-testi sonuçları Tablo 3.16'da verilmiştir.

Tablo 3.16. Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeylerinin Ailede Başka Öğretmen Olma Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen T-Testi Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutlar	Ailede Başka Öğretmen Olma	N	$\bar{X}$	SS	sd	T	p																																
Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	Evet	111	3,87	,65	287	,662	,509																																
	Hayır	178	3,82	,62				Öğretmen Olma Konusunda Güven	Evet	111	3,99	,80	287	1,04	,292	Hayır	178	3,88	,82	Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	Evet	111	3,70	,60	287	,517	,606	Hayır	178	3,66	,54	Öğretmen Olarak Katılım	Evet	111	3,90	,76	287	,256	,798
Öğretmen Olma Konusunda Güven	Evet	111	3,99	,80	287	1,04	,292																																
	Hayır	178	3,88	,82				Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	Evet	111	3,70	,60	287	,517	,606	Hayır	178	3,66	,54	Öğretmen Olarak Katılım	Evet	111	3,90	,76	287	,256	,798	Hayır	178	3,93	,74								
Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	Evet	111	3,70	,60	287	,517	,606																																
	Hayır	178	3,66	,54				Öğretmen Olarak Katılım	Evet	111	3,90	,76	287	,256	,798	Hayır	178	3,93	,74																				
Öğretmen Olarak Katılım	Evet	111	3,90	,76	287	,256	,798																																
	Hayır	178	3,93	,74																																			

Tablo 3.16 incelendiğinde öğretmen adaylarının, ailede başka öğretmen olma değişkenine göre aldıkları puan ortalamaları; meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyi ölçeğinde; evet için $\bar{X} = 3,87$ olarak, hayır için $\bar{X} = 3,82$ olarak saptanmıştır. Tablo 3.16'da yer alan sonuçlardan yola çıkarak ailede başka öğretmen olma değişkene göre, öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t(287) = ,662$, $p = 0,509 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının, ailede başka öğretmen olma değişkenine göre aldıkları puan ortalamaları; meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyi ölçeğinin öğretmen olma konusunda güven alt boyutunda; evet için $\bar{X} = 3,99$ olarak, hayır için $\bar{X} = 3,88$ olarak saptanmıştır. Tablo 3.16'da yer alan sonuçlardan yola çıkarak ailede başka öğretmen olma değişkene göre, öğretmen adaylarının öğretmen olma konusunda güven alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t(287)=1,04$ ve $p=0,292 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının, ailede başka öğretmen olma değişkenine göre aldıkları puan ortalamaları; meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyi ölçeğinin öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunda; evet için $\bar{X} = 3,70$ olarak, hayır için $\bar{X} = 3,66$ olarak saptanmıştır. Tablo 3.16'da yer alan sonuçlardan yola çıkarak ailede başka öğretmen olma değişkene göre, öğretmen adaylarının öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t(287)=,517$ ve $p=0,606 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının, ailede başka öğretmen olma değişkenine göre aldıkları puan ortalamaları; meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyi ölçeğinin öğretmen olarak katılım alt boyutunda; evet için $\bar{X} = 3,90$ olarak, hayır için $\bar{X} = 3,93$ olarak saptanmıştır. Tablo 3.16'da yer alan sonuçlardan yola çıkarak ailede başka öğretmen olma değişkene göre, öğretmen adaylarının öğretmen olarak katılım alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$t(287)=,256$ ve $p=0,798 > 0,05$].

3.2. Öğretmen Adaylarının Olası Benlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

3.2.1. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının olası benlik düzeylerini belirlemek amacıyla öğretmen adayları olası benlikler ölçeğinin beklenen olası benlik bölümüne yönelik; profesyonellik, öğretmeyi öğrenme alt boyutları ve korkulan olası benlikleri kısmına yönelik; yaratıcı olmayan öğretim, yetersiz sınıf yönetimi ve ilgisiz bir öğretmen olma alt boyutları ve ölçeğin toplamından elde edilen puanlar Tablo 3.17'de gösterilmiştir.

Tablo 3.17. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerine İlişkin Elde Edilen Betimsel İstatistiklere Yönelik Bulgular

<i>Ölçek / Alt Boyutlar</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>	<i>Sıra</i>
Öğretmen Adayları Beklenen Olası Benlikler Ölçeği	290	5,14	,85	2
Profesyonellik	290	5,24	,84	1
Öğretmeyi Öğrenme	290	5,02	,98	3

Tablo 3.17 incelendiğinde öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinden aldıkları toplam puanların aritmetik ortalaması $\bar{X} = 5,14$ ' dür. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri $\bar{X} = 5,14$ ortalama ile "Bekliyorum" düzeyinde olduğu görülmüştür.

Ölçek alt boyutlarından elde edilen toplam puanların ortalamaları ise profesyonellik alt boyunun ortalama puanı $\bar{X} = 5,24$ ve öğretmeyi öğrenme alt boyutunda ortalama $\bar{X} = 5,02$ puan aldıkları tespit edilmiştir. Bu durumda katılımcıların profesyonellik ve öğretmeyi öğrenme alt boyutlarında "Bekliyorum" düzeylerinde oldukları görülmüştür.

Tablo 3.18. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerine İlişkin Elde Edilen Betimsel İstatistiklere Yönelik Bulgular

<i>Ölçek / Alt Boyutlar</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>	<i>Sıra</i>
Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği	290	4,50	1,2	3
Yaratıcı Olmayan Öğretim	290	4,67	1,4	1
Yetersiz Sınıf Yönetimi	290	4,12	1,2	4
İlgisiz Öğretmen Olma	290	4,62	1,3	2

Tablo 3.18 incelendiğinde öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinden aldıkları toplam puanların aritmetik ortalaması $\bar{X} = 4,50$ 'dir. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri $\bar{X} = 4,50$ ortalama ile "Korkmuyorum" düzeyinde olduğu görülmüştür.

Ölçek alt boyutlarından elde edilen toplam puanların ortalamaları ise yaratıcı olmayan öğretim alt boyunun ortalama puanı $\bar{X} = 4,67$ ve ilgisiz öğretmen olma alt boyutunda ortalama $\bar{X} = 4,62$ puan aldıkları tespit edilmiştir. Bu durumda katılımcıların profesyonellik ve öğretmeyi öğrenme alt boyutlarında

"Beklemiyorum" düzeylerinde oldukları görülmüştür. Yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunda ise ortalama puan $\bar{X}=4,12$ olarak hesaplanmış ve katılımcıların "Kısmen Korkuyorum" düzeyinde oldukları görülmüştür.

3.2.2. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının olası benlik (beklenen ve korkulan olası benlik) düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve bağımsız gruplar t testi sonuçları Tablo 3.19'da verilmiştir.

Tablo 3.19. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen T-Testi Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	sd	T	p																				
Öğretmen Adayları Beklenen Olası Benlikler Ölçeği	Kadın	158	5,32	,72	288	3,91	,000																				
	Erkek	132	4,93	,96				Profesyonellik	Kadın	158	5,40	,73	288	3,46	,000	Erkek	132	5,05	,94	Öğretmeyi Öğrenme	Kadın	158	5,22	,80	288	3,92	,000
Profesyonellik	Kadın	158	5,40	,73	288	3,46	,000																				
	Erkek	132	5,05	,94				Öğretmeyi Öğrenme	Kadın	158	5,22	,80	288	3,92	,000	Erkek	132	4,77	1,1								
Öğretmeyi Öğrenme	Kadın	158	5,22	,80	288	3,92	,000																				
	Erkek	132	4,77	1,1																							

Tablo 3.19 incelendiğinde öğretmen adaylarının, beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları; kadın katılımcılar için $\bar{X} = 5,32$ ve erkek katılımcılar için $\bar{X} = 4,93$ şeklinde saptanmıştır. Aritmetik ortalamalardan elde edilen sonuçlar iki gurubun olası benlik düzeylerinin "Bekliyorum" düzeyinde olduğu görülmüştür. Tablo 3.19'da yer alan sonuçlardan yola çıkarak kadın ve erkek öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [t(288)=3,91 p=0,00<0,05]. Bu analiz sonuçlarına göre öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği ve bu farklılığın kadın öğretmen adaylarının lehine ($\bar{X} = 5,32$) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.19'a göre öğretmen adaylarının profesyonellik alt boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalamaları; kadın öğretmen adayları için $\bar{X} = 5,40$ ve

erkek öğretmen adayları için $\bar{X} = 5,05$ olarak tespit edilmiştir. Yapılan karşılaştırma sonucunda profesyonellik alt boyutunun iki grup arasında anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir [t(288)=3,46, p=0,00 < 0,05]. Analizler sonucunda ortaya çıkan anlamlı farkın kadın öğretmenler ($\bar{X} = 5,40$) lehine olduğu saptanmıştır.

Öğretmen adaylarının öğretmeyi öğrenme alt boyutunda aldıkları puanların aritmetik ortalamaları; kadın öğretmen adayları için $\bar{X} = 5,22$ ve erkek öğretmen adayları için $\bar{X} = 4,77$ olduğu tespit edilmiştir. İki grup arasında yapılan karşılaştırmalar sonucunda öğretmeyi öğrenme alt boyutunun cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir [t(288)=3,92 p=0,000 < 0,05]. Ortaya çıkan bu anlamlı farkın kadın öğretmen adaylarının ($\bar{X} = 5,22$) lehine olduğu tespit edilmiştir.

3.2.3. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve bağımsız gruplar t testi sonuçları Tablo 3.20'de verilmiştir.

Tablo 3.20. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen T-Testi Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	sd	T	p																																
Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği	Kadın	158	4,55	1,2	288	,755	,451																																
	Erkek	132	4,45	1,1				Yaratıcı Olmayan Öğretim	Kadın	158	4,78	1,3	288	1,40	,161	Erkek	132	4,55	1,4	Yetersiz Sınıf Yönetimi	Kadın	158	4,07	1,2	288	,650	,516	Erkek	132	4,17	1,2	İlgisiz Öğretmen Olma	Kadın	158	4,69	1,3	288	,958	,339
Yaratıcı Olmayan Öğretim	Kadın	158	4,78	1,3	288	1,40	,161																																
	Erkek	132	4,55	1,4				Yetersiz Sınıf Yönetimi	Kadın	158	4,07	1,2	288	,650	,516	Erkek	132	4,17	1,2	İlgisiz Öğretmen Olma	Kadın	158	4,69	1,3	288	,958	,339	Erkek	132	4,54	1,2								
Yetersiz Sınıf Yönetimi	Kadın	158	4,07	1,2	288	,650	,516																																
	Erkek	132	4,17	1,2				İlgisiz Öğretmen Olma	Kadın	158	4,69	1,3	288	,958	,339	Erkek	132	4,54	1,2																				
İlgisiz Öğretmen Olma	Kadın	158	4,69	1,3	288	,958	,339																																
	Erkek	132	4,54	1,2																																			

Tablo 3.20 incelendiğinde öğretmen adaylarının, korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları; kadın katılımcılar için $\bar{X} = 4,55$ ve erkek katılımcılar için $\bar{X} = 4,45$ şeklinde saptanmıştır. Aritmetik ortalamalardan elde edilen sonuçlara göre kadın katılımcıların "Korkmuyorum" düzeyinde oldukları,

erkek katılımcıların ise "kısmen korkuyorum" düzeyinde oldukları görülmüştür. Tablo 3.20'de yer alan sonuçlardan yola çıkarak kadın ve erkek öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür [$t(288)=-,755$ $p=,451>0,05$].

Tablo 3.20'ye göre öğretmen adaylarının yaratıcı olmayan öğretim alt boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalamaları; kadın öğretmen adayları için $\bar{X} = 4,78$ ve erkek öğretmen adayları için $\bar{X} = 4,55$ olarak tespit edilmiştir. Yetersiz Sınıf Yönetimi alt boyutunda öğretmen adaylarının aldıkları puanların aritmetik ortalamaları; kadın öğretmen adayları için $\bar{X} = 4,07$ ve erkek öğretmen adayları için $\bar{X} = 4,17$ olarak tespit edilmiştir. Aynı ölçeğin ilgisiz öğretmen olma alt boyutunda ise; kadın öğretmen adayları için $\bar{X} = 4,69$ ve erkek öğretmen adayları için $\bar{X} = 4,54$ olarak tespit edilmiştir. Korkulan olası benlikleri ölçeğinin alt boyutlarının tamamında cinsiyet değişkenine yönelik herhangi bir anlamlı farklılık bulunamamıştır [Yaratıcı Olmayan Öğretim; $t(288)=1,40$ $p=,161>0,05$, Yetersiz Sınıf Yönetimi; $t(288)=-,650$ $p=,516>0,05$ ve İlgisiz Öğretmen Olma; $t(288)=-,958$ $p=,339>0,05$].

3.2.4. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının olası benlik düzeylerinin yaş değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve ANOVA sonuçları Tablo 3.21'de verilmiştir.

Tablo 3.21. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen ANOVA Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Yaş</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>Ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öğretmen Adayları Beklenen Olası Benlikler Ölçeği	17-20 Arası	23	5,29	,81	2	2,07	,127
	21-23 Arası	228	5,17	,84			
	24 ve Üzeri	39	4,90	,95			
	Toplam	290	5,14	,85			
Profesyonellik	17-20 Arası	23	5,36	,81	2	1,31	,270
	21-23 Arası	228	5,26	,83			
	24 ve Üzeri	39	5,05	,95			
	Toplam	290	5,24	,84			
Öğretmeyi Öğrenme	17-20 Arası	23	5,21	,85	2	2,52	,081
	21-23 Arası	228	5,05	,97			
	24 ve Üzeri	39	4,71	1,05			
	Toplam	290	5,02	,98			

Öğretmen adaylarının olası benlik düzeyleri ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 17-20 yaş aralığı için $\bar{X} = 5,29$ olarak, 21-23 yaş aralığı için $\bar{X} = 5,17$ olarak, 24 yaş ve üzeri için $\bar{X} = 4,90$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının olası benlik düzeylerinin saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,14$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 5,29$ ile 17-20 yaş aralığını oluşturan grubun aldığını, en düşük puan ise $\bar{X} = 4,90$ ile 24 yaş ve üzerini oluşturan grubun olduğu saptanmıştır. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin yaş değişkenine göre herhangi bir anlamlı fark göstermediği saptanmıştır [F(2, 287)= 2,07 ve p= 0,127> 0,05].

Öğretmen adaylarının profesyonellik alt boyutuna yönelik aritmetik ortalamaları; 17-20 yaş aralığı için $\bar{X} = 5,36$ olarak, 21-23 yaş aralığı için $\bar{X} = 5,26$ olarak, 24 yaş ve üzeri için $\bar{X} = 5,05$ olarak bulunmuştur. Profesyonellik alt boyutunun toplam puanı ise $\bar{X} = 5,24$ olarak hesaplanmıştır. Elde edilen puanlar incelendiğinde en yüksek puanı 17-20 yaş aralığı ($\bar{X} = 5,36$) en düşük puanı ise , 24 yaş ve üzeri ($\bar{X} = 5,05$) grubunun aldığı tespit edilmiştir. Alınan puanlar arasında anlamlı farkın olduğu yada olmadığını tespit etmek için varyans analizi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmen adaylarının öğretmen olma konusunda güven alt boyutundan aldıkları puanlar ile yaş değişkeni arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır [F(2, 287)= 1,31 ve p=0,270>0,05].

Öğretmen adaylarının ilgisiz öğretmen olma alt boyutuna yönelik aritmetik ortalamaları; 17-20 yaş aralığı için $\bar{X} = 5,21$ olarak, 21-23 yaş aralığı için $\bar{X} = 5,05$ olarak, 24 yaş ve üzeri için $\bar{X} = 4,71$ olarak bulunmuştur. İlgisiz öğretmen olma alt boyutunun toplam puanı ise $\bar{X} = 5,02$ olarak hesaplanmıştır. Elde edilen puanlar incelendiğinde en yüksek puanı 17-20 yaş aralığı ($\bar{X} = 5,21$) en düşük puanı ise , 24 yaş ve üzeri ($\bar{X} = 4,71$) grubunun aldığı tespit edilmiştir. Alınan puanlar arasında anlamlı farkın olduğu yada olmadığını tespit etmek için varyans analizi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmen adaylarının öğretmen olma konusunda güven alt boyutundan aldıkları puanlar ile yaş değişkeni arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır [$F(2, 287) = 2,52$ ve $p = 0,081 > 0,05$]

3.2.5. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin yaş değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve ANOVA sonuçları Tablo 3.22'de verilmiştir.

Tablo 3.22. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Yaş</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği	17-20 Arası	23	4,48	1,11	287	,005	,995
	21-23 Arası	228	4,51	1,22			
	24 ve Üzeri	39	4,50	1,12			
	Toplam	290	4,50	1,20			
Yaratıcı Olmayan Öğretim	17-20 Arası	23	4,55	1,28	287	,315	,730
	21-23 Arası	228	4,71	1,42			
	24 ve Üzeri	39	4,55	1,36			
	Toplam	290	4,67	1,40			
Yetersiz Sınıf Yönetimi	17-20 Arası	23	4,21	1,01	287	,773	,462
	21-23 Arası	228	4,07	1,29			
	24 ve Üzeri	39	4,33	1,14			
	Toplam	290	4,12	1,25			
İlgisiz Öğretmen Olma	17-20 Arası	23	4,65	1,28	287	,101	,904
	21-23 Arası	228	4,63	1,33			
	24 ve Üzeri	39	4,53	1,26			
	Toplam	290	4,62	1,31			

Öğretmen adaylarının olası benlik düzeyleri ölçeğinin diğer bölümü olan korkulan olası benlikler ölçeğinden yaş değişkenine göre aldıkları puanların

ortalaması; 17-20 yaş aralığı için $\bar{X} = 4,48$ olarak, 21-23 yaş aralığı için $\bar{X} = 4,51$ olarak, 24 yaş ve üzeri için $\bar{X} = 4,50$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 4,50$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,48$ ile 17-20 yaş aralığını oluşturan grubun aldığını, en düşük puan ise $\bar{X} = 4,50$ ile 24 yaş ve üzerini oluşturan grubun olduğu saptanmıştır. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin yaş değişkenine göre herhangi bir anlamlı fark göstermediği saptanmıştır [F(2, 287)= 0,005 ve p= 0,995> 0,05].

Öğretmen adaylarının yaratıcı olmayan öğretim alt boyutuna yönelik aritmetik ortalamaları; 17-20 yaş aralığı için $\bar{X} = 4,55$ olarak, 21-23 yaş aralığı için $\bar{X} = 4,71$ olarak, 24 yaş ve üzeri için $\bar{X} = 4,55$ olarak bulunmuştur. Yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun toplam puanı ise $\bar{X} = 4,67$ olarak hesaplanmıştır. Elde edilen puanlar incelendiğinde en yüksek puanı 21-23 yaş aralığı ($\bar{X} =4,71$), 17-20 yaş aralığı ve 24 yaş ve üzeri grubunun eşit puan ($\bar{X} =4,55$) almasından dolayı bu iki grubu en düşük puanı aldığı tespit edilmiştir. Alınan puanlar arasında anlamlı farkın olduğu yada olmadığını tespit etmek için varyans analizi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmen adaylarının yaratıcı olmayan öğretim alt boyutundan aldıkları puanlar ile yaş değişkeni arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır [F(2, 287)= 0,315 ve p=0, 730> 0,05].

Yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunda öğretmen adaylarının aldıkları puanların aritmetik ortalamaları; 17-20 yaş aralığı için $\bar{X} = 4,21$ olarak, 21-23 yaş aralığı için $\bar{X} = 4,07$ olarak, 24 yaş ve üzeri için $\bar{X} = 4,33$ olarak bulunmuştur. Alt boyutun toplam puanı ise $\bar{X} = 4,12$ olarak hesaplanmıştır. Elde edilen puanlar incelendiğinde en yüksek puanı 24 yaş ve üzeri ($\bar{X} =4,33$), en düşük puanı ise 21-23 yaş aralığı ($\bar{X} = 4,07$) almıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmen adaylarının yetersiz sınıf yönetimi alt boyutundan aldıkları puanlar ile yaş değişkeni arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır [F(2, 287)= 0,773 ve p=0, 462>0,05].

Öğretmen adaylarının ilgisiz öğretmen olma alt boyutuna yönelik aritmetik ortalamaları; 17-20 yaş aralığı için $\bar{X} = 4,65$ olarak, 21-23 yaş aralığı için $\bar{X} = 4,63$ olarak, 24 yaş ve üzeri için $\bar{X} = 4,53$ olarak bulunmuştur. İlgisiz öğretmen olma alt boyutunun toplam puanı ise $\bar{X} = 4,62$ olarak hesaplanmıştır. Elde edilen puanlar incelendiğinde en yüksek puanı 17-20 yaş aralığı ($\bar{X} = 4,65$) en düşük puanı ise , 24 yaş ve üzeri ($\bar{X} = 4,53$) grubunun aldığı tespit edilmiştir. Alınan puanlar arasında anlamlı farkın olduğu yada olmadığını tespit etmek için varyans analizi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öğretmen adaylarının ilgisiz öğretmen olma alt boyutundan aldıkları puanlar ile yaş değişkeni arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır [$F(2, 287) = 0,101$ ve $p = 0,904 > 0,05$].

3.2.6. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin mezun olunan lise değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve ANOVA sonuçları Tablo 3.23'te verilmiştir.

Tablo 3.23. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Mezun Olunan Lise</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öğretmen Adayları Beklenen Olası Benlikler Ölçeği	Anadolu Lisesi	120	5,20	,85	4 285	2,01	,092
	Anadolu Öğret. Lisesi	18	4,81	,88			
	İmam Hatip Lisesi	11	4,59	1,0			
	Düz Lise	106	5,19	,82			
	Meslek Lisesi	35	5,15	,85			
	Toplam	290	5,14	,85			
Profesyonellik	Anadolu Lisesi	120	5,28	,84	4 285	1,72	,145
	Anadolu Öğret. Lisesi	18	5,00	,85			
	İmam Hatip Lisesi	11	4,69	,98			
	Düz Lise	106	5,27	,81			
	Meslek Lisesi	35	5,31	,85			
	Toplam	290	5,24	,84			
Öğretmeyi Öğrenme	Anadolu Lisesi	120	5,09	,98	4 285	2,06	,085
	Anadolu Öğret. Lisesi	18	4,58	1,07			
	İmam Hatip Lisesi	11	4,47	1,12			
	Düz Lise	106	5,08	,94			
	Meslek Lisesi	35	4,96	,98			
	Toplam	290	5,02	,98			

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlikler düzeyleri ölçeğinden mezun olunan lise değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması Anadolu Lisesi için $\bar{X} = 5,20$ olarak, Anadolu Öğretmen Lisesi için $\bar{X} = 4,81$ olarak, İmam Hatip Lisesi $\bar{X} = 4,59$ olarak, Düz Lise için $\bar{X} = 5,19$ olarak ve Meslek Lisesi için $\bar{X} = 5,15$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin mezun olunan lise değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,14$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 5,20$ ile Anadolu Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,59$ ile İmam Hatip Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin mezun olunan lise değişkenine göre herhangi bir anlamlı fark göstermediği saptanmıştır [F(4, 285)= 1,72 ve p= 0,92>0,05].

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlikler ölçeğinin profesyonellik alt boyutuna yönelik aritmetik ortalamaları; Anadolu Lisesi için $\bar{X} = 5,28$ olarak, Anadolu Öğretmen Lisesi için $\bar{X} = 5,00$ olarak, İmam Hatip Lisesi $\bar{X} = 4,69$ olarak, Düz Lise için $\bar{X} = 5,27$ olarak ve Meslek Lisesi için $\bar{X} = 5,31$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlikler ölçeğinin profesyonellik alt boyutuna yönelik düzeylerinin saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,24$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puanın $\bar{X} = 5,31$ ile Meslek Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,69$ ile İmam Hatip Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda beklenen olası benlikler ölçeğinin profesyonellik alt boyutuna yönelik düzeylerin mezun olunan lise değişkenine göre herhangi bir anlamlı fark göstermediği saptanmıştır [F(4, 285)= 1,72 ve p= 0,145>0,05].

Öğretmen adaylarının öğretmeyi öğrenme alt boyutuna yönelik aritmetik ortalamaları; Anadolu Lisesi için $\bar{X} = 5,09$ olarak, Anadolu Öğretmen Lisesi için $\bar{X} = 4,58$ olarak, İmam Hatip Lisesi $\bar{X} = 4,47$ olarak, Düz Lise için $\bar{X} = 5,08$ olarak ve Meslek Lisesi için $\bar{X} = 4,96$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlikler ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutuna yönelik düzeylerinin saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,02$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puanın $\bar{X} = 5,09$ ile Anadolu

Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,47$ ile İmam Hatip Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlikler ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutuna yönelik düzeylerinin mezun olunan lise değişkenine göre herhangi bir anlamlı fark göstermediği saptanmıştır [$F(4, 285) = 2,06$ ve $p = 0,085 > 0,05$].

3.2.7. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin mezun olunan lise değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve ANOVA sonuçları Tablo 3.24'te verilmiştir.

Tablo 3.24. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Mezun Olunan Lise</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği	Anadolu Lisesi	120	4,67	1,1	4 285	1,81	,125
	Anadolu Öğret. Lisesi	18	4,18	1,2			
	İmam Hatip Lisesi	11	3,92	1,0			
	Düz Lise	106	4,50	1,2			
	Meslek Lisesi	35	4,30	1,3			
	Toplam	290	4,50	1,2			
Yaratıcı Olmayan Öğretim	Anadolu Lisesi	120	4,83	1,3	4 285	2,18	,071
	Anadolu Öğret. Lisesi	18	4,12	1,4			
	İmam Hatip Lisesi	11	3,84	1,3			
	Düz Lise	106	4,73	1,3			
	Meslek Lisesi	35	4,53	1,6			
	Toplam	290	4,67	1,4			
Yetersiz Sınıf Yönetimi	Anadolu Lisesi	120	4,21	1,2	4 285	1,23	,297
	Anadolu Öğret. Lisesi	18	4,37	1,1			
	İmam Hatip Lisesi	11	4,00	,94			
	Düz Lise	106	4,11	1,2			
	Meslek Lisesi	35	3,73	1,4			
	Toplam	290	4,12	1,2			
İlgisiz Öğretmen Olma	Anadolu Lisesi	120	4,85	1,2	4 285	2,64	,034
	Anadolu Öğret. Lisesi	18	4,12	1,3			
	İmam Hatip Lisesi	11	3,84	1,2			
	Düz Lise	106	4,56	1,3			
	Meslek Lisesi	35	4,54	1,4			
	Toplam	290	4,62	1,3			

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler düzeyleri ölçeğinden mezun oldukları lise değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; Anadolu Lisesi için $\bar{X} = 4,67$ olarak, Anadolu Öğretmen Lisesi için $\bar{X} = 4,18$ olarak, İmam Hatip Lisesi $\bar{X} = 3,92$ olarak, Düz Lise için $\bar{X} = 4,50$ olarak ve Meslek Lisesi için $\bar{X} = 4,30$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin mezun olunan lise değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 4,50$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,67$ ile Anadolu Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,92$ ile İmam Hatip Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin mezun olunan lise değişkenine göre herhangi bir anlamlı fark göstermediği saptanmıştır [F(4, 285)= 1,81 ve p= ,125>0,05].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutuna yönelik mezun oldukları lise değişkenine göre aritmetik ortalamaları; Anadolu Lisesi için $\bar{X} = 4,83$ olarak, Anadolu Öğretmen Lisesi için $\bar{X} = 4,12$ olarak, İmam Hatip Lisesi $\bar{X} = 3,84$ olarak, Düz Lise için $\bar{X} = 4,73$ olarak ve Meslek Lisesi için $\bar{X} = 4,53$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutuna yönelik düzeylerinin saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 4,67$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puanın $\bar{X} = 4,83$ ile Anadolu Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,84$ ile İmam Hatip Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz korkulan olası benlikler ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutuna yönelik düzeylerin mezun olunan lise değişkenine göre herhangi bir anlamlı fark göstermediği saptanmıştır [F(4, 285)= 2,18 ve p= 0, 071> 0,05].

Öğretmen adaylarının yetersiz sınıf yönetimi alt boyutuna yönelik mezun oldukları lise aritmetik ortalamaları; Anadolu Lisesi için $\bar{X} = 4,21$ olarak, Anadolu Öğretmen Lisesi için $\bar{X} = 4,37$ olarak, İmam Hatip Lisesi $\bar{X} = 4,00$ olarak, Düz Lise için $\bar{X} = 4,11$ olarak ve Meslek Lisesi için $\bar{X} = 3,73$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutuna yönelik düzeylerinin saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 4,12$ olarak

tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puanın $\bar{X} = 4,37$ ile Anadolu Öğretmen Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,73$ ile Meslek Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutuna yönelik düzeylerinin mezun olunan lise değişkenine göre herhangi bir anlamlı fark göstermediği saptanmıştır [$F(4, 285) = 1,23$ ve $p = 0,297 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutuna yönelik mezun oldukları lise değişkenine göre aritmetik ortalamaları; Anadolu Lisesi için $\bar{X} = 4,85$ olarak, Anadolu Öğretmen Lisesi için $\bar{X} = 4,12$ olarak, İmam Hatip Lisesi $\bar{X} = 3,84$ olarak, Düz Lise için $\bar{X} = 4,56$ olarak ve Meslek Lisesi için $\bar{X} = 4,54$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutuna yönelik düzeylerinin saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 4,62$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puanın $\bar{X} = 4,85$ ile Anadolu Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,84$ ile İmam Hatip Lisesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda korkulan olası benlikler ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutuna yönelik düzeylerin mezun olunan lise değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir [$F(4, 285) = 2,64$ ve $p = 0,034 < 0,05$]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla scheffe analizi yapılarak sonuçlar Tablo 3.24.1'de gösterilmiştir.

Tablo 3.24.1. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlikler Ölçeğinin İlgisiz Öğretmen Olma Alt Boyutuna Yönelik Mezun Oldukları Lise Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>İlgisiz Öğretmen Olma Alt Boyutu</i>		$\bar{X}$	<i>Ortalamalar arası p fark (I-J)</i>	
Anadolu Lisesi	Anadolu Öğret. Lisesi	4,12	,723	,307
	İmam Hatip Lisesi	3,84	1,004	,020*
	Düz Lise	4,56	,289	,594
	Meslek Lisesi	4,54	,309	,820
Anadolu Öğret. Lisesi	Anadolu Lisesi	4,85	-,723	,307
	İmam Hatip Lisesi	3,84	,281	,989
	Düz Lise	4,56	-,433	,790
	Meslek Lisesi	4,54	-,413	,878
İmam Hatip Lisesi	Anadolu Lisesi	4,85	-1,004	,020*
	Anadolu Öğret. Lisesi	4,12	-,281	,989
	Düz Lise	4,56	-,711	,558
	Meslek Lisesi	4,54	-,694	,666
Düz Lise	Anadolu Lisesi	4,85	-,289	,594
	Anadolu Öğret. Lisesi	4,12	,433	,790
	İmam Hatip Lisesi	3,84	,714	,558
	Meslek Lisesi	4,54	,020	1,00
Meslek Lisesi	Anadolu Lisesi	4,85	-,309	,820
	Anadolu Öğret. Lisesi	4,12	,413	,878
	İmam Hatip Lisesi	3,84	,694	,666
	Düz Lise	4,54	-,020	1,00

*p<0,05

Scheffe analizi sonucunda korkulan olası benlikler ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutuna yönelik Anadolu Lisesi'nden mezun olan öğretmen adayları ile İmam Hatip Lisesi'nden mezun olan öğretmen adayları arasında, Anadolu Lisesi'nden mezun olan öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır [(p=0,020< 0,05)].

3.2.8. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin sınıf düzeyi değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve bağımsız gruplar t testi sonuçları Tablo 3.25'te verilmiştir.

Tablo 3.25. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen T-Testi Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutlar	Sınıf	N	$\bar{X}$	SS	sd	T	p
Öğretmen Adayları Beklenen Olası Benlikler Ölçeği	3. Sınıf	169	5,14	,92	288	,094	,925
	4. Sınıf	121	5,13	,75			
Profesyonellik	3. Sınıf	169	5,23	,91	288	,165	,869
	4. Sınıf	121	5,25	,74			
Öğretmeyi Öğrenme	3. Sınıf	169	5,03	1,05	288	,362	,717
	4. Sınıf	121	4,99	,88			

Tablo 3.25 incelendiğinde öğretmen adaylarının, beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinden sınıf düzeyi değişkenine göre aldıkları puan ortalamaları; 3. Sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 5,14$ ve 4. Sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 5,13$ şeklinde saptanmıştır. Aritmetik ortalamalardan elde edilen sonuçlar iki gurubun meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin "Bekliyorum" düzeyinde olduğu görülmüştür. Tablo 3.25'te ifade edilen sonuçlardan yola çıkarak 3. ve 4. sınıf öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinde herhangi bir anlamlı farklılık görülmemiştir. [$t(288) = ,094$ $p = ,925 > 0,05$].

Tablo 3.25'e göre öğretmen adaylarının beklenen olası benlik ölçeğinin profesyonellik alt boyutundan sınıf düzeyi değişkenine göre aldıkları puanların aritmetik ortalamaları; 3. Sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 5,23$ ve 4. Sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 5,25$ olarak tespit edilmiştir. Yapılan karşılaştırma sonucunda profesyonellik alt boyutunun iki grup arasında anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir [$t(288) = ,165$ $p = 0,869 > 0,05$].

Tablo 3.25'e göre öğretmen adaylarının beklenen olası benlik ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutundan sınıf düzeyi değişkenine göre aldıkları puanların aritmetik ortalamaları; 3. Sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 5,03$ ve 4. Sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 4,99$ olarak tespit edilmiştir. Yapılan karşılaştırma sonucunda profesyonellik alt boyutunun iki grup arasında anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir [$t(288) = ,362$ $p = 0,717 > 0,05$].

3.2.9. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin sınıf düzeyi değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve bağımsız gruplar t testi sonuçları Tablo 3.26'da verilmiştir.

Tablo 3.26. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen T-Testi Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutlar	Sınıf	N	$\bar{X}$	SS	sd	T	p
Öğretmen Adayları	3. Sınıf	169	4,51	1,17	288	,096	,924
	4. Sınıf	121	4,50	1,23			
Korkulan Olası Benlikler Ölçeği	3. Sınıf	169	4,69	1,33	288	,158	,875
	4. Sınıf	121	4,66	1,49			
Yaratıcı Olmayan Öğretim	3. Sınıf	169	4,16	1,19	288	,767	,444
	4. Sınıf	121	4,05	1,33			
Yetersiz Sınıf Yönetimi	3. Sınıf	169	4,59	1,30	288	,440	,660
	4. Sınıf	121	4,66	1,33			

Tablo 3.26 incelendiğinde öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinden sınıf düzeyi değişkenine göre aldıkları puan ortalamaları; 3.sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 4,51$ ve 4.Sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 4,50$ şeklinde saptanmıştır. Aritmetik ortalamalardan elde edilen sonuçlar iki gurubun korkulan olası benlik düzeylerinin "Korkmuyorum" düzeyinde olduğu görülmüştür. Tablo'da ifade edilen sonuçlardan yola çıkarak 3. ve 4. sınıf öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinde herhangi bir anlamlı farklılık görülmemiştir. [t(288)= ,096 p=,924 > 0,05].

Tablo 3.26'ya göre öğretmen adaylarının korkulan olası benlik ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutundan sınıf düzeyi değişkenine göre aldıkları puanların aritmetik ortalamaları; 3. Sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 4,69$ ve 4. Sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 4,66$ olarak tespit edilmiştir. Yapılan karşılaştırma sonucunda yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun iki grup arasında anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir [t(288)= ,158 p=0,875 > 0,05].

Tablo 3.26'ya göre öğretmen adaylarının korkulan olası benlik ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutundan sınıf düzeyi değişkenine göre aldıkları puanların aritmetik ortalamaları; 3. Sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 4,16$ ve 4. Sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 4,05$ olarak tespit edilmiştir. Yapılan karşılaştırma sonucunda yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun iki grup arasında anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir [$t(288) = ,767$ $p = 0,444 > 0,05$].

Tablo 3.26'ya göre öğretmen adaylarının korkulan olası benlik ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutundan sınıf düzeyi değişkenine göre aldıkları puanların aritmetik ortalamaları; 3.Sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 4,59$ ve 4.Sınıf öğretmen adayları için $\bar{X} = 4,66$ olarak tespit edilmiştir. Yapılan karşılaştırma sonucunda ilgisiz öğretmen olma alt boyutunun iki grup arasında anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir [$t(288) = ,440$ $p = 0,660 > 0,05$].

3.2.10. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Üniversite Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin üniversite değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.27'de verilmiştir.

Tablo 3.27. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Üniversite Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Üniversite</i>	<i>N</i>	<i>$\bar{X}$</i>	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öğretmen Adayları Beklenen Olası Benlikler Ölçeği	Sıtkı Koçman Üniversitesi	65	5,40	,85	3 286	8,15	,000
	Uşak Üniversitesi	92	4,80	,88			
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	59	5,29	1,0			
	Aksaray Üniversitesi	74	5,22	,82			
	Toplam	290	5,14	,85			
Profesyonellik	Sıtkı Koçman Üniversitesi	65	5,51	,84	3 286	7,01	,000
	Uşak Üniversitesi	92	4,94	,85			
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	59	5,38	,98			
	Aksaray Üniversitesi	74	5,27	,81			
	Toplam	290	5,24	,84			
Öğretmeyi Öğrenme	Sıtkı Koçman Üniversitesi	65	5,26	,98	3 286	7,68	,000
	Uşak Üniversitesi	92	4,63	1,07			
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	59	5,18	1,12			
	Aksaray Üniversitesi	74	5,16	,94			
	Toplam	290	4,02	,98			

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlikler düzeyleri ölçeğinden üniversite değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; Sıtkı Koçman Üniversitesi için $\bar{X} = 5,40$ olarak, Uşak Üniversitesi için $\bar{X} = 4,80$ olarak, Afyon Kocatepe Üniversitesi için $\bar{X} = 5,29$ olarak, Aksaray Üniversitesi için $\bar{X} = 5,22$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin üniversite değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,14$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 5,40$ ile Sıtkı Koçman Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,80$ ile Uşak Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin üniversite değişkenine göre anlamlı bir fark gösterdiği saptanmıştır [F(3, 286)= 8,15 ve p= ,000>0,05]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla varyansların homojenliği testi uygulanarak Games Howell analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3.27.1'de gösterilmiştir.

Tablo 3.27.1. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlikler Düzeyleri Ölçeğinden Üniversite Değişkenine Göre Games Howell Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen Adayları Beklenen Olası Benlikler Ölçeği		$\bar{X}$	Ortalamalar arası fark (I-J)	p
Sıtkı Koçman Üniversitesi	Uşak Üniversitesi	4,80	,598	,000*
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	5,29	,107	,837
	Aksaray Üniversitesi	5,22	,174	,426
Uşak Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	5,51	-,598	,000*
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	5,29	-,490	,006*
	Aksaray Üniversitesi	5,22	-,423	,011*
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	5,40	-,107	,837
	Uşak Üniversitesi	4,80	,490	,006*
	Aksaray Üniversitesi	5,22	,067	,952
Aksaray Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	5,40	-,174	,426
	Uşak Üniversitesi	4,80	,423	,011*
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	5,29	-,067	,952

* p<0,05

Games-Howell analizi sonucunda beklenen olası benlik düzeyinin üniversite değişkenine yönelik; Sıtkı Koçman Üniversitesi ile Uşak Üniversitesi arasında Sıtkı Koçman Üniversitesi lehine ($p=,000 < 0,05$), Afyon Kocatepe Üniversitesi ile Uşak Üniversitesi arasında Afyon Kocatepe Üniversitesi lehine ($p=,006 < 0,05$), Aksaray Üniversitesi ile Uşak Üniversitesi arasında Aksaray Üniversitesi lehine ($p=,011 < 0,05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlikler ölçeğinin profesyonellik alt boyutundan üniversite değişkenine göre aritmetik ortalamaları; Sıtkı Koçman Üniversitesi için $\bar{X} = 5,51$ olarak, Uşak Üniversitesi için $\bar{X} = 4,94$ olarak, Afyon Kocatepe Üniversitesi için $\bar{X} = 5,38$ olarak ve Aksaray Üniversitesi için $\bar{X} = 5,27$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlikler ölçeğinin profesyonellik alt boyutuna yönelik düzeylerinin saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,24$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puanın $\bar{X} = 5,51$ ile Sıtkı Koçman Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,94$ ile Uşak Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda beklenen olası benlikler ölçeğinin profesyonellik alt boyutuna yönelik düzeylerin üniversite değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur [$F(3, 286) = 7,01$ ve ($p = 0,000 < 0,05$)]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya

çıkarmak amacıyla varyansların homojenliği testi uygulanarak Games Howell analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3.27.2'de gösterilmiştir.

Tablo 3.27.2. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlikler Ölçeğinin Profesyonellik Alt Boyutundan Üniversite Değişkenine Göre Games Howell Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Profesyonellik Alt Boyutu		$\bar{X}$	Ortalamalar arası fark (I-J)	p
Sıtkı Koçman Üniversitesi	Uşak Üniversitesi	4,94	,569	,000*
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	5,38	,127	,739
	Aksaray Üniversitesi	5,27	,232	,179
Uşak Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	5,51	-,569	,000*
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	5,38	-,441	,017*
	Aksaray Üniversitesi	5,27	-,423	,073
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	5,51	-,127	,739
	Uşak Üniversitesi	4,94	,441	,017*
	Aksaray Üniversitesi	5,27	,104	,863
Aksaray Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	5,51	-,127	,179
	Uşak Üniversitesi	4,94	,441	,073
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	5,38	-,104	,863

* p<0,05

Games-Howell analizi sonucunda beklenen olası benlik ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun üniversite değişkenine yönelik; Sıtkı Koçman Üniversitesi ile Uşak Üniversitesi arasında Sıtkı Koçman Üniversitesi lehine ($p=,000<0,05$), Afyon Kocatepe Üniversitesi ile Uşak Üniversitesi arasında Afyon Kocatepe Üniversitesi lehine ($p=,017<0,05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlikler ölçeğinin öğrenmeyi öğretme alt boyutunda üniversite değişkenine göre aritmetik ortalamaları; Sıtkı Koçman Üniversitesi için $\bar{X} = 5,26$ olarak, Uşak Üniversitesi için $\bar{X} = 4,63$ olarak, Afyon Kocatepe Üniversitesi için $\bar{X} = 5,18$ olarak ve Aksaray Üniversitesi için $\bar{X} = 5,16$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlikler ölçeğinin öğrenmeyi öğretme alt boyutuna yönelik düzeylerinin saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,02$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puanın $\bar{X} = 5,26$ ile Sıtkı Koçman Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,63$ ile Uşak Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda beklenen olası benlikler ölçeğinin öğrenmeyi öğretme alt boyutuna yönelik düzeylerin üniversite değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur [$F(3, 286) = 7,68$ ve ($p=$

0,000 < 0,05)]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla varyansların homojenliği testi uygulanarak Games Howell analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3.27.3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.27.3. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlikler Ölçeğinin Öğrenmeyi Öğretme Alt Boyutunda Üniversite Değişkenine Göre Games Howell Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğrenmeyi Öğretme Alt Boyutu		$\bar{X}$	Ortalamalar arası fark (I-J)	p
Sıtkı Koçman Üniversitesi	Uşak Üniversitesi	4,63	,634	,001*
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	5,18	,083	,952
	Aksaray Üniversitesi	5,16	,103	,881
Uşak Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	5,51	-,634	,001*
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	5,18	-,551	,006*
	Aksaray Üniversitesi	5,16	-,531	,003*
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	5,51	-,083	,952
	Uşak Üniversitesi	4,63	,551	,006*
	Aksaray Üniversitesi	5,16	,020	,999
Aksaray Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	5,51	-,103	,881
	Uşak Üniversitesi	4,94	,531	,003*
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	5,18	-,020	,999

* p<0,05

Games-Howell analizi sonucunda beklenen olası benlik ölçeğinin öğrenmeyi öğretme alt boyutunun üniversite değişkenine yönelik; Sıtkı Koçman Üniversitesi ile Uşak Üniversitesi arasında Sıtkı Koçman Üniversitesi lehine (p=,001 < 0,05), Afyon Kocatepe Üniversitesi ile Uşak Üniversitesi arasında Afyon Kocatepe Üniversitesi lehine (p=,006 < 0,05), Aksaray Üniversitesi ile Uşak Üniversitesi arasında Aksaray Üniversitesi lehine (p=,003 < 0,05) anlamlı farklılık bulunmuştur.

3.2.11. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Üniversite Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin üniversite değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.28'de verilmiştir.

Tablo 3.28. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Üniversite Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Üniversite</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>Ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği	Sıtkı Koçman Üniv.	65	4,61	1,2	3 286	4,23	,006
	Uşak Üniversitesi	92	4,15	1,2			
	Afyon Kocatepe Üniv.	59	4,73	1,0			
	Aksaray Üniversitesi	74	4,67	1,1			
	Toplam	290	4,50	1,2			
Yaratıcı Olmayan Öğretim	Sıtkı Koçman Üniv.	65	4,74	1,4	3 286	4,66	,003
	Uşak Üniversitesi	92	4,25	1,4			
	Afyon Kocatepe Üniv.	59	5,01	1,2			
	Aksaray Üniversitesi	74	4,85	1,3			
	Toplam	290	4,67	1,4			
Yetersiz Sınıf Yönetimi	Sıtkı Koçman Üniv.	65	4,12	1,2	3 286	2,16	,093
	Uşak Üniversitesi	92	3,38	1,2			
	Afyon Kocatepe Üniv.	59	4,17	1,1			
	Aksaray Üniversitesi	74	4,37	1,2			
	Toplam	290	4,12	1,2			
İlgisiz Öğretmen Olma	Sıtkı Koçman Üniv.	65	4,79	1,3	3 286	3,82	0,10
	Uşak Üniversitesi	92	4,25	1,3			
	Afyon Kocatepe Üniv.	59	4,89	1,1			
	Aksaray Üniversitesi	74	4,72	1,2			
	Toplam	290	4,62	1,3			

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler düzeyleri ölçeğinden üniversite değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; Sıtkı Koçman Üniversitesi için $\bar{X} = 4,61$ olarak, Uşak Üniversitesi için $\bar{X} = 4,15$ olarak, Afyon Kocatepe Üniversitesi için $\bar{X} = 4,73$ olarak, Aksaray Üniversitesi için $\bar{X} = 4,67$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin üniversite değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 4,50$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,73$ ile Afyon Kocatepe Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,15$ ile Uşak Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin üniversite değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır [F(3, 286)= 4,23 ve p= ,006>0,05]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla scheffe analizi yapılarak sonuçlar Tablo 3.28.1'de gösterilmiştir.

Tablo 3.28.1. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlikler Düzeyleri Ölçeğinden Üniversite Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği		$\bar{X}$	Ortalamalar arası p fark (I-J)
Sıtkı Koçman Üniversitesi	Uşak Üniversitesi	4,15	,468 ,115
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	4,73	-,120 ,956
	Aksaray Üniversitesi	4,67	-,054 ,995
Uşak Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	4,61	-,468 ,115
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	4,73	-,588 ,032*
	Aksaray Üniversitesi	4,67	-,523 ,047*
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	4,61	,120 ,956
	Uşak Üniversitesi	4,15	,588 ,032*
	Aksaray Üniversitesi	4,67	,065 ,992
Aksaray Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	4,61	,054 ,995
	Uşak Üniversitesi	4,15	,532 ,047*
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	4,73	-,065 ,992

*p<0,05

Scheffe analizi sonucunda korkulan olası benlik ölçeğinin üniversite değişkenine yönelik; Afyon Kocatepe Üniversitesi ile Uşak Üniversitesi arasında Afyon Kocatepe Üniversitesi lehine ($p=,032 < 0,05$), Aksaray Üniversitesi ile Uşak Üniversitesi arasında Aksaray Üniversitesi lehine ($p=,047 < 0,05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun üniversite değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; Sıtkı Koçman Üniversitesi için $\bar{X} = 4,74$ olarak, Uşak Üniversitesi için $\bar{X} = 4,25$ olarak, Afyon Kocatepe Üniversitesi için $\bar{X} = 5,01$ olarak, Aksaray Üniversitesi için $\bar{X} = 4,85$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun üniversite değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 4,67$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 5,01$ ile Afyon Kocatepe Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,25$ ile Uşak Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun üniversite değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır [$F(3, 286) = 4,66$ ve $p=,003 > 0,05$]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla scheffe analizi yapılarak sonuçlar Tablo 3.28.2'de gösterilmiştir.

Tablo 3.28.2. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlikler Düzeyleri Ölçeğinin Yaratıcı Olmayan Öğretim Alt Boyutunun Üniversite Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği /Yaratıcı Olmayan Öğretim		$\bar{X}$	Ortalamalar arası fark (I-J)	p
Sıtkı Koçman Üniversitesi	Uşak Üniversitesi	4,25	,534	,127
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	5,01	-,226	,840
	Aksaray Üniversitesi	4,85	-,071	,993
Uşak Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	4,74	-,534	,127
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	5,01	-,761	,013*
	Aksaray Üniversitesi	4,85	-,605	,049*
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	4,74	,226	,840
	Uşak Üniversitesi	4,25	,761	,013*
	Aksaray Üniversitesi	4,85	,155	,936
Aksaray Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	4,74	,071	,993
	Uşak Üniversitesi	4,25	,605	,049*
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	5,01	-,155	,936

*p<0,05

Scheffe analizi sonucunda korkulan olası benlik ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun üniversite değişkenine yönelik; Afyon Kocatepe Üniversitesi ile Uşak Üniversitesi arasında Afyon Kocatepe Üniversitesi lehine ($p=,013 < 0,05$), Aksaray Üniversitesi ile Uşak Üniversitesi arasında Aksaray Üniversitesi lehine ($p=,049 < 0,05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun üniversite değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; Sıtkı Koçman Üniversitesi için $\bar{X} = 4,12$ olarak, Uşak Üniversitesi için $\bar{X} = 3,38$ olarak, Afyon Kocatepe Üniversitesi için $\bar{X} = 4,17$ olarak, Aksaray Üniversitesi için $\bar{X} = 4,37$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun üniversite değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 4,12$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,37$ ile Aksaray Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,38$ ile Uşak Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun üniversite değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır [$F(3,286)=2,16$ ve $p=,093 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler düzeyleri ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutunun üniversite değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; Sıtkı Koçman Üniversitesi için $\bar{X} = 4,79$ olarak, Uşak Üniversitesi için $\bar{X} = 4,25$ olarak, Afyon Kocatepe Üniversitesi için $\bar{X} = 4,89$ olarak, Aksaray Üniversitesi için $\bar{X} = 4,72$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler düzeyleri ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutunun üniversite değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 4,62$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,89$ ile Afyon Kocatepe Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,25$ ile Uşak Üniversitesi'ni oluşturan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler düzeyleri ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutunun üniversite değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır [F(3,286)=3,82 ve p=,010>0,05]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla scheffe analizi yapılarak sonuçlar Tablo 3.28.3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.28.3. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlikler Düzeyleri Ölçeğinin İlgisiz Öğretmen Olma Alt Boyutunun Üniversite Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği /İlgisiz Öğretmen Olma		$\bar{X}$	Ortalamalar arası p fark (I-J)	
Sıtkı Koçman Üniversitesi	Uşak Üniversitesi	4,25	-,537	,090
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	5,01	-,097	,981
	Aksaray Üniversitesi	4,85	,069	,992
Uşak Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	4,74	-,537	,090
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	5,01	-,635	,037*
	Aksaray Üniversitesi	4,85	-,467	,151
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	4,74	,097	,981
	Uşak Üniversitesi	4,25	,635	,037*
	Aksaray Üniversitesi	4,85	,167	,908
Aksaray Üniversitesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	4,74	-,069	,992
	Uşak Üniversitesi	4,25	,467	,151
	Afyon Kocatepe Üniversitesi	5,01	-,167	,908

*p<0,05

Scheffe analizi sonucunda korkulan olası benlik ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutunun üniversite değişkenine yönelik; Afyon Kocatepe Üniversitesi ile

Uşak Üniversitesi arasında Afyon Kocatepe Üniversitesi lehine ($p=,037<0,05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

3.2.12. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Aylık Aile Ortalama Gelir Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin aile aylık ortalama gelir değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.29'da verilmiştir.

Tablo 3.29. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Aylık Aile Ortalama Gelir Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Aile Aylık Ortalama Gelir</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öğretmen Adayları Beklenen Olası Benlikler Ölçeği	500 TL ve Üstü	5	5,17	1,1	4	1,06	,376
	501-1250 TL	52	4,97	1,0			
	1251-2000 TL	103	5,08	,84			
	2000-2750 TL	54	5,20	,73			
	2751 TL ve Üstü	76	5,27	,82			
	Toplam	290	5,14	,85			
Profesyonellik	500 TL ve Üstü	5	5,36	1,0	4	1,02	,393
	501-1250 TL	52	5,08	1,0			
	1251-2000 TL	103	5,19	,85			
	2000-2750 TL	54	5,32	,76			
	2751 TL ve Üstü	76	5,35	,76			
	Toplam	290	5,24	,84			
Öğretmeyi Öğrenme	500 TL ve Üstü	5	4,95	1,2	4	,956	,432
	501-1250 TL	52	4,88	1,1			
	1251-2000 TL	103	4,94	,95			
	2000-2750 TL	54	5,06	,80			
	2751 TL ve Üstü	76	5,18	1,0			
	Toplam	290	5,02	,98			

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinden aile aylık ortalama gelir değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması 500 TL ve üstü için $\bar{X} = 5,17$ olarak, 501-1250 TL için $\bar{X} = 4,97$ olarak, 1251-2000 TL için $\bar{X} = 5,08$ olarak, 2000-2750 TL için $\bar{X} = 5,20$ ve 2751 TL ve üstü için $\bar{X} = 5,27$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin aile aylık ortalama gelir değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,14$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} =$

5,27 ile aylık aile geliri 2751 TL ve üstü olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,97$ ile aile aylık geliri 501-1250 TL olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin aile aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285) = 1,062$ ve $p = 0,376 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutundan aile aylık ortalama gelir değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması 500 TL ve üstü için $\bar{X} = 5,36$ olarak, 501-1250 TL için $\bar{X} = 5,08$ olarak, 1251-2000 TL için $\bar{X} = 5,19$ olarak, 2000-2750 TL için $\bar{X} = 5,32$ ve 2751 TL ve üstü için $\bar{X} = 5,35$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik ölçeğinin profesyonellik alt boyutundan aile aylık ortalama gelir değişkenine göre aldıkları puanların saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,24$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 5,36$ ile aylık aile geliri 500 TL ve üstü olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 5,08$ ile aile aylık geliri 501-1250 TL olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun aile aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285) = 1,207$ ve $p = 0,393 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutundan aile aylık ortalama gelir değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması 500 TL ve üstü için $\bar{X} = 4,95$ olarak, 501-1250 TL için $\bar{X} = 4,88$ olarak, 1251-2000 TL için $\bar{X} = 4,94$ olarak, 2000-2750 TL için $\bar{X} = 5,06$ ve 2751 TL ve üstü için $\bar{X} = 5,18$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutundan aile aylık ortalama gelir değişkenine göre aldıkları puanların saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,02$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 5,18$ ile aylık aile geliri 2751 TL ve üstü olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,88$ ile aile aylık geliri 501-1250 TL olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi

kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunun aile aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285) = ,956$ ve $p = 0,432 > 0,05$].

3.2.13. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Aylık Aile Ortalama Gelir Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin aile aylık ortalama gelir değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.30'da verilmiştir.

Tablo 3.30. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Aylık Aile Ortalama Gelir Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Aile Aylık Ortalama Gelir</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği	500 TL ve Üstü	5	4,52	,77	4	,494	,740
	501-1250 TL	52	4,32	1,3			
	1251-2000 TL	103	4,54	1,1			
	2000-2750 TL	54	4,46	1,2			
	2751 TL ve Üstü	76	4,61	1,1			
	Toplam	290	4,50	1,2			
Yaratıcı Olmayan Öğretim	500 TL ve Üstü	5	4,40	1,4	4	,805	,523
	501-1250 TL	52	4,40	1,5			
	1251-2000 TL	103	4,70	1,2			
	2000-2750 TL	54	4,69	1,4			
	2751 TL ve Üstü	76	4,83	1,4			
	Toplam	290	4,67	1,4			
Yetersiz Sınıf Yönetimi	500 TL ve Üstü	5	4,06	1,0	4	,494	,740
	501-1250 TL	52	3,99	1,2			
	1251-2000 TL	103	4,23	1,2			
	2000-2750 TL	54	4,00	1,3			
	2751 TL ve Üstü	76	4,14	1,2			
	Toplam	290	4,12	1,2			
İlgisiz Öğretmen Olma	500 TL ve Üstü	5	4,86	,90	4	,377	,825
	501-1250 TL	52	4,48	1,3			
	1251-2000 TL	103	4,59	1,3			
	2000-2750 TL	54	4,61	1,3			
	2751 TL ve Üstü	76	4,75	1,2			
	Toplam	290	4,62	1,3			

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinden aile aylık ortalama gelir değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması 500 TL ve üstü için $\bar{X} = 4,52$ olarak, 501-1250 TL için $\bar{X} = 4,32$ olarak, 1251-2000 TL için $\bar{X} = 4,54$ olarak, 2000-2750 TL için $\bar{X} = 4,46$ ve 2751 TL ve üstü için $\bar{X} = 4,61$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri aile aylık ortalama gelir değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 4,50$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,61$ ile aylık aile geliri 2751 TL ve üstü olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,32$ ile aile aylık geliri 501-1250 TL olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin aile aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [F(4, 285)= ,494 ve p= 0, 740 > 0,05].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutundan aile aylık ortalama gelir değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması 500 TL ve üstü için $\bar{X} = 4,40$ olarak, 501-1250 TL için $\bar{X} = 4,40$ olarak, 1251-2000 TL için $\bar{X} = 4,70$ olarak, 2000-2750 TL için $\bar{X} = 4,69$ ve 2751 TL ve üstü için $\bar{X} = 4,83$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutundan aile aylık ortalama gelir değişkenine göre aldıkları puanların saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 4,67$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,83$ ile aylık aile geliri 2751 TL ve üstü olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,40$ ile aile aylık geliri 500 TL ve üstü ile 501-1250 TL olan gruplara ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun aile aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [F(4, 285)= ,805 ve p= ,523 > 0,05].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutundan aile aylık ortalama gelir değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması 500 TL ve üstü için $\bar{X} = 4,06$ olarak, 501-1250 TL için $\bar{X} = 3,99$ olarak,

1251-2000 TL $\bar{X}=4,23$ olarak, 2000-2750 TL için $\bar{X}=4,00$ ve 2751 TL ve üstü için $\bar{X}=4,14$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutundan aile aylık ortalama gelir değişkenine göre aldıkları puanların saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,12$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,23$ ile aylık aile geliri 1251-2000 TL olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,99$ ile aile aylık geliri 501-1250 TL olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun aile aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4,285)=,494$ ve $p=,740 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutundan aile aylık ortalama gelir değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması 500 TL ve üstü için $\bar{X}=4,86$ olarak, 501-1250 TL için $\bar{X}=4,48$ olarak, 1251-2000 TL için $\bar{X}=4,59$ olarak, 2000-2750 TL için $\bar{X}=4,61$ ve 2751 TL ve üstü için $\bar{X}=4,75$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutundan aile aylık ortalama gelir değişkenine göre aldıkları puanların saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,62$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,75$ ile aylık aile geliri 2751 TL ve üstü olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,48$ ile aile aylık geliri 501-1250 TL olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutunun aile aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4,285)=,377$ ve $p=,825 > 0,05$].

3.2.14. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre

değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.31'de verilmiştir.

Tablo 3.31. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Baba Eğitim Durumu</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öğretmen Adayları Beklenen Olası Benlikler Ölçeği	Okur Yazar Değil	13	5,09	,98	3 286	1,40	,243
	İlköğretim	179	5,22	,78			
	Lise	64	5,00	1,0			
	Üniversite	34	5,00	,86			
	Toplam	290	5,14	,85			
Profesyonellik	Okur Yazar Değil	13	5,13	,93	3 286	1,92	,125
	İlköğretim	179	5,33	,77			
	Lise	64	5,05	1,0			
	Üniversite	34	5,15	,80			
	Toplam	290	5,24	,84			
Öğretmeyi Öğrenme	Okur Yazar Değil	13	5,03	1,0	3 286	,916	,443
	İlköğretim	179	5,08	,93			
	Lise	64	4,94	1,0			
	Üniversite	34	4,80	1,0			
	Toplam	290	5,02	,98			

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik ölçeğinden baba eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X}$ =5,09 olarak, ilköğretim için $\bar{X}$ =5,22 olarak, lise için TL $\bar{X}$ =5,00 olarak ve üniversite için $\bar{X}$ =5,00 olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik ölçeğinden baba eğitim durumu değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}$ =5,14 olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}$ = 5,22 ile baba eğitim durumu ilköğretim olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}$ = 5,00 ile baba eğitim durumu lise ve üniversite olan gruplara ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286)=1,40$ ve $p= 0, 243 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik ölçeğinin profesyonellik alt boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X}$ =5,13 olarak, ilköğretim için $\bar{X}$ =5,33 olarak, lise için TL $\bar{X}$

=5,05 olarak ve üniversite için $\bar{X}=5,15$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik ölçeğinin profesyonellik alt boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=5,24$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=5,33$ ile baba eğitim durumu ilköğretim olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=5,05$ ile baba eğitim durumu lise olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlik ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286)=1,92$ ve $p=0,125 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X}=5,03$ olarak, ilköğretim için $\bar{X}=5,08$ olarak, lise için TL $\bar{X}=4,94$ olarak ve üniversite için $\bar{X}=4,80$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre puanlarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=5,02$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=5,03$ ile baba eğitim durumu okur yazar değil olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,80$ ile baba eğitim durumu üniversite olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlik ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunun baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286)=,916$ ve $p=0,443 > 0,05$].

3.2.15. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.32'de verilmiştir.

Tablo 3.32. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Baba Eğitim Durumu</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği	Okur Yazar Değil	13	4,81	1,0	3 286	,301	,825
	İlköğretim	179	4,49	1,2			
	Lise	64	4,50	1,2			
	Üniversite	34	4,47	1,1			
	Toplam	290	4,50	1,2			
Yaratıcı Olmayan Öğretim	Okur Yazar Değil	13	4,92	1,3	3 286	,308	,819
	İlköğretim	179	4,70	1,4			
	Lise	64	4,61	1,3			
	Üniversite	34	4,53	1,3			
	Toplam	290	4,67	1,4			
Yetersiz Sınıf Yönetimi	Okur Yazar Değil	13	4,61	1,2	3 286	,735	,532
	İlköğretim	179	4,08	1,2			
	Lise	64	4,11	1,1			
	Üniversite	34	4,14	1,1			
	Toplam	290	4,12	1,2			
İlgisiz Öğretmen Olma	Okur Yazar Değil	13	4,84	1,0	3 286	,173	,914
	İlköğretim	179	4,59	1,3			
	Lise	64	4,66	1,3			
	Üniversite	34	4,64	1,1			
	Toplam	290	4,62	1,3			

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik ölçeğinden baba eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X}$ =4,81 olarak, ilköğretim için $\bar{X}$ =4,49 olarak, lise için TL $\bar{X}$ =4,50 olarak ve üniversite için $\bar{X}$ =4,47 olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik ölçeğinden baba eğitim durumu değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}$ =4,50 olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}$ =5,00 ile baba eğitim durumu okur yazar değil olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}$ =4,49 ile baba eğitim durumu ilköğretim olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [F(3, 286)=,301 ve p= 0, 825> 0,05].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların

ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X}=4,92$ olarak, ilköğretim için $\bar{X}=4,70$ olarak, lise için $\bar{X}=4,61$ olarak ve üniversite için $\bar{X}=4,53$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun baba eğitim durumu değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,67$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,92$ ile baba eğitim durumu okur yazar değil olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,53$ ile baba eğitim durumu üniversite olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286)=,308$ ve $p=0,819 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X}=4,61$ olarak, ilköğretim için $\bar{X}=4,08$ olarak, lise için $\bar{X}=4,11$ olarak ve üniversite için $\bar{X}=4,14$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun baba eğitim durumu değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,12$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,61$ ile baba eğitim durumu okur yazar değil olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,11$ ile baba eğitim durumu lise olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286)=,735$ ve $p=0,532 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X}=4,84$ olarak, ilköğretim için $\bar{X}=4,59$ olarak, lise için $\bar{X}=4,66$ olarak ve üniversite için $\bar{X}=4,64$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutunun baba eğitim

durumu değişkenine göre saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,62$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,84$ ile baba eğitim durumu okur yazar değil olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,59$ ile baba eğitim durumu ilköğretim olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutunun baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286)=,173$ ve $p=0,914 > 0,05$].

3.2.16. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Baba Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin baba mesleği değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.33'te verilmiştir.

Tablo 3.33. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Baba Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Baba Mesleği</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öğretmen Adayları Beklenen Olası Benlikler Ölçeği	Çalışmıyor	16	5,24	,91	4 285	,819	,514
	İşçi	71	5,01	,89			
	Memur	42	5,08	,90			
	Serbest Meslek	86	5,16	,91			
	Emekli	75	5,25	,71			
	Toplam	290	5,14	,85			
Profesyonellik	Çalışmıyor	16	5,38	,76	4 285	,534	,711
	İşçi	71	5,14	,90			
	Memur	42	5,23	,85			
	Serbest Meslek	86	5,23	,91			
	Emekli	75	5,32	,73			
	Toplam	290	5,24	,84			
Öğretmeyi Öğrenme	Çalışmıyor	16	5,06	1,3	4 285	1,15	,330
	İşçi	71	4,85	1,0			
	Memur	42	4,90	1,1			
	Serbest Meslek	86	5,08	,98			
	Emekli	75	5,16	,76			
	Toplam	290	5,02	,95			

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinden baba mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X}=5,24$ olarak, işçi için $\bar{X}=5,01$ olarak, memur için TL $\bar{X}=5,08$ olarak, serbest meslek için $\bar{X}=5,16$ olarak ve emekli için $\bar{X}=5,25$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinden baba mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalamasının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=5,14$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=5,25$ ile baba mesleği emekli olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=5,01$ ile baba mesleği işçi olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin baba mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285)=,819$ ve $p=0,514 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X}=5,38$ olarak, işçi için $\bar{X}=5,14$ olarak, memur için TL $\bar{X}=5,23$ olarak, serbest meslek için $\bar{X}=5,23$ olarak ve emekli için $\bar{X}=5,32$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=5,24$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=5,38$ ile baba mesleği çalışmıyor olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=5,14$ ile baba mesleği işçi olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285)=,534$ ve $p=0,711 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X}=5,06$ olarak, işçi için $\bar{X}=4,85$ olarak, memur için TL $\bar{X}=4,90$ olarak, serbest meslek için $\bar{X}=5,08$ olarak ve emekli için $\bar{X}=5,16$ olarak

bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=5,02$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 5,06$ ile baba mesleği çalışmıyor olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,85$ ile baba mesleği memur olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285)= 1,15$ ve $p= 0, 330 > 0,05$].

3.2.17. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Baba Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin baba mesleği değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.34'te verilmiştir.

Tablo 3.34. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Baba Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Baba Mesleği</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği	Çalışmıyor	16	4,58	1,3	4 285	,255	,906
	İşçi	71	4,54	1,1			
	Memur	42	4,36	1,2			
	Serbest Meslek	86	4,57	1,1			
	Emekli	75	4,47	1,1			
	Toplam	290	4,50	1,2			
Yaratıcı Olmayan Öğretim	Çalışmıyor	16	4,97	1,3	4 285	,411	,801
	İşçi	71	4,70	1,3			
	Memur	42	4,47	1,5			
	Serbest Meslek	86	4,69	1,3			
	Emekli	75	4,68	1,4			
	Toplam	290	4,67	1,4			
Yetersiz Sınıf Yönetimi	Çalışmıyor	16	4,22	1,4	4 285	,627	,643
	İşçi	71	4,18	1,2			
	Memur	42	3,92	1,2			
	Serbest Meslek	86	4,23	1,2			
	Emekli	75	4,01	1,2			
	Toplam	290	4,12	1,2			
İlgisiz Öğretmen Olma	Çalışmıyor	16	4,50	1,6	4 285	,225	,924
	İşçi	71	4,62	1,2			
	Memur	42	4,50	1,3			
	Serbest Meslek	86	4,72	1,2			
	Emekli	75	4,61	1,3			
	Toplam	290	4,61	1,3			

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinden baba mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X}=4,58$ olarak, işçi için $\bar{X}=4,54$ olarak, memur için TL $\bar{X}=4,36$ olarak, serbest meslek için $\bar{X}=4,57$ olarak ve emekli için $\bar{X}=4,47$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinden baba mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalamasının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,50$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,58$ ile baba mesleği çalışmıyor olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,36$ ile baba mesleği memur olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik

düzeylerinin baba mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285)= ,255$ ve $p= 0,906 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X} =4,97$ olarak, işçi için $\bar{X} =4,70$ olarak, memur için TL $\bar{X} =4,47$ olarak, serbest meslek için $\bar{X} =4,69$ olarak ve emekli için $\bar{X} =4,68$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} =4,67$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,97$ ile baba mesleği çalışmıyor olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,47$ ile baba mesleği memur olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285)= ,411$ ve $p= 0, 801 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X} =4,22$ olarak, işçi için $\bar{X} =4,18$ olarak, memur için TL $\bar{X} =3,92$ olarak, serbest meslek için $\bar{X} =4,23$ olarak ve emekli için $\bar{X} =4,01$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} =4,12$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,23$ ile baba mesleği serbest meslek olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,92$ ile baba mesleği memur olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285)= ,627$ ve $p= 0, 643 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X}=4,50$ olarak, işçi için $\bar{X}=4,62$ olarak, memur için TL $\bar{X}=4,50$ olarak, serbest meslek için $\bar{X}=4,72$ olarak ve emekli için $\bar{X}=4,61$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,61$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,72$ ile baba mesleği serbest meslek olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,50$ ile baba mesleği işçi ve memur olan gruplara ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun baba mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285)=,225$ ve $p=0,924 > 0,05$].

3.2.18. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin anne eğitim durumu değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.35'te verilmiştir.

Tablo 3.35. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Anne Eğitim Durumu</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öğretmen Adayları Beklenen Olası Benlikler Ölçeği	Okur Yazar Değil	39	5,12	,87	3 286	1,62	,184
	İlköğretim	201	5,17	,83			
	Lise	33	5,23	,81			
	Üniversite	17	4,71	1,1			
	Toplam	290	5,14	,85			
Profesyonellik	Okur Yazar Değil	39	5,26	,85	3 286	,960	,412
	İlköğretim	201	5,25	,83			
	Lise	33	5,32	,85			
	Üniversite	17	4,91	,94			
	Toplam	290	5,24	,84			
Öğretmeyi Öğrenme	Okur Yazar Değil	39	4,96	1,0	3 286	2,16	,492
	İlköğretim	201	5,06	,94			

Lise	33	5,11	,83
Üniversite	17	4,45	1,4
Toplam	290	5,02	,98

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinden anne eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X} = 5,12$ olarak, ilköğretim için $\bar{X} = 5,17$ olarak, lise için $\bar{X} = 5,23$ olarak, üniversite için $\bar{X} = 5,16$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinden anne eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalamasının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,14$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 5,23$ ile anne eğitim durumu lise olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,71$ ile anne eğitim durumu üniversite olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286) = 1,62$ ve $p = 0,184 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X} = 5,26$ olarak, ilköğretim için $\bar{X} = 5,25$ olarak, lise için $\bar{X} = 5,32$ olarak, üniversite için $\bar{X} = 4,91$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalamasının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,24$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 5,32$ ile anne eğitim durumu lise olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,91$ ile anne eğitim durumu üniversite olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286) = ,960$ ve $p = 0,412 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X}=4,96$ olarak, ilköğretim için $\bar{X}=5,06$ olarak, lise için $\bar{X}=5,11$ olarak, üniversite için $\bar{X}=4,45$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının olası benlik düzeyleri ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalamasının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=5,02$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=5,11$ ile anne eğitim durumu lise olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,45$ ile anne eğitim durumu üniversite olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286)=2,16$ ve $p=0,492>0,05$].

3.2.19. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin anne eğitim durumu değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.36'da verilmiştir.

Tablo 3.36. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Anne Eğitim Durumu</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği	Okur Yazar Değil	39	4,61	1,0	3 286	2,74	,043
	İlköğretim	201	4,45	1,2			
	Lise	33	4,95	,89			
	Üniversite	17	4,02	1,1			
	Toplam	290	4,50	1,2			
Yaratıcı Olmayan Öğretim	Okur Yazar Değil	39	4,86	1,2	3 286	1,64	,180
	İlköğretim	201	4,64	1,4			
	Lise	33	4,97	1,1			
	Üniversite	17	4,13	1,2			
	Toplam	290	4,67	1,4			
Yetersiz Sınıf Yönetimi	Okur Yazar Değil	39	4,22	1,3	3 286	2,42	,066
	İlköğretim	201	4,05	1,2			
	Lise	33	4,60	1,0			
	Üniversite	17	3,76	,94			
	Toplam	290	4,12	1,2			
İlgisiz Öğretmen Olma	Okur Yazar Değil	39	4,63	1,2	3 286	2,57	,054
	İlköğretim	201	4,58	1,3			
	Lise	33	5,13	,98			
	Üniversite	17	4,11	1,2			
	Toplam	290	4,62	1,3			

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinden anne eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X}$ =4,61 olarak, ilköğretim için $\bar{X}$ =4,45 olarak, lise için $\bar{X}$ =4,95 olarak, üniversite için $\bar{X}$ =4,02 olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinden anne eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalamasının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}$ =4,50 olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}$ = 4,61 ile anne eğitim durumu okur yazar değil olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}$ = 4,02 ile anne eğitim durumu üniversite olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür [F(3, 286)=2,74 ve p=0,043<0,05]. Ortaya çıkan bu

farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla varyansların homojenliği testi uygulanarak Games Howell analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3.36.1'de gösterilmiştir.

Tablo 3.36.1. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Games Howell Analizi Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği		$\bar{X}$	Ortalamalar arası fark (I-J)	p
Okur Yazar Değil	İlköğretim	4,45	,155	,855
	Lise	4,95	-,346	,451
	Üniversite	4,02	,590	,272
İlköğretim	Okur Yazar Değil	4,61	-,155	,855
	Lise	4,95	-,501	,034*
	Üniversite	4,02	,434	,435
Lise	Okur Yazar Değil	4,61	,346	,451
	İlköğretim	4,45	,501	,034*
	Üniversite	4,02	,936	,026*
Üniversite	Okur Yazar Değil	4,61	-,590	,272
	İlköğretim	4,45	-,434	,435
	Lise	4,95	-,936	,026*

*p<0,05

Games-Howell analizi sonucunda korkulan olası benlik düzeylerinin anne eğitim durumu değişkenine yönelik; anne eğitim durumu lise düzeyinde olanlar ile anne eğitim durumu ilköğretim düzeyinde olanlar arasında ($p=,034 < 0,05$) anne eğitim durumu lise düzeyinde olanların lehine ve anne eğitim durumu lise düzeyinde olanlar ile anne eğitim durumu üniversite düzeyinde olanlar arasında ($p=,026 < 0,05$) anne eğitim durumu lise düzeyinde olanların lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X}=4,86$ olarak, ilköğretim için $\bar{X}=4,64$ olarak, lise için $\bar{X}=4,97$ olarak, üniversite için $\bar{X}=4,13$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalamasının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,67$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,97$ ile anne eğitim durumu lise olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,13$ ile

anne eğitim durumu üniversite olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286)= 1,64$ ve $p= 0,180 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X}=4,22$ olarak, ilköğretim için $\bar{X}=4,05$ olarak, lise için $\bar{X}=4,60$ olarak, üniversite için $\bar{X}=3,76$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalamasının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,12$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,60$ ile anne eğitim durumu lise olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,76$ ile anne eğitim durumu üniversite olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286)= 2,42$ ve $p= 0,066 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; okur yazar değil için $\bar{X}=4,63$ olarak, ilköğretim için $\bar{X}=4,58$ olarak, lise için $\bar{X}=5,13$ olarak, üniversite için $\bar{X}=4,11$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine göre aldıkları puanların ortalamasının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,62$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=5,13$ ile anne eğitim durumu lise olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,11$ ile anne eğitim durumu üniversite olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri

ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutunun anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286) = 2,57$ ve $p = 0,054 > 0,05$].

3.2.20. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Anne Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin anne mesleği değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.37'de verilmiştir.

Tablo 3.37. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Anne Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Ölçek /Alt Boyutlar	Anne Mesleği	N	$\bar{X}$	ss	Sd	F	p
Öğretmen Adayları Beklenen Olası Benlikler Ölçeği	Çalışmıyor	248	5,15	,84	4 285	1,22	,300
	İşçi	16	5,35	,86			
	Memur	11	4,63	1,1			
	Serbest Meslek	9	5,19	,98			
	Emekli	6	5,22	,48			
	Toplam	290	5,14	,85			
Profesyonellik	Çalışmıyor	248	5,24	,84	4 285	1,06	,374
	İşçi	16	5,51	,82			
	Memur	11	4,83	,92			
	Serbest Meslek	9	5,31	,99			
	Emekli	6	5,33	,37			
	Toplam	290	5,24	,84			
Öğretmeyi Öğrenme	Çalışmıyor	248	5,03	,95	4 285	1,24	,292
	İşçi	16	5,15	,94			
	Memur	11	4,38	1,5			
	Serbest Meslek	9	5,05	1,0			
	Emekli	6	5,08	,68			
	Toplam	290	5,02	,98			

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinden anne mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X} = 5,15$ olarak, işçi için $\bar{X} = 5,35$ olarak, memur için TL $\bar{X} = 4,63$ olarak, serbest meslek için $\bar{X} = 5,19$ olarak ve emekli için $\bar{X} = 5,22$ olarak bulunmuştur. Öğretmen beklenen olası benlik düzeylerinin anne mesleği değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,14$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen

adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 5,19$ ile anne mesleği serbest meslek olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,63$ ile anne mesleği memur olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285) = 1,22$ ve $p = 0,300 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X} = 5,24$ olarak, işçi için $\bar{X} = 5,51$ olarak, memur için TL $\bar{X} = 4,83$ olarak, serbest meslek için $\bar{X} = 5,31$ olarak ve emekli için $\bar{X} = 5,33$ olarak bulunmuştur. Öğretmen beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,24$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 5,51$ ile anne mesleği işçi olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,83$ ile anne mesleği memur olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285) = 1,06$ ve $p = 0,374 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X} = 5,03$ olarak, işçi için $\bar{X} = 5,15$ olarak, memur için $\bar{X} = 4,38$ olarak, serbest meslek için $\bar{X} = 5,05$ olarak ve emekli için $\bar{X} = 5,08$ olarak bulunmuştur. Öğretmen beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,02$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 5,15$ ile anne mesleği işçi olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,38$ ile anne mesleği memur olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda

öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285) = 1,24$ ve $p = 0,292 > 0,05$].

3.2.21. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Anne Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin anne mesleği değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.38'de verilmiştir.

Tablo 3.38. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Anne Mesleği Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Ölçek /Alt Boyutlar	Anne Mesleği	N	$\bar{X}$	ss	Sd	F	p
Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği	Çalışmıyor	248	4,53	1,2	4 285	,482	,749
	İşçi	16	4,31	1,3			
	Memur	11	4,11	1,1			
	Serbest Meslek	9	4,68	,93			
	Emekli	6	4,43	1,1			
	Toplam	290	4,50	1,2			
Yaratıcı Olmayan Öğretim	Çalışmıyor	248	4,72	1,4	4 285	,539	,708
	İşçi	16	4,47	1,6			
	Memur	11	4,21	1,3			
	Serbest Meslek	9	4,62	,88			
	Emekli	6	4,33	1,3			
	Toplam	290	4,67	1,4			
Yetersiz Sınıf Yönetimi	Çalışmıyor	248	4,10	1,2	4 285	,257	,906
	İşçi	16	4,22	1,1			
	Memur	11	3,93	1,1			
	Serbest Meslek	9	4,33	1,0			
	Emekli	6	4,44	1,2			
	Toplam	290	4,12	1,2			
İlgisiz Öğretmen Olma	Çalışmıyor	248	4,66	1,3	4 285	,836	,503
	İşçi	16	4,20	1,5			
	Memur	11	4,18	1,2			
	Serbest Meslek	9	4,85	1,0			
	Emekli	6	4,61	1,1			
	Toplam	290	4,62	1,3			

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinden anne mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X}=4,53$ olarak, işçi için $\bar{X}=4,31$ olarak, memur için $\bar{X}=4,11$ olarak, serbest meslek için $\bar{X}=4,68$ olarak ve emekli için $\bar{X}=4,43$ olarak bulunmuştur. Öğretmen korkulan olası benlik düzeylerinin anne mesleği değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,50$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,68$ ile anne mesleği serbest meslek olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,11$ ile anne mesleği memur olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285)= 482$ ve $p= 0, 749 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X}=4,72$ olarak, işçi için $\bar{X}=4,47$ olarak, memur için $\bar{X}=4,21$ olarak, serbest meslek için $\bar{X}=4,62$ olarak ve emekli için $\bar{X}=4,33$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,67$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,72$ ile anne mesleği çalışmıyor olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,21$ ile anne mesleği memur olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285)= 539$ ve $p= 0, 708 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X}=4,10$ olarak, işçi için $\bar{X}=4,22$ olarak, memur için $\bar{X}=3,93$ olarak, serbest meslek için $\bar{X}=4,33$ olarak ve emekli için $\bar{X}=4,44$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin

yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,12$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,44$ ile anne mesleği emekli olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,93$ ile anne mesleği memur olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285)=,257$ ve $p=0,906 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin ilgisiz bir öğretmen olma alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çalışmıyor için $\bar{X}=4,66$ olarak, işçi için $\bar{X}=4,20$ olarak, memur için $\bar{X}=4,18$ olarak, serbest meslek için $\bar{X}=4,85$ olarak ve emekli için $\bar{X}=4,61$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin ilgisiz bir öğretmen olma alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,12$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,85$ ile anne mesleği serbest meslek olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,18$ ile anne mesleği memur olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin ilgisiz bir öğretmen olma alt boyutunun anne mesleği değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(4, 285)=,836$ ve $p=0,503 > 0,05$].

3.2.22. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Üniversitede Okuduğu Bölümü Tercih Etme Sırası Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.39'da verilmiştir.

Tablo 3.39. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Üniversitede Okuduğu Bölümü Tercih Etme Sırası Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Okuduğu Bölümü Tercih Etme Sırası</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öğretmen Adayları Beklenen Olası Benlikler Ölçeği	1-5	162	5,10	,91	286	,293	,831
	6-10	58	5,18	,77			
	11-14	29	5,16	,75			
	15 ve Üst	41	5,22	,82			
	Toplam	290	5,14	,85			
Profesyonellik	1-5	162	5,19	,91	286	,700	,553
	6-10	58	5,25	,81			
	11-14	29	5,31	,67			
	15 ve Üst	41	5,39	,74			
	Toplam	290	5,24	,84			
Öğretmeyi Öğrenme	1-5	162	4,99	1,0	286	,190	,903
	6-10	58	5,10	,80			
	11-14	29	4,99	1,0			
	15 ve Üst	41	5,01	1,0			
	Toplam	290	5,02	,98			

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinden üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; 1-5 sıra için $\bar{X}=5,10$ olarak, 6-10 sıra için $\bar{X}=5,18$ olarak, 11-14 sıra için $\bar{X}=5,16$ olarak, 15 ve üst sıra için $\bar{X}=5,22$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=5,14$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=5,22$ ile 15 ve üst sıralamasında olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=5,10$ ile 1-5 sıralamasında olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ile katılımcıların üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286)=,293$ ve $p=0,831 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun katılımcıların üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; 1-5 sıra için $\bar{X}=5,19$ olarak, 6-10 sıra için $\bar{X}=5,25$ olarak, 11-14 sıra için $\bar{X}=5,31$ olarak, 15 ve üst sıra için $\bar{X}$

=5,39 olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,24$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 5,39$ ile 15 ve üst sıralamasında olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 5,19$ ile 1-5 sıralamasında olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adayları beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutu ile katılımcıların üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286) = ,700$ ve $p = 0,553 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunun katılımcıların üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; 1-5 sıra için $\bar{X} = 4,99$ olarak, 6-10 sıra için $\bar{X} = 5,10$ olarak, 11-14 sıra için $\bar{X} = 4,99$ olarak, 15 ve üst sıra için $\bar{X} = 5,01$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunun üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,02$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 5,10$ ile 6-10 sıralamasında olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,99$ ile 1-5 ve 11-14 sıralamalarında olan gruplara ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adayları beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutu ile katılımcıların üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286) = ,190$ ve $p = 0,903 > 0,05$].

3.2.23. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Üniversitede Okuduğu Bölümü Tercih Etme Sırası Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre değişip değişmediği

sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.40'da verilmiştir.

Tablo 3.40. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Üniversitede Okuduğu Bölümü Tercih Etme Sırası Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Okuduğu Bölümü Tercih Etme Sırası</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği	1-5	162	4,55	1,1	3 286	,980	,403
	6-10	58	4,30	1,2			
	11-14	29	4,40	1,2			
	15 ve Üst	41	4,68	1,2			
	Toplam	290	4,50	1,2			
Yaratıcı Olmayan Öğretim	1-5	162	4,67	1,3	3 286	,886	,449
	6-10	58	4,49	1,4			
	11-14	29	4,70	1,3			
	15 ve Üst	41	4,95	1,4			
	Toplam	290	4,67	1,4			
Yetersiz Sınıf Yönetimi	1-5	162	4,23	1,2	3 286	1,24	,294
	6-10	58	3,90	1,2			
	11-14	29	3,93	1,2			
	15 ve Üst	41	4,10	1,1			
	Toplam	290	4,12	1,2			
İlgisiz Öğretmen Olma	1-5	162	4,67	1,2	3 286	1,17	,321
	6-10	58	4,41	1,3			
	11-14	29	4,44	1,3			
	15 ve Üst	41	4,85	1,3			
	Toplam	290	4,62	1,3			

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinden üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; 1-5 sıra için $\bar{X}$ =4,55 olarak, 6-10 sıra için $\bar{X}$ =4,30 olarak, 11-14 sıra için $\bar{X}$ =4,40 olarak, 15 ve üst sıra için $\bar{X}$ =4,68 olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}$ =4,50 olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}$ = 4,68 ile 15 ve üst sıralamasında olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}$ = 4,30 ile 6-10 sıralamasında olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri

ile katılımcıların üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286) = ,980$ ve $p = 0,403 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun katılımcıların üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; 1-5 sıra için $\bar{X} = 4,67$ olarak, 6-10 sıra için $\bar{X} = 4,49$ olarak, 11-14 sıra için $\bar{X} = 4,70$ olarak, 15 ve üst sıra için $\bar{X} = 4,95$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 4,67$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,95$ ile 15 ve üst sıralamasında olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,49$ ile 6-10 sıralamasında olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adayları korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun katılımcıların üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286) = ,886$ ve $p = 0,449 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun katılımcıların üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; 1-5 sıra için $\bar{X} = 4,23$ olarak, 6-10 sıra için $\bar{X} = 3,90$ olarak, 11-14 sıra için $\bar{X} = 3,93$ olarak, 15 ve üst sıra için $\bar{X} = 4,10$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 4,12$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,10$ ile 15 ve üst sıralamasında olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,90$ ile 6-10 sıralamasında olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adayları korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun katılımcıların üniversitede okuduğu

bölümü tercih etme sırası değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286)= 1,24$ ve $p= 0, 294 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutunun katılımcıların üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; 1-5 sıra için $\bar{X}=4,67$ olarak, 6-10 sıra için $\bar{X}=4,41$ olarak, 11-14 sıra için $\bar{X}=4,44$ olarak, 15 ve üst sıra için $\bar{X}=4,85$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutunun üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,62$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,85$ ile 15 ve üst sıralamasında olan gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,41$ ile 6-10 sıralamasında olan gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adayları korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutunun katılımcıların üniversitede okuduğu bölümü tercih etme sırası değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür [$F(3, 286)= 1,17$ ve $p= 0, 321 > 0,05$].

3.2.24. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.41'de verilmiştir.

Tablo 3.41. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeylerinin Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Mesleği Tercih Nedeni</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öğretmen Adayları Beklenen Olası Benlikler Ölçeği	Üniversite Puanı	105	5,12	,86			
	İş İmkani	15	4,58	1,0			
	Mesleğe Duyulan İstek	129	5,31	,79	4	4,30	,002
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	15	4,76	,90	285		
	Aile İsteği	26	4,90	,75			
Toplam	290	5,14	,85				
Profesyonellik	Üniversite Puanı	105	5,22	,84			
	İş İmkani	15	4,54	1,2			
	Mesleğe Duyulan İstek	129	5,42	,77	4	5,14	,001
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	15	4,93	,67	285		
	Aile İsteği	26	5,03	,78			
Toplam	290	5,24	,84				
Öğretmeyi Öğrenme	Üniversite Puanı	105	5,00	1,0			
	İş İmkani	15	4,63	1,0			
	Mesleğe Duyulan İstek	129	5,18	,91	4	2,89	,023
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	15	4,55	1,2	285		
	Aile İsteği	26	4,75	,83			
Toplam	290	5,02	,98				

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinden öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; üniversite puanı için $\bar{X}=5,12$ olarak, iş imkanı için $\bar{X}=4,58$ olarak, mesleğe duyulan istek sıra için $\bar{X}=5,31$ olarak, rehber öğretmen yönlendirmesi için $\bar{X}=4,76$ ve aile isteği için $\bar{X}=4,90$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinden öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkeni puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=5,14$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=5,31$ ile mesleğe duyulan istek şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,58$ ile iş imkanı şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur [$F(4, 285)=4,30$ ve $p=0,002 < 0,05$]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla scheffe analizi yapılarak sonuçlar Tablo 3.41.1'de gösterilmiştir.

Tablo 3.41.1. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeyleri Ölçeğinden Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Beklenen Olası Benlik Düzeyleri		$\bar{X}$	Ortalamalar arası p fark (I-J)	
Üniversite Puanı	İş İmkkanı	4,58	,543	,243
	Mesleğe Duyulan İstek	5,31	-,187	,582
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	4,76	,366	,647
	Aile İsteği	4,90	,223	,832
İş İmkkanı	Üniversite Puanı	5,12	-,543	,243
	Mesleğe Duyulan İstek	5,31	-,790	,040*
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	4,76	-,177	,987
	Aile İsteği	4,90	-,320	,847
Mesleğe Duyulan İstek	Üniversite Puanı	5,12	,187	,582
	İş İmkkanı	4,58	,730	,040*
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	4,76	,553	,216
	Aile İsteği	4,90	,410	,275
Rehber Öğretmen Yönlendirmesi	Üniversite Puanı	5,12	-,366	,647
	İş İmkkanı	4,58	,177	,987
	Mesleğe Duyulan İstek	5,31	-,553	,216
	Aile İsteği	4,90	-,143	,991
Aile İsteği	Üniversite Puanı	5,12	-,223	,832
	İş İmkkanı	4,58	,320	,847
	Mesleğe Duyulan İstek	5,31	-,410	,275
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	4,76	,143	,991

*p<0,05

Scheffe analizi sonucunda beklenen olası benlik düzeylerinin öğretmenlik mesleğini tercih etme değişkenine yönelik; mesleğe duyulan istek ile iş imkanı arasında ($p=,040 < 0,05$) mesleğe duyulan istek lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; üniversite puanı için $\bar{X}=5,22$ olarak, iş imkanı için $\bar{X}=4,54$ olarak, mesleğe duyulan istek sıra için $\bar{X}=5,42$ olarak, rehber öğretmen yönlendirmesi için $\bar{X}=4,93$ ve aile isteği için $\bar{X}=5,03$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkeni puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=5,24$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=5,42$ ile mesleğe duyulan istek şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=$

4,54 ile iş imkanı şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur [$F(4, 285)= 5,14$ ve $p= 0,001 < 0,05$]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla scheffe analizi yapılarak sonuçlar Tablo 3.41.2'de gösterilmiştir.

Tablo 3.41.2. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeyleri Ölçeğinin Profesyonellik Alt Boyutunun Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Beklenen Olası Benlik Düzeyleri		$\bar{X}$	Ortalamalar arası p	
Profesyonellik			fark (I-J)	
Üniversite Puanı	İş İmkani	4,54	,678	,068
	Mesleğe Duyulan İstek	5,42	-,196	,511
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	4,93	,291	,802
	Aile İsteği	5,03	,193	,886
İş İmkani	Üniversite Puanı	5,22	-,678	,068
	Mesleğe Duyulan İstek	5,42	-,875	,005*
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	4,93	-,386	,801
	Aile İsteği	5,03	-,484	,515
Mesleğe Duyulan İstek	Üniversite Puanı	5,22	,196	,511
	İş İmkani	4,54	,875	,005*
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	4,93	,488	,322
	Aile İsteği	5,03	,097	,306
Rehber Öğretmen Yönlendirmesi	Üniversite Puanı	5,22	-,291	,802
	İş İmkani	4,54	,386	,801
	Mesleğe Duyulan İstek	5,42	-,788	,322
	Aile İsteği	5,03	-,097	,998
Aile İsteği	Üniversite Puanı	5,22	-,193	,886
	İş İmkani	4,54	,484	,515
	Mesleğe Duyulan İstek	5,42	-,390	,306
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	4,93	,097	,998

* $p < 0,05$

Scheffe analizi sonucunda beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutu ile öğretmenlik mesleğini tercih etme değişkenine yönelik; mesleğe duyulan istek ile iş imkanı arasında ($p=,005 < 0,05$) mesleğe duyulan istek lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre

aldıkları puanların ortalaması; üniversite puanı için $\bar{X}=5,00$ olarak, iş imkanı için $\bar{X}=4,63$ olarak, mesleğe duyulan istek sıra için $\bar{X}=5,18$ olarak, rehber öğretmen yönlendirmesi için $\bar{X}=4,55$ ve aile isteği için $\bar{X}=4,75$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkeni puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=5,02$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=5,18$ ile mesleğe duyulan istek şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,55$ ile rehber öğretmen yönlendirmesi şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur [$F(4, 285)=2,89$ ve $p=0,053>0,05$].

Tablo 3.41.3. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Düzeyleri Ölçeğinin Öğretmeyi Öğrenme Alt Boyutunun Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Beklenen Olası Benlik Düzeyleri/ Öğretmeyi Öğrenme		$\bar{X}$	Ortalamalar arası fark (I-J)	p
Üniversite Puanı	İş İmkanı	4,63	,376	,743
	Mesleğe Duyulan İstek	5,18	-,174	,761
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	4,55	,459	,571
İş İmkanı	Aile İsteği	4,75	,259	,829
	Üniversite Puanı	5,00	-,376	,743
	Mesleğe Duyulan İstek	5,18	-,550	,368
Mesleğe Duyulan İstek	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	4,55	-,083	1,000
	Aile İsteği	4,75	-,116	,998
	Üniversite Puanı	5,00	,174	,761
Rehber Öğretmen Yönlendirmesi	İş İmkanı	4,63	,550	,368
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	4,55	,634	,025*
	Aile İsteği	4,75	,434	,368
Aile İsteği	Üniversite Puanı	5,00	-,459	,571
	İş İmkanı	4,63	-,083	1,000
	Mesleğe Duyulan İstek	5,18	-,634	,025*
Aile İsteği	Aile İsteği	4,75	-,200	,982
	Üniversite Puanı	5,00	-,259	,829
	İş İmkanı	4,63	,111	,998
Aile İsteği	Mesleğe Duyulan İstek	5,18	-,434	,368
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	4,75	,200	,982

*p<0,05

Scheffe analizi sonucunda beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutu ile öğretmenlik mesleğini tercih etme değişkenine yönelik; mesleğe duyulan istek ile rehber öğretmen yönlendirmesi arasında ($p=,025<0,05$) mesleğe duyulan istek lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

3.2.25. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.42'de verilmiştir.

Tablo 3.42. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Düzeylerinin Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Mesleği Tercih Nedeni</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği	Üniversite Puanı	105	4,42	1,1			
	İş İmkani	15	4,25	1,1			
	Mesleğe Duyulan İstek	129	4,70	1,2	4	2,36	,053
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	15	4,56	,87	285		
	Aile İsteği	26	4,00	1,3			
Toplam	290	4,50	1,2				
Yaratıcı Olmayan Öğretim	Üniversite Puanı	105	4,68	1,3			
	İş İmkani	15	4,40	1,4			
	Mesleğe Duyulan İstek	129	4,85	1,3	4	2,91	,022
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	15	4,75	1,1	285		
	Aile İsteği	26	3,87	1,5			
Toplam	290	4,67	1,4				
Yetersiz Sınıf Yönetimi	Üniversite Puanı	105	3,87	1,2			
	İş İmkani	15	4,02	1,2			
	Mesleğe Duyulan İstek	129	4,32	1,2	4	2,00	,095
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	15	4,33	,86	285		
	Aile İsteği	26	4,03	1,2			
Toplam	290	4,12	1,2				
İlgisiz Öğretmen Olma	Üniversite Puanı	105	4,53	1,2			
	İş İmkani	15	4,40	1,2			
	Mesleğe Duyulan İstek	129	4,82	1,3	4	1,82	,124
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	15	4,60	1,1	285		
	Aile İsteği	26	4,15	1,4			
Toplam	290	4,62	1,3				

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinden öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; üniversite puanı için $\bar{X}=4,42$ olarak, iş imkanı için $\bar{X}=4,25$ olarak, mesleğe duyulan istek sıra için $\bar{X}=4,70$ olarak, rehber öğretmen yönlendirmesi için $\bar{X}=4,56$ ve aile isteği için $\bar{X}=4,00$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinden öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkeni puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,50$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,70$ ile mesleğe duyulan istek şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,00$ ile aile isteği şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test

edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur [$F(4, 285)= 2,36$ ve $p= 0,053 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının, korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; üniversite puanı için $\bar{X}=4,68$ olarak, iş imkanı için $\bar{X}=4,40$ olarak, mesleğe duyulan istek sıra için $\bar{X}=4,85$ olarak, rehber öğretmen yönlendirmesi için $\bar{X}=4,75$ ve aile isteği için $\bar{X}=3,87$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkeni puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,67$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,85$ ile mesleğe duyulan istek şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,87$ ile aile isteği şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun düzeylerinin öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre anlamlı bir fark gösterdiği bulunmuştur [$F(4, 285)= 2,91$ ve $p= 0,022 < 0,05$]. Ortaya çıkan bu farklılaşmanın hangi grup veya gruplar arasında olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla scheffe analizi yapılarak sonuçlar Tablo 3.42.1'de gösterilmiştir.

Tablo 3.42.1. Öğretmen Adaylarının, Korkulan Olası Benlik Düzeyleri Ölçeğinin Yaratıcı Olmayan Öğretim Alt Boyutunun Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni Değişkenine Göre Scheffe Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Korkulan Olası Benlik Düzeyleri		$\bar{X}$	Ortalamalar arası p fark (I-J)	
Yaratıcı Olmayan Öğretim				
Üniversite Puanı	İş İmkani	4,40	,288	,966
	Mesleğe Duyulan İstek	4,85	-,168	,929
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	4,75	-,066	1,00
	Aile İsteği	3,87	,817	,125
İş İmkani	Üniversite Puanı	4,68	-,288	,966
	Mesleğe Duyulan İstek	4,85	-,457	,831
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	4,75	-,355	,974
	Aile İsteği	3,87	,528	,846
Mesleğe Duyulan İstek	Üniversite Puanı	4,68	,168	,929
	İş İmkani	4,40	,457	,831
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	4,75	,102	,999
	Aile İsteği	3,87	,986	,029*
Rehber Öğretmen Yönlendirmesi	Üniversite Puanı	4,68	,066	1,00
	İş İmkani	4,40	,355	,974
	Mesleğe Duyulan İstek	4,85	-,102	,999
	Aile İsteği	3,87	,883	,424
Aile İsteği	Üniversite Puanı	4,68	-,817	,125
	İş İmkani	4,40	-,528	,846
	Mesleğe Duyulan İstek	4,85	-,986	,029*
	Rehber Öğrt. Yönlendirmesi	4,75	-,883	,424

*p<0,05

Scheffe analizi sonucunda korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutu ile öğretmenlik mesleğini tercih etme değişkenine yönelik; mesleğe duyulan istek ile aile isteği arasında ($p=,029 < 0,05$) mesleğe duyulan istek lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının, korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; üniversite puanı için $\bar{X}=3,87$ olarak, iş imkanı için $\bar{X}=4,02$ olarak, mesleğe duyulan istek sıra için $\bar{X}=4,32$ olarak, rehber öğretmen yönlendirmesi için $\bar{X}=4,33$ ve aile isteği için $\bar{X}=4,03$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkeni puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,12$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,33$ ile rehber öğretmen yönlendirmesi şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın

ise $\bar{X} = 3,87$ ile üniversite puanı şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun düzeylerinin öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur [$F(4, 285) = 2,00$ ve $p = 0,095 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının, korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; üniversite puanı için $\bar{X} = 4,53$ olarak, iş imkanı için $\bar{X} = 4,40$ olarak, mesleğe duyulan istek sıra için $\bar{X} = 4,82$ olarak, rehber öğretmen yönlendirmesi için $\bar{X} = 4,60$ ve aile isteği için $\bar{X} = 4,15$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkeni puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 4,62$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 4,82$ ile mesleğe duyulan istek şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,15$ ile aile isteği şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutunun düzeylerinin öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur [$F(4, 285) = 1,82$ ve $p = 0,124 > 0,05$].

3.2.26. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Ailenin Yaşadığı Yer Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin ailenin yaşadığı yer değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.43'te verilmiştir.

Tablo 3.43. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Ailenin Yaşadığı Yer Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Ailenin Yaşadığı Yer</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>Ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Beklenen Olası Benlikler Ölçeği	Köy	69	5,00	,85	3 286	,908	,438
	İlçe	93	5,18	,91			
	Şehir	67	5,14	,75			
	Büyükşehir	61	5,24	,88			
	Toplam	290	5,14	,85			
Profesyonellik	Köy	69	5,10	,88	3 286	,922	,431
	İlçe	93	5,28	,89			
	Şehir	67	5,25	,72			
	Büyükşehir	61	5,32	,86			
	Toplam	290	5,24	,84			
Öğretmeyi Öğrenme	Köy	69	4,88	,98	3 286	,723	,539
	İlçe	93	5,05	1,0			
	Şehir	67	5,01	,86			
	Büyükşehir	61	5,13	,98			
	Toplam	290	5,02	,98			

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlikler ölçeğinden ailenin yaşadığı yer değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; köy için $\bar{X}=5,00$ olarak, ilçe için $\bar{X}=5,18$ olarak, şehir için $\bar{X}=5,14$ olarak büyükşehir için $\bar{X}=5,24$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin ailenin yaşadığı yer değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=5,14$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=5,24$ ile büyükşehir şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=5,00$ ile köy şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda beklenen olası benlik düzeylerinin ailenin yaşadığı yer değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur [F(3, 286)= ,908 ve p= 0,438>0,05].

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlikler ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun ailenin yaşadığı yer değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; köy için $\bar{X}=5,10$ olarak, ilçe için $\bar{X}=5,28$ olarak, şehir için $\bar{X}=5,25$ olarak büyükşehir için $\bar{X}=5,32$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlikler ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun ailenin yaşadığı yer değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=5,24$ olarak tespit

edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=5,32$ ile büyükşehir şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=5,10$ ile köy şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda beklenen olası benlikler ölçeğinin profesyonellik alt boyutunun ailenin yaşadığı yer değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur [$F(3, 286)=,922$ ve $p=0,431>0,05$].

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlikler ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunun ailenin yaşadığı yer değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; köy için $\bar{X}=4,88$ olarak, ilçe için $\bar{X}=5,05$ olarak, şehir için $\bar{X}=5,01$ olarak büyükşehir için $\bar{X}=5,13$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlikler ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunun ailenin yaşadığı yer değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=5,02$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=5,13$ ile büyükşehir şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,88$ ile köy şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda beklenen olası benlikler ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutunun ailenin yaşadığı yer değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur [$F(3, 286)=,723$ ve $p=0,539>0,05$].

3.2.27. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Ailenin Yaşadığı Yer Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin ailenin yaşadığı yer değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.44'te verilmiştir.

Tablo 3.44. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Ailenin Yaşadığı Yer Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Ailenin Yaşadığı Yer</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>Ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği	Köy	69	4,47	1,0	3 286	1,30	,274
	İlçe	93	4,66	1,3			
	Şehir	67	4,29	1,2			
	Büyükşehir	61	4,54	1,0			
	Toplam	290	4,50	1,2			
Yaratıcı Olmayan Öğretim	Köy	69	4,67	1,3	3 286	1,42	,239
	İlçe	93	4,85	1,4			
	Şehir	67	4,39	1,5			
	Büyükşehir	61	4,73	1,3			
	Toplam	290	4,67	1,4			
Yetersiz Sınıf Yönetimi	Köy	69	4,02	1,1	3 286	1,19	,314
	İlçe	93	4,32	1,3			
	Şehir	67	4,00	1,2			
	Büyükşehir	61	4,05	1,1			
	Toplam	290	4,12	1,2			
İlgisiz Öğretmen Olma	Köy	69	4,56	1,2	3 286	1,16	,325
	İlçe	93	4,77	1,3			
	Şehir	67	4,40	1,3			
	Büyükşehir	61	4,71	1,2			
	Toplam	290	4,62	1,3			

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler ölçeğinden ailenin yaşadığı yer değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; köy için $\bar{X}=4,47$ olarak, ilçe için $\bar{X}=4,66$ olarak, şehir için $\bar{X}=4,29$ olarak büyükşehir için $\bar{X}=4,54$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin ailenin yaşadığı yer değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,50$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,54$ ile büyükşehir şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,29$ ile şehir şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda korkulan olası benlikler düzeylerinin ailenin yaşadığı yer değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur [F(3, 286)= 1,30 ve p= 0,274>0,05].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun ailenin yaşadığı yer değişkenine göre aldıkları puanların

ortalaması; köy için $\bar{X}=4,67$ olarak, ilçe için $\bar{X}=4,85$ olarak, şehir için $\bar{X}=4,39$ olarak büyükşehir için $\bar{X}=4,73$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutunun ailenin yaşadığı yer değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,67$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,85$ ile ilçe şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,39$ ile büyükşehir şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda korkulan olası benlikler ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutu düzeylerinin ailenin yaşadığı yer değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur [$F(3, 286)= 1,42$ ve $p= 0,239>0,05$].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun ailenin yaşadığı yer değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; köy için $\bar{X}=4,02$ olarak, ilçe için $\bar{X}=4,32$ olarak, şehir için $\bar{X}=4,00$ olarak büyükşehir için $\bar{X}=4,05$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutunun ailenin yaşadığı yer değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,12$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,32$ ile ilçe şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,00$ ile şehir şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda korkulan olası benlikler ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutu düzeylerinin ailenin yaşadığı yer değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur [$F(3, 286)= 1,19$ ve $p= 0,314>0,05$].

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutunun ailenin yaşadığı yer değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; köy için $\bar{X}=4,56$ olarak, ilçe için $\bar{X}=4,77$ olarak, şehir için $\bar{X}=4,40$ olarak büyükşehir için $\bar{X}=4,71$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutunun ailenin yaşadığı yer değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,62$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek

puan $\bar{X}=4,77$ ile ilçe şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,40$ ile şehir şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda korkulan olası benlikler ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutu düzeylerinin ailenin yaşadığı yer değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur [$F(3, 286)= 1,16$ ve $p= 0,325>0,05$].

3.2.28. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Aile Yapısı Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin aile yapısı değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.45'te verilmiştir.

Tablo 3.45. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Aile Yapısı Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Aile Yapısı</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>Ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Beklenen Olası Benlikler Ölçeği	Çekirdek Aile	231	5,17	,82	287	1,38	,253
	Geniş Aile	56	5,04	,94			
	Anne-Baba Ayrı	3	4,51	1,6			
	Toplam	290	5,14	,85			
Profesyonellik	Çekirdek Aile	231	5,28	,81	287	1,17	,310
	Geniş Aile	56	5,10	,95			
	Anne-Baba Ayrı	3	5,00	1,1			
	Toplam	290	5,24	,84			
Öğretmeyi Öğrenme	Çekirdek Aile	231	5,04	,94	287	2,06	,129
	Geniş Aile	56	4,96	1,0			
	Anne-Baba Ayrı	3	3,91	2,4			
	Toplam	290	5,02	,98			

Öğretmen adaylarının, beklenen olası benlikler ölçeğinden aile yapısı değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çekirdek aile için $\bar{X}=5,17$ olarak, geniş aile için $\bar{X}=5,04$ olarak, anne-baba ayrı için $\bar{X}=4,51$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlikler ölçeğinin aile yapısı değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=5,14$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=5,17$ ile

çekirdek aile şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 4,51$ ile anne-baba ayrı şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının beklenen olası benlikler düzeyinin aile yapısı değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur [$F(2, 287) = 1,38$ ve $p = 0,253 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının, beklenen olası benlikler ölçeğinin profesyonellik alt boyutundan aile yapısı değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çekirdek aile için $\bar{X} = 5,28$ olarak, geniş aile için $\bar{X} = 5,10$ olarak, anne-baba ayrı için $\bar{X} = 5,00$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlikler ölçeğinin profesyonellik alt boyutundan aile yapısı değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,24$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 5,28$ ile çekirdek aile şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 5,00$ ile anne-baba ayrı şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının, beklenen olası benlikler ölçeğinin profesyonellik alt boyutu düzeyinin aile yapısı değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur [$F(2, 287) = 1,17$ ve $p = 0,310 > 0,05$].

Öğretmen adaylarının, beklenen olası benlikler ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutundan aile yapısı değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çekirdek aile için $\bar{X} = 5,04$ olarak, geniş aile için $\bar{X} = 4,96$ olarak, anne-baba ayrı için $\bar{X} = 3,91$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının beklenen olası benlikler ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutundan aile yapısı değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X} = 5,02$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X} = 5,04$ ile çekirdek aile şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X} = 3,91$ ile anne-baba ayrı şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının, beklenen olası benlikler ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutu düzeyinin aile yapısı değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur [$F(2, 287) = 2,06$ ve $p = 0,129 > 0,05$].

3.2.29. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Aile Yapısı Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin aile yapısı değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve Anova testi sonuçları Tablo 3.46'da verilmiştir.

Tablo 3.46. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Aile Yapısı Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

<i>Ölçek /Alt Boyutlar</i>	<i>Aile Yapısı</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>Ss</i>	<i>Sd</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği	Çekirdek Aile	231	4,56	1,1	2	1,23	,292
	Geniş Aile	56	4,28	1,2			
	Anne-Baba Ayrı	3	4,45	1,1			
	Toplam	290	4,50	1,2			
Yaratıcı Olmayan Öğretim	Çekirdek Aile	231	4,72	1,3	2	,627	,535
	Geniş Aile	56	4,49	1,4			
	Anne-Baba Ayrı	3	4,55	1,0			
	Toplam	290	4,67	1,4			
Yetersiz Sınıf Yönetimi	Çekirdek Aile	231	4,16	1,2	2	,801	,450
	Geniş Aile	56	3,93	1,2			
	Anne-Baba Ayrı	3	4,00	1,2			
	Toplam	290	4,12	1,2			
İlgisiz Öğretmen Olma	Çekirdek Aile	231	4,69	1,2	2	1,51	,222
	Geniş Aile	56	4,35	1,3			
	Anne-Baba Ayrı	3	4,44	1,6			
	Toplam	290	4,62	1,3			

Öğretmen adaylarının, korkulan olası benlikler ölçeğinden aile yapısı değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çekirdek aile için $\bar{X}$ =4,56 olarak, geniş aile için $\bar{X}$ =4,28 olarak, anne-baba ayrı için $\bar{X}$ =4,45 olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler ölçeğinin aile yapısı değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}$ =4,50 olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}$ = 4,56 ile çekirdek aile şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}$ = 4,45 ile anne-baba ayrı şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler

düzeyinin aile yapısı değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur $[F(2, 287)= 1,23$ ve $p= 0,292>0,05]$.

Öğretmen adaylarının, korkulan olası benlikler ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutundan aile yapısı değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çekirdek aile için $\bar{X}=4,72$ olarak, geniş aile için $\bar{X}=4,49$ olarak, anne-baba ayrı için $\bar{X}=4,55$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutundan aile yapısı değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,67$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,72$ ile çekirdek aile şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,55$ ile anne-baba ayrı şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının, korkulan olası benlikler ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutu düzeyinin aile yapısı değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur $[F(2, 287)= ,627$ ve $p= 0,535>0,05]$.

Öğretmen adaylarının, korkulan olası benlikler ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutundan aile yapısı değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çekirdek aile için $\bar{X}=4,16$ olarak, geniş aile için $\bar{X}=3,93$ olarak, anne-baba ayrı için $\bar{X}=4,00$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutundan aile yapısı değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,12$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,16$ ile çekirdek aile şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=3,93$ ile geniş aile şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının, beklenen korkulan olası benlikler ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutun düzeyinin aile yapısı değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur $[F(2, 287)= ,801$ ve $p= 0,450>0,05]$.

Öğretmen adaylarının, korkulan olası benlikler ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutundan aile yapısı değişkenine göre aldıkları puanların ortalaması; çekirdek aile için $\bar{X}=4,69$ olarak, geniş aile için $\bar{X}=4,35$ olarak, anne-baba ayrı için

$\bar{X}=4,44$ olarak bulunmuştur. Öğretmen adaylarının korkulan olası benlikler ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutundan aile yapısı değişkenine göre puanlamalarının saptandığı bu ölçeğin toplam puan ortalaması $\bar{X}=4,62$ olarak tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına uygulanan bu ölçekte en yüksek puan $\bar{X}=4,69$ ile çekirdek aile şikkını tercih eden gruba ait olduğu, en düşük puanın ise $\bar{X}=4,44$ ile anne-baba ayrı şikkını işaretleyen gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanların anlamlı bir fark gösterip göstermediği ise varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Bu analiz sonucunda öğretmen adaylarının, korkulan olası benlikler ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutu düzeyinin aile yapısı değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur [$F(2, 287)=1,51$ ve $p=0,222>0,05$].

3.2.30. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Ailede Başka Öğretmen Olma Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin ailede başka öğretmen olma değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve t-testi testi sonuçları Tablo 3.47'de verilmiştir.

Tablo 3.47. Öğretmen Adaylarının Beklenen Olası Benlik Ailede Başka Öğretmen Olma Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Elde Edilen T-Testi Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutlar	Ailede Başka Öğretmen Olma	N	$\bar{X}$	SS	sd	T	p																				
Öğretmen Adayları Beklenen Olası Benlikler Ölçeği	Evet	111	5,17	,88	287	,435	,664																				
	Hayır	178	5,12	,84				Profesyonellik	Evet	111	5,26	,84	287	,730	,721	Hayır	178	5,22	,85	Öğretmeyi Öğrenme	Evet	111	5,05	1,03	287	,950	,639
Profesyonellik	Evet	111	5,26	,84	287	,730	,721																				
	Hayır	178	5,22	,85				Öğretmeyi Öğrenme	Evet	111	5,05	1,03	287	,950	,639	Hayır	178	4,99	,95								
Öğretmeyi Öğrenme	Evet	111	5,05	1,03	287	,950	,639																				
	Hayır	178	4,99	,95																							

Tablo 3.47 incelendiğinde öğretmen adaylarının, beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinden ailede başka öğretmen olma değişkenine göre aldıkları puan ortalamaları; evet için $\bar{X}=5,17$ ve hayır için $\bar{X}=5,12$ şeklinde saptanmıştır. Tablo 3.47'de yer alan sonuçlardan yola çıkarak öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinde ailede başka öğretmen olma değişkene göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür [$t(287)=,435$ $p=,664>0,05$].

Öğretmen adaylarının, beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin profesyonellik alt boyutundan ailede başka öğretmen olma değişkenine göre aldıkları puan ortalamaları; evet için $\bar{X} = 5,26$ ve hayır için $\bar{X} = 5,22$ şeklinde saptanmıştır. Tablo 3.47'de yer alan sonuçlardan yola çıkarak öğretmen adaylarının profesyonellik düzeylerinin ailede başka öğretmen olma değişkene göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur [$t(287)=,730$ $p=,721>0,05$].

Öğretmen adaylarının, beklenen olası benlik düzeyleri ölçeğinin öğretmeyi öğrenme alt boyutundan ailede başka öğretmen olma değişkenine göre aldıkları puan ortalamaları; evet için $\bar{X} = 5,05$ ve hayır için $\bar{X} = 4,99$ şeklinde saptanmıştır. Tablo 3.47'de yer alan sonuçlardan yola çıkarak öğretmen adaylarının öğretmeyi öğrenme düzeylerinin ailede başka öğretmen olma değişkene göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur [$t(287)=,950$ $p=,639>0,05$].

3.2.31. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Ailede Başka Öğretmen Olma Değişkenine Göre İncelenmesine İlişkin Elde Edilen Bulgular

Öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin ailede başka öğretmen olma değişkenine göre değişip değişmediği sorgulanmış ve analiz sonuçlarına göre değişkenlere ilişkin betimsel değerler ve t-testi testi sonuçları Tablo 3.48'de verilmiştir.

Tablo 3.48. Öğretmen Adaylarının Korkulan Olası Benlik Ailede Başka Öğretmen Olma Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Elde Edilen T-Testi Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

Ölçek ve Alt Boyutlar	Ailede Başka Öğretmen Olma	N	$\bar{X}$	SS	sd	T	p																																
Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği	Evet	111	4,56	1,2	287	,646	,519																																
	Hayır	178	4,46	1,1				Yaratıcı Olmayan Öğretim	Evet	111	4,74	1,4	287	,699	,485	Hayır	178	4,62	1,3	Yetersiz Sınıf Yönetimi	Evet	111	4,07	1,2	287	,467	,641	Hayır	178	4,14	1,2	İlgisiz Öğretmen Olma	Evet	111	4,73	1,3	287	1,16	,245
Yaratıcı Olmayan Öğretim	Evet	111	4,74	1,4	287	,699	,485																																
	Hayır	178	4,62	1,3				Yetersiz Sınıf Yönetimi	Evet	111	4,07	1,2	287	,467	,641	Hayır	178	4,14	1,2	İlgisiz Öğretmen Olma	Evet	111	4,73	1,3	287	1,16	,245	Hayır	178	4,55	1,2								
Yetersiz Sınıf Yönetimi	Evet	111	4,07	1,2	287	,467	,641																																
	Hayır	178	4,14	1,2				İlgisiz Öğretmen Olma	Evet	111	4,73	1,3	287	1,16	,245	Hayır	178	4,55	1,2																				
İlgisiz Öğretmen Olma	Evet	111	4,73	1,3	287	1,16	,245																																
	Hayır	178	4,55	1,2																																			

Tablo 3.48 incelendiğinde öğretmen adaylarının, korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinden ailede başka öğretmen olma değişkenine göre aldıkları puan

ortalamaları; evet için $\bar{X} = 4,56$ ve hayır için $\bar{X} = 4,46$ şeklinde saptanmıştır. Tablo 3.48'de yer alan sonuçlardan yola çıkarak öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinde ailede başka öğretmen olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür [$t(287)=,646$ $p=,519>0,05$].

Öğretmen adaylarının, korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim alt boyutundan ailede başka öğretmen olma değişkenine göre aldıkları puan ortalamaları; evet için $\bar{X} = 4,74$ ve hayır için $\bar{X} = 4,62$ şeklinde saptanmıştır. Tablo 3.48'de yer alan sonuçlardan yola çıkarak öğretmen adaylarının yaratıcı olmayan öğretim düzeylerinin ailede başka öğretmen olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur [$t(287)=,699$ $p=,485>0,05$].

Öğretmen adaylarının, korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin yetersiz sınıf yönetimi alt boyutundan ailede başka öğretmen olma değişkenine göre aldıkları puan ortalamaları; evet için $\bar{X} = 4,07$ ve hayır için $\bar{X} = 4,14$ şeklinde saptanmıştır. Tablo 3.48'de yer alan sonuçlardan yola çıkarak öğretmen adaylarının yetersiz sınıf yönetimi düzeylerinin ailede başka öğretmen olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur [$t(287)=,467$ $p=,641>0,05$].

Öğretmen adaylarının, korkulan olası benlik düzeyleri ölçeğinin ilgisiz öğretmen olma alt boyutundan ailede başka öğretmen olma değişkenine göre aldıkları puan ortalamaları; evet için $\bar{X} = 4,73$ ve hayır için $\bar{X} = 4,55$ şeklinde saptanmıştır. Tablo 3.48'de yer alan sonuçlardan yola çıkarak öğretmen adaylarının ilgisiz öğretmen olma düzeylerinin ailede başka öğretmen olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur [$t(287)=1,16$ $p=,245>0,05$].

3.3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri İle Olası Benlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Araştırmanın "Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ile olası benlik düzeyleri arasında ilişki var mıdır?" problemine yönelik öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ile olası benlik düzeyleri arasındaki ilişki sorgulanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin normal dağılıma yakın bir dağılım sergilemesi sebebiyle Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Büyüköztürk'e (2017, s. 32) göre korelasyon katsayısının 1.00 olması iki değişken arasında pozitif yönde mükemmel ilişkinin olduğunu, -1.00 olması ise

negatif yönde mükemmel bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. Korelasyon katsayısının yorumlanmasında şu aralıktaki değerler dikkate alınmıştır;

- ✓ 0.70-1.00 aralığında yüksek düzeyde ve pozitif yönde
- ✓ 0.70-0.30 aralığında orta düzeyde ve pozitif yönde
- ✓ 0.30-0.00 aralığında düşük düzeyde ve pozitif yönde bir ilişki vardır (Büyüköztürk, 2017).

Tablo 3.49. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri İle Olası Benlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Testi Sonuçlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular

		Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	Beklenen Olası Benlikler	Korkulan Olası Benlikler
Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği	Pearson R	1	,500*	-,368*
	P		,000	,000
	N	290	290	290
Öğretmen Olma Konusunda Güven	Pearson R	,901*	,393*	-,323*
	P	,000	,000	,000
	N	290	290	290
Öğretmen Olarak Kendini Kategorileştirme	Pearson R	,876*	,485*	-,375*
	P	,000	,000	,000
	N	290	290	290
Öğretmen Olarak Katılım	Pearson R	,926*	,479*	-,309*
	P	,000	,000	,000
	N	290	290	290
Öğretmen Adayları Beklenen Olası Benlikler Ölçeği	Pearson R	,500*	1	-,275*
	P	,000		,000
	N	290	290	290
Profesyonellik	Pearson R	,498*	,949*	-,280*
	P	,000	,000	,000
	N	290	290	290
Öğretmeyi Öğrenme	Pearson R	,445*	,941*	-,240*
	P	,000	,000	,000
	N	290	290	290
Öğretmen Adayları Korkulan Olası Benlikler Ölçeği	Pearson R	-,368*	-,275*	1
	P	,000	,000	
	N	290	290	290
Yaratıcı Olmayan Öğretim	Pearson R	-,343*	-,321*	,920*
	P	,000	,000	,000
	N	290	290	290
Yetersiz Sınıf Yönetimi	Pearson R	-,277*	-,113*	,816*
	P	,000	,000	,000
	N	290	290	290
İlgisiz Öğretmen Olma	Pearson R	-,365*	-,305*	,941*
	P	,000	,000	,000
	N	290	290	290

Tablo 3.49 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ile beklenen olası benlik düzeyleri arasında orta düzeyde,

doğrusal ve pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır [Pearson $R = 0,500$; $p = 0,000 < 0,001$]. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri arttıkça beklenen olası benlik düzeylerinin arttığı, meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri azaldıkça beklenen olası benlik düzeylerinin azaldığı görülmektedir.

Tablo 3.49 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ile korkulan olası benlik düzeyleri arasında orta düzeyde, doğrusal ve negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır [Pearson $R = -0,368$; $p = 0,000 < 0,001$]. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri arttıkça korkulan olası benlik düzeylerinin azaldığı, meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri azaldıkça korkulan olası benlik düzeylerinin arttığı görülmektedir.

Meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin alt boyutlarına bakıldığında öğretmen olma konusunda güven alt boyutu ile beklenen olası benlik düzeyleri arasında orta düzeyde, doğrusal ve pozitif yönde ilişki olduğu saptanmıştır [Pearson $R = 0,393$; $p = 0,000 < 0,001$]. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmen olma konusunda güven düzeyleri arttıkça beklenen olası benlik düzeyleri artmakta, öğretmen olma konusunda güven düzeyleri azaldıkça beklenen olası benlik düzeyleri azalmaktadır.

Meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin alt boyutlarına bakıldığında öğretmen olma konusunda güven alt boyutu ile korkulan olası benlik düzeyleri arasında orta düzeyde, doğrusal ve negatif yönde ilişki olduğu saptanmıştır [Pearson $R = -0,323$; $p = 0,000 < 0,001$]. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmen olma konusunda güven düzeyleri arttıkça korkulan olası benlik düzeyleri azalmakta, öğretmen olma konusunda güven düzeyleri azaldıkça korkulan olası benlik düzeyleri artmaktadır.

Meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin alt boyutlarına bakıldığında öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutu ile beklenen olası benlik düzeyleri arasında orta düzeyde, doğrusal ve pozitif yönde ilişki olduğu saptanmıştır [Pearson $R = 0,485$; $p = 0,000 < 0,001$]. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmen olarak kendini kategorileştirme düzeyleri arttıkça beklenen

olası benlik düzeyleri artmakta, öğretmen olarak kendini kategorileştirme düzeyleri azaldıkça beklenen olası benlik düzeyleri azalmaktadır.

Meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin alt boyutlarına bakıldığında öğretmen olarak kendini kategorileştirme alt boyutu ile korkulan olası benlik düzeyleri arasında orta düzeyde, doğrusal ve negatif yönde ilişki olduğu saptanmıştır [Pearson $R = -0,375$; $p = 0,000 < 0,001$]. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmen olarak kendini kategorileştirme düzeyleri arttıkça korkulan olası benlik düzeyleri azalmakta, öğretmen olarak kendini kategorileştirme düzeyleri azaldıkça korkulan olası benlik düzeyleri artmaktadır.

Meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin alt boyutlarına bakıldığında öğretmen olarak katılım alt boyutu ile beklenen olası benlik düzeyleri arasında orta düzeyde, doğrusal ve pozitif yönde ilişki olduğu saptanmıştır [Pearson $R = 0,479$; $p = 0,000 < 0,001$]. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmen olarak katılım düzeyleri arttıkça beklenen olası benlik düzeyleri artmakta, öğretmen olarak katılım düzeyleri azaldıkça beklenen olası benlik düzeyleri azalmaktadır.

Meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin alt boyutlarına bakıldığında öğretmen olarak katılım alt boyutu ile korkulan olası benlik düzeyleri arasında orta düzeyde, doğrusal ve negatif yönde ilişki olduğu saptanmıştır [Pearson $R = -0,309$; $p = 0,000 < 0,001$]. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmen olarak katılım düzeyleri arttıkça korkulan olası benlik düzeyleri azalmakta, öğretmen olarak katılım düzeyleri azaldıkça korkulan olası benlik düzeyleri artmaktadır.

Tablo 3.49 incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri ile korkulan olası benlik düzeyleri arasında düşük düzeyde, doğrusal ve negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır [Pearson $R = -0,2785$; $p = 0,000 < 0,001$]. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeyleri arttıkça korkulan olası benlik düzeylerinin azaldığı, beklenen olası benlik düzeyleri azaldıkça korkulan olası benlik düzeylerinin arttığı görülmektedir.

Tablo 3.49 dikkate alınarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin alt boyutlarına bakıldığında profesyonellik alt boyutu ile meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri arasında orta düzeyde, doğrusal ve pozitif yönde ilişki olduğu saptanmıştır [Pearson $R = 0,498$; $p = 0,000 < 0,001$]. Buradan

hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının profesyonellik düzeyleri arttıkça meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri artmakta, profesyonellik düzeyleri azaldıkça meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri azalmaktadır.

Tablo 3.49 dikkate alınarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin alt boyutlarına bakıldığında profesyonellik alt boyutu ile korkulan olası benlik düzeyleri arasında düşük düzeyde, doğrusal ve negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır [Pearson $R=-0,280$; $p=0,000 < 0,001$]. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının profesyonellik düzeyleri arttıkça korkulan olası benlik düzeyleri azalmakta, profesyonellik düzeyleri azaldıkça korkulan olası benlik düzeyleri artmaktadır.

Tablo 3.49 dikkate alınarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin alt boyutlarına bakıldığında öğretmeyi öğrenme alt boyutu ile meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri arasında orta düzeyde, doğrusal ve pozitif yönde ilişki olduğu saptanmıştır [Pearson $R =0,455$; $p= 0,000 < 0,001$]. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmeyi öğrenme düzeyleri arttıkça meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri artmakta, öğretmeyi öğrenme düzeyleri azaldıkça meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri azalmaktadır.

Tablo 3.49 dikkate alınarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin alt boyutlarına bakıldığında öğretmeyi öğrenme alt boyutu ile korkulan olası benlik düzeyleri arasında düşük düzeyde, doğrusal ve negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır [Pearson $R= -0,240$; $p=0,000 < 0,001$]. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmeyi öğrenme düzeyleri arttıkça korkulan olası benlik düzeyleri azalmakta, öğretmeyi öğrenme düzeyleri azaldıkça korkulan olası benlik düzeyleri artmaktadır.

Tablo 3.49 dikkate alınarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin alt boyutlarına bakıldığında yaratıcı olmayan öğretim alt boyutu ile meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri arasında orta düzeyde, doğrusal ve negatif yönde ilişki olduğu saptanmıştır [Pearson $R= -0,343$; $p=0,000 < 0,001$]. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı olmayan öğretim düzeyleri arttıkça meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri azalmakta, yaratıcı olmayan öğretim düzeyleri azaldıkça meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri artmaktadır.

Tablo 3.49 dikkate alınarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin alt boyutlarına bakıldığında yaratıcı olmayan öğretim alt boyutu ile beklenen olası benlik düzeyleri arasında orta düzeyde, doğrusal ve negatif yönde ilişki olduğu saptanmıştır [Pearson $R = -0,321$; $p = 0,000 < 0,001$]. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı olmayan öğretim düzeyleri arttıkça beklenen olası benlik düzeyleri azalmakta, yaratıcı olmayan öğretim düzeyleri azaldıkça beklenen olası benlik düzeyleri artmaktadır.

Tablo 3.49 dikkate alınarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin alt boyutlarına bakıldığında yetersiz sınıf yönetimi alt boyutu ile meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri arasında düşük düzeyde, doğrusal ve negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır [Pearson $R = -0,277$; $p = 0,000 < 0,001$]. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetersiz sınıf yönetimi düzeyi arttıkça meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri azalmakta, yetersiz sınıf yönetimi düzeyi azaldıkça meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri artmaktadır.

Tablo 3.49 dikkate alınarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin alt boyutlarına bakıldığında yetersiz sınıf yönetimi alt boyutu ile beklenen olası benlik düzeyleri arasında düşük düzeyde, doğrusal ve negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır [Pearson $R = -0,113$; $p = 0,000 < 0,001$]. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetersiz sınıf yönetimi düzeyi arttıkça beklenen olası benlik düzeyleri azalmakta, yetersiz sınıf yönetimi düzeyi azaldıkça beklenen olası benlik düzeyleri artmaktadır.

Tablo 3.49 dikkate alınarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin alt boyutlarına bakıldığında ilgisiz öğretmen olma alt boyutu ile meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri arasında orta düzeyde, doğrusal ve negatif yönde ilişki olduğu saptanmıştır [Pearson $R = -0,365$; $p = 0,000 < 0,001$]. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ilgisiz öğretmen olma düzeyleri arttıkça meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri azalmakta, ilgisiz öğretmen olma düzeyleri azaldıkça meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri artmaktadır.

Tablo 3.49 dikkate alınarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeylerinin alt boyutlarına bakıldığında ilgisiz öğretmen olma alt

boyutu ile beklenen olası benlik düzeyleri arasında orta düzeyde, doğrusal ve negatif yönde ilişki olduğu saptanmıştır [Pearson $R=-0,305$; $p=0,000 < 0,001$]. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ilgisiz öğretmen olma düzeyleri arttıkça beklenen olası benlik düzeyleri azalmakta, ilgisiz öğretmen olma düzeyleri düzeyleri azaldıkça beklenen olası benlik düzeyleri artmaktadır.

DÖRDÜCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın sonucunda elde edilen bulgu ve yorumlara dayalı ortaya çıkan sonuçlar ve geliştirilen öneriler açıklanacaktır.

4.1. Tartışma ve Yorum

Araştırma kapsamında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ve olası benlik düzeyleri farklı değişkenler açısından araştırılmış ve iki değişken arasındaki ilişki incelenmiştir.

Bu çalışma sonucunda Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, yüksek düzeyde meslek öncesi öğretmen kimliklerine ve mesleğe yönelik olası benliklere sahip olduklarını ortaya çıkmıştır. Araştırma kapsamında incelenen örneklem gurubunun öğretmen kimlikleri ve mesleğe yönelik olası benliklerinin yüksek olması üniversite düzeyinde aldıkları eğitimde başarı göstermeleri sonucunda ortaya çıkmış olabilir. Ulubey, Yıldırım ve Alpaslan'ın (2018) yapmış olduğu çalışmada öğretmen adaylarının pedagojik formasyon eğitiminin başında öğretmen kimliği düzeylerinin orta ile yüksek derece arasında olduğunu göstermektedir. Bu ifade yapmış olduğumuz çalışmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlikleri kapsamında öğretmen olma konusunda kendilerine güven düzeylerinin yüksek olması Uslu (2014)'nun sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerinde öz yeterlilik inançlarının yüksek düzeyde olduğu sonucu ile örtüşmektedir. Ancak bu sonuç Kartal ve Afacan (2012) pedagojik formasyon eğitim alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kendilerini yeterli görmedikleri sonuçları ile örtüşmemektedir.

Araştırma kapsamında sosyal bilgiler öğretmen adaylarından kadın ve erkek öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Araştırmanın diğer ölçeği olan olası benlikler ölçeğinde kadın öğretmen adaylarının profesyonellik ve öğretmeyi öğrenme düzeylerinin erkek öğretmen adaylarından daha yüksek düzeyde öğretmen kimliğine sahip oldukları görülmüştür. Yetersiz sınıf yönetimi düzeyleri ise erkek öğretmen adaylarının kadın

öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarından daha olumlu bir öğretmen kimliğine sahip olduklarını göstermektedir. Araştırmada kullanılan iki farklı ölçeğin sonuçlarının birbirlerine paralellik göstermesi kadın öğretmen adaylarının öğretmen kimliği konusunda erkek öğretmen adaylarından daha iyi düzeyde olduğu sonucunu desteklemektedir. Bu sonuç Tavşanlı ve Saraç (2016)'ın ulaştığı sonuçlarla benzerlik taşımaktadır. Özdemir (2008)'e göre bu sonuçların aslında toplumsal açıdan öğretmenliğin bir kadın mesleği olarak düşünülmesi ve kadınların duyuşsal özelliklerinin öğretmen mesleği ile örtüşmesi, kadın öğretmen adaylarının meslek öncesi yüksek öğretmen kimliği düzeylerine sahip olmasındaki neden olarak düşünülmektedir. Ancak araştırmada ulaşılan bu sonuç Kartal ve Afacan (2012)'ın pedagojik formasyon alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık bulmadığı sonucu ile örtüşmemektedir. Özdemir vd. (2002) "Uludağ üniversitesi eğitim fakültesi beden eğitimi ve spor bölümü son sınıf öğrencilerinin benlik ve mesleki benlik kavramları arasındaki bağdaşım düzeylerini etkileyen bazı faktörler" başlıklı çalışmada beden eğitimi öğretmen adaylarının mesleki benlik ve kimlik düzeylerinde cinsiyet değişkenine göre erkek öğretmenler lehine buldukları anlamlı farklılık çalışmamızın sonuçları ile tamamen zıtlık göstermektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimliklerinin ve mesleğe yönelik olası benliklerinin sınıf düzeylerine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkılarak eğitim fakültelerinin sosyal bilgiler programında öğrenim gören öğretmen adaylarının, eğitimlerinin son yılında aldıkları öğretmenlik uygulaması dersinin mesleki kimlik ve mesleğe yönelik olası benliklerinde herahngi bir etkisi olmadığı düşünülebilir. Bu sonuç Yaşar, Karabay ve Bilaloğlu (2013)'nun yapmış oldukları “Şimdi Ben Öğretmen Mi Oldum? Öğretmenlik Kimliğinin Oluşmasında Etkili Olan Etkenlere Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri” adlı çalışmanın sonuçları ile zıtlık göstermektedir.

Araştırma kapsamında incelenen üniversitelerde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlikleri ve mesleğe yönelik olası benliklerinin yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Araştırmada incelenen üniversitelerin sosyal bilgiler programında öğrenim gören öğretmen adaylarında mesleki kimlik oluşumu ve mesleğe yönelik olası benliklerinde olumlu katkılar

verdiği düşünülebilir. Araştırmanın dikkat çekici bir sonucu ise sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin ve olası benlik düzeylerinin eğitim aldıkları üniversitelere göre farklılık göstermesidir. Çalışmaya katılan Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi ve Aksaray Üniversitelerinde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinde ve olası benlik düzeylerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu sonuca göre Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ve Afyon Kocatepe Üniversitesinde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlikleri ve mesleğe yönelik olası benlikleri belirtilen diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarından daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bu sonuç; Yaşar, Karabay ve Bilaloğlu (2013)'nin okul öncesi öğretmen adayları ile gerçekleştirdikleri çalışmasında, öğretmen adaylarının üniversitede aldıkları eğitimin mesleki kimlik oluşumunda etkili oldukları sonucu ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca Özdikmenli-Demir (2010)'in "Üniversite Öğrencilerinde Kimlik Gelişimi: Kimlik Statülerinin Sosyal Sermaye ve Kimlik Sermayesi ile Olan İlişkisi" başlıklı çalışmasının üniversitelerin bireylerde başarılı kimlik gelişiminde olumlu etkisi sonucu ile örtüşmektedir.

Bu araştırmadaki en dikkat çekici sonuç, sosyal bilgiler öğretmeni olmak istediği için öğretmenlik mesleğini tercih eden sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin ve mesleğe yönelik olası benliklerinin daha yüksek düzeyde olmasıdır. Aile isteği, rehber öğretmen yönlendirmesi, iş imkanı ve üniversite sınavlarından aldıkları puanları dikkate alarak öğretmenlik mesleğini tercih eden adayların meslek öncesi öğretmen kimlikleri ve mesleğe yönelik olası benliklerinin daha düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Öğretmenlik mesleğini kendi isteği doğrultusunda seçen öğretmen adaylarının mesleğe yönelik bağlılıkları, adayların mesleki kimliklerinde ve mesleğe yönelik olası benliklerinde olumlu anlamda etkili olduğu ifade edilebilir. Bu sonuç Ünal ve Şimşek (2008), Arıca (2001), Işık (2006) ve Sayın (2003)'ın yaptığı araştırmalarda elde ettikleri, mesleği seçme nedenlerinin mesleki benlik saygısını etkilediği bulguları ile örtüşmektedir. Ancak Özdemir vd.(2002) "Uludağ üniversitesi eğitim fakültesi beden eğitimi ve spor bölümü son sınıf öğrencilerinin benlik ve mesleki benlik kavramları arasındaki bağdaşım düzeylerini etkileyen bazı faktörler" başlıklı

çalışmasında beden eğitimi öğretmen adaylarının kendi istekleri ya da diğer kişilerin istekleri sonucunda mesleği tercih nedenlerinde, bireylerin öğretmen kimliği ve mesleki benliklerinde anlamlı farklılık bulunmaması yapmış olduğumuz araştırmanın sonuçları ile zıtlık göstermektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarından çekirdek aile yapısına sahip olan adayların meslek öncesi öğretmen kimliğinde öğretmen olarak kendilerini sınıflandırma düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aile, bireylerin hayatında önemli yer tutan ve bireylerin gelişimlerinde önemli katkısı olan bir yapıdır. Çekirdek ailede büyüyen bireylerin mesleki kimlik ve mesleğe yönelik olası benliklerinin anne baba tutumları, aile içi iletişimin yüksek olması ve aile bağlılığı faktörlerinden etkilenecek olumlu anlamda gelişim gösterdiği düşünülebilir. Bu sonuç Önal (2012)'in "Müzik Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Aile Profilleri Ve Meslek Tercihlerinde Ailenin Rolü" adlı çalışmasının parçalanmamış (çekirdek) ailelerin bireylerde mesleki kimlik gelişiminde olumlu bir etkiye sahip olduğu sonucu ile paralellik göstermektedir.

Anadolu lisesinden mezun olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleğe yönelik korkularının diğer liselerden mezun olan adaylara göre daha düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Bireylerin liselere tercih döneminde girmiş oldukları sınavlarda gösterdiği başarılar sonucunda kaliteli eğitim alacakları bir liseyi tercih etmeleri ve anadolu liselerinin eğitimsel anlamda kalitesi araştırmada ortaya çıkan bu sonuca neden olabilir. Bu sonuç Çubukçu (1997)'nin "Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelimleri" başlıklı çalışmasında ortaya çıkardığı öğretmen lisesinde öğrenim gören öğrencilerin meslek seçimi sırasında öğretmenlik mesleğini seçmedikleri ve diğer mesleklere yöneldikleri sonucu ile dolaylı olarak paralellik göstermektedir. Bunun nedeni araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adayları arasında Anadolu Öğretmen Lise'si mezunu olan adayların olmasıdır. Lise yıllarından itibaren mesleki eğitim alan bu katılımcıların öğretmenlik mesleğine yönelik korkulan olası benliklerinin diğer liselere göre daha yüksek çıkması iki çalışma arasındaki paralelligi ortaya koymak açısından önemlidir.

Araştırmada öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ve olası benlik düzeyleri; yaş, mezun oldukları lise, aylık aile ortalama geliri, baba eğitim durumu, baba mesleği, anne mesleği ve ailenin yaşadığı yer değişkenlerinden

etkilenmemiştir. Bir başka ifade ile sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlikleri ve mesleğe yönelik olası benliklerinin farklı yaş gruplarında olan, farklı lise türlerinden mezun olan, aile aylık ortalama geliri farklı olan, ailenin yaşadığı yerleri farklı olan ve babalarının eğitim durumu ve mesleği farklı olan bireylerde benzerlik gösterdiği, sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ailelerinin yaşadıkları yer değişkenine göre ortaya çıkan meslek öncesi öğretmen kimliklerinde ve mesleğe yönelik olası benliklerinde herhangi bir farklılığın olmaması sonucu Tavşanlı ve Saraç (2016)'ın "Sınıf Öğretmen Adaylarının Oluşması Muhtemel Öğretmen Kimliklerinin Öğretmen Adayları Olası Benlikler Ölçeği Kullanılarak İncelenmesi" başlıklı çalışmasında öğretmen adaylarının yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri çevrenin öğretmen kimliklerinde etkili olmadığı sonucu ile örtüşmektedir. Ancak Yaşar, Karabay ve Bilaloğlu (2013)'nin okul öncesi öğretmen adayları ile yapmış oldukları çalışmasının öğretmen adaylarının mesleki kimlik gelişimindeki yaşanan çevrenin öneli bir etkiye sahip olduğu sonucu ile zıtlık göstermektedir.

Yapılan bu araştırma Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ile olası benlik düzeyleri arasındaki orta düzeyde pozitif yönlü ilişkinin olduğunu göstermektedir. Sosyal bilgiler öğretmen adayları mesleklerine yönelik olmaktan korktukları durumları düşük düzeyde, olmasını bekledikleri durumları ise yüksek düzeyde ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlikleri ve mesleğe yönelik beklenen olası benlikleri ile korkulan benlikleri arasındaki negatif yönlü orta düzeyde ilişkinin olması sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin yüksek olması sonucunu desteklemektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma kapsamında elde edilen bulgulara dayalı ortaya çıkan sonuçlara ve bu sonuçlardan geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ile olası benlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmaya toplam 290 sosyal bilgiler öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ile beklenen olası benlik düzeyleri arasında pozitif yönde ve orta düzeyde ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ile korkulan olası benlik düzeyleri arasında ise negatif yönlü orta düzeyde ilişki olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beklenen olası benlikleri ile korkulan olası benlikleri arasında ise negatif yönlü, düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında kullanılan iki farklı ölçeğin alt boyutları arasındaki ilişkinin varlığı ve düzeyi incelenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmen olma konusunda güven düzeyleri ile beklenen olası benlikleri arasında pozitif, korkulan olası benlikleri arasında negatif yönlü ve orta düzeye bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmen olarak kendini kategorileştirme düzeyleri ile beklenen olası benlikleri arasında pozitif yönde, korkulan olası benlikleri arasında ise negatif yönde ve orta düzeye bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmen olarak katılım düzeyleri ile beklenen olası benlikleri arasında pozitif yönlü, korkulan olası benlikleri arasında negatif yönlü ve orta düzeyde ilişkisinin olduğu saptanmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen adayları olası benlikler ölçeğinin profesyonellik düzeyleri ile meslek öncesi öğretmen kimliği arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının profesyonellik düzeyleri ile korkulan olası benlik düzeyleri arasında negatif yönlü ve

düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmeyi öğrenme ile meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişkinin olduğu, korkulan olası benlikleri arasında negatif yönde düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının olası benlik ölçeğinin yaratıcı olmayan öğretim düzeyleri ile meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri arasında negatif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu, beklenen olası benlik düzeyleri arasında negatif yönde orta düzeyde bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yetersiz sınıf yönetimi düzeyleri ile meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri arasında negatif yönde düşük düzeyde bir ilişki, beklenen olası benlik düzeyleri arasında negatif yönde düşük bir ilişki olduğu görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ilgisiz öğretmen olma düzeyleri ile meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri arasında negatif yönde orta düzeyde, beklenen olası benlik düzeyleri arasında negatif yönlü orta düzeyde bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik, öğretmen olma konusunda güven, öğretmen olarak kendini kategorileştirme ve öğretmen olarak katılım düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bu düzeyler, cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde kadın öğretmen adaylarının lehine daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beklenen olası benlik düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu düzeyler cinsiyet değişkenine göre erkek adaylar lehine, profesyonellik ve öğretmeyi öğrenme düzeyleri ise kadın adaylar lehine daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının korkulan olası benlik, yaratıcı olmayan öğretim, yetersiz sınıf yönetimi ve ilgisiz öğretmen olma düzeylerinin düşük düzeyde olduğu görülmüştür.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ve beklenen olası benlik düzeyleri yaş değişkenine göre yüksek düzeyde oldukları görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının korkulan olası benlik düzeyleri ise düşük düzeyde olduğu görülmüş ve bu düzeylerin yaş değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklerin diğer alt boyutlarında da yaş değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeyleri ile öğretmen olma konusunda güven, öğretmen olarak kendini kategorileştirme ve öğretmen olarak katılım düzeylerinin mezun olunan lise değişkenine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beklenen olası belik düzeylerinin, profesyonellik ve öğretmeyi öğrenme alt boyutlarının mezun olunan lise değişkenine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının korkulan olası belik düzeylerinin, yetersiz sınıf yönetimi ve yaratıcı olmayan öğretim alt boyutlarının mezun olunan lise değişkenine göre farklılaşmazken, ilgisiz bir öğretmen olma düzeylerinin Anadolu liseleri lehine yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlikleri, beklenen olası belikleri ve korkulan olası belikleri sınıf düzeyi değişkenine göre herhangi bir farklılık göstermemiştir. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının profesyonellik, öğretmeyi öğrenme, öğretmen olma konusunda güven, kendini öğretmen olarak kategorileştirme, öğretmen olarak katılım, yetersiz sınıf yönetimi, ilgisiz öğretmen olma ve yaratıcı olmayan öğretim alt boyutlarından elde edilen verilerin de sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik düzeylerinin Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi öğrencileri lehine daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının beklenen ve korkulan olası belik düzeylerinin ise Muğla Sıtkı Koçman ve Afyon Kocatepe Üniversitesi öğrencileri lehine daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmen olarak kendini kategorileştirme düzeylerinin Muğla Sıtkı Koçman ve Afyon Kocatepe Üniversitesi öğrencilerinin lehine yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının profesyonellik düzeylerinin Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi öğrencileri lehine daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmeyi öğrenme düzeylerinin Muğla Sıtkı Koçman, Afyon Kocatepe Üniversitesi ve Aksaray Üniversitesi öğrencileri lehine daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı olmayan öğretim düzeylerinin Afyon ve Aksaray Üniversiteleri öğrencileri lehine, ilgisiz öğretmen olma düzeyleri ise Afyon Kocatepe Üniversitesi lehine daha düşük düzeyde olduğu bulunmuştur.

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitimleri lise düzeyinde olan bireylerin meslek öncesi öğretmen kimliklerinin ve mesleğe yönelik olası benliklerinin daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmen olarak kendilerini kategorileştirme düzeylerinin çekirdek aile lehine daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlikleri, beklenen olası benlikleri ve korkulan olası benlikleri; aile aylık ortalama gelir, baba eğitim durumu, baba mesleği, anne mesleği, üniversiteyi terci sırası, ailenin yaşadığı yer ve ailede başka öğretmen olma değişkenlerine göre herhangi bir farklılaşma göstermediği görülmüştür.

5.2. Öneriler

Araştırmada elde edilen verilerden yola çıkarak şu önerilere değinilebilir;

- ✓ Araştırmada ortaya çıkan bulgu ve sonuçlar nitel çalışmalarla desteklenebilir.
- ✓ Araştırmanın örneklem grubu genişletilerek eğitim fakültesi bünyesindeki diğer öğretmen yetiştirme programlarında öğrenim gören öğretmen adayları ile çalışılabilir.
- ✓ Araştırma, sosyal bilgiler öğretmenlerini kapsayacak şekilde de yapılabilir.
- ✓ Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlikleri ile olası benlikleri farklı değişkenlerle incelenerek yeni sonuçlar elde edilebilir.
- ✓ Öğretmen adaylarının öğretmen kimlikleri ve mesleğe yönelik olası benliklerinin mesleğe duyulan isteğe göre yüksek olması nedeniyle öğretmenlik programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleğe duydukları istekleri artırmak amacıyla çeşitli faaliyetler düzenlenebilir.
- ✓ Öğretmen adaylarının mesleki kimliklerindeki okudukları lise etkisi nedeniyle lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin meslek seçiminde eğitim fakültelerini yakından tanımaları amacıyla farklı üniversitelere geziler düzenlenebilir.
- ✓ Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlikleri ve mesleğe yönelik olası benliklerini artırmak amacıyla öğrenim gördüğü üniversitelerde öğretmenliğe yönelik faaliyetlerde etkin olmasını sağlayarak mesleki kimliğini geliştirme çalışmaları yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Abazaoğlu, İ., Yıldırım, O. ve Yıldızhan, Y. (2016). Geçmişten günümüze türk eğitim sisteminde öğretmen yetiştirme. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(6), 144-160.
- Akpınar, M. ve Kaymakçı, S. (2012). Ülkemizde sosyal bilgiler öğretiminin genel amaçlarına karşılaştırmalı bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 605-626.
- Aktan, S. (2006). *Sosyal bilgilerin bir öğretim alanı olarak gelişimi ve cumhuriyet dönemi program taslaklarına olan yansımalar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Akyüz, Y. (2004). Türkiye'de çağdaş anlamda öğretmenlik mesleğinin doğuşu. Özden Y. (Ed.), *Öğretmenlik mesleğine giriş* (s.33-63). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akyüz, Y. (2010). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Altınışik, İ. ve Peker, H. S. (2012). Eğitimin ekonomik kalkınmaya etkisi. *Sosyoteknik Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 2(4), 1-13.
- Altunoğlu, M. (2009). *Kimlik'in modern inşâı, kimlik politikaları ve Türkiye'de kimlik tartışmaları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arıca, T. (2001). Mesleki benlik saygısı ölçeğinin geliştirilmesi, güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları. *ODTÜ 6. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*. Ankara.
- Arpacı, D. ve Bardakçı, M. (2015). Meslek öncesi öğretmen kimliği ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(3), 687-719.
- Arslan, E. (2008). *Öğretmen adayları için eğitim bilimleri*. Ankara: İrem Yayıncılık.

- Arslan, S. ve Özpınar, İ. (2008). Öğretmen nitelikleri: ilköğretim programlarının beklentileri ve eğitim fakültelerinin kazandırdıkları. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 2(1), 38-63.
- Aslan, E. (1992). Benlik kavramı ve bireyin yaşamındaki etkileri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (4), 7-14.
- Aslan, E. ve Akçalı, A. A. (2007). Kimlik sunumu olarak tarih eğitimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (22), 125-132.
- Ata, B. (2006). Sosyal bilgiler öğretim programı. C. Öztürk (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi: yapılandırmacı bir yaklaşım* (s.71-83). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ataç, E. (2003). 21. yüzyılda öğretmen eğitimi: Türkiye'de öğretmen eğitiminin değerlendirilmesi konulu panelde yaptığı açılış konuşması. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 1-31.
- Atak, H. (2011). Kimlik gelişimi ve kimlik biçimlenmesi: kuramsal bir değerlendirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(1), 163-213.
- Atmaca, A. (2006). *Gençler mesleğinizi seçtiniz mi?*. İstanbul: Nesil Yayıncılık.
- Aydın, M. (1998). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Hatipoğlu Yayıncılık.
- Aykaç, N. (2007). İlköğretim sosyal bilgiler dersi eğitim öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(22), 46-73.
- Bacanlı, F. (1996). *Bir mesleki grup rehberliği programı ve uygulama kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Bacanlı, H. (2004). *Sosyal ilişkilerde benlik (kendini ayarlama psikolojisi)* (2.Baskı). İstanbul: MEB Yayınları.
- Bacanlı, F. (2005). Psikolojik danışman adaylarının benlik ve mesleki benlik kavramları arasındaki bağdaşımın incelenmesi: uzunlamasına bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 5(2), 586-616.

- Barr, R. D., Barth, S. L. ve Shermis, S. S. (1977). *Defining the social studies*. Bulletin 51. Washington DC.: National Council for the Social Studies.
- Barth, J. ve Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası Yayınları.
- Batur, Z., Başar, M. ve Şaşmaz, E. (2016). Temel eğitimden ortaöğretime geçiş sınavının (Teogs) öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelenmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 7(14), 37-53.
- Baydar, M. L., Gül, H. ve Akçıl, A. (2007). *Bilimsel araştırmanın temel ilkeleri*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Basımevi.
- Bilgiç, C. (2017). *İlköğretim öğrencilerin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerileri ve sosyal bilgiler dersi akademik başarıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Bilgili, A. S. (2012). Geçmişten günümüze sosyal bilimler ve sosyal bilgiler. Bilgili, A. S. (Ed.). *Sosyal bilgilerin temelleri* (s.2-35). (5.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Bilgin, N. (1996). *İnsan ilişkileri ve kimlik*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Veri analizi el kitabı* (23.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (21.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Canal, M. (2013). *Ortaokul sosyal bilgiler dersinde mesleklerle ilgili yapılan etkinliklerin öğrencilerin meslek seçimine etkisinin analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Cesur, G. B. (2016). *Benlik kavramı ve benlik kavramının dil öğrenme stratejileri kullanımı ilişkisi üzerine betimsel bir çalışma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Ceyhan, S. (2014). *Sınıf öğretmeni adaylarının yeterlik alguları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Doğu anadolu bölgesi)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Cüceloğlu, D. ve Erdoğan, İ. (2015). *Öğretmen olmak bir cana dokunmak*. İstanbul: Final Kültür Sanat Yayınları
- Çakır, M. A. (2011). *Meslek seçimi mesleki karar ve mesleki kararsızlık*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çolak, İ. ve Altinkurt, Y. (2017). Okul iklimi ile öğretmenlerin özerklik davranışları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 23(1), 33-71.
- Çoştur, Y. (2009). Toplumsallaşma kavramı üzerine sosyolojik bir değerlendirme. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 9(3), 117-140.
- Çubukçu, Z. (1997). Öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelimleri. *Eğitim Yönetimi* 3(2), 163-172.
- Dalioğlu, S. T. ve Adıgüzel, O. C. (2015a). Öğretmen adayları olası benlikler düzeyinin türkçe'ye uyarlanması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(53), 173-185.
- Dalioğlu, S. T. ve Adıgüzel, O. C. (2015b). Öğretmen adayları olası benlikleri, öz yeterlik inançları ve öğretmenliğe ilişkin tutumları arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 487-496.
- Daloğlu, B. K. (2013). Lise tarih ders kitaplarında yer alan milli kimlik kavramının içerik analizi (1939-1950). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Deniz, S. (2001). Bireyin meslek seçimini etkileyen kaynaklar: yeni teknolojilerden internet. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, (6), 2-9.

- Dereboy, F. ve Çelen, N. (2012). Türk gençlerinde kimlik gelişimi ve kimlik sorunları. *Çocuk ve Genç Psikiyatri Yayınları*, 83-119
- Deveci, H. (2010). Türk eğitim tarihinde sosyal bilgiler eğitimi. Turan, R. ve Ulusoy, K. (Ed.). *Sosyal bilgilerin temelleri* (s.20-56). Ankara: Maya Akademi.
- Dilaver, H. (1996). Türkiye'de öğretmen istihdamının dünü, bugünü ve yarını, İ. Fındıkçı (Ed.), *Eğitimimize Bakışlar*. İstanbul: Kültür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları.
- Doğanay, A. (2002). Öğretimde kavram ve genellemelerin geliştirilmesi. Öztürk, C., Dursun, D. (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* (s.265-296). Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Doğanay, A. (2005). Sosyal bilgiler öğretimi. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* (s.17-52). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (2), 77-96.
- Dönmez, Ö. (2008). *Türkiye'de öğretmen kimliğinin dönüşümüne ilişkin bir çözümleme*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Durmuşoğlu, M. C., Yanık, C. ve Akkoyunlu, B. (2009). Türk ve azeri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(36), 76-86.
- Duru, S. (2006). Öğretmen kimliğini etkileyen etkenler ve yeni öğretmen kimlikleri için öneriler. *Eurasian Journal of Educational Research*, (22), 121-131.
- Dündar, Ş. (2018). Sosyal bilgilerde içerik ve temel kavramlar. Çalışkan, H., Kılcan, B. (Ed.) *Sosyal bilgiler öğretimi* (s. 14-52). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Erden, M. (1998). *Sosyal bilgiler öğretimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Erden, M. (2005). *Öğretmenlik mesleğine giriş* (1.Baskı). İstanbul: Epsilon Yayınları.

- Ertuğrul, H. (2000). Osmanlıdan günümüze ilköğretim sistemlerinin amaçlarına kronolojik bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 8, 117-122.
- Etsuko, Y. (2009). New trends in the study of social education. *Educational Studies in Japan: International Yearbook*, (4), 27-35.
- Fındıklı, R. (2000). Polis mesleğinin özellikleri ve mesleki kimlik olgusu. *Polis Bilimleri Dergisi*, 2(5-6), 1-16.
- Franzak, J. K. (2002). *Developing a teacher identity: the impact of critical friends practice on the student teacher*. *English Education*, 34(4), 258-280.
- Gevenç, S. (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde fıkraların kullanımı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Gökdeniz, İ. ve Merdan, E. (2016). Meslek seçimi ile iş tatmini ilişkisi: Bankacılık sektöründe bir uygulama. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 111-121.
- Gravetter, J. F. ve Forzano, L. B. (2012). *Research methods for the behavioral sciences* (4. Baskı). USA: Linda Schreiber-Ganster.
- Gül, G. (2004). Birey toplum eğitim ve öğretmen. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), ss.223-236.
- Gümüşlü, B. (2005). *Cumhuriyet ve öğretmen: aydınlanma politikası ve öğretmen kimliği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gündüz, M. (2000). Toplumsal tabakalaşma ölçütü olarak meslek ve meslek olarak öğretmenliğin saygınlığı. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1),
- Gürbüz, N. (2013). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretim programlarını tanıma yeterliklerinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- Gürsoy, A. (2005). Eğitimin tarihi gelişimi, *Öğretmenlik mesleğine giriş* (s.14-37). Ankara: ÜBL Yayınları.
- Güvenç, B. (2009). Kültür, kimlik ve kimlikler. G. Pultar (Ed.). *Kimlikler lütfen* (s. 18-31). Ankara: ODTÜ Yayıncılık,
- Hamman, D. ve Wood-Harp, C. (2007). Possible selves theory and why new teachers leave. *International Journal of Arts & Sciences*, 2(1), 1-3.
- Hökelekli, H. (2015). *Psikolojiye giriş* (5.Baskı). Bursa: Emin Yayınları.
- Işık, E. N. (2006). *Öğretmen adaylarının benlik kavramları ile mesleki benlik kavramları arasındaki bağdaşımın bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- İlhan, S. (2004). Bazı temel işlevleri ve artan önemi açısından meslek. *Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Araştırmaları*, 3(1), 132-137.
- İlter, İ. ve Ünal, Ç. (2014) Sosyal bilgiler öğretiminde 5e öğrenme döngüsü modeline dayalı etkinliklerin öğrenme sürecine etkisi: bir eylem araştırması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18,(1), 295-330.
- İnan, S. (2014). Sosyal bilgiler eğitimi nedir? ne zaman ve neden-tanımlar, tarihi kökleri ve açıklamalar. İnan S. (Ed.). *Sosyal Bilgiler Eğitime Giriş* (s.1-17). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kabapınar, Y. (2007). *İlköğretimde hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Karadağ, A. (2002). Meslek olarak hemşirelik. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 5(2).
- Karaduman, S. (2010). Modernizmden postmodernizme kimliğin yapısal dönüşümü. *Journal of Yaşar University*, 17(5), 2886-2899.
- Karagözoğlu, G. A. (2003). Eğitim sistemimizde öğretmen yetiştirme politikamıza genel bir bakış. *Eğitimde yansımalar: VII Çağdaş eğitim sistemlerinde*

öğretmen yetiştirme sempozyumu. Cumhuriyet Üniversitesi Kültür Merkezi, 10-12.

Karagözoğlu, G. A. (1966). *İlkokullarda sosyal bilgiler öğretimi.* Ankara: MEB Öğretmeni İş Başında Yetiştirme Bürosu Yayıncılık

Kars, V. (2012). *Meslek seçiminde öğrencinin karşılaştığı sorunlar ve farkındalık.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Van.

Kartal, T. ve Afacan, Ö. (2012). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (24), 76-96.

Kaynak, T. (1998). İnsan kaynakları planlaması, İnsan Kaynakları Yönetimi. *İ.Ü. İşletme Fakültesi* Yayın No: 276, 66.

Keçe, M. ve Merey, Z. (2011). İlköğretim sosyal bilgiler kazanımlarının sosyal bilimler disiplinlerine ve disiplinlerarası anlayışa uygunluğunun belirlenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 110-139.

Khuziakmetov, A. N. ve Nasibullov, R. R. (2016). Dialectics of correlation of the school student personality socialization and individualization in pedagogical theory and practice. *IEJME: Mathematics Education*, 11(4), 475-487

Kılıçoğlu, G. (2009). Sosyal bilgiler tanımı, dünyada ve ülkemizde gelişimi ve önemi. M. Safran (Ed.). *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s.3-16). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Kılıçoğlu, G. (2012). Sosyal bilgiler tanımı, dünyada ve ülkemizde gelişimi ve önemi. Safran, M (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretimi* (s. 3-16). Ankara: Pegem Yayıncılık.

Kılınç, Ö. M. (2009). *Küreselleşme sürecinin eğitim üzerine etkileri ve öğretmen kimliği.* Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Kıncal, Y. R. (2004). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. (1.Baskı), Ankara: Nobel Yayınları.
- Koçak, K. (2002). 1998 ilköğretim okulu sosyal bilgiler programı genel amaçlarının (gerçekleştirilebilirliği) değerlendirilmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 10(1), 133-162.
- Köksal, N. ve Çınar, M. (2012). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilimin doğasına ve öğrenme-öğretme sürecine yansıtılmasına ilişkin görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), 191-203.
- Köktaş, Ş. K. (2003). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Adana: Nobel Yayınları.
- Köstüklü, N. (2006). *Sosyal bilimler ve tarih öğretimi*. Konya: Sebat Ofset Matbaacılık.
- Kuşat, A. (2003). Bir değerler sistemi olarak “kimlik” duygusu ve Atatürk. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 45-61.
- Kuzgun, Y. (2011). *Mesleki rehberlik ve danışmanlığa giriş*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Küçükahmet, L., Külahoğlu, Ş. Ö., Çalık, T., Topses, G., Öksüzoğlu, A. F. ve Korkmaz, A. (2004). *Öğretmenlik mesleğine giriş* (5.Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Markus, H. ve Nurius, P. (1986). Possible selves. *American Psychologist*, 41(9), 954-969.
- Metin, A. (2011). Kimliğin toplumsal inşası ve geleneksel kadın kimliğinin aktarımı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 74-92.
- Milli eğitim temel kanunu (1739 S.K.), Resmi Gazete. 14574, s. 2322.
- Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal bilgiler öğretim programı (Ankara: 2005)
- Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal bilgiler öğretim programı (Ankara: 2018)

- Morsünbül, Ü. (2011). *Ergenlikte özerkliğin ve kimlik biçimlenmesinin öznel iyi oluş sürecindeki etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Nakip, C. (2015). *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Oktay, A. (1991). Öğretmenlik mesleği ve öğretmen nitelikleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi*, (3), 187-193.
- Oktay, A., Ural, O. ve Öztürk, C. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Onur, B. (1993). *Çocuk ve ergen gelişimi* (1. Baskı). Ankara: İmge Kitapevi.
- Önal, F. G. (2012). Müzik bölümünde okuyan öğrencilerin aile profilleri ve meslek tercihlerinde ailenin rolü. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 27-43.
- Özdemir, R. A., Özdemir, E., Akça, C., Ediz, B. ve Akça, A. (2002) Uludağ üniversitesi eğitim fakültesi beden eğitimi ve spor bölümü son sınıf öğrencilerinin benlik ve mesleki benlik kavramları arasındaki bağdaşım düzeylerini etkileyen bazı faktörler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 287-303.
- Özdemir, S. M. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (54), 277-306.
- Özdemir, S., Yalın, H. İ. ve Sezgin, F. (2004). *Öğretmenlik mesleğine giriş* (5. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özdemir, Y. B. (2010). *Öğretmen kimliği: sınıf öğretmenleri üzerine sosyolojik bir çalışma (malatya örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

- Özdikmenli Demir, G. (2010). Üniversite öğrencilerinde kimlik gelişimi: kimlik statülerinin sosyal sermaye ve kimlik sermayesi ile olan ilişkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 34 (2), 1-10.
- Özkan, İ. (1994). Benlik saygısını etkileyen etmenler. *Düşünen Adam Dergisi*, 7(3), 4-9.
- Öztürk, C. (2003). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Öztürk, C. (2006). *Sosyal bilgiler: toplumsal yaşama disiplinler arası bir bakış. hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi yapılandırmacı yaklaşım*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Öztürk, C. (2007). Küreselleşme ve bilgi çağında sosyal bilgiler öğretimi. Oktay, A. ve Unutkan, Ö. P., (Ed.). *İlköğretimde Alan Öğretimi* (101- 142). İstanbul: Morpa Yayınları.
- Öztürk, C. (2009). Sosyal bilgiler: toplumsal yaşama disiplinler arası bir bakış. Cemil Öztürk (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık Eğitimi* (s.1-31), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Öztürk, C. ve Dilek D. (2005). Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretim programları. Öztürk, C. ve Dilek, D. (Ed.). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* (s.20-50). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Öztürk, C. ve Otluoğlu R. (2005). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller* (3. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Öztürk, C. (2012). Sosyal bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. Öztürk, C. (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi* (3. Baskı). (s.2-30). Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, Y. (2007). Tarih ve kimlik. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 2(1), 1-25.
- Özyürek, M. (2005). *Bireysel farklılıkları inceleme yaklaşımları*. Ankara: Kök Yayıncılık.

- Polat, M. ve Arabacı, İ. B. (2012). Türkiye'de eğitim fakültelerine öğrenci alım ölçütlerini yeniden düşünmek: karşılaştırmalı bir yaklaşım. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 77-83.
- Safran, M. (2008). Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış. Bayram Tay ve Adem Öcal (Ed), *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s.1-18) (3. Baskı), Ankara: Pegem Akademi.
- Safran, M. (2014). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. Tay, B. Öcal, A. (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretimi* (s.2- 16). Ankara: Pegem Akademi.
- Saxe, D. W. (2004). On the alleged demise of social studies: the eclectic curriculum in times of standardization--a historical sketch. *International Journal of Social Education*, 18(2), 93-102.
- Sayın, S. (2003). Farklı programlarda okuyan öğretmen adayı üniversite öğrencilerinin empatik eğilimi, Öğretmenlik Mesleğine karşı tutum ve mesleki benlik saygısı. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(6), 74-84.
- Saylan, N. (2007). *Eğitim bilimine giriş* (1. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Soğukpınar, E. (2014). *Rehber öğretmenlerin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Sönmez, V. (1997). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (1999). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. İstanbul; MEB Yayınları.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V., Senemoğlu, N., Alkan, C., Bircan, I., Karakütük, K. ve Yanpar, T. (2000). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Sözer, E. (2008). Sosyal bilgiler dersinin tanımı, kapsamı ve ilköğretim programındaki yeri. Ş.Yaşar (Ed.). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* (s.41-55). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Sözmen, B. (2011). *The moral self. an exploratory study of moral agency and conceptions of self*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sunal, C. S. ve Haas, M. E. (2005). Social studies for elementary and middle grades a constructivist approach (2th Edition). *Pearson Education*.
- Şahin, R. (2006). *Bireylerin proaktif kişilik yapısı ile benlik saygısı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Şişman, M. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Yayınları
- Tabur, E. (2014). *Öğrencilerde milli kimlik kavramı ve t.c. inkılâp tarihi ve atatürkçülük dersinin milli kimlik kazanımına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Tamer Gözübüyük, M. (2014). Kimliklerin seyrine bir keşif. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 20(77), 83-99.
- Tanı, N. (2012). *Fen ve teknoloji öğretmen adaylarının çevre kimliklerinin ve çevre dostu davranışlarının belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Taşdelen, V. (2004). *Kierkegaard'ta benlik ve varoluş*. Ankara: Hece Yayınları.
- Taşgit, S. M. (2012). *Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve karar verme düzeylerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Tavşanlı, Ö. F. ve Saraç, E. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının oluşması muhtemel öğretmen kimliklerinin öğretmen adayları olası benlikler ölçeği

kullanılarak incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (36), 689-703.

- Tay, B. (2010). Sosyal bilgiler öğretiminin dünü bugünü ve yarını. Turan. R, Ulusoy. K, (Ed.). *Sosyal bilgilerin temelleri* (s.5-22), Ankara: Maya Akademi.
- Tazebay, A. (2000). *İlköğretim programları ve gelişmeler*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Telman, C. (2006). *Başarıya giden yolda meslek seçimi*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Terzi, A. R., Dönmez, B. ve Gürsoy, A. (2005). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: ÜBL Yayınları.
- Tok, N. (2003). *Kültür, kimlik ve siyaset: kültüre ilişkin meseleler için kimlik temelli bir yaklaşım* (1. Baskı). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Uğurlu, C. T. ve Demir, A. (2016). Etkili okullar için kim ne yapmalı?. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1) 53-57.
- Ulubey, Ö., Yıldırım, K. ve Alpaslan, M. M. (2018). Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programının öğretmen adaylarının öğretmen kimliği algısına etkisinin incelenmesi. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 48-55.
- Uslu, S. (2014). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özel alan yeterliklerine ilişkin öz-yeterlik inançlarının incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uygun K. ve Çetin T. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde yansıtıcı düşünme uygulamalarının akademik başarı ve tutuma etkisi. *Researcher: Social Science Studies*, 2(2), 50-72.
- Uygun, K. (2012). *Sosyal bilgiler öğretiminde yansıtıcı düşünme uygulamalarının akademik başarı ve tutuma etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ünal, E. ve Şimşek, S. (2008). İlköğretim bölümü anabilim dallarında öğrenim gören öğretmenlerin mesleki benlik saygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 7(1), 41-52.

- Ünal, I. (2003). *Öğretmen yetiştirme ve istihdamı sempozyumu*. Eğitim Sen Yayınları, 80.
- Ünal, I. (2004). Öğretmen imgesinde neoliberal dönüşüm. *Eğitim, Bilim ve Toplum Dergisi*, 3(11), 4-16.
- Ünal, I. ve Özsoy, S. (2005). Türkiye’de eğitim bilimleri ve öğretmen yetiştirme: bir yol ayrımının öyküsü. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 3(11), 78-101.
- Üstüner, M. (2004). Geçmişten günümüze Türk eğitim sisteminde öğretmen yetiştirme ve günümüz sorunları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (7).
- Varış, F. (1978). *Eğitimde program geliştirme: Teori ve teknikler* (3. Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Yalçın, A. (2016). *Cumhuriyetten günümüze sosyal bilgiler programlarının sosyal bilgiler öğretim yaklaşımlarına göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Yalman, N. (2009). Kimlik ve bilinç. G. Pultar (Ed.), *Kimlikler lütfen: türkiye cumhuriyeti ’nde kültürel kimlik arayışı ve temsili* (32-45), Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları.
- Yaşar, M., Karabay, A. ve Bilaloğlu, R, G. (2013). Şimdi ben öğretmen mi oldum?’’ öğretmenlik kimliğinin oluşmasında etkili olan etkenlere yönelik öğretmen adaylarının görüşleri. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(7), 269-282.
- Yetim A. A. ve Göktaş, Z. (2004). Öğretmenin mesleki ve kişisel nitelikleri. *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(2), 541-550.
- Yıldırım, C. (1966). *Eğitimde araştırma metotları*. Ankara: Akyıldız Matbaası.
- Yılmaz, S. (2015). *Tanzimat’tan cumhuriyet’e kadın öğretmen kimliği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Zembylas, M. (2003). Caring for teacher emotion: Reflections on teachers selfdevelopment. *Studies in Philosophy and Education*, (22), 103-125.

EK1. ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ TOPLAMA ARACI

Değerli katılımcılar,

Bu araştırmanın temel amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslekcesi öğretmen kimlikleri ile olası benlikleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Sizlere sunulan bu ölçekte kişisel bilgi formu, meslek öncesi öğretmen kimliği ölçęi ve olası benlikler ölçęi yer almaktadır. Maddeleri ölçeklerde belirtilen yargılara uygun olarak işaretleyiniz. AraŐtırmamıza verdiğiniz katkıdan dolayı teşekkür ederim.

Mehmet Akif KARALI * Kamil UYGUN

1.1 Demografik Özellikler Formu

Yaşınız:	☐ 17-20 yaş arası	☐ 21-23 yaş arası	☐ 24 yaş ve üzeri		
Cinsiyetiniz:	☐ Kadın	☐ Erkek			
Mezun Olunan Lise	☐ Anadolu Lisesi	☐ Anadolu Öğretmen Lisesi	☐ İmam Hatip Lisesi		
	☐ Düz Lise	☐ Meslek Lisesi			
Üniversite :	.....				
Üniversitede Okuduğunuz Bölümü Tercih Etme Sıranız	☐ 1-5	☐ 6-10	☐ 11-14	☐ 15 ve üst	
Ailenizde Sizden Başka Öğretmen Olan Bireyler Mevcut mudur?	☐ Evet	☐ Hayır			
Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeniniz:	☐ Üniversite Puanı	☐ İş İmkkanı	☐ Mesleğe Duyulan İstek	☐ Rehber Öğretmen Yönlendirmesi	☐ Aile İsteği
Ailenizin aylık ortalama geliri	☐ 500 TL ve altı	☐ 501-1250 TL	☐ 1251-2000 TL	☐ 2001-2750 TL	☐ 2751 TL ve üstü
Ailenizin Yaşadığı Yer	☐ Köy	☐ İlçe	☐ Şehir	☐ Büyükşehir	
Aile yapınız	☐ Çekirdek Aile	☐ Geniş Aile	☐ Anne-Baba Ayrı		
Babanızın eğitim durumu	☐ Okur Yazar Değil	☐ İlköğretim	☐ Lise	☐ Üniversite	☐ YL/ Doktora
Annenizin eğitim durumu	☐ Okur Yazar Değil	☐ İlköğretim	☐ Lise	☐ Üniversite	☐ YL/ Doktora
Baba mesleği	☐ Çalışmıyor	☐ İşçi	☐ Memur	☐ Serbest Meslek	☐ Emekli
Annenizin mesleği	☐ Ev Hanımı	☐ İşçi	☐ Memur	☐ Serbest Meslek	☐ Emekli

1.2 Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği Ölçeği

Aşağıdaki sorular sizin öğretmenlik mesleğine yönelik duygu ve düşünceleriniz hakkında bilgi edinmek amaçlıdır. Lütfen bu soruları kendi duygu ve düşüncelerinize göre “Hiç katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” şeklinde eksiksiz olarak cevaplandırınız. Katılımınız için teşekkür ederiz

	Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği Ölçeği	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Öğretmen olmak için doğru kişi olup olmadığımdan sıklıkla şüphe duyarım.					
2	Gönüllü çalışmak için daha çok zamanım olsaydı, çocuklarla çalışmayı tercih ederdim.					
3	"İyi bir öğretmen" olmanın ne olduğu hakkında hiçbir fikrim yok.					
4	Çocuk ve yetişkinlerle çalışma ve onlarla ilgilenme konusunda ailem ve arkadaşlarım bana sıklıkla danışırlar.					
5	Kendimi öğretmen olarak görüyorum.					
6	Çocukların yeni şeyler keşfetmesine ve öğrenmesine yardımcı olmaktan zevk duyarım.					
7	İyi öğretmen olma konusunda yeterliliklerimle ilgili sıklıkla şüphe duyarım.					
8	Kendimi çocuklarla ve yetişkinlerle çalışırken ve onların gelişimine yardımcı olurken kolaylıkla hayal edebiliyorum.					
9	Kendimi rahatlıkla öğretmen olarak nitelendiririm.					
10	Kendimi bir grup çocuk veya yetişkine öğretmenlik yaparken düşünmekte zorlanıyorum.					
11	İyi bir öğretmen olmak için gerekli beceri ve yöntemleri geliştirebileceğimden eminim.					
12	Bir gün iyi bir öğretmen olacağımdan eminim.					
13	Boş zamanlarımda çocuk veya yetişkinlerle çalışmak için elimden geleni yaparım.					
14	Bir çocuğun yeni bir şey öğrenmesine yardımcı olmak benim için mutluluk vericidir.					
15	Çocuklara etkinliklerinde yardım ederken mutlu oluyorum.					
16	Öğretmenlik eğitiminde gösterdiğim ilerlemeden mutluluk duyuyorum.					
17	Öğretmenlik doğamda var.					

1.3 Öğretmen Adayları Olası Benlikler Ölçeği

1.3.1 Beklenen Olası Benlikler Ölçeği

Aşağıdaki sorular sizin öğretmenlik benliğiniz hakkında duygu ve düşüncelerinize yönelik bilgi edinmek amaçlıdır. Lütfen bu soruları kendi duygu ve düşüncelerinize göre “**Kesinlikle Beklemiyorum (1)**”, “**Beklemiyorum (2)**”, “**Kısmen Beklemiyorum (3)**”, “**Kısmen bekliyorum (4)**”, “**Bekliyorum (5)** ve “**Kesinlikle Bekliyorum (6)**” şeklinde eksiksiz ve samimi olarak cevaplandırınız. Katılımınız için teşekkür ederiz

Gerçekçi olarak öğretmenliğimin ilk yılında							
1	Deneyimli meslektaşlarımdan bir şeyler öğrenmeyi	1	2	3	4	5	6
2	Velilerle olumlu ilişkiler kurmayı	1	2	3	4	5	6
3	Yeni öğretim stratejileri öğrenmeyi	1	2	3	4	5	6
4	Mesleğimde başarılı olmayı	1	2	3	4	5	6
5	Öğrencilerime adil ve tutarlı davranmayı	1	2	3	4	5	6
6	Deneyimli meslektaşlarımdan rehberliğinden yararlanmayı	1	2	3	4	5	6
7	Sınıf yönetimi becerileri geliştirmeyi	1	2	3	4	5	6
8	Planlı ve hazırlıklı olmayı	1	2	3	4	5	6
9	Öğrencilerin olumlu tutum geliştirmelerine yardımcı olmayı	1	2	3	4	5	6

1.3.2 Korkulan Olası Benlikler Ölçeği

Aşağıdaki sorular sizin öğretmenlik benliğiniz hakkında duygu ve düşüncelerinize yönelik bilgi edinmek amaçlıdır. Lütfen bu soruları kendi duygu ve düşüncelerinize göre “**Kesinlikle korkmuyorum (1)**”, “**Korkmuyorum (2)**”, “**Kısmen Korkmuyorum (3)**”, “**Kısmen Korkuyorum (4)**”, “**Korkuyorum (5)** ve “**Kesinlikle Korkuyorum (6)**” şeklinde eksiksiz ve samimi olarak cevaplandırınız. Katılımınız için teşekkür ederiz

Geçekçi olarak öğretmenlikteki ilk yılımda							
1	İyi bir sınıf yönetimi planlaması yapamamaktan	1	2	3	4	5	6
2	Dersimin içeriğini öğretmede başarılı olamamaktan	1	2	3	4	5	6
3	Öğrenciler sınıf düzenini bozduklarında sınıfın kontrolünü kaybetmekten	1	2	3	4	5	6
4	Öğrencilerime ilgisiz davranmaktan	1	2	3	4	5	6
5	Öğrencilerime rol model olamamaktan	1	2	3	4	5	6
6	Ders saatini doldurmak için öğrencileri çalışma kağıtlarıyla oyalayan etkisiz bir öğretmen olmaktan	1	2	3	4	5	6
7	Sıkıcı bir öğretmen olmaktan	1	2	3	4	5	6
8	Öğrencilere adil davranamamaktan	1	2	3	4	5	6
9	Dersleri sıkıcı bir şekilde işlemekten	1	2	3	4	5	6

EK 2. ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ TOPLAMA ARACINA YÖNELİK ALINAN İZİNLER

2.1 Öğretmen Adayları Olası Benlikler Ölçeği İzin Belgesi

Oktay Cem ADIGÜZEL <ocadiguzel@anadolu.edu.tr>

20.8.2017 (Paz), 23:45

Siz ↕

Yanıtla | v

Merhabalar

Hassasiyetiniz için teşekkür ederim. Ölçeği çalışmanızda kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar dilekleriyle

LG Mobile dan gönderildi

----- Orijinal mesaj-----

Gönderen: Mehmet Akif KARALI

Tarih: 20 Ağu 2017 Paz 16:50

Kime: Oktay Cem ADIGÜZEL;

Bilgi:

Konu:[SUSPECTED SERVER] ÖĞRETMEN ADAYLARI OLASI BENLİKLER ÖLÇEĞİ

Merhaba. Ben Mehmet Akif KARALI. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında tezli yüksek lisans yapmaktayım. 2015 yılında yayımlanan Dalioğlu ile birlikte Türkçe'ye uyarladığımız Hamman ve diğerleri (2013) tarafından geliştirilen Öğretmen Adayları Olası Benlikler Ölçeği'nizi Sosyal Bilgiler öğretmen adayları için izniniz dahilinde hazırlayacağım tezde kullanmak istiyorum. İyi niyetinize sığınarak bu izni talep ediyorum. Umarım en kısa zamanda bana cevap verirsiniz. İyi günler. Sıhhatle kalın.

2.2 Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği Ölçeği İzin Belgesi

Mehmet Bardakci <mbardakci@gmail.com>

18.8.2017 (Cum), 18:37

Siz ↕

Yanıtla | v

Merhaba Mehmet,

Tabii ki kullanabilirsin. Sonuçlarını da öğrenmek isterim. Çalışmada kolaylıklar dilerim
İyi çalışmalar.

18 Ağu 2017 Cum, saat 18:05 tarihinde Mehmet Akif KARALI <memet.karali@hotmail.com> şunu yazdı:

Merhaba. Ben Mehmet Akif KARALI. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında tezli yüksek lisans yapmaktayım. 2015 yılında yayımlanan Arpacı ile birlikte Friesen ve Besley'den uyarladığımız Meslek Öncesi Öğretmen Kimliği Ölçeği'nizi Sosyal Bilgiler öğretmen adayları için izniniz dahilinde hazırlayacağım tezde kullanmak istiyorum. İyi niyetinize sığınarak bu izni talep ediyorum. Umarım en kısa zamanda bana cevap verirsiniz. İyi günler. Sıhhatle kalın.

--

Assistant Professor of English Language Teaching

Gaziantep University,

Faculty of Education,

ELT Department

Gaziantep, 27310, Turkey

EK 3. ETİK KURUL İZİNİ

T.C.
UŞAK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARARLARI

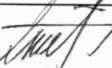

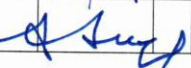
TOPLANTI SAYISI: 13

KARAR TARİHİ: 12.12.2017

Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi gereğince, Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu, Kurul Başkanı Prof. Dr. Saim SAVAŞ toplanarak gündem maddesinin görüşülmesine geçilmiştir.

KARAR 2017-78

Proje yürütücüsü Yrd. Doç. Dr. Kamil UYGUN'un Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı (Sosyal Bilgiler Eğitimi) Yüksek Lisans öğrencisi Mehmet Akif KARALI ile birlikte UBAP 06 Lisansüstü Tez Projesi (Yüksek Lisans) için Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Birimine başvurmak üzere hazırlamış olduğu "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Düzeyleri İle Olası Benlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı araştırmasının ve bu araştırma kapsamında uygulanacak yöntemlerin etik açıdan uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.

No	Üyenin Adı Soyadı	İmza	No	Üyenin Adı Soyadı	İmza
1	Prof. Dr. Saim SAVAŞ Başkan		4	Prof. Dr. Lütfi ÖZAV Üye	
2	Prof. Dr. Mehmet KARAYAMAN Başkan Yardımcısı		5	Prof. Dr. Ali YILMAZ Üye	
3	Prof. Dr. Suat ŞAHİNLER Üye		6	Prof. Dr. Sadiye TUTSAK Üye	
7	Prof. Dr. Cemil ERTUĞRUL Üye			Av. Fatih GÜNGÖR Raportör	